

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Iza Sila

**Preprečevanje medvrstniškega nasilja s preventivnimi dejavnostmi na
osnovnih šolah**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2024

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Iza Sila

**Preprečevanje medvrstniškega nasilja s preventivnimi dejavnostmi na
osnovnih šolah**

Magistrsko delo

Mentorica: doc. dr. Alenka Gril

Somentorica: as. dr. Klavdija Kustec

Ljubljana, 2024

ZAHVALA

Najlepše se zahvaljujem mentorici doc. dr. Alenki Gril za prijaznost, strokovno vodenje, pomoč, nasvete in usmeritve pri pisanju magistrskega dela.

Zahvaljujem se somentorici as. dr. Klavdiji Kustec za vso pomoč, podporo, odzivnost, toplino in spodbudne besede skozi celoten čas nastajanja mojega magistrskega dela.

Iskrena hvala vsem sogovornicam, ki so si kljub obremenjenosti vzele čas za intervju in mi skozi pogovore predale svoje bogate izkušnje, ki so bile temelj moje raziskave.

Zahvalila bi se tudi staršem, bratu, starim staršem, partnerju in prijateljicam, ki so mi ves čas stali ob strani, mi pomagali, me bodrili, spodbujali in verjeli vame. Brez vas mi zagotovo ne bi uspelo.

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Iza Sila

Naslov: Preprečevanje medvrstniškega nasilja s preventivnimi dejavnostmi na osnovnih šolah

Mentorica: doc. dr. Alenka Gril

Somentorica: as. dr. Klavdija Kustec

Kraj: Ljubljana

Leto: 2024

Število strani: 258

Število prilog: 3

Število tabel: 1

Število slik: 0

POVZETEK MAGISTRSKEGA DELA

V magistrskem delu pišem o preprečevanju medvrstniškega nasilja s preventivnimi dejavnostmi na osnovnih šolah. Poleg tega se osredotočim tudi na preventivne programe, ki jih izvajajo osnovne šole, na to kako pogosto jih izvajajo, kateri razredi so vključeni v preventivne dejavnosti, kdo jih izvaja ter kakšne učinke preventivnih programov zaznavajo izvajalci. Teoretični del zajema opredelitev in oblike medvrstniškega nasilja, vloge pri medvrstniškem nasilju in dinamiko medvrstniškega nasilja. Opišem posledice medvrstniškega nasilja za otroke, ki nasilje doživljajo, za tiste, ki ga izvajajo in za tiste, ki so nasilju priča. Podrobneje se posvetim soočanju šol z medvrstniškim nasiljem in programom za spoprijemanje z medvrstniškim nasiljem. Teoretični del sklenem z načini za zmanjševanje in preprečevanje medvrstniškega nasilja. V empiričnem delu so predstavljene značilnosti izvedene kvalitativne raziskave in rezultati, pridobljeni s pomočjo delno standardiziranega intervjuja, opravljenega z enajstimi svetovalnimi delavkami. Rezultati so pokazali, da osnovne šole izvajajo preventivne programe proti medvrstniškemu nasilju, večina šol izvaja celo več različnih preventivnih programov. Temo medvrstniškega nasilja in medosebnih odnosov šole pokrivajo z delavnicami za učence in predavanji, seminarji in izobraževanji za učitelje in šolsko osebje. Kljub težavam z umeščanjem preventivnih dejavnosti jih osnovne šole izvajajo redno, med poukom, razrednimi urami in na dnevih dejavnosti. Na to kako pogosto osnovne šole izvajajo preventivne programe, vplivajo različni dejavniki, eden od dejavnikov je tudi velikost in vrsta osnovne šole. V preventivne programe so vključeni vsi razredi osnovne šole, je pa večje težave mogoče zaznati na predmetni stopnji. V preventivne dejavnosti je vključeno celotno šolsko osebje, torej vodstvo, svetovalna služba in učitelji, velikokrat pa jih izvajajo strokovnjaki iz organizacij v lokalni skupnosti. Učenci v dejavnostih aktivno sodelujejo, o njih so obveščeni starši, katerim se nudijo predavanja na to temo. Preventivni programi imajo mnoge pozitivne učinke, ki vplivajo tudi na hitrejšo odkrivanje in reševanje nasilja ter boljše medosebne odnose.

Ključne besede: medvrstniško nasilje, preventivni programi, šolsko osebje, učinki, zmanjševanje medvrstniškega nasilja

MASTER'S THESIS DATA

Name and surname: Iza Sila

Title: Prevention of bullying through preventive activities at elementary schools

Mentor: doc. dr. Alenka Gril

Comentor: as. dr. Klavdija Kustec

City: Ljubljana

Year: 2024

No. of pages: 258

No. of appendixes: 3

No. of tables: 1

No. of pictures: 0

MASTER'S THESIS ABSTRACT

In this master's thesis, I write about preventing peer violence through preventive activities in primary schools. Additionally, I focus on the preventive programs implemented by these schools, including their frequency, the classes involved, who carries them out, and the effects perceived by the implementers. The theoretical part defines and explores the forms of peer violence, the roles involved, and the dynamics of peer violence. I describe the consequences of peer violence for children who experience it, those who commit it, and those who witness it. I give special attention to how schools confront peer violence and the programs they have for addressing it. The theoretical section concludes with methods for reducing and preventing peer violence. The empirical part presents the characteristics of the qualitative research conducted and the results obtained through a partially standardized interview with eleven school counselors. The findings show that primary schools implement preventive programs against peer violence, with many schools offering several different programs. They address the topic of peer violence and interpersonal relationships through workshops for students and lectures, seminars, and training for teachers and school staff. Despite difficulties in incorporating preventive activities, schools regularly carry them out during lessons, class hours, and activity days. The frequency of these activities depends on various factors, including the size and type of school. All grades in primary schools are involved in these programs, though greater challenges may arise in the upper grades. The entire school staff, including leadership, counseling services, and teachers, is engaged in the activities, often with the help of experts from local community organizations. Students actively participate in these activities, and their parents are informed and offered lectures on the topic. The preventive programs have many positive effects, including quicker detection and resolution of violence and improved interpersonal relationships.

Keywords: peer violence, preventive programs, school staff, effects, reduction of peer violence

KAZALO VSEBINE

1.	TEORETIČNI UVOD	1
1.1.	OPREDELITEV MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA	1
1.2.	OBLIKE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA	3
1.2.1.	Fizično nasilje	4
1.2.2.	Psihično nasilje	5
1.2.3.	Spletno nasilje	6
1.2.4.	Posebne vrste medvrstniškega nasilja	7
1.2.4.1.	Spolno nasilje	8
1.2.4.2.	Medvrstniško nasilje do učencev s posebnimi potrebami	9
1.2.4.3.	Nasilje v povezavi s priseljenci	10
1.3.	VLOGE PRI MEDVRSTNIŠKEM NASILJU	10
1.3.1.	Vloga žrtve	11
1.3.2.	Vloga povzročitelja	13
1.3.3.	Vloga opazovalca	15
1.4.	DINAMIKA MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA	17
1.4.1.	Model valujočega učinka	17
1.4.2.	Model spiralnega učinka navzdol	18
1.4.3.	Dinamika spletnega nasilja	19
1.5.	POSLEDICE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA	20
1.5.1.	Posledice vrstniškega nasilja za otroke, ki doživljajo nasilje	20
1.5.2.	Posledice vrstniškega nasilja za otroke, ki izvajajo nasilje	21
1.5.3.	Posledice vrstniškega nasilja za otroke, ki nasilje opazujejo	22
1.6.	SOOČANJE ŠOLE Z MEDVRSTNIŠKIM NASILJEM	23
1.7.	PROGRAMI ZA SPOPRIJEMANJE Z MEDVRSTNIŠKIM NASILJEM	25
1.7.1.	Celostni programi proti medvrstniškemu nasilju	26
1.7.1.1.	Olweusov program (1995)	26
1.7.1.2.	Celostni program KiVa (Salmivalli s sod., 2005)	27
1.7.1.3.	Sullivanov program (2011)	27
1.7.2.	Preventivni programi	28
1.7.3.	Intervencijski programi	29
1.8.	ZMANJŠEVANJE IN PREPREČEVANJE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA	31
2.	OPREDELITEV PROBLEMA	34
3.	METODOLOGIJA	36
3.1.	VRSTA RAZISKAVE	36
3.2.	MERSKI INSTRUMENT	37
3.3.	POPULACIJA IN VZOREC	37
3.4.	ZBIRANJE PODATKOV	38
3.5.	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	39
4.	REZULTATI	40

5.	RAZPRAVA	66
5.1.	Kritično ovrednotenje raziskave	82
6.	SKLEPI	84
7.	PREDLOGI	86
8.	VIRI IN LITERATURA	88
9.	PRILOGE.....	93
9.1.	Priloga A: Smernice za intervju	93
9.2.	Priloga B: Odprto kodiranje.....	94
9.3.	Priloga C: Osno kodiranje.....	228

KAZALO TABEL

Tabela 1	38
----------------	----

1. TEORETIČNI UVOD

V magistrskem delu bom pisala o preprečevanju medvrstniškega nasilja s preventivnimi dejavnostmi na osnovnih šolah. Za to temo sem se odločila, ker se medvrstniško nasilje pojavlja na skoraj vsaki šoli, v današnjem času pa tudi na spletu. Na osebah, ki doživljajo ali izvajajo nasilje, pa tudi na tistih, ki ga opazujejo, pušča kratkotrajne in dolgotrajne posledice. Zdi se mi, da se v veliko primerih še vedno dogaja, da si zaposleni na šolah zatiskajo oči pred tem, kar se dogaja oziroma da se na področju preprečevanja medvrstniškega nasilja ne naredi dovolj. V prvem delu bom predstavila strokovno literaturo, pri čemer bom izhajala tako iz slovenske kot tudi tuje literature in se tako seznanila z že obstoječim znanjem na tem področju, na podlagi katerega bom nato gradila svoje magistrsko delo.

Začela bom z opredelitvijo medvrstniškega nasilja in oblikami medvrstniškega nasilja, ki jih bom nato predstavila. Nadaljevala bom z vlogami in dinamiko tega nasilja ter opredelila posledice, ki jih pušča na vseh vpletenih osebah. Nato bom opisala, kako se šole soočajo z medvrstniškim nasiljem ter kakšne programe za spoprijemanje z vrstniškim nasiljem poznamo. Pod zadnjo točko pa bom opredelila, kako lahko medvrstniško nasilje zmanjšujemo in preprečujemo. V drugem delu magistrske naloge bom načine preprečevanja medvrstniškega nasilja s preventivnimi dejavnostmi na osnovnih šolah raziskala empirično, z uporabo delno standardiziranih intervjujev, ki jih bom nato analizirala.

1.1. OPREDELITEV MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

Odnosi z vrstniki so lahko vir zadovoljstva, veselja in podpore, tako v šolskem okolju kot tudi širše, lahko pa so tudi vir stiske in predstavljajo izjemno bolečo izkušnjo. Medvrstniško nasilje je pojav, ki predstavlja negativno skrajnost vrstniških odnosov (Košir, 2013).

Najpogosteje uporabljena definicija medvrstniškega nasilja je definicija norveškega raziskovalca Dana Olweusa (1995), ki pravi, da o trpinčenju med učenci govorimo takrat, kadar je neki učenec daljše časovno obdobje izpostavljen agresivnemu vedenju ali negativnim dejanjem, ki jih je povzročil vrstnik ali skupina vrstnikov. Pri tem je potrebno poudariti, da gre pri medvrstniškem nasilju za neravnovesje moči, saj si vrstniki izberejo učenca, ki je iz določenih razlogov šibkejši (Olweus, 1995).

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (b.d.) je medvrstniško nasilje (angleško imenovano bullying) opredelil kot praviloma namerno, ponavljajočo se uporabo fizičnega, psihičnega, spolnega, materialnega ali spletnega nasilja med otroki in mladimi (vrstniki in vrstnicami). O

medvrstniškem nasilju govorimo tudi takrat, kadar gre za enkraten dogodek nasilnega vedenja in je prisotna izrazita razlika v psihični ali fizični moči med žrtvijo in povzročiteljem (Fakulteta za družbene vede, 2019).

Sullivan (2011 v Pečjak, 2014 v Fakulteta za družbene vede, 2019) opredeljuje, da gre pri medvrstniškem nasilju za: zavestno in ponavljajoče se vedenje; agresivno vedenje; manipulativno vedenje; izključevalno vedenje; nasilje ene ali več oseb proti eni ali več osebam, ki so šibkejša (psihično, fizično ali socialno) od povzročiteljev.

Po Zabukovec Kerin (2002, str. 105) je vrstniško nasilje namerna, ponavljajoča se uporaba fizičnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja povzročitelja nad drugim otrokom ali mladim podobne ali enake starosti.

O vrstniškem nasilju pa govorimo tudi takrat, kadar gre za enkraten dogodek, če je prisotna očitna razlika v psihični ali telesni moči med tistim, ki nasilje izvaja in tistim, nad katerim se izvaja, te dve osebi pa nista v prijateljskem odnosu. Očitna razlika v moči je prisotna kadar je tisti, ki povzroča nasilje, večji, telesno močnejši in bolj uveljavljen v skupini. Na skupinsko mnenje in odnos skupine do tistega, ki doživlja nasilje, lahko tisti, ki nasilje izvaja vpliva, kadar ima sposobnost ustrahovanja. Namen vrstniškega nasilja je prestrašiti oz. prizadeti tistega, nad katerim se izvaja nasilje in povečati občutek moči tistega, ki nasilje izvaja (Zabukovec Kerin, 2002, str. 105).

O medvrstniškem nasilju ne moremo govoriti kot o pojavu, ki že vnaprej objektivno obstaja. Naše razumevanje in opredelitev nasilja je močno odvisno od naše konceptualizacije, predstave o pojavu, presojanja in interpretiranja pojava ter naših izkušenj (Muršič, 2012, str. 7).

Za opredeljevanje medvrstniškega nasilja najdemo različne definicije tako iz slovenske kakor tudi tuje literature. Vendar pa lahko iz vseh teh definicij strnemo nekaj skupnih elementov: medvrstniško nasilje vključuje hoteno, navadno ponavljajoče se in dalj časa trajajočo uporabo psihološke, verbalne, fizične, spolne, ekonomske in/ali spletne zlorabe moči. Tako ravnanje lahko izvaja posameznik ali skupina oseb nad posameznikom ali skupino. Za medvrstniško nasilje je značilno neravnovesje moči med vpletenimi osebami. Nasilje postaja praviloma vse bolj izraženo in neznosno, saj se oseba, ki doživlja nasilje, pred nasiljem ne more braniti, s seboj pa prinaša številne posledice, tako za osebo, ki doživlja nasilje kot tudi za tiste, ki ga povzročajo in za tiste, ki so nasilju priča. Medvrstniško nasilje je praviloma mogoče zaustaviti le s primernim zunanjim posredovanjem, težava pa je, ker je pogosto skrito pred avtoritetami (Lampe, 2020).

Sodobnejše opredelitve medvrstniškega nasilja pa govorijo tudi o ciljni usmerjenosti nasilja. Medvrstniško nasilje opredeljujejo kot agresivno in ciljno usmerjeno vedenje, ki v kontekstu neravnovesja moči škoduje drugemu posamezniku (Volk, Dane in Marini, 2014). Kriterij ciljne usmerjenosti medvrstniškega nasilja bolje napoveduje nasilno vedenje, poleg tega ga je mogoče bolje operacionalizirati in oceniti. Ključni motiv v ozadju medvrstniškega nasilja je namreč doseči neki osebni cilj, ki je največkrat pridobivanje in ohranjanje visoke stopnje socialne moči, vpliva in priljubljenosti v skupini. Izvajanje medvrstniškega nasilja je, glede na sodobne opredelitve, strateško vedenje, pri katerem izvajalec nasilja v kontekstu neravnovesja moči skuša doseči svoj cilj (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 14-15).

1.2. OBLIKE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

Olweusov vprašalnik medvrstniškega nasilja (Solberg in Olweus, 2003) opredeljuje sedem kategorij medvrstniškega nasilja:

- verbalno nasilje,
- izločenost iz skupine,
- fizično nasilje,
- širjenje lažnih govoric,
- ekonomsko nasilje (jemanje denarja ali poškodovanje tujih stvari),
- prisiljenost v početje določenih stvari,
- rasno nasilje (posameznik doživlja nasilje zaradi rase).

Sodobna delitev medvrstniškega nasilja (Salmivalli in Peets, 2011) medvrstniško nasilje deli na neposredno in posredno medvrstniško nasilje. Pri neposrednem medvrstniškem nasilju gre za fizično in verbalno nasilje, ki se kaže kot udarci, brce, porivanje, grožnje, zmerjanje, jemanje denarja ali druge lastnine. Medtem ko pri posrednem medvrstniškem nasilju govorimo o odnosnem nasilju, za katerega je značilna manipulacija prijateljskih odnosov, z namenom škodovati drugim z vedenji, kot so širjenje govoric ali laži o posamezniku ter socialno izključevanje.

Tako tudi Olweus (1995, str. 12) razlikuje neposredno trpinčenje, pri katerem gre za dokaj odkrit, očiten in viden napad na vrstnike in posredno trpinčenje, za katero pa je značilna socialna osamitev in izključenost iz skupine. Pomembno je, da smo pozorni predvsem na drugo obliko trpinčenja, saj je ravno ta manj vidna.

Berger (2007) je pri opredelitvi oblik medvrstniškega nasilja dodal še eno vrsto medvrstniškega nasilja, ki je nova in v sodobnem svetu zelo pogosta in problematična. Oblike medvrstniškega

nasilja je razvrstil v štiri kategorije: fizično nasilje (udarci, porivanje, poškodovanje lastnine); odnosno/relacijsko nasilje (manipulacija z medosebnimi odnosi); verbalno nasilje (zbadljivke, žaljenje); spletno nasilje (pošiljanje žaljivih sporočil ali širjenje govoric preko spleta).

Zabukovec Kerin (2002, str. 106) loči več oblik vrstniškega nasilja:

- telesno nasilje (odrivanje, brcanje, klofutanje, boksanje, lasanje, pljuvanje, zapiranje v omare, omejevanje gibanja ipd.);
- verbalno nasilje (žaljivke, žaljivi vzdevki, razširjanje lažnih govoric, pisanje žaljivih sporočil po zidovih in straniščih ipd.);
- psihično nasilje (izločanje, osamitev, grožnje, ustrahovanje, žaljive kretnje, trpinčenje, nacionalizem, seksizem ipd.);
- izsiljevanje ali ekonomsko nasilje (zahteva po denarju ali drugih materialnih dobrinah, tisti, ki povzroča nasilje, zahteva, da mu tisti, nad katerim izvaja nasilje, piše domače naloge, pomaga goljufati pri preizkusih znanja, da ne pove o vandalizmu, ki mu je bil priča ipd.).

Tudi v Lešnik Mugnaioni, Klemenčič, Filipčič, Rustja in Novakovič (2023) je ena od oblik medvrstniškega nasilja materialno nasilje, ki zajema izsiljevanje ali nasilni odvzem denarja ali druge lastnine, poškodovanje ali uničenje osebne lastnine in šolskih potrebščin, odvzem in uporabo telefona.

Sullivan (2011 v Pečjak, 2014, str. 11-12) pojavne oblike medvrstniškega nasilja kategorizira hierarhično. Opredeli dve širši kategoriji medvrstniškega nasilja, in sicer fizično in psihično nasilje, ki ju naprej deli v ožje kategorije.

1.2.1. Fizično nasilje

Fizično nasilje je vsaka uporaba fizične sile ali resna grožnja z uporabo le-te. Usmerjena je na človekovo telo ali njegovo življenje. Fizične posledice, ki jih tako nasilje povzroča, vedno spremljajo tudi psihične posledice (Kuhar, Guzelj, Drolc in Zabukovec, 1999).

Sullivan (2011 v Pečjak, 2014, str. 11) pod fizično nasilje, imenovano tudi direktno nasilje oz. agresija, navaja: pretepe s poškodbami, namerno brcanje, grizenje, potiskanje, prerivanje, lasanje in odrivanje, omejevanje gibanja, namerno poškodovanje lastnine posameznika in uničevanje njegovih osebnih predmetov.

Lešnik Mugnaioni in sodelavci (2023) med fizično nasilje uvršča: grizenje, brcanje, porivanje, suvanje, vlečenje za lase, pljuvanje, praskanje, boksanje, udarce, klofute in druge oblike fizičnih napadov, fizično poškodovanje.

1.2.2. Psihično nasilje

Psihično nasilje označuje vsa dejanja, najpogosteje verbalna, ki se na grob in nezaželen način dotaknejo človekove psihe. Psihično nasilje negativno vpliva na samozavest, samopodobo in samozaupanje osebe, ki doživlja nasilje (Kuhar in sodelavci, 1999).

Psihično nasilje, drugače imenovano tudi posredno nasilje oz. agresija, pomeni napad na posameznikovo »notranjost«. Cilj je škoditi posamezniku, ki je tarča napada ampak brez fizičnih znakov (Pečjak, 2014). Psihično nasilje Sullivan (2011 v Pečjak, 2014, str. 12) deli na:

- verbalno nasilje, med katerega uvršča:
 - razširjanje lažnih, neresničnih govoric,
 - zmerljivke in žaljivke s socialno in spolno vsebino,
 - hujskanje prijateljev,
 - grožnje, povezane z izsiljevanjem za denar,
 - druge oblike verbalnega poniževanja.
- neverbalno nasilje, ki ga deli na:
 - direktno neverbalno nasilje, kot so različne nesramne geste in
 - indirektno neverbalno nasilje oziroma odnosno ali relacijsko nasilje, ki je bolj subtilno in zahrbtno ter vključuje manipulacijo z odnosi, kot je namensko izključevanje posameznikov.

Carpenten in Ferguson (2009 v Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 18) opredeljujeta tri osnovne tipe relacijske oz. odnosne agresivnosti, ki jo največkrat uporabljajo dekleta druga proti drugi:

- socialno ustrahovanje, ki pomeni poniževanje dekleta vpričo sovrstnikov in se kaže kot zaničevanje in uporaba žaljivk ali pa kot pretvarjanje, da za žrtev pri njih ni prostora;
- relacijsko ustrahovanje, ki se dogaja, ko eno dekle načrtno in zavestno uničuje družbeni status drugega dekleta, tako da naroča drugim naj žrtev ignorirajo in osamijo, o njej razširja lažne govorice, ji da vedeti, da ni vredna pogovora z njo ipd.; tako ustrahovanje je precej neopazno in prefinjeno in se odvija takrat, ko odraslih ni v bližini;

- čustveno ustrahovanje pomeni, da dekle uporabi čustveno izsiljevanje za nadzor nad drugim dekletom, npr. reče drugemu dekletu, da ne more biti njena prijateljica, če ne prekine odnosa z nekim drugim dekletom.

Sullivan (v Pečjak, 2014, str. 12) navaja še dve specifični obliki nasilja, in sicer spolno in spletno nasilje.

1.2.3. Spletno nasilje

Spletno nasilje (trpinčenje, ustrahovanje, nadlegovanje) je nasilje ene ali več oseb nad drugo osebo ali skupino preko spleta (interneta). Spletno nasilje se med najstniki najpogosteje izvaja kot spletno ustrahovanje, spletno trpinčenje ali spletno nadlegovanje, vse skupaj pa lahko poimenujemo z angleškim izrazom »cyberbullying«, kar pomeni ustrahovanje prek digitalnih naprav, kot so mobilni telefoni, računalniki in tablični računalniki. Lahko se pojavi preko SMS, MMS sporočil, različnih klepetalnikov in aplikacij, preko družbenih omrežij, iger, forumov. Pogosto gre za pošiljanje, deljenje in objavljanje negativnih ali škodljivih vsebin o nekom, s čimer ga ponižamo ali spravimo v zadrego (Safe.si).

Aftab (2006, v Wong-Lo in Bullock, 2011) oblike spletnega nasilja deli glede na (ne)posrednost na:

- neposredno spletno nasilje, pri katerem je sporočilo preneseno direktno od izvajalca nasilja k učencu, ki nasilje doživlja;
- posredno spletno nasilje, pri katerem se izvajalec nasilja izdaja za žrtev, ki pošilja svojim prijateljem sovražna sporočila, ta pa je potem deležen obtožujočih odzivov svojih prijateljev na ta sporočila.

Fakulteta za družbene vede (2019) je oblike spletnega nasilja razvrstila v štiri kategorije, glede na to, ali gre za žaljenje žrtve, nadlegovanje in trpinčenje, izključevanje ali zlorabo njene zasebnosti. Seveda pa so mnoge oblike spletnega nadlegovanja med seboj povezane, se prekrivajo ali so sestavljene iz kombinacij dejanj.

- Žaljenje: sem spadajo žaljiva sporočila in komentarji, ustvarjanje sovražnih skupin, obrekovanje, »trolanje«, predelovanje fotografij na žaljiv način, žaljivi »memi«.
- Nadlegovanje in trpinčenje: zajema lažne profile, spletno zalezovanje, izsiljevanje, grožnje.
- Izključevanje: pomeni izključevanje iz skupin.

- Zlorabe zasebnosti: ta kategorija zajema fotografiranje in snemanje ter objavljanje posnetkov brez dovoljenja, deljenje intimnih posnetkov, krajo gesel, vdiranje v profile (račune), e-blatenje (doxing), zlorabo zaupanja (Fakulteta za družbene vede, 2019).

Willard (2006 v Žakelj, 2013) našteva še nekaj vrst kibernetškega nasilja, ki zgoraj niso omenjene:

- očrnitev, ki pomeni posredovanje neresničnih informacij o nekom z namenom očrnitve;
- poosebljanje, pomeni, da se storilec predstavlja kot žrtev in v imenu žrtve komunicira na neprimeren in žaljiv način;
- »outing« in prevara se nanašata na posredovanje osebnih podatkov nekomu, komur te sicer ne bi bile zaupane, z namenom osramotitve žrtve; prevara pa pomeni prevarati nekoga z namenom zaupanja intimne informacije o sebi in posredovanja informacije naprej;
- »happy slapping«, mladostnik drugega med hojo udari ali klofne in zbeži, drugi mladostnik pa dogodek posname in ga objavi na spletu ali ga posreduje prek mobilnega telefona;
- seksting, pomeni širjenje in objavo slik ter posnetkov golih delov telesa ali spolnih aktov.

Klančnik (2015) pa med drugimi navaja še odrinjanje, izolacijo posameznika, ustvarjanje sovražne spletne strani.

Potrebno je poudariti pomembne specifične spletne nadlegovanja, ki spletno nasilje ločujejo od t. i. tradicionalnega nasilja: anonimnost, ki jo zagotavlja splet, otežuje kazenski pregon storilcev; za izvajanje spletnega nasilja ni potrebno posebno znanje oz. dobro poznavanje tehnologije; cenovna dostopnost tehnologije, ki omogoča hitro širjenje (zapisov, slik, posnetkov); široko (spletno) občinstvo; digitalna stalnost – karkoli se o določeni osebi objavi na spletu, postane del njene/njegove (spletne) identitete (West, 2014 v Brečko, 2019).

1.2.4. Posebne vrste medvrstniškega nasilja

Čeprav se medvrstniško nasilje pojavlja vsepovsod, so mu določene skupine otrok in mladostnikov zaradi nekaterih značilnosti, po katerih se razlikujejo od večine, bolj izpostavljene. Pogosto so nasilju s strani vrstnikov izpostavljeni učenci, ki potrebujejo drugačno izobraževalno podporo, npr. otroci s posebnimi potrebami ali učenci, ki so ne-heteroseksualno

spolno orientirani, pri čemer gre za homofobno nasilje. Nekateri otroci in mladostniki doživijo različne oblike spolnega nasilja ali pa doživijo nasilje zaradi obredov, ki se dogajajo pri sprejemu novincev v srednjo šolo, kar je pri nas poznano kot »fazaniranje« (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 26-27).

1.2.4.1. Spolno nasilje

Spolno nasilje ostane velikokrat spregledano ali pa se določenih stvari ne jemlje dovolj resno. Običajno se pojavlja postopoma in zaradi tega stvari v začetku morda izgledajo nedolžne. Neprimerne, vulgarne opazke ali prostaške šale velikokrat sprejemamo kot nekaj normalnega. Zaradi tega pogosto ne znamo presoditi, kje se šala začne, kje se konča in kdaj postanejo stvari nevarne (Erb, 2004, str. 48-49).

Pri spolnem nasilju gre za zlorabo moči tistega, ki nasilje povzroča, nad drugo osebo, ki je večinoma v podrejenem položaju, dogaja pa se v različnih dejanjih s spolno vsebino. Spolne vsebine so sredstvo za vzpostavitev nadvlade in spolne zadovoljitve povzročitelja. Pri spolnem nasilju gre za grob poseg v integriteto telesa, duševnost in razvoj otroka ter za kršitev številnih otrokovih pravic (Logar, Zabukovec Kerin in Svete, 2023).

Spolno nasilje je oblika nasilja, ki vključuje neželeno spolno pozornost, ki povzroča naslovniku občutje neugodja, ponižanja in podcenjevanja. V večini primerov je spolno nasilje usmerjeno na ženske in je običajno medspolno (moški-ženske). Lahko se dogaja tudi moškim in je medspolno ali pa je istospolno, torej moški-moški in ženske-ženske (Pečjak, 2014, str. 14).

K spolnemu nasilju prištevamo namigovanje na spolnost, šale s spolno vsebino, opolzko gestikuliranje in vedenje, nagovarjanje k spolnosti, nadlegovanje zaradi pripadnosti spolu, otipavanje, prikazovanje pornografskega gradiva, zalezovanje in spolni napad (Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2023).

Najpogostejše oblike spolnega nasilja s strani vrstnikov so: neželeno božanje, otipavanje, uporaba žaljivk s seksualno vsebino, kazanje pornografske literature, nagovarjanje h kazanju spolnih organov, siljenje k spolnemu odnosu in prisiljen spolni odnos oz. posilstvo (Vanček, 2002, str. 162).

Zaradi zgoraj naštetega lahko rečemo, da je izraz spolno nasilje nadredni pojem za tri pojavne oblike:

- fizično spolno nasilje, ki vključuje neželeno dotikanje, trepljanje, ščipanje, otipavanje, izsiljene poljube, drgnjenje ob telo nadlegovanega in posilstvo;

- verbalno spolno nasilje, ki se kaže kot neželjeno osvajanje, sugestivne pripombe, namigovanja, predlogi ali pritiski k spolni dejavnosti in opolzki komentarji;
- neverbalno spolno nasilje, kot kazanje pornografskih spolno sugestivnih slik ali predmetov, spolno sugestivne geste ali pohotni pogledi (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 27-28).

Logar, Zabukovec Kerin in Svete (2023) oblike spolnega nasilja delijo na nekontaktne in kontaktne oblike. Med nekontaktne oblike spadajo tudi spolne zlorabe otrok in mladostnikov prek spleta. Nekonтактne oblike so vsa dejanja, pri katerih ne pride do neposrednega oziroma telesnega stika med tistim, ki povzroča nasilje in tistim, ki ga doživlja. Kontaktne oblike spolne zlorabe pa so vsa dejanja s spolno vsebino, pri katerih pride do neposrednega stika med tistim, ki povzroča nasilje in tistim, ki ga doživlja.

1.2.4.2. Medvrstniško nasilje do učencev s posebnimi potrebami

Nasilje nad otroki s posebnimi potrebami zahteva posebno pozornost, saj so raziskave (Carter in Spencer, 2006; Van Cleave in Davis, 2006; Luciano in Savage, 2007) pokazale, da so otroci s posebnimi potrebami nasilju izpostavljeni trikrat bolj kot njihovi vrstniki. Otroci s posebnimi potrebami pri pojavu nasilja prevzamejo različne vloge – žrtev, povzročitelj ter žrtev in povzročitelj hkrati. Otroci s posebnimi potrebami so zaradi drugačnosti pogosto izpostavljeni medvrstniškemu nasilju. Od vrstnikov se razlikujejo vizualno in osebnostno, ker zaradi različnih motenj v razvoju pogosto potrebujejo prilagojeno izobraževalno podporo ter ker drugače funkcionirajo na socialnem področju. So ranljivi in hitro postanejo žrtve ali pa se zaradi lastne agresivne osebnosti znajdejo v vlogi povzročitelja (Center Janeza Levca Ljubljana, 2024).

Whitney, Rivers, Smith in Sharp (1994, v Pečjak, 2014, str. 13) so ob izenačenosti učencev s posebnimi potrebami z drugimi učenci po spolu, starosti in etnični pripadnosti ugotovili, da je pri njih dva do trikrat večja verjetnost, da postanejo tisti, ki doživljajo in povzročajo medvrstniško nasilje. Za to so navedli tri razloge: učne in druge težave povečujejo nevarnost, da se nad učencem izvaja medvrstniško nasilje; ti učenci so socialno slabše vključeni oz. niso vključeni v razred; nekateri učenci z vedenjskimi težavami se pogosto vedejo agresivno in se pojavljajo tako v vlogi tistega, ki nasilje doživlja in tistega, ki ga povzroča (Pečjak, 2014, str. 13).

1.2.4.3. Nasilje v povezavi s priseljenci

Nekatere raziskave (Stevens idr., 2020; Kozmus in Pšunder, 2019; Walsh idr., 2016) s področja nasilja v povezavi s priseljenci iz nekdanje Jugoslavije v Sloveniji ugotavljajo, da so ti pogosteje zastopani v medvrstniškem nasilju, kot povzročitelji ali kot žrtve. Dva vidika nasilja v povezavi s priseljenci sta »nasilje domačih prebivalcev« in nasilje priseljencev. Pri prvem gre za zavračanje, vzpostavljanje in ohranjanje institucionalnega nasilja in diskriminacije, podžiganje in udejanjanje nacionalizma oz. rasizma, ohranjanje drugorazrednega družbenega položaja za priseljene. Pri drugem pa gre za posledico občutka nesprejetosti v gostiteljski družbi in poskuse oblikovanja opozicionalnosti oz. samozadostnosti. Oba opisana vidika, tako nasilje »gostujoče družbe« kot nasilje priseljencev tvorita sklenjeni začarani krog, kjer ena stran povzroča in ohranja drugo (Razpotnik in Dekleva, 2015).

1.3. VLOGE PRI MEDVRSTNIŠKEM NASILJU

Otroci se že od samega začetka druženja z vrstniki učijo sodelovanja in uveljavljanja. Začne se v vrtcu, nadaljuje v šoli. V vsaki vrstniški skupini so nekateri posamezniki močnejši, drznejši, tudi strah vzbujajoči, nekateri pa šibkejši in bolj podredljivi. Sama moč ali šibkost ne povzročata skrbi, dokler ne vodita v nasilje. V takem primeru pa ne govorimo več o šibkejših in močnejših otrocih, temveč o povzročiteljih in žrtvah nasilja (Habbe, 2000, str. 44).

Pri poročanju o medvrstniškem nasilju se ta oblika nasilja največkrat pojmuje kot diadični proces ena na ena, kar pomeni ena oseba, ki nasilje povzroča in ena, ki nasilje doživlja. Vendar pa ta vrsta nasilja ni izoliran proces, temveč poteka v širšem socialnem kontekstu (Pekljaj in Pečjak, 2020, str. 235). Skupina je tista, ki svojim članom podeljuje socialno moč. Učenci, ki izvajajo nasilje, za doseganje socialne moči s pomočjo medvrstniškega nasilja potrebujejo priče, zato se nasilje največkrat dogaja, ko so prisotni ostali učenci (Košir, 2013, str. 75).

V medvrstniškem nasilju se torej poleg vloge učencev, ki nasilje izvajajo in učencev, ki so žrtve nasilja, pojavlja tudi vloga učencev, ki so priča nasilju. Pekljaj in Pečjak (2020, str. 235) pa navajata kar osem vlog, ki so zajete v prej omenjenih vlogah. Te vloge so: storilec; posnemovalec, ki je lahko tudi vršilec medvrstniškega nasilja; podpornik, ki je lahko udeležen pri medvrstniškem nasilju; pasivni podpornik, za katerega se zdi, da mu je medvrstniško nasilje všeč, se ga pa ne udeleži aktivno; nevpleten opazovalec; pasivni branilec, ki mu medvrstniško nasilje ni všeč, vendar ne kaže odkritega nasprotovanja; branilec, ki mu medvrstniško nasilje ni všeč in poskusi žrtvi pomagati ter žrtev.

V procesu medvrstniškega nasilja se oblikuje specifična dinamika med vpletenimi, v kateri imajo povzročitelji, žrtve in opazovalci svoje vloge, med njimi pa je odnos soodvisnosti. Brez zunanje intervencije odraslih v večini primerov ni mogoče prekiniti in ustaviti te nasilne dinamike, še posebno če nasilje traja dlje časa in je sistematično. Pride namreč do t. i. valujočega učinka nasilja (Sullivan, 2011, v Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2023) in ogroženosti v šolskem prostoru ali širše (Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2023).

Nekateri raziskovalci opozarjajo, da imajo učenci, nosilci vloge povzročitelja in žrtve nekatere skupne značilnosti. Vsem je skupno, da imajo težave z odnosi, emocionalne probleme in probleme s samopodobo, vendar pa se razlikujejo v tem, kakšen je njihov socialni položaj v razredu ter koliko so prizadeti zaradi teh težav (Pečjak, 2014, str. 54). Pomembno je poudariti, da se lahko vloge udeležencev prekrivajo; učenec je lahko na primer v določenih situacijah tisti, ki nasilje povzroča, v določenih pa tisti, ki ga izvaja (Košir, 2013, str. 75).

Medvrstniško nasilje se pogosto kaže kot oblika stopnjevanega socialnega izključevanja. Z izključevanjem drugih si otrok zmanjša bojazen pred tem, da bi socialno izključenost doživel sam. Ta vrsta tesnobe ima lahko velik vpliv na vzdušje v razredu. Če je v razredu veliko tovrstne socialne negotovosti, obstaja stalna splošna pripravljenost za izključevanja ter težnja po preziranju ali sovraštvu do drugih. Otroci čutijo tesnobo ob nestabilnosti položajev, vlog, razmerij moči v vrstniški skupini, vsi pa so socialno ranljivi – vsak izmed njih lahko postane nemočen, izločen, brez vpliva in deležen nasilja. Z nasiljem se lahko skuša bodisi ohraniti medvrstniške odnose takšne, kot so, ali pa spremeniti vrstniško skupinsko ureditev in vloge v njej. Vloge si otroci izberejo sami ali pa jim jih dodelijo drugi. Vloga povzročiteljev ter vloga žrtve je lahko razmeroma trajna oz. stabilna skozi čas (Muršič, Klemenčič, Zabukovec Kerin, Filipčič, Karajić in Bertok, 2016, str. 17).

1.3.1. Vloga žrtve

Z uporabo termina žrtev (Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2009, str. 35) ni mišljeno, da je otrok, ki preživlja medvrstniško nasilje, povsem nemočen in brez energije, saj žrtev nasilja potrebuje veliko moči, da preživi in se vsakodnevno sooča z nasiljem. Ustreznejši termin bi bil otrok z izkušnjo medvrstniškega nasilja, a se termin žrtev uporablja zato, ker je enostavnejši, poznan in razširjen (Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2023).

Žrtev vrstniškega nasilja je otrok, ki je dlje časa izpostavljen agresivnemu vedenju in zlorabi moči vrstnika ali skupine vrstnikov. Nasilje, ki ga doživlja, povzroči pri otroku številne

posledice, saj s časom začne destruktivno vplivati na njegov učni uspeh, socialno vključenost in zdravje (Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2023).

Čeprav v splošnem uporabljamo besedo žrtev za vse učence, ki doživljajo medvrstniško nasilje, pa lahko govorimo o dveh vrstah žrtev. Olweus (1995, str. 21-35) govori o pasivnih oziroma podredljivih žrtvah in o izzivalnih žrtvah. V prvi omenjeni skupini žrtev se znajde večina. Za otroka, ki je tipična žrtev medvrstniškega nasilja, je značilne več tesnobe in negotovosti, kot pri ostalih učencih. Pogosto je mirna, sramežljiva, previdna, zaprta vase, na napad vrstnikov velikokrat odreagira z umikom, pri nižji starosti tudi z jokom in ima slabo podobo. V šoli je osamljena in zavrnjena, pogosto ima odklonilno stališče do nasilja (Pušnik, 1996, str. 15). Če so žrtve dečki, so pogosto telesno šibkejši od drugih dečkov (Cvek in Pšunder, 2013).

Druga, manjša skupina žrtev, so tako imenovane izzivalne žrtve. Zanje je značilna kombinacija tesnobe in nasilnega vedenja. Učenci, ki spadajo v to skupino, imajo pogosto težave z zbranostjo in so hiperaktivni, njihovo vedenje pa je takšno, da pogosto povzročajo napetost in razburjenost pri ljudeh, ki jih obdajajo. Velikokrat njihovo vedenje moti druge učence v razredu, kar privede tudi do drugačnega dogajanja na področju trpinčenja med učenci v oddelku (Olweus, 1995, str. 22).

Medvrstniško nasilje pogosteje doživljajo učenci, ki kakorkoli izstopajo iz povprečja. Ranljivejši so otroci s posebnimi potrebami ter tisti, ki se od učencev, ki izvajajo nasilje, razlikujejo po rasi, narodnosti in veroizpovedi (Zabukovec Kerin, 2002, str. 109). Sodobni avtorji poudarjajo, da medvrstniško nasilje najpogosteje doživljajo učenci, ki so manj vključeni v vrstniško skupino, ki torej ne ustrezajo razrednim ali šolskim normam. Značilnosti, po katerih učenci odstopajo od tega, kar vrstniki vrednotijo kot zaželeno, so raznolike, lahko so različne telesne ali vedenjske posebnosti, novi učenci na šoli ali pa dejanska oziroma pripisana spolna usmerjenost (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 117).

Žrtve medvrstniškega nasilja so praviloma najbolj ranljivi otroci. Takšne ranljive izpostavljenosti se tudi ostali v razredu bojijo. Z nasiljem nad ranljivimi otroki »simbolno uničijo« strašljivi položaj, ki ga taki otroci v razredu zasedajo. Posebej ranljivi so otroci iz socialno-ekonomsko ogroženih družin, družbeno kulturnih manjšin in otroci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami (Muršič in sodelavci, 2016, str. 17).

Čeprav ne obstaja poseben tip osebnosti učenca, ki doživlja nasilje, pa verjetnost, da bodo postali žrtve medvrstniškega nasilja, ni enaka za vse učence. Dejavniki tveganja na nivoju osebnosti so negotovost vase, podredljivost, poleg tega tudi telesna šibkost, na nivoju

dejavnikov vrstniške skupine zavrženost s strani vrstnikov ter odsotnost prijateljev. Osebnostne in medosebne težave se velikokrat pojavljajo sočasno, kombinacija obojih pa predstavlja še močnejši dejavnik tveganja za vrstniško viktimizacijo. Poudariti pa je potrebno, da je medvrstniško nasilje odvisno tudi od številnih situacijskih ter socialnih dejavnikov (Košir, 2013, str. 77-78).

Raziskave, ki so preučevale ključne napovednike viktimizacije, kažejo te značilnosti učencev, ki doživljajo medvrstniško nasilje: zaznavanje nižje stopnje opore s strani vrstnikov; nizko samopodobo; višjo stopnjo ponotranjanja stiske; psihosomatske težave; vrstniško zavračanje (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 118).

1.3.2. Vloga povzročitelja

Povzročitelj medvrstniškega nasilja je otrok, ki dlje časa izvaja nasilje nad otrokom in zlorablja svojo psihično, fizično, materialno ali spolno premoč. Pri tem je v procesu ustrahovanja in nadzora nad vrstnikom vse močnejši, kar vodi v vse večje neravnovesje moči (Pušnik, 2012, str. 132-134).

Poznamo dve vrsti povzročiteljev, po Dodgeu (1991 v Peklaj in Pečjak, 2020, str. 238) so to proaktivni povzročitelji in reaktivni povzročitelji. Proaktivni povzročitelji agresijo uporabljajo za doseg določenega cilja. Cilj je lahko zadovoljiti potrebo po dominantnosti ali moči, pri čemer gre za obliko prisilnega vedenja. Tak povzročitelj je pri izvajanju nasilja hladen in miren. Ker mu agresivnost služi kot instrument pri doseganju cilja, to vrsto povzročiteljev imenujemo tudi instrumentalni povzročitelji.

Pri reaktivnih povzročiteljih pa je njihova agresivnost posledica jeze in obrambna reakcija na frustracijo. Pogosto si tak povzročitelj napačno razlaga socialno situacijo in svojim vrstnikom pripiše sovražne namere ter nanje odreagira agresivno, z namenom, da zaščiti sebe (Dodge, 1991 v Peklaj in Pečjak, 2020, str. 238).

Za povzročitelje nasilja je, kot že zgoraj omenjeno, značilna agresija, ki se izraža tako do otrok kot tudi odraslih, imajo pa tudi bolj pozitivna stališča do nasilja. So impulzivni, imajo močno potrebo po obvladovanju drugih, hitro se razjezijo, imajo nizko frustracijsko toleranco in do žrtev ne čutijo empatije. Pogosto imajo dobro podobo o sebi (Pušnik, 1996, str. 16). V večini primerov so, če so dečki, telesno močnejši od drugih, predvsem od žrtve. Ta vrsta povzročiteljev torej ne trpi zaradi nizke samopodobe in samospoštovanja, kar pa ne velja za učence, ki pogosto sodelujejo pri nasilju, vendar ne prevzemajo pobude. Te označujemo kot pasivne povzročitelje

ali privržence, to skupino pa pogosto sestavljajo negotovi in tesnobni učenci (Olweus, 1995, str. 23).

Za razliko od Olweusa, ki je predpostavil osebnostni vzorec agresivnosti kot ključni dejavnik medvrstniškega nasilja, pa sodobna pojmovanja medvrstniškega nasilja pri iskanju vzrokov za nasilno vedenje ne izhajajo več iz dejavnikov osebnosti, temveč v skladu s pojmovanjem nasilnega vedenja kot načina za doseganje in ohranjanje socialne moči, vzroke iščejo v vrednotah in ciljih učencev, ki izvajajo nasilje (Košir, 2013, str. 76).

Čeprav se otroci, ki izvajajo nasilje med seboj razlikujejo, se večina avtorjev strinja, da imajo učenci, ki povzročajo nasilje, nekaj skupnih lastnosti:

- Ne čutijo se sposobni spoprijeti z vsakodnevnimi dogodki. Raje se ne bodo potrudili, kot da bi doživeli neuspeh.
- Velikokrat so sami žrtve nasilja, največkrat v družinskem okolju.
- Prihajajo iz družine, kjer se ceni avtoriteta, moč in materialni uspeh.
- Kadar prizadenejo vrstnico ali vrstnika, ne čutijo obžalovanja. Pogosto menijo, da ni dovoljeno kazati čustev.
- Ne sprejemajo odgovornosti za svoja dejanja.
- Čutijo potrebo po nadvladi, vedno želijo zmagati (Zabukovec Kerin, 2002, str. 111).

Pečjak, Pirc in Košir (2021, str. 121) so navedle nekaj raziskav (Cook s sod., 2010; Menesini in Salmivalli, 2017; Caravita s sod., 2009; Košir s sod., 2020), ki so prav tako preučevale značilnosti učencev, ki izvajajo medvrstniško nasilje. Značilnosti teh učencev so naslednje: nižja učna uspešnost, negativna prepričanja o drugih, nižja stopnja afektivne in višja stopnja kognitivne empatije ter višja stopnja internalizacije in eksternalizacije jeze.

Otroci se lahko znajdejo tudi v obeh vlogah (Pušnik, 2012, v Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2023), enkrat kot tisti, ki nasilje povzročajo, drugič kot tisti, ki ga doživljajo, in ti otroci niso redki. Viktimiziranost v šoli povečuje verjetnost, da se bo učenec, ki je žrtev nasilja, sčasoma tudi sam začel vesti nasilno (Muršič, 2012 v Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2023). Učenci, ki doživljajo nasilje, se namreč različno odzivajo na nasilje; nekateri otroci se odločijo za nasilno povračilo. To privede do kroničnih ciklusov nasilja, pri čemer se izmenjujeta doživljanje nasilja in nasilna povračilnost v vse bolj destruktivni spirali (Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2023).

Sanders in Phye (2004, str. 27-30) navajata, da imajo učenci, ki nasilje hkrati izvajajo in ga doživljajo, psihološke, socialne in šolske prilagoditvene težave, hkrati pa niso deležni socialnih nagrad, ki sta priljubljenost in socialni vpliv, kot je to značilno za nekatere agresivne učence.

1.3.3. Vloga opazovalca

Opazovalci so otroci, ki zaznajo nasilje med vrstniki, ga neposredno opazujejo ali celo spodbujajo k nadaljevanju nasilja, vendar pa vanj aktivno ne posegajo in ga ne izvajajo ter ne zaščitijo žrtve. Vzrokov za takšno vedenje je več: strah pred povzročiteljem, ne zaupajo, da bodo odrasli ustavili nasilje, ne želijo se izpostaviti, menijo, da to ni njihov problem, slabe izkušnje iz preteklosti, tiha identifikacija in drugo (Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2023).

Družba pogosto misli, da je medvrstniško nasilje problem tistega, ki nasilje izvaja in tistega, ki ga doživlja. Vendar pa sodobne opredelitve in ugotovitve v zvezi z medvrstniškim nasiljem kažejo, da ima vrstniška skupina ključno vlogo pri pojavljanju in vzdrževanju medvrstniškega nasilja; ima moč, da deluje preventivno ali pa nasilje spodbuja. Pogosto je medvrstniško nasilje javni dogodek, ki ima priče, te pa lahko zavzemajo različne vloge in s tem na različne načine vplivajo na nadaljnji potek nasilja (Košir, 2013, str. 78).

Zato mnoge sodobne raziskave, ki preučujejo preventivno delovanje pri medvrstniškem nasilju, poudarjajo vlogo, ki jo imajo opazovalci pri preprečevanju in zmanjševanju vrstniškega nasilja, še zlasti zato, ker jih je veliko. Ko učenci izvajanje nasilja tako ali drugače odobravajo, je vedenje izvajalca nasilja nagrajeno, kadar pa večina razreda takšnega vedenja ne odobrava in to jasno sporoča, povzročiteljem izvajanje nasilja moči ne daje več. Opazovalci imajo torej ključno vlogo pri določanju nadaljnjega razvoja dinamike medvrstniškega nasilja (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 127).

Opazovalci nasilja lahko zavzemajo različne vloge in s tem na različne načine vplivajo na nadaljnji potek nasilja. Salmivalli (2010, str. 114) opredeljuje štiri vloge, ki jih lahko prevzemajo učenci, ki opazujejo medvrstniško nasilje:

- Posnemovalec nasilneža: nekateri učenci, najpogosteje so to negotovi učenci, ki nimajo visokega socialnega statusa, občudujejo nasilneža in se mu lahko pridružijo v izvajanju nasilja; to je poimenovano »socialna nalezljivost«. Drugi opazovalci pa ob opazovanju nasilneža izgubijo nadzor nad zavorami za agresivne težnje, saj vidijo, da je nasilnež za agresivno vedenje nagrajen.
- Podporniki nasilneža (aktivni in pasivni spodbujevalci): aktivni podporniki spodbujajo nasilneža z različnimi pripombami, pasivni spodbujevalci pa se žrtvam smejiijo.

- Nevpleteni (ignoranti): ti učenci nasilje le opazujejo in vanj ne posegajo.
- Branilci žrtve (pasivni in aktivni): pasivni branilci pokažejo, da jim nasilje ni všeč, kar počnejo predvsem na neverbalni način, vendar nasilja ne ustavijo in ne branijo žrtve. Pasivni branilci zapustijo kraj nasilja, zanikajo, da se nasilje dogaja ali pa so tihe priče. Aktivni branilci ali zagovorniki žrtve pa skušajo zaustaviti nasilje, prositi odrasle za pomoč, žrtev braniti pred nasilnežem ali pa jo potolažiti.

Babič (2018) prav tako opredeljuje štiri vloge, ki jih imajo opazovalci in opazovalke medvrstniškega nasilja:

- aktivni spodbujevalec povzročitelja: spodbuja povzročitelja, daje predloge, kako lahko škoduje žrtvi, spodbuja s smehom, večkrat pa prevzame tudi vlogo povzročitelja;
- pasivni spodbujevalec povzročitelja: je na strani povzročitelja, a ne izkazuje neposredne podpore, situacijo opazuje in jo podpira s smehom, vabi ostale, da se pridružijo opazovanju nasilja, v katerem sam odkrito uživa;
- ignorant: ni ne na strani žrtve in ne na strani povzročitelja, za nasilje se ne zmeni in se vanj ne vmešava;
- zagovornik žrtve: s svojim ravnanjem odkrito pomaga žrtvi, poskuša zaščititi žrtev, jo odstrani iz situacije in poišče pomoč.

Obermann (2011) pa navaja tri druge razloge, zakaj opazovalci relativno redko posežejo v situacijo medvrstniškega nasilja:

- vsako medvrstniško nasilje ima praviloma več opazovalcev, zato pride do porazdelitve oz. razpršitve odgovornosti opazovalcev, kar se imenuje »učinek opazovalcev«; opazovalci pričakujejo, da bodo drugi stopili v bran žrtev ali pa si neposeganje drugih razlagajo kot da položaj ni tako resen, da bi zahteval posredovanje;
- nasilneži so pogosto zaznani kot priljubljeni učenci z veliko moči, kar od opazovalcev zahteva veliko poguma, da se jim zoperstavijo;
- stališča opazovalcev do žrtve nasilja so pogosto manj pozitivna in s tem se zmanjša verjetnost posredovanja pri nasilju.

Raziskovalci ugotavljajo, da je vedenje opazovalcev pomemben dejavnik doživljanja občutja varnosti v šoli, ki je višje, kadar si opazovalci prizadevajo zaščititi žrtev in niso pasivni opazovalci oziroma spodbujevalci nasilja. Ravno zato je ključno, da v programe preventive medvrstniškega nasilja vključimo vse učence (Košir, 2013, str. 78-79).

Babič (2018) je v svoji raziskavi preverjala, kako empatija, osebna stališča do nasilja, samoučinkovitost za branjenje, zaznana stališča sošolcev o nasilju in šolska klima prispevajo k vlogi opazovalca medvrstniškega nasilja. Ugotovitve njene raziskave kažejo, da je pri učencih pomembno delovanje na vseh ravneh. Pogovori o nasilju ter dosledno in jasno zagovarjanje nenasilja pomembno vplivajo na višjo frekvenco branjenja in nižanje spodbujanja nasilja. Za večanje zagovornišтва pa je pomembna tudi krepitev občutka samoučinkovitosti za branjenje. Učencem je potrebno predstaviti načine, kako se odzvati ter poudariti, da ni nič narobe, če za pomoč prosijo odrasle osebe na šoli.

1.4. DINAMIKA MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

Medvrstniško nasilje se ne dogaja kot izoliran dogodek, temveč vedno poteka v nekem socialnem kontekstu oz. okolju, ki ga sestavljajo družina, šola in širše družbeno okolje. Dinamiko medvrstniškega nasilja moramo razumeti v tem socialnem kontekstu. Nazorno jo razlagata dva sodobna modela, ki ju je razvil Sullivan (2011, v Pečjak, 2014, str. 73), in sicer model valujočega učinka in model spiralnega učinka navzdol (Pečjak, 2014, str. 73).

1.4.1. Model valujočega učinka

Medvrstniško nasilje vpliva na vse udeležence v socialnem okolju, in sicer na način t. i. valujočega učinka (Sullivan, 2011, v Pečjak, 2014, str. 74). Sullivan vrstniško nasilje primerja s kamnom, ki ga vržemo v vodo, okrog njega pa se v koncentričnih krogih širijo valovi, najprej manjši, nato pa vedno večji. Na tak način naj bi na vse udeležence vplivalo tudi medvrstniško nasilje v šoli. Avtor govori o petih stopnjah tega valovanja oz. učinkovanja. Šola je mikrosistem v širšem okolju, kar pomeni, da če se učenec ne počuti varnega v šoli, se ne more počutiti varnega v širši skupnosti (Pečjak, 2014, str. 74).

Pri prvi stopnji govorimo o primarni žrtvi medvrstniškega nasilja, ki je učenec, ki nasilje doživlja. Ta čuti breme nasilja takrat, ko se to nasilje dogaja, pa tudi sicer, saj ga je strah, kdaj se bo nasilje pojavilo, kje, v kakšni obliki. Na drugi stopnji so sekundarne žrtve medvrstniškega nasilja, ki so družine viktimiziranih učencev. Ti doživljajo različna občutja, občutek brezupa, jeza, želja po maščevanju (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 147).

Medvrstniško nasilje na tretji stopnji vpliva na tiste, ki so priča temu nasilju, torej na opazovalce, ki so lahko sošolci in učitelji. V njih poraja različne občutke, strah, občutek, da niso varni, občutek krivde in sramu, da niso posegli v dogajanje ali pa strinjanje s povzročiteljem. Zelo pomembno je, kako se na nasilje odzove šola in zaposleni, saj je to

pomembna simbolna informacija in vpliva na to, kakšno bo mnenje opazovalcev o nasilju in na to, ali bodo v prihodnje poročali o nasilju ali ne (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 147).

Jasno sporočilo drugim na šoli – učencem in učiteljem, ki ga da odziv šole na medvrstniško nasilje, je četrta stopnja. Če se šola odzove proaktivno, s tem sporoča, da nasilja ne tolerira, če je odziv na nasilje neučinkovit, je to sporočilo izvajalcem nasilja, da lahko nadaljujejo z nasiljem in da ne bodo kaznovani, če pa se na nasilje ne odzove, s tem ustvarja kulturo nasilja. Peta stopnja pa je delovanje medvrstniškega nasilja na širšo skupnost. Če se nasilje ne odkriva in se ne preprečuje, je to sporočilo izvajalcem nasilja, da ga lahko izvajajo tudi drugje. Učinkovito spoprijemanje z nasiljem v šoli ne prispeva le k dobremu počutju v šoli ampak tudi k bolj zdravemu in varnemu okolju v širši skupnosti (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 147).

1.4.2. Model spiralnega učinka navzdol

Sullivan (2011, v Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 148) pravi, da je zahtevati, da se viktimizirani učenec postavi zase, nestvarno in nepošteno, ker se učenec ne bi znašel v vlogi žrtve, če bi se znal postaviti zase. V tej vlogi se je znašel zato, ker se je skozi čas oblikovalo okolje, v katerem je izvajalec nasilja prišel do moči, tisti, ki ga doživlja, pa ne (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 148).

Model spiralnega učinka navzdol se tako imenuje zato, ker nasilje prinaša negativne posledice vsem udeležencem tega nasilja; izvajalcu nasilja, ki oblikujejo nerealno predstavo moči, samopodobo in utrjuje neustrezne vedenjske vzorce, viktimiziranemu učencu, ki mu tako nasilje pušča dolgotrajne negativne posledice ter opazovalcem. Vlogi izvajalca nasilja in tistega, ki doživlja nasilje, se oblikujeta postopoma. K utrditvi teh vlog vodi pet stopenj. (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 148).

- Prva stopnja: opazuj in čakaj

Na začetni stopnji učenci spoznavajo dinamiko razrednega dogajanja. Potencialni izvajalci nasilja opazujejo in zbirajo informacije, ugotavljajo, kdo bi lahko bil žrtev. Bodoče potencialne žrtve se niti ne zavedajo, da so izpostavljene takemu opazovanju. Potencialni opazovalci pa morda dajejo znake, da ne bodo lahke tarče.

- Druga stopnja: preizkušanje situacije (testiranje »vode«)

Učenci, ki so na prvi stopnji zaznani kot potencialne žrtve, so v naslednjem koraku izpostavljeni nasilju v manjšem obsegu in intenzivnosti. Izvajalec s simboličnim dejanjem preveri odziv

potencialne žrtve, če je odziv šibek, s tem pošlje sporočilo, da je primeren kot potencialna žrtev, če pa se mu upre, se priključi skupini opazovalcev.

- Tretja stopnja: zgodi se nekaj večjega

Učenec, ki je postal žrtev je nato izpostavljen nadaljnjim preizkusom. Nasilje postane bolj resno, žrtev je razvrednotena. Počuti se manjvredno, odgovoren za nasilje in upa, da ga bodo pustili pri miru. Pri opazovalcih se poraja občutek nemoči in krivde.

- Četrta stopnja: nasilje izbruhne

Nasilje se nenadzorovano nadaljuje in postaja vse hujše, ker ga nihče ne zaustavi. Nasilje lahko preide v fizično nasilje in se prenese izven šole, poleg tega pa obstaja nevarnost, da dobi tak učenec še posnemovalce. Skupina vrstnikov pasivno opazuje to nasilje, ne da bi kaj storili.

- Peta stopnja: nasilje se razširi

Učenec žrtev izgubi samozaupanje, poslabša se mu učni uspeh, v skrajnem primeru pa lahko stori samomor. Učenec, izvajalec nasilja, dobiva nestvaren občutek moči in v poznejšem obdobju temu sledijo druga antisocialna dejanja, ki pa jih družba ne dopušča, zato tako vedenje pogosto vodi v kriminal in zapor. Opazovalci so v tem primeru nemočni, z občutki, da je svet nevaren (Pečjak, 2014, str. 76-78).

1.4.3. Dinamika spletnega nasilja

Zaradi vse hitrejšega razvoja tehnologije je vse več spletnega nasilja, zato Sullivan (2011, v Pečjak, 2014, str. 78) razčlenjuje tudi dinamiko spletnega nasilja. Tudi pri tem nasilju gre za petstopenjski proces, v katerem so tri stopnje namenjene izbiri načina nasilja (Pečjak, 2014, str. 78).

- Stopnja 1: odločitev za pričetek spletnega nasilja. Izvajalec nasilja se odloči, da bo pričel z nasiljem preko spleta in izbere žrtev oz. žrtve.

Stopnje 2, 3 in 4 si lahko sledijo tudi v drugačnem zaporedju, kakor so navedene tu, gre pa za isti proces.

- Stopnja 2: izbira načina. Izvajalec nasilja izbere, na kakšen način bo osramotil, ponižal ali ustrahoval izbrano žrtev.
- Stopnja 3: izbira tehnologije. Izvajalec nasilja se odloči za ustrezno tehnologijo – računalnik ali mobilni telefon.

- Stopnja 4: izbira medija. Izvajalec nasilja se odloči, po katerem mediju bo nasilen do vrstnika.
- Stopnja 5: odločitev (sprožiti nasilje ali ne). Izvajalec nasilja lahko izbere način, tehnologijo in medij za ponižanje drugega, vendar se mora na koncu odločiti, ali bo to poslal ali ne (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 152).

1.5. POSLEDICE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

Posledice medvrstniškega nasilja, še posebej, če je to dolgotrajno in se stopnjuje, so mnogovrstne in prizadenejo vse vpletene (Lešnik Mugnaioni in Klemenčič, 2014). Medvrstniško nasilje vpliva tako na tiste, ki doživljajo nasilje, tiste, ki ga izvajajo, tiste, ki ga opazujejo ter na širšo socialno skupnost. Je kakor kamen, ki ga vržemo v vodo – valovi se širijo od točke udarca navzven. Tako ima medvrstniško nasilje valujoč učinek, ki ga poleg žrtev, čuti tudi širša socialna skupnost (Posnic in Košir, 2016). Najbolj destruktivne pa so za otroka oz. mladostnika, ki doživlja nasilje (Lešnik Mugnaioni in Klemenčič, 2014).

1.5.1. Posledice vrstniškega nasilja za otroke, ki doživljajo nasilje

Otroci velikokrat ne zmorejo povedati, da v šoli doživljajo nasilje, saj jih je strah povzročitelja, odraslim ne zaupajo, da jih bodo zaščitili, mislijo, da jim ne bodo verjeli. Zato moramo poznati znake, ki nam kažejo, da se otroku nekaj negativnega dogaja. Ti znaki in vedenja so sicer velikokrat podobni, ne glede na to, kje otrok doživlja nasilje oz. kakšno nasilje doživlja. Vseh posledic ni mogoče opredeliti, ker je odziv na nasilje vedno individualen, zato je zapisanih nekaj najbolj tipičnih (Lešnik Mugnaioni in Klemenčič, 2014).

- Poškodbe in drugi fizični znaki pri otroku, ki doživlja nasilje: ima različne poškodbe, ki jih ni mogoče pojasniti drugače kot da so posledica nasilja, ima poškodovano šolsko opremo in oblačila, je lačen po odmoru za malico ali kosilo.
- Spremenjen odnos do šole, sprememba vedenja v šoli: boji se prihajati v šolo, spremeni svojo običajno pot, na šolskih izletih je vedno v bližini odraslih oseb, učni uspeh mu postopno upada, izostaja od pouka ali celo neha hoditi v šolo.
- Spremembe v komunikaciji in odnosih: v šoli je pogosto sam, izoliran je od vrstnikov, zapre se vase, manj komunicira, sam začne uporabljati nasilje nad svojim mlajšim bratom/sestro.
- Slabše počutje, motnje, poslabšanje zdravja: deluje vznemirjeno, slabo spi, pogosto mu je slabo ali ga boli trebuh, pogosto ima glavobol in prebavne težave, pojavijo se motnje hranjenja in govora, ima nočne more, poslabša se mu koncentracija, deluje utrujen, je

vse bolj depresiven, anksiozen, se samopoškoduje, govori o samomoru ali ga poskuša narediti.

- Spremenjeno čustvovanje: deluje nesrečen in prestrašen, žalost je vse bolj izrazita, pojavijo se izbruhi jeze, vse bolj se počuti ogroženega in nemočnega, občuti sram in krivdo zaradi lastne nemoči (Lešnik Mugnaioni in Klemenčič, 2014).

Žrtve medvrstniškega nasilja poročajo o nizki samopodobi, doživljanju tesnobe in depresiji. Doživljanje stiske lahko vodi v samomorilne misli in poskus samomora. Nekateri učenci, ki doživljajo nasilje, poročajo tudi o slabšem zdravstvenem stanju, saj imajo velikokrat težave s spanjem, glavoboli, bolečinami v trebuhu, močenjem postelje. Poročajo o čustvih žalosti, strahu, jeze in odtujenosti, občutkih nemoči, samopomilovanja in maščevalnosti. Imajo le nekaj prijateljev ali pa jih nimajo. Pogosto čutijo potrebo po nenehnem opazovanju svojega okolja, saj ves čas pričakujejo naslednji izbruh nasilja. Na šolsko delo se težko osredotočijo, kar vpliva na njihov učni uspeh. Medvrstniško nasilje tako pušča resne psihične, fizične, socialne in učne posledice (Posnic in Košir, 2016).

Pri otrocih, ki izkušajo medvrstniško nasilje, prihaja do izrazitih stisk, poslabšanja fizičnega in psihičnega zdravja, do sprememb v čustvovanju in vedenju, spremenjenega odnosa do šole, vrstniške skupine in družine, materialne škode, slabšega učnega uspeha in drugih skrajno neprijetnih posledic. Doživljanje nasilja lahko vsestransko škodljivo vpliva na otrokov dobrobit in razvoj, na odnos do sebe in drugih. Posledice so najhujše, kadar je otrok dolgotrajno izpostavljen različnim vrstam in oblikam medosebnega nasilja, zlasti v primeru, da odgovornost za doživljanje nasilja pripisuje sebi (Muršič idr., 2016, str. 7).

1.5.2. Posledice vrstniškega nasilja za otroke, ki izvajajo nasilje

Nasilje škoduje tudi otrokom, ki ga izvajajo, saj utrjuje njihovo agresivnost, nekonstruktivne načine reševanja konfliktov in spoprijemanja s problemi, kar jim kasneje v življenju v interakcijah povzroča dodatne težave. Mladostniki, ki izvajajo nasilje, so pogostejše udeleženi v pretepih zunaj šole, so tudi sami poškodovani, imajo slabši učni uspeh in so kasneje v življenju pogostejše obravnavani zaradi kriminalnih dejanj, odvisnosti od alkohola in prepovedanih drog, nasilja v družini in na delovnem mestu. Nekatere raziskave so pokazale, da so otroci, ki izvajajo nasilje, osebnostno šibki, z izrazitimi čustvenimi primanjkljaji, nagnjeni k depresivnosti in samomorilnosti. Za te otroke je značilen primanjkljaj sočutja in spoštovanja, vedoželjnosti, zaupanja, sramu in zaskrbljenosti. Gre za pomembne primanjkljaje, ki onemogočajo, da bi ti otroci lahko vzpostavljali konstruktivne odnose, bili deležni sprejetosti in spoštovanja ter učno

uspešni, s čimer pa se jim zapirajo poti iz nasilnega vedenja. Zato je v šoli nujno načrtno svetovalno delo z njimi (Lešnik Mugnaioni in Klemenčič, 2014, str. 44).

Tudi Wolke in Lereya (2015) navajata številne posledice medvrstniškega nasilja za otroke, ki nasilje izvajajo. Izvajanje medvrstniškega nasilja je močno povezano s prestopniškim vedenjem, poleg tega je lahko vzrok kasnejše depresije. Pri otrocih, ki izvajajo nasilje, je povečano tveganje za samomorilne misli in samomorilno oz. samopoškodovalno vedenje, slabše se prilagajajo šolskemu okolju, pogosteje imajo težave z alkoholom in drogami, dosežejo nižjo stopnjo izobrazbe, imajo težave pri sklepanju prijateljstev in so pogosteje vpleteni v kriminalna dejanja.

1.5.3. Posledice vrstniškega nasilja za otroke, ki nasilje opazujejo

Nasilje vpliva tudi na opazovalce nasilja, saj ustvarja ozračje strahu, zaostruje konflikte in poslabšuje odnose, vpliva na zadovoljstvo s šolo in učni uspeh. Dejstvo je, da opazovalci pogosto ne zaščitijo žrtev in ne storijo ničesar, da bi se nasilje ustavilo, čeprav so večinoma prisotni, ko se trpinčenje vrstnika dogaja. Tu strokovnjaki vidijo največji potencial za preprečevanje nasilja, saj bi bolj aktivna in pozitivna vloga opazovalcev lahko preprečila velik delež primerov nasilja. V šolah je veliko možnosti vplivanja na opazovalce, da se aktivneje vključujejo v preprečevanje nasilja, in sicer tako, da krepimo vrednote pravičnosti, solidarnosti, poguma, pomoči drugim, krepimo emocionalno pismenost (empatijo) in asertivnost ter odgovornost do drugih in skupnosti (Lešnik Mugnaioni in Klemenčič, 2014, str. 45).

Opazovalcem medvrstniškega nasilja se velikokrat zdi najbolj varno, da ne storijo ničesar. Vendar pa lahko tudi neposredovanje na njih pusti posledice – dlje kot opazujejo druge, kako trpijo, bolj postanejo neobčutljivi za njihovo trpljenje. Desenzitivacija sicer zmanjša stopnjo anksioznosti, vendar pa daje pričam občutek nemoči, ki je podoben nemoči, ki jo doživljajo žrtve nasilja (Košir, 2013, str. 78-79).

Tudi Plaz in Veselič (2002, str. 135) sta navedli številne čustvene, vedenjske in telesne posledice nasilja nad otroki, ki so lahko: močan strah, občutki nemoči, ker ne morejo preprečiti nasilja, močni občutki krivde, ljudem težko zaupajo, zapirajo se vase, potlačijo svoja čustva, imajo izredno slabo samopodobo, lahko se pojavijo težave pri govoru in učenju, težave močenja postelje, pogosti glavoboli, težave z želodcem in motnje hranjenja, različne telesne poškodbe, lahko pa se tudi samopoškodujejo.

Zavedati se moramo, da ima medvrstniško nasilje številne škodljive posledice za vse otroke v šoli, ne le tiste, ki so vanj neposredno vpleteni. S t. i. »valujočim učinkovanjem« prizadeva cel

socialni sistem, v katerem se odvija, celotno šolsko skupnost in družine otrok, ter ustvarja ozračje stalne negotovosti, napetosti in ogroženosti (Muršič in sodelavci, 2016, str. 8).

1.6. SOOČANJE ŠOLE Z MEDVRSTNIŠKIM NASILJEM

Na pojav nasilja v šoli vplivajo različni dejavniki, ki so lahko zunanji ali notranji. Zunanji dejavniki so socialno okolje in družbene spremembe, notranje pa ustvarja šola sama. Vsak posameznik v šolo prinaša lastne izkušnje sobivanja, katerih del so nemalokrat izkušnje z nasiljem v družini ali okolju. Za šolo je izrednega pomena koliko pozornosti vodstvo in učiteljski zbor namenjata klimi šole in kvalitetni organizaciji dela. V primeru, da se na šoli razvije izrazito storilnostna in tekmovalna klima, visoka zahteva po poslušnosti in podrejanju in da se ne išče individualnih rešitev in poti, se ustvarja veliko napetosti. Nejasne meje in zahteve ter slabo sklepanje in uresničevanje dogovorov lahko povzročajo napetosti, ki sprožajo več konfliktov med učitelji in učenci ter med učenci samimi (Verbnik Dobnikar, 2002, str. 35).

V okviru razmišljanja o dejavnikih, ki vplivajo na definiranje nasilja v šoli in na pristope k njegovemu preprečevanju, je velikokrat omenjena tudi kultura šole. Raziskave (Debarbieux et al., 2003; Huybregts et al., 2003; Ortega et al., 2003) so namreč pokazale, da je poleg prevladujočih socialnodemografskih dejavnikov, pomemben dejavnik tveganja za nasilje v šoli tudi kultura šole. Kultura dobrih medosebnih odnosov se zdi tak model šolske kulture, ki lahko zagotavlja uresničevanje načel celostnega pristopa k preprečevanju nasilja v šoli, ki je senzibilen, inkluziven in nediskriminatoren. Pri kulturi dobrih medosebnih odnosov je v ospredju skrb za posameznike in dobre medosebne odnose, kljub temu pa se učnim dosežkom ne odpoveduje. V tej kulturi cenijo medsebojno spoštovanje, skrb in zaupanje. Zagotavlja visoko varnost vsem subjektom ter omogoča nastanek umirjenega in sproščenega ozračja (Lešnik Mugnaioni, 2012, str. 166-167).

Dejavniki, ki preprečujejo pojav nasilja v šoli, vključujejo pripravljenost in sposobnost učiteljev, da jasno obravnavajo vsako obliko nasilja. Zelo pomembno je tudi stališče učencev in staršev do nasilja. Šola mora jasno zagovarjati stališče nenasilne kulture. Za preprečevanje nasilja v šoli je pomembno delovanje celotnega sistema, vsaka šola pa mora imeti oblikovano lastno strategijo preprečevanja nasilja (Verbnik Dobnikar, 2002, str. 35-36).

Nekateri pomembni dejavniki so:

- Šola naj oblikuje lasten sistem vrednost. Učitelji poleg snovi poučujejo in prenašajo na otroke tudi vrednote.
- Naloga šole je tudi ozaveščanje učencev o resnosti problema nasilja.

- Organizacijska struktura šole naj spodbuja k sodelovanju in doseganju dogovorjenih ciljev, ki temeljijo na skupnih vrednotah.
- Jasno oblikovan šolski red, ki ga oblikujejo učitelji, učenci in starši skupaj.
- Prisotnost in nadzor dežurnih učiteljev na hodnikih in straniščih med odmori.
- Pomembna je tudi ureditev prostora, saj lahko s premišljeno ureditvijo, ki ne vključuje veliko nepreglednih kotov in ozkih hodnikov, vnaprej preprečimo nasilne situacije.
- Naravnost šolske klime, ki spodbuja nenasilno reševanje konfliktov, kjer prevladujejo spoštovanje, toplina, sprejemanje, pozitiven odnos učiteljev do otrok in skrb za razvijanje občutka pripadnosti razredu in šoli.
- Vključevanje širokega kroga otrok v interesne dejavnosti, ki pokrivajo različne interese in omogočajo uveljavitev.
- Izvajanje preventivnih programov za učence, s katerimi razvijamo spretnosti za vzpostavljanje boljših medsebojnih odnosov (Verbnik Dobnikar, 2002, str. 35-37).

Šola je lahko za otroke tudi varovalni dejavnik. Dejavniki, ki lahko na otroke vplivajo pozitivno so: vključevanje otrok v interesne dejavnosti; pozitivna naravnost učiteljev do svojih učencev in vzpostavljanje pristnih človeških odnosov, ki učencem odpirajo dobre izkušnje z odraslimi in jim nudijo čustveno oporo; posluš za potrebe otrok ter pripravljenost odzivati se na individualne potrebe in težave otroka; organizacija dela na šoli in dobri odnosi med sodelavci; delitev nalog, odgovornosti in odločitev med šolske delavce in učence ter možnost odločanja glede življenja šole, kar prinaša istovetenje učencev s cilji šole in šolsko ustanovo; vpliv učitelja s svojim vzgojnim in izobraževalnim delovanjem na razvoj mladih; dobro sodelovanje med starši in šolskim osebjem (Pušnik, 1999, str. 94-96).

Pušnik (2003, str. 12) piše o senzibilizaciji za pojav nasilja, pri kateri je poudarek na tem, da pojav oz. problem sploh priznamo, se seznanimo z značilnostmi pojava in se odločimo, da bomo reagirali – kurativno in preventivno. Skozi ta proces mora iti posameznik in šola v celoti, saj se mora politika delovanja oblikovati na šolskem nivoju, uspešna pa bo le s sodelovanjem vseh vpletenih.

Biti občutljiv za pojav vrstniškega nasilja pomeni opaziti dogajanje, poslušati in slišati, prepoznati klic na pomoč, prepoznavati oblike nasilja, prepoznavati lastnosti pojava samega in tistih, ki so vpleteni vanj, biti pozoren na dejavnike, ki delujejo kot rizični, biti pozoren na svoje vedenje, odzivanje, komunikacijo, dopolnjevati znanje ter iskati pomoč, če sami ne znamo (Pušnik, 2003, str. 12).

V zadnjih desetletjih je prišlo do oblikovanja in poenotenja različnih strok glede načel obravnave nasilja v medosebnih odnosih, ki veljajo za vse vrste nasilja, med drugimi tudi za medvrstniško nasilje. Ta načela so: ničelna toleranca do nasilja, žrtvi verjamemo, individualno doživljanje nasilja – ne sodimo nasilja po lastnih čustvih in izkušnjah, nasilno vedenje je izbira – za nasilje je odgovoren povzročitelj, ne minimaliziramo nasilja, ne obljublamo, podpiramo žrtev pri iskanju izhoda iz nasilne situacije, upoštevamo moč vpletenih subjektov, pozorni smo na zlorabo moči, ne soočamo žrtve in povzročitelja, ne prelagamo odgovornosti za ukrepanje na druge (Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2023).

Nekaj primerov dobrih praks šol, ki so se uspešno lotile preventive na področju medvrstniškega nasilja, sta predstavila Greco in Zanetti (2013). Šole so oblikovale naslednje preventivne programe: zagotovitev podpore in usposabljanje za šole in lokalne oblasti; preprečevanje, informiranje in podpora žrtvam; izboljševanje kulture odnosa med zaposlenimi in učenci; program za preprečevanje nasilja; intervencijski timi proti nasilju in prestopništvu v šoli; ozaveščanje o različnih kulturah in raznolikosti v šolskem okolju; spodbujanje integracije učencev z različnimi etničnimi ozadji v javnih šolah; pomoč učencem različnih etničnih pripadnosti v šoli; boj proti medvrstniškemu nasilju; medvrstniško posredovanje ter sistematična izmenjava primerov dobrih praks.

1.7. PROGRAMI ZA SPOPRIJEMANJE Z MEDVRSTNIŠKIM NASILJEM

Lešnik Mugnaioni in sodelavci (2009, str. 105) so pregledali obstoječe modele za preprečevanje nasilja v šoli in k preprečevanju nasilja v šoli uvrstili modele, ki:

- delujejo na senzibiliziranju subjektov do nasilja v šoli ter na njihovem spreminjanju odnosa do tega pojava;
- razvijajo preventivne delavnice, ki zmanjšujejo dejavnike tveganja za nasilje;
- so usmerjeni k vedno pogostejšemu zaznavanju nasilja in prepoznavanju dinamik nasilnih odnosov, znakov in posledic, ki se pokažejo na vpletenih v nasilna dejanja;
- se ukvarjajo z obravnavo že storjenega nasilja, pomočjo povzročiteljem, žrtvam in opazovalcem;
- uvajajo različne nenasilne prakse razvijanja medsebojnih odnosov in reševanja konfliktov ter spodbujajo k sistematičnemu in celovitemu obvladovanju nasilja v šoli.

1.7.1. Celostni programi proti medvrstniškemu nasilju

Ti programi so večinoma učinkovitejši, ker zajemajo vse zgoraj omenjene dejavnosti, hkrati pa v oblikovanje in izvajanje programa vključujejo vse udeležence v vzgojno-izobraževalnem procesu, torej učence, starše, učitelje, šolske svetovalne delavce in ostale zaposlene na šoli ter vodstvo šole. Trije celostni programi so »klasični« Olweusov program iz leta 1995, program C. Salmivalli in sod. (2005) in sodobnejši Sullivanov program, iz leta 2011, ki so predstavljeni v nadaljevanju (Pečjak, Pirc in Košir, 2021 str. 203).

1.7.1.1. Olweusov program (1995)

Norveški raziskovalec Olweus, ki ga štejemo med pionirje programov v zvezi z medvrstniškim nasiljem, je v 70-ih letih preteklega stoletja oblikoval program, ki je vplival na razvoj poznejših intervencijskih programov in še vedno vpliva na sodobne intervencijske programe (Pečjak, 2014, str. 95). Olweusov program je primer celostnega programa, ki zajema delo na treh ravneh – na ravni šole, znotraj oddelkov in pri posameznikih (Olweus, 1995, str. 39). Obvezno izhodišče tega programa je osveščenost o problemu in pripravljenost na sodelovanje. Ciljna skupina znotraj šole je vsa populacija v šoli, pri čemer ni posebne usmerjenosti k učencem, ki povzročajo ali doživljajo nasilje. Ukrepi na ravni šole so usmerjeni k razvijanju stališč in ustvarjanju pogojev, ki znižujejo stopnjo trpinčenja v celotni šoli. Dodaten cilj nekaterih ukrepov pa je preprečevanje pojavljanja novih problemov v zvezi s trpinčenjem. Ukrepi znotraj oddelkov so lahko opisani na enak način, razlika je le v tem, da zajemajo celoten oddelek, torej vse učence kot ciljno skupino. Namen ukrepov pri posameznikih pa je sprememba stanja ali vedenja pri posameznih učencih, tistih, za katere vemo ali sumimo, da so trpinčeni ali da trpinčijo druge (Olweus, 1995, str. 42).

Ukrepi na ravni šole vključujejo vse udeležence šole in predvidevajo te dejavnosti: šolski dan, namenjen obravnavi medvrstniškega nasilja; nadzor učencev v šoli in neposredni bližini šole; srečanja učencev, staršev in učiteljev (izobraževanje, ozaveščanje, delavnice); skupine učiteljev (timi) za razvijanje ugodnega socialnega okolja v šoli; izobraževalne skupine za učence, učitelje in starše (Olweus, 1995, str. 39).

Ukrepi na ravni oddelka predvidevajo dejavnosti s skupino učencev – oblikovanje jasnih oddelčnih pravil; pohvale za želeno in sankcije za neželjeno vedenje; razredne ure za ozaveščanje in informiranje o medvrstniškem nasilju; razvijanje sodelovalnih oblik dela (sodelovalno učenje); oddelčni sestanek z učenci, učitelji, starši in zunanjimi strokovnjaki (Olweus, 1995, str. 39-40).

Ukrepi na ravni posameznika so: pogovor/delo z učencem, ki doživlja nasilje; pogovor/delo z učencem, ki izvaja nasilje; pogovor s starši (učencev, ki povzročajo in doživljajo nasilje); skupinski pogovor za starše učencev, ki doživljajo nasilje in za starše tistih, ki nasilje izvajajo (Olweus, 1995, str. 40).

1.7.1.2. Celostni program KiVa (Salmivalli s sod., 2005)

Finski preventivni program KiVa temelji na predpostavki, da imajo izjemno pomembno vlogo pri medvrstniškem nasilju vrstniki, ki so opazovalci tega nasilja, saj imajo moč, da nasilje spodbujajo ali pa ga poskusijo preprečiti. V program so vključene dejavnosti na ravni celotne šole, ki so namenjene preprečevanju nasilja ter dejavnosti za primer, ko do nasilja že pride in je potrebna intervencija. Preventivne aktivnosti na ravni šole so namenjene spodbujanju večje ozaveščenosti o medvrstniškem nasilju in o pomembni vlogi, ki jo ima vrstniška skupina ter seznanjanju učencev z varnimi strategijami, s katerimi lahko podprejo ali branijo učence, ki doživljajo nasilje. Avtorji so razvili program urjenja, gradiva, razredne ure, dejavnosti na spletu ter nasvete in podporo za starše. Učne enote vključujejo diskusije, igro vlog, videoposnetke oseb, ki poročajo o izkušnji medvrstniškega nasilja, skupinsko delo, pisne izdelke in dejavnosti za celoten razred (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 204).

Učni načrt spodbuja razvoj socialnih spretnosti, prijaznost in timski duh, nato se posveti učenju besednjaka, ki omogoča izražanje čustev ter na koncu preide na konkretne primere medvrstniškega nasilja. KiVa vključuje še izurjen tim strokovnjakov na šoli, ki se ukvarjajo s primeri medvrstniškega nasilja, ko pride do njih. Poleg tega razrednik učenca, ki je doživel nasilje, spodbudi nekaj njegovih sošolcev, da ga podprejo in mu pomagajo prebroditi to izkušnjo (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 204).

1.7.1.3. Sullivanov program (2011)

Tretji primer celostnega programa proti medvrstniškemu nasilju je program avtorja Sullivana (2011). Načrt pristopa k medvrstniškemu nasilju v šolah vsebuje šest stopenj:

1. Oblikovanje pobude proti medvrstniškemu nasilju – v tem koraku opredelimo miselnost šole do medvrstniškega nasilja. Miselnost določata dva pomembna elementa – šolska kultura in pogled šole na nasilno vedenje. Glede na vrsto šolske kulture lahko govorimo o treh vrstah šol: nefunkcionalnih šolah, ki ne naredijo ničesar proti medvrstniškemu nasilju, konfuznih šolah, za katere je značilen parcialen in/ali nekonsistenten pristop k medvrstniškemu nasilju in varnih šolah, za katere je značilen celostni pristop. Na to,

kako se odzivati na nasilno vedenje, prevladujejo trije pogledi: pristop kaznovanja, pristop posledic in pristop »odziv na občutja«.

2. Oblikovanje šolske politike proti medvrstniškemu nasilju – ko se odločimo za delovanje proti medvrstniškemu nasilju, je potrebno organizirati prvo srečanje pedagoških delavcev, na katerem se izvede diskusijo z izmenjavo mnenj udeležencev. Pogovorimo se o tem, kaj bomo naredili za zmanjšanje medvrstniškega nasilja v šoli.
3. Razvoj programa proti medvrstniškemu nasilju s strani šolskega tima – ta korak je najbolj produktiven in intenziven, saj začne v njem skupina za boj proti medvrstniškemu nasilju delovati.
4. Predstavitve programa drugim v šoli – šolski tim predstavi osnutek programa vsem delavcem v šoli kot izhodišče za razpravo.
5. Udejanjanje programa – program dela za zmanjševanje medvrstniškega nasilja, ki ga je šola sprejela, je treba predstaviti in se o njem pogovoriti tudi širše; s starši in širšo skupnostjo.
6. Evalviranje in vzdrževanje programa – med izvajanjem programa, program spremljamo in podpiramo ter sproti evalviramo, ko je program izveden, pa naredimo končno evalvacijo in spodbujamo vključene, da ohranijo dobre prakse (Pečjak, 2014, str. 96-104).

1.7.2. Preventivni programi

Lešnik Mugnaioni in sodelavci (2009, str. 106-107) so modele za preprečevanje nasilja v šoli razvrstili v dve skupini: preventivni modeli in modeli za obravnavo nasilja. Med preventivne modele se uvrščajo vsi tisti modeli, ki kakorkoli preventivno delujejo na preprečevanje nasilja v šoli, zmanjšujejo dejavnike tveganja za nasilje in v svojih ciljih to jasno navajajo. Ti modeli si prizadevajo za: povečanje občutljivosti za nasilje, spreminjanja odnosa do nasilja ter zmanjševanje strpnosti do nasilja; prepoznavanje nasilja in njegovo hitrejšo zaznavo v medsebojnih odnosih; usmerjanje šol k vzpostavitvi systemskega preprečevanja nasilja in razvoja strategij za preprečevanje nasilja; socialno vključevanje otrok; konstruktivno reševanje konfliktov; mediacijo in vrstniško mediacijo; nenasilno komunikacijo; razvijanje socialnih veščin; samopodobo in krepitev samozavesti; informiranje in poučevanje o človekovih pravicah, posebno otrokovih pravicah; strpnost in preprečevanje diskriminacije; omejevanje agresivnosti in izbire nasilnih vedenj ter razvijanje dobrih medsebojnih odnosov ter komunikacije med učenci, učitelji, vodstvom šole in starši.

Pečjak (2014, str. 108) med preventivne programe uvršča vse tiste, ki kakor koli delujejo na preprečevanje pojavljanja medvrstniškega nasilja in/ali zmanjšujejo rizične dejavnike za to nasilje. Mednje spadajo programi s cilji povečevanja občutljivosti (senzibilnosti) za nasilje in spreminjanja stališč do nasilja (nižja toleranca), hitrejšega zaznavanja oz. prepoznavanja nasilja v medosebnih odnosih, usmerjanja šole k sistemskemu preprečevanju medvrstniškega nasilja in zmanjševanja rizičnih dejavnikov medvrstniškega nasilja.

Programi izražajo te usmerjenosti:

- od socialne izključenosti učencev k socialnemu vključevanju učencev;
- od nizke samopodobe h krepitvi pozitivne samopodobe;
- od neinformiranosti k informiranju o pravicah učencev;
- od slabše razvitih socialnih spretnosti k razvitejšim socialnim spretnostim;
- od neugodne socialne klime k razvijanju ugodnejše socialne klime;
- razvijanje strategij za konstruktivno reševanje konfliktov;
- mediacijo in vrstniško mediacijo (Pečjak, Pirc in Košir, 2021, str. 211).

Pri tem je pomembno, da so preventivne vsebine in oblike dela vključene v redno dejavnost šole – v letni delovni načrt šole oz. vzgojni načrt šole, da se aktivnosti načrtujejo na ravni oddelka, razreda, stopnje šole ali cele šole, da so aktivnosti takšne, ki povezujejo starše in učence ter da se program tako po vsebini kot oblikah izvedbe prilagaja potrebam konkretne šole in njeni specifični problematiki (Pečjak, 2014, str. 108).

1.7.3. Intervencijski programi

K modelom za obravnavo nasilja pa štejemo modele, ki:

- ponujajo psihosocialno in pravno pomoč ter druge oblike pomoči žrtvam nasilja;
- žrtvam nasilja zagotavljajo umik v varen prostor;
- se ukvarjajo s spreminjanjem agresivnih vedenj pri povzročiteljih nasilja;
- usmerjajo šole k vzpostavitvam enotnih pravil in postopkov za obravnavo konkretnih primerov nasilja;
- informirajo in izobražujejo o zakonodaji na področju preprečevanja nasilja;
- informirajo šole o pristojnostih zunanjih institucij in možnosti/dolžnosti prijave nasilja zunanjim pristojnim institucijam;
- informirajo o vladnih in nevladnih programih pomoči žrtvam in povzročiteljem nasilja (Lešnik Mugnaioni in sodelavci, 2009, str. 107).

Ukrepanje ob pojavu medvrstniškega nasilja naj bi bilo v prvi vrsti odvisno od vsakega posameznega primera. Ko do nasilja že pride, je praviloma treba ukrepati na vseh ravneh. Potrebna sta pogovor in podpora učencu, ki doživlja medvrstniško nasilje in njegovi družini; otroku moramo sporočiti, kako pomembno je, da je spregovoril o tem, kaj se mu dogaja in mu podrobno prisluhniti. Pogovor moramo opraviti tudi z opazovalci oz. pričami, ki so v kontekstu medvrstniškega nasilja pogosto številčne. Zelo pomembna pa je tudi podpora in pogovor z otrokom, ki izvaja medvrstniško nasilje. Opogumiti jim moramo, da svoje potrebo začnejo izražati na način, ki drugim ne bo škodljiv in boleč. Pomembno je, da smo na medvrstniško nasilje pozorni tudi, ko se zadeve navidezno umirijo. Še bolje pa bi bilo, da bi v razredih sistematično gojili prostor dialoga, zaupljivega vzdušja in povezanosti, saj bi v takšni šolski klimi otroci lažje spregovorili o svojih težavah (Razpotnik in Dekleva, 2015).

Kadar v šolskem prostoru zaznamo medvrstniško nasilje, dobimo informacijo o nasilju od nekoga tretjega ali opazimo spremenjeno vedenje posameznika, je naša naloga, da ukrepamo oziroma interveniramo. Ko se soočimo z nasiljem med vrstniki, je prvi in najpomembnejši korak, da ustavimo nasilje in zaščitimo žrtev. Če tega ne storimo takoj, tvegamo ponovno, morda celo bolj intenzivno in ogrožajoče nasilje s strani povzročitelja. Prvi korak, torej ustavitev nasilja in zaščito žrtve, je dolžan izvesti vsak zaposleni v vzgojno-izobraževalnem zavodu, ne glede na njegove vloge in kompetence. Zato je pomembno, da pri oblikovanju dogovorov o ravnanju ob zaznavi medvrstniškega nasilja sodelujejo vsi zaposleni, torej vodstvo, svetovalna služba, učitelji, vzgojitelji in podporno osebje. Ta, prvi korak, imenujemo takojšnja intervencija (Lešnik Mugnaioni in Klemenčič, 2014, str. 49).

V naslednji fazi gre za procesno intervencijo, v kateri ima pomembno vlogo svetovalna služba, ki načrtuje, velikokrat pa tudi vodi in evalvira procesno delo s posameznikom in razredom. Delo z žrtvijo in povzročiteljem nasilja ter delo z razredom oz. vrstniško skupino mora biti dobro načrtovano. Ob obravnavi medvrstniškega nasilja moramo pomisliti tudi na možnost, da je povzročitelj nasilja žrtev nasilja v družini. Mnoge raziskave so namreč pokazale, da so otroci, ki doživljajo nasilje v družini oz. so nasilju v družini priča, pogostejše povzročitelji ali žrtve medvrstniškega nasilja. Procesna intervencija zahteva tudi delo z razredom. Sodelovanje svetovalnega delavca in učitelja je zato nujno, potrebno je timsko delo. Če bomo v šolskem prostoru zavzeli ničelno toleranco do nasilja, usklajeno odreagirali na tovrstno nasilje in ga v največji možni meri preprečevali, bomo za otroke najbolj učinkovit zgled. V primeru poškodb zaradi vrstniškega nasilja, spolnega ali spletnega nasilja ter uničenih materialnih stvari je

potrebno vključiti tudi zunanje institucije, predvsem policijo in center za socialno delo (Lešnik Mugnaioni in Klemenčič, 2014, str. 49-50).

Intervencijo ali pomoč v primerih medvrstniškega nasilja v šolah lahko izvajajo šolski svetovalni delavci, učitelji ali oboji skupaj v povezavi z zunanjimi institucijami. Pri tem so pomembne različne intervencije, povezane s ciljnimi skupinami v šoli – z učitelji in učenci v različnih vlogah. Če želimo, da bodo učitelji učinkovito intervenirali ob pojavljanju medvrstniškega nasilja, se morajo seznaniti s postopkom ravnanja. Intervencijsko delovanje pri pojavljanju vrstniškega nasilja je usmerjeno v delo z učenci, ki povzročajo nasilje, da spremenijo svoje vedenje, v opolnomočenje učencev, ki nasilje doživljajo, z učinkovitimi načini spoprijemanja z nasiljem ter v delo z učenci, ki opazujejo nasilje. Med intervencijskimi programi poznamo take, ki so celostni ter so usmerjeni na celotno šolo – učence, strokovne in druge delavce v šoli, in tiste, ki so bolj parcialni – usmerjeni le na posamezne ciljne skupine učiteljev ali učencev (Pečjak, 2014, str. 114-120).

Metaanaliza Ttofi in Farrington (2009) je pokazala, da so programi za preprečevanje nasilja v šoli učinkoviti pri zmanjševanju nasilja, ki se je v šolah, sodelujočih v raziskavi, zmanjšalo za 20-23%. Najpomembnejše sestavine programov, ki so bile povezane z zmanjšanjem nasilja, so bile izobraževanje staršev in učiteljev, izboljššan nadzor na igrišču, disciplinske metode, šolski sestanki, videoposnetki, vključevanje teme medvrstniškega nasilja v kurikulum, informacije za starše in učitelje, delo s posamezniki, ki izvajajo in doživljajo nasilje, delo s sovrstniki, pravila v razredu in upravljanje razreda.

1.8. ZMANJŠEVANJE IN PREPREČEVANJE MEDVRSTNIŠKEGA NASILJA

Do medvrstniškega nasilja prihaja, ko sovpadajo trije pogoji, ki ga omogočajo: za nasilno vedenje motivirani otrok, priročen ranljivi otrok ter priložnost oz. pomanjkanje nadzora. Nasilje med vrstniki in vrstnicami v šoli je potrebno preprečevati z vseh treh vidikov. Pri otrocih povečujemo motiviranost in opremljenost za nenasilno vedenje, zmanjšujemo ranljivost otrok s strokovnim, starševskim in vrstniškim opolnomočenjem, hkrati pa ob pravem času na pravih mestih vzpostavljajmo ustrezen nadzor s strani odraslih in otrok iz večinske vrstniške skupine (Muršič in sodelavci, 2016, str. 11).

Preventivna vloga šole je nedvomno pomembna. Šola mora razvijati kulturo in klimo, ki nasilja ne dopušča. Ima veliko možnosti za odkrivanje in preprečevanje nasilja, za ukrepanje ob pojavu in za pomoč vpletenim v nasilje. Ustvarjanje spodbudnega okolja oz. pozitivne klime, tako za učitelje kot učence v šolskem prostoru, omogoča doseganje ciljev primarne preventive.

Preventivni programi, ki so se izkazali za učinkovite, poudarjajo pomen razvoja kognitivnih, čustvenih in socialnih spretnosti otrok in mladostnikov. Otroci se preko različnih tehnik učijo razvijati pozitivno samopodobo, večati odgovornost zase, se spoprijemati s stresnimi situacijami in jih znati obvladovati, prepoznavajo svojo napetost in se učijo različnih tehnik ustrežnejše komunikacije in sproščanja (Pušnik, 2003, str. 35).

Na Društvu za nenasilno komunikacijo (DNK) menijo, da je najučinkoviteje, da se šole lotijo reševanja problematike medvrstniškega nasilja večplastno, z različnimi ukrepi, ki se med seboj dopolnjujejo:

- najprej morajo sprejeti dejstvo, da se medvrstniško nasilje dogaja na vseh šolah;
- pomembno je ozaveščanje učencev in učenk, zaposlenih na šoli ter staršev;
- za otroke in mlade se organizirajo delavnice, katerih namen je informiranje o nasilju, učenje reševanja konfliktov in veščin nenasilne komunikacije, trening socialnih veščin ter vključevanje in povezovanje vseh otrok;
- učiteljice in učitelji ter drugi zaposleni na šoli naj imajo možnost konzultacij in supervizije;
- staršem naj šola v okviru predavanj predstavi svoj načrt za reševanje problematike nasilja in načine, kako bodo otroke učili nenasilja ter starše pritegne v sodelovanje;
- šola naj ustvari klimo ničelne tolerance do nasilja;
- šola naj pripravi protokol ravnanja za preprečevanje in odziv na nasilje;
- ob vsakem pojavu vrstniškega nasilja je potrebno nuditi pomoč osebi, ki je nasilje povzročila, tisti, ki ga je doživela, opazovalcem in opazovalkam ter zaposlenim;
- težave, povezane z nasiljem, se rešuje v timu;
- učiteljice in učitelji uporabljajo nenasilne metode vzgajanja in poučevanja (Hrovat, 2017).

Slovenski model za zmanjševanje nasilja v osnovni šoli upošteva osnovne vidike celostnega prijema. Zavzema se za to, da vsak zaposleni na šoli, tako vodstvo šole, učitelji, šolski svetovalni delavci kot tudi drugi delavci na šoli, sodeluje pri ustvarjanju ugodnega delovnega in učnega okolja ter preprečevanju neustreznih pojavov oz. motenj. V oblikovanje in izvajanje programa so tako zajeti vsi udeleženci vzgojno-izobraževalnega procesa: šola, učenci in starši. Oblikovanje in izvajanje preventivnega programa poteka po naslednjih principih: preventivne vsebine in oblike dela se vključujejo v redno dejavnost šole in tako postanejo njen sestavni del;

povezanost aktivnosti za učence in starše; program se tako po vsebini kot oblikah izvedbe prilagaja potrebam šole in njeni specifični problematiki (Pušnik, 2003, str. 35-36).

Koraki celostnega prijema v oblikovanju preventivnega programa šole so: zavedati se problema; ugotovitev stanja; jasno definirati problem, cilje in postopke delovanja ter določiti cilj; oblikovati program v sodelovanju z učenci, starši, zaposlenimi in lokalno skupnostjo; javna objava programa; izvedba programa skozi celo šolsko leto; evalvacija programa in morebitni popravki in dopolnitve ter po potrebi nov načrt (Pušnik, 2003, str. 36).

Učinkovit način za zmanjševanje in preprečevanje medvrstniškega nasilja so preventivne delavnice, ki jih ponuja društvo za nenasilno komunikacijo. Namen delavnic je otrokom in mladim podati ustrezno znanje o nasilju, jih informirati o primernih odzivih ter jih podpreti pri odločitvi, da nasilja ne spregledajo in ne povzročajo. V društvu otrokom pokažejo, da pomoč obstaja in kje jo lahko poiščejo. Seznanijo jih z nenasilnimi načini komunikacije ter jih spodbujajo, da občutek moči iščejo v sebi in ne v premoči nad drugimi. Na delavnicah se poslužujejo raznovrstnih metod, s katerimi otroke motivirajo k aktivnemu sodelovanju, od vodenih pogovorov in praktičnih vaj, do refleksij v paru ali manjši skupini, izdelave plakatov, iger vlog in uporabe ustreznega avdiovizualnega gradiva (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2024).

Društvo za nenasilno komunikacijo izvaja tudi predavanja, seminarje in konzultacije, ki so med drugim namenjene strokovnim delavcem in delavkam v vzgoji in izobraževanju in staršem. Izobraževanja so vodena na način, ki spodbuja aktivno sodelovanje udeleženk in udeležencev. Na voljo je prostor in čas, kjer lahko postavljajo vprašanja ter odpirajo dileme. Določene teme predavanj in seminarjev se dotikajo ravno problematike medvrstniškega nasilja: vrstniško nasilje, mladi in nasilje, komunikacija, ki je otrokom in mladim v pomoč, koordiniran pristop k reševanju problematike nasilja, nenasilna komunikacija in reševanje konfliktov, konstruktivno sodelovanje zaposlenih v vzgojno-izobraževalnih zavodih (VIZ) s starši, idr. (Društvo za nenasilno komunikacijo, 2024).

2. OPREDELITEV PROBLEMA

Medvrstniško nasilje je vsesplošen problem, ki se dogaja skoraj vsepovsod. Tekom mojega šolanja sem bila tudi sama večkrat priča medvrstniškega nasilja, vendar nisem storila ničesar, da bi ga preprečila. Z nasiljem se nikoli nisem strinjala, vendar se v tistem času v šoli o medvrstniškem nasilju nismo pogovarjali ali izobraževali, zaposleni pa so si zatiskali oči pred problemom. Zaradi tega nisem vedela, kaj lahko storim, da bi pomagala žrtvi, hkrati pa sem se bala, da bom tudi sama postala žrtev nasilja, če bom posegla v dogajanje. V zadnjih letih pa se je začelo o problemu medvrstniškega nasilja vedno več govoriti in je v medije prišla marsikatera zgodba v povezavi z vrstniškim nasiljem. Poleg tega se je nasilje preselilo tudi na splet, kjer pa se dogaja ves čas in vsepovsod, ne le v šolskem času in v šolskih prostorih. To za seboj prinese tudi to, da to dogajanje ni v pristojnosti šol, ker se dogaja drugje in po koncu šolskih ur. Takšno nasilje je tudi težje zaznati, če nam za to ne pove otrok ali mladostnik sam in je zelo težko ugotoviti, kdo stoji za tem nasiljem. Medvrstniško nasilje pa za seboj pušča mnoge kratkotrajne in dolgotrajne posledice in ima velik vpliv na življenje posameznika. Pa ne le na življenje otroka, nad katerim se je izvajalo nasilje, pač pa tudi na življenje tistega otroka, ki ga je izvajal in tistih otrok, ki so bili temu priča. Poleg tega to dogajanje vpliva tudi na klimo šole, na doživljanje šole s strani otrok in odraslih, na učni uspeh in v povezavi s tem na prihodnost otrok. Zdi se mi, da se z otroki danes veliko več pogovarjajo o medvrstniškem nasilju kakor včasih. Izvajajo se delavnice, predaja se znanje, skuša se jih opolnomočiti, jim povedati, kaj lahko storijo v primeru medvrstniškega nasilja in daje poudarke na priče nasilja, ker je v tej vlogi večina, ki lahko konkretno spremeni dogajanje, če se odloči posredovati. Vendar se mi kljub temu zdi, da je tega še vedno premalo in da je pozornost, ki jo šole namenjajo temu izzivu različna od šole do šole in prepuščena posamezni šoli in njenim sposobnostim, kar pa ni prav. Poleg tega menim, da učinek, ki ga preventivne dejavnosti pustijo na učencih in to, kakšen vpliv imajo, še ni dobro raziskano, tako da sem se odločila, da bom to ugotavljala v svoji raziskavi.

V svoji raziskavi bom ugotavljala, kakšne preventivne programe izvajajo osnovne šole in katere izvajajo najpogosteje, kako se odzivajo na potrebe učencev in spremembe v družbi, kako pogosto izvajajo preventivne dejavnosti, ali se izvajajo redno ali le ob posebnih priložnostih in ali je pogostost izvajanja preventivnih dejavnosti povezan z velikostjo in vrsto šole. Raziskovala bom, kateri razredi so vključeni v preventivne dejavnosti, kateri najpogosteje, kako se dejavnosti prilagajajo starosti učencev, kdo izvaja preventivne dejavnosti ter kako so v preventivne dejavnosti vključeni učitelji, svetovalne delavke, učenci in starši. Zanimalo me še bo, kakšne učinke preventivnih programov zaznavajo izvajalci, kakšni so dolgoročni učinki

preventivnih dejavnosti, kako jih merijo in ocenjujejo ter ali opažajo zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih dejavnosti.

Raziskovalna vprašanja, na katera sem poskušala odgovoriti, so naslednja:

- Kakšne preventivne programe izvajajo osnovne šole?
- Kako pogosto jih izvajajo?
- Kateri razredi so vključeni v preventivne dejavnosti?
- Kdo izvaja preventivne dejavnosti?
- Kakšne učinke preventivnih programov zaznavajo izvajalci?

3. METODOLOGIJA

3.1. VRSTA RAZISKAVE

Raziskava bo kvalitativna, eksplorativna in empirična. Mesec (1998, str. 26) navede, da je kvalitativna raziskava raziskava, pri kateri sestavljajo osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, besedni opisi ali pripovedi. Pridobljeno gradivo se nato analizira in obdelava na beseden način, ne da bi se uporabili merski postopki in operacije nad števili. Pri kvalitativnem raziskovanju je fokus na vprašanjih, ki so v življenju raziskovanih pomembna, preko katerih želimo odkriti odnos do določenih vprašanj in položajev (Mesec, 1998, str. 31). Raziskovala sem mnjenja in izkušnje svetovalnih delavk na osnovnih šolah glede preventivnih dejavnosti za preprečevanje medvrstniškega nasilja, s tem pa sem pridobila besedne opise ali pripovedi, ki sem jih nato obdelala na beseden način. Vprašanja, ki sem jih raziskovala, so za svetovalne delavke na osnovnih šolah pomembna, saj se z medvrstniškim nasiljem veliko ukvarjajo, velik del njihovega dela pa zajemajo preventivne dejavnosti za preprečevanje medvrstniškega nasilja.

Raziskava je eksplorativna oziroma poizvedovalna, saj sem skozi raziskovalni proces odkrivala in formulirala probleme. S pridobljenimi besednimi opisi mojih sogovornic sem prispevala k pregledu trenutnega stanja glede preprečevanja medvrstniškega nasilja s preventivnimi dejavnostmi na osnovnih šolah.

Raziskava je zaradi pridobivanja novega gradiva empirična. Raziskovala sem vidik medvrstniškega nasilja, ki še ni dobro raziskan in področje, ki predstavlja velik izziv za vse vpletene. Raziskovanje sem izvedla z metodo spraševanja, z delno standardiziranim intervjujem.

Teme, ki sem jih obravnavala v svoji raziskavi, so:

- vrste preventivnih programov, ki jih izvajajo osnovne šole;
- pogostost izvajanja preventivnih programov;
- vključenost razredov v preventivne dejavnosti;
- izvajalci preventivnih dejavnosti;
- učinki preventivnih programov, ki jih zaznavajo izvajalci.

3.2. MERSKI INSTRUMENT

Merski instrument, ki sem ga uporabila za pridobivanje podatkov, so bile smernice oziroma vodilo za delno standardizirani intervju. Ta je vseboval šestindvajset vprašanj odprtega tipa, ki so bila že vnaprej določena, medtem ko odgovori niso bili podani. Smernice so bile samo okvir, tekom intervjuja pa sem postavljala še podvprašanja, in sicer po potrebi, glede na odgovore sogovornic. Pri odprtih vprašanjih so imele sogovornice večjo svobodo pri izražanju svojega mnenja in izkušenj, hkrati pa jih nisem usmerjala ali jim sugerirala odgovorov. Vprašanja so bila jasna, vsebovala so preprosto terminologijo, tako da jih je lahko razumela vsaka intervjuvanka. Vprašanja sem postavljala nevtralnno, kar pomeni, da sem pri odgovorih kontrolirala lasten odziv. Smernice sem razporedila v pet sklopov glede na teme, ki so me zanimale.

3.3. POPULACIJA IN VZOREC

Populacijo v moji raziskavi so sestavljale svetovalne delavke, zaposlene na osnovnih šolah v Sloveniji, ki so na tem delovnem mestu vsaj eno leto. V raziskavi sem zaradi velike populacije uporabila neslučajnostni in priročni vzorec. Pri priročnem vzorcu opravimo intervjuje s tistimi ljudmi, ki so dostopni in pripravljeni sodelovati (Mesec, 1998, str. 95). »Oblika priročnega vzorčenja je tehnika »snežene kepe« (snowball sampling), pri kateri prvi intervjuvani priporoči naslednjega in tako dalje (Mesec, 1998, str. 95).

Zbiranje vzorca je potekalo po metodi snežene kepe. Kontaktirala sem osnovne šole, ki so predhodno že sodelovale s Fakulteto za socialno delo, saj sem bila mnenja, da bodo svetovalne delavke zaposlene na teh osnovnih šolah bolj pripravljene sodelovati. Moj vzorec zajema toliko ljudi, da je prišlo do teoretske zasičenosti oziroma saturacije. Ko so se mi podatki začeli ponavljati in nisem izvedela nič novega, sem s spraševanjem zaključila. Izvedla sem 10 intervjujev s svetovalnimi delavkami iz desetih različnih osnovnih šol. Na eni od šol, zajetih v moj vzorec, sta v intervjuju sodelovali dve svetovalni delavki, kar sem upoštevala kot en intervju. V vzorec sem zajela pet socialnih delavk, dve socialni pedagoginji, dve pedagoginji in eno psihologinjo, ki prihajajo iz osnovnih šol iz Štajerske, Koroške, Gorenjske, Dolenjske in Primorske. Dodatne značilnosti vzorca so prikazane v tabeli 1.

Oseba	Spol	Starost	Profil izobrazbe	Dolžina delovne dobe
A	Ženski	51-60	Socialna delavka	21-30 let
B	Ženski	51-60	Socialna delavka	21-30 let
C	Ženski	51-60	Socialna delavka	21-30 let
D	Ženski	51-60	Socialna delavka	21-30 let
E	Ženski	31-40	Socialna pedagoginja	0-10 let
F	Ženski	41-50	Pedagoginja	21-30 let
G	Ženski	21-30	Socialna pedagoginja	0-10 let
H	Ženski	21-30	Psihologinja	0-10 let
I	Ženski	51-60	Socialna delavka	21-30 let
J	Ženski	51-60	Socialna delavka	31-40 let
J	Ženski	41-50	Pedagoginja	21-30 let

Tabela 1

3.4. ZBIRANJE PODATKOV

Metoda zbiranja podatkov, ki sem jo uporabila za svojo raziskavo, je delno standardiziran odprti intervju. Mesec (1998, str. 80) pravi, da pri tej obliki spraševanja ne uporabimo vprašalnika, ki bi bil do potankosti pripravljen vnaprej. Pripravljena vprašanja so le vodilo in seznam okvirnih tem, ne pa podrobna vprašanja. Intervjuji se opravijo v živo, tako se nesporazumi najhitreje odkrijejo in odpravijo. Spraševanec prosto pripoveduje, spraševalec pa se umakne v ozadje in pusti, da pripoved teče nemoteno.

V raziskavo sem vključila enajst sogovornic, ki sem jih pridobila s pomočjo metode snežene kepe in so bile pripravljene sodelovati v pogovoru. Pri prvem stiku sem se jim zahvalila za sodelovanje ter jim predstavila tematiko. Povedala sem jim, da imam pripravljenih šestindvajset odprtih vprašanj. S sogovornicami sem se dogovorila, da bom intervjuje opravila v živo, na šoli, na kateri so zaposlene. Zaradi velike zasedenosti in obremenjenosti sem se sogovornicam povsem prilagodila, da smo intervjuje opravile takrat, ko so imele na voljo dovolj časa. Intervjuje sem opravljala od maja do junija 2024. Sogovornice sem vprašala, če mi dovolijo intervjuje snemati, da lahko tako bolje sledim pogovoru in ohranim vse podatke, ki jih bom pridobila. Zagotovila sem jim anonimnost podatkov, saj sem po prepisu intervjujev vse posnetke izbrisala. Če kakšno vprašanje kateri od sogovornic ni bilo razumljivo, sem ji ga pojasnila tako, da sem postavila podvprašanje. Prav tako sem tudi sama kdaj kaj vprašala, da

odgovora ne bi razumela napačno. Trajanje intervjuja je bilo odvisno od vsake sogovornice posebej in od tega, kako obširno mi je odgovarjala na vprašanja ter koliko časa sva porabili na začetku in koncu intervjuja. Intervjuji so tako trajali od 30 do 50 minut.

3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Podatke v raziskavi sem obdelala s kvalitativno analizo, zato sem posnete pogovore najprej pozorno poslušala in prepisala intervjuje. Pri prepisu sem izpuščala mašila, narečne besede pa sem zamenjala s knjižnimi.

Nato sem določila enote kodiranja. Analizirala sem vsak intervju posebej. Najprej sem ga razčlenila na sestavne dele in tako dobila enote kodiranja. Te so v mojem primeru besede, besedne zveze in stavki. Za enote je pomembno, da so smiselno zaključeni deli besedila. Tem enotam sem pripisala oznako, in sicer sem vsak intervju označila s črko po abecednem vrstnem redu, nato sem pripisala zaporedno številko vprašanja, pripisala I za izjavo ter dodala zaporedno številko izjave.

Pri odprtem kodiranju sem najprej ustvarila tabelo s petimi stolpci. Najprej sem napisala številko izjave, izjavo prepisala, ji pripisala pojem, pojmu kategorijo, kategoriji pa temo.

Nato je sledilo še osno kodiranje, kjer sem najprej izpisala vse teme, ki sem jih določila. Pod temami sem zapisala kategorije, ki so se navezovala na teme, pod kategorijami pa še vse pojme, ki spadajo v isto kategorijo. V oklepaj pri vsakem pojmu sem zapisala številke izjav, ki so spadale k temu pojmu.

4. REZULTATI

V tem poglavju bom predstavila rezultate raziskave, ki sem jih pridobila z analiziranjem intervjujev. Razdeljeni so po raziskovalnih temah, podkrepljeni pa so z izjavami intervjuvank, ki so zaradi boljše preglednosti zapisane z ležečo pisavo v oklepaju in označene s šifro izjave. Izjave intervjuvanih svetovalnih delavk so zapisane v pogovornem jeziku, tako kot so odgovorile na zastavljena vprašanja.

Število preventivnih programov

Na večini osnovnih šol po Sloveniji se izvaja več različnih preventivnih programov namenjenih preprečevanju medvrstniškega nasilja (*Poskušamo čim bolj različno, ne zdaj, da bi se enega držali. (J111)*). Preventivni programi so prilagojeni starosti otrok, kar pomeni, da se v različnih razredih izvajajo različni preventivni programi. Poleg tega je v vsakem razredu na voljo več različnih preventivnih programov (*Že za vsak razred več. (I112)*). Nekatere preventivne dejavnosti izvaja šolsko osebje, nekatere dejavnosti pa izvajajo zunanji izvajalci (*Mi imamo dosti zunanjih izvajalcev, ki izvajajo delavnice z učenci. (H111)*). Dve intervjuvanki sta dejali, da na njihovi osnovni šoli izvajajo le en preventivni program (*Na naši šoli izvajamo en preventivni program glede vrstniškega nasilja, NEON. (B111)*). Ena osnovna šola poleg enega rednega preventivnega programa izvaja še občasne programe (*Take priložnostne, ko so trenutno aktualne (A117)*).

Preventivni programi, ki jih izvajajo na osnovnih šolah, so različni. Največ šol izvaja preventivni program NEON in program Safe.si, ki je usmerjen v spletno medvrstniško nasilje (*Imamo NEON, ki ga zdaj par let izvajamo. (F111)*). Veliko šol je vključenih tudi v projekt Zdrava šola in preko tega v program To sem jaz (*Vključeni smo pa tudi v Zdravo šolo in so nam predstavili priročnik To sem jaz, oziroma tudi njihov program, tako da smo se lotili tudi tega. (E113)*). Intervjuvanke so navedle tudi program Korak sončku, Šola sobivanja, Martin Krpan. Projekti, v katere so vključene osnovne šole, so Tom telefon, Dobro sem, Pozdrav ptic miru, ki je mednarodni projekt, ena od šol pa sodeluje tudi z organizacijo Živ? Živ! (*Projekt Dobro sem, ki je povezan tudi s tem duševnim zdravjem, dobro samopodobo. (F113)*). Nekatere preventivne programe izvaja šolsko osebje, ki se odziva na sprotno dogajanje in prejete ponudbe. Osnovne šole se poslužujejo tudi socialnih delavnic in prostovoljstva (*Kot preventivne programe na naši šoli imamo zasnovane socialne delavnice. (G111)*).

Najpogostejše izvajanje preventivni program

Šole izvajajo veliko različnih preventivnih programov povezanih s preprečevanjem medvrstniškega nasilja. Nekateri programi so občasni ali pa se jih izvaja le ob posebnih priložnostih, nekatere programe pa šole izvajajo redno in več let zapored. Intervjuvanke so povedale, da je najpogostejši preventivni program, ki se izvaja na njihovi šoli, preventivni program NEON (*NEON je najbolj pogost. (E2I1)*). Najbolj redno se na šolah poslužujejo programa Zdrave šole in izvajanja zdravstvenih delavnic (*Najpogostejši program je projekt Zdrava šola, ki vključuje marsikateri podprogram. (D2I1)*). Zelo pogosto se šolsko osebje odloča za program Varni na internetu, sploh zaradi porasta in problematike spletnega nasilja. Veliko programov izvajajo zunanji izvajalci, kakršni je tudi program Stop nasilju, ki se izvaja od 5. do 9. razreda (*Najpogostejše tega Stop nasilju, ko ga en gospod zdaj že par let zapored izvaja in ima od 5. do 9. razreda predavanja o nasilju. (J2I1)*). Nekateri dejavnosti izvaja šolsko osebje, ki jih velikokrat izvaja v sklopu razrednih ur. Ena od šol se poslužuje tudi programa Vzpodbudno učno okolje (*Potem je Vzpodbudno učno okolje, je en tak preventivni program. (D2I2)*).

Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja

Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja

Šole izvajajo veliko predavanj, delavnic, seminarjev in izobraževanj na temo medvrstniškega nasilja. Predavanja, delavnice in seminarji so namenjeni predvsem učencem, pa tudi staršem, učiteljem, svetovalnim delavkam, nekateri tudi celotnemu šolskemu osebju. Nekateri izvajajo šolsko osebje, druge zunanji izvajalci. Programi so usmerjeni na trenutno problematiko in se odzivajo na aktualne dogodke. Predavanja so povezana z medvrstniškim nasiljem, pogosto pa so usmerjena v spletno medvrstniško nasilje. Na eni od šol je predavanje o spletnem nasilju izvedla kriminalistka, predavanja o spletnem nasilju pa so pogosto namenjena tudi staršem (*Letos smo imeli tudi predavanje kriminalistke na temo spletnega nasilja. (B3I4)*). Večina predavanj, ki so jih omenile intervjuvanke, je namenjena staršem. Starši imajo na voljo Šolo za starše, Zavestno starševstvo in predavanje s strani portala Neodvisen.si (*Pa zavestno starševstvo, ki ga financira MOL. (H3I3)*). Teme predavanj pa so vzgojna problematika, aktualna problematika, predstavitev NEON programa in vloga staršev (*Predavanje glede na aktualno problematiko, se ga lahko udeležijo starši. (A3I5)*). Na šoli so izvedli pogovor o nasilju, ustreznem odzivanju in primernem načinu izražanja jeze, eno od predavanj pa je izvedla gospa Leonida Zalokar (*Smo pa imeli predavanje gospe Leonide Zalokar. (A3I6)*). Ena od

intervjuvank je povedala, da se predavanja za učiteljski zbor ne izvajajo (*Da bi bila predavanja za cel učiteljski zbor, ga še ni bilo. (H3I1)*).

Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja

Delavnice na temo medvrstniškega nasilja so namenjene predvsem otrokom (*Za učence so samo te delavnice, ki so. (I3I1)*). Izvajajo jih zunanji izvajalci, pa tudi učitelji in svetovalne delavke (*Delavnice z učenci izvaja šolska svetovalna služba. (F3I1)*). Delavnice so osredotočene na tradicionalno medvrstniško in spletno medvrstniško nasilje. Teme nekaterih delavnic so vrednote in medosebni odnosi (*Imeli smo dve leti tudi delavnice Za boljši svet in Vilinski ključ, to je na temo vrednot, in potem povezovanje, prijaznost drug do drugega. (J2I4)*). Delavnice se izvajajo s strani zdravstvenih delavcev, policista, zavoda Vozim, Cone, izvaja se program Izštekani, Neverjetna leta, Living peace international in To sem jaz (*Imeli smo luštne delavnice od zavoda Vozim. (A3I3)*). Izvajajo se ciljne delavnice in socialne igre, namenjene so obnavljanju znanj in se velikokrat izvajajo na razrednih urah (*Tako da so ciljne delavnice trenutno zelo aktivne. (C6I2)*).

Izvajanje seminarjev in izobraževanj na temo medvrstniškega nasilja

Seminarji in izobraževanja na temo medvrstniškega nasilja so namenjena predvsem staršem, učiteljem, šolskim svetovalnim delavkam in šolskemu osebju. Izvajajo se z namenom izobraževanja staršev in šolskega osebja in dodatnega izobraževanja šolskega osebja, kadar je to potrebno. Nekateri seminarje izvaja šolska svetovalna služba, nekatera izobraževanja pa so organizirana s strani občine (*Seminarje in izobraževanja smo imeli letos organizirana v okviru občine. (A3I4)*). Seminarji včasih potekajo na način pogovora o medvrstniškem nasilju in z njim povezanega protokola, včasih pa izobraževanje poteka z uporabo spletnih priročnikov (*Smo se malo pogovarjali o tem, kaj pa v primeru, da pride do medvrstniškega nasilja in kakšen je protokol. (E3I2)*). Izobraževanje za učitelje na eni od šol je bilo izvedeno s strani organizacije Živ? Živ!, ki je nudila tudi delavnice za otroke (*Učitelji smo imeli izobraževanje iz te organizacije Živ? Živ! (G3I2)*). Na drugi šoli je izobraževanje tako za učitelje kot starše pripravilo in izvedlo Društvo za nenasilno komunikacijo (*Lansko leto smo imeli izobraževanje za učitelje in za starše na temo preprečevanja nasilja od Društva za nenasilno komunikacijo. (F3I7)*).

Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov

Šole izvajajo več različnih programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov. Izvajajo programe na temo medosebnih odnosov, medvrstniškega sodelovanja, konfliktov in programe za osebno rast. Programi na temo medosebnih odnosov nagovarjajo krepitev socialnih veščin, dobre komunikacijske sposobnosti, čustveno opismenjevanje, krepitev sočutja, krepitev empatije in dobrih odnosov, krepitev odgovornosti, medsebojno pomoč (*V resnici vsi nagovarjajo dobre odnose, krepitev socialnih veščin, dobre komunikacijske sposobnosti, čustveno opismenjevanje. (I4I1)*). Programi, ki krepijo medosebne odnose in jih izvajajo osnovne šole, so program Martin Krpan, ki razvija socialne veščine in medosebne odnose, program To sem jaz, ki temelji na odnosih, samopodobi in čustvenem opismenjevanju, projekt Dobro sem, v katerih so vsebine za krepitev medosebnih odnosov (*Kolegica je recimo izvajala »zorenje« skozi To sem jaz, to je program za mladostnike, ki temelji na odnosih, na dobri samopodobi, na čustvenem opismenjevanju. (B4I7)*). Te vsebine so tudi v projektu Zdrava šola in programu Vzpodbudno učno okolje. Izvajajo se delavnice Za boljši svet, ki pokrivajo temo vrednot in odnosov (*Za boljši svet, ki so delavnice na temo vrednot in odnosov. (J4I2)*). Tema medosebnih odnosov je zajeta v marsikaterem programu in jo pokriva tudi program NEON. Delavnice na temo medosebnih odnosov izvajajo zunanji strokovnjaki, kot je mladinski center, ki izvaja delavnice na temo odnosov in odraščanja, izvajajo pa jih tudi svetovalne delavke in učitelji ter razredniki (*Potem imamo tudi programe, ko nam mladinski center pripravi delavnice, prav za medsebojne odnose, odraščanje, spoštovanje. (D2I6)*).

Osnovne šole izvajajo tudi programe za krepitev medvrstniškega sodelovanja. Vsebine na to temo so zajete v več preventivnih programih (*Te vsebine so v bistvu zajete v tistih programih, ki sem jih omenila prej. (F4I1)*). Programi za krepitev medvrstniškega sodelovanja se izvajajo preko socialnih delavnic in mediacije. Tem vsebinam so namenjeni dnevi dejavnosti, razredne ure, izvajajo pa se tudi v okviru programa Zdrava šola (*Ja, v bistvu imamo tudi dneve dejavnosti namenjene temu, pa tudi razredne ure. (E4I1)*). Dve intervjuvanki sta omenili tudi izvajanje vsebin na temo konfliktov, ki so prav tako povezani z medosebnimi odnosi. Na eni šoli čas posvečajo učenju primerne reakcije otrok v primeru nestrinjanja (*Na kaj je prav, tudi če se ne strinjaš.*). Na drugi šoli pa so se odločili za prilagoditev pripomočka za otroke, ki pridejo v konflikt (*Recimo to je kocka, ki jo je prilagodila naša psihologinja za otroke, ko pridejo v konflikt. (D2I5)*).

Na osnovnih šolah izvajajo tudi programe, ki vključujejo teme namenjene osebni rasti učencev. Krepitev samopodobe otrok in mladostnikov zajema program To sem jaz (*Programa To sem*

jaz, za krepitev samopodobe otrok in mladostnikov. (J7I7)). Samopodoba je pomembna tema tudi v drugih preventivnih dejavnostih, ki se izvajajo, ena od tem pa je tudi stres. Na eni od šol se izvaja tudi program skupine za samopomoč, imajo pa tudi skupino za najstnike kot izbirno dejavnost in skupino za samopomoč z elementi samozagovorništvu, ki je na voljo kot izbirni predmet za učence posebnega programa (Ja, tukaj mogoče bi omenila program skupine za samopomoč. (B4I1)). Programi za osebno rast se izvajajo tudi v obliki sprostitev delavnic (So to neke sprostitvene delavnice. (C4I2)).

Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju

Sogovornice so poročale, da osnovne šole, na katerih so zaposlene, spremljajo spremembe na področju medvrstniškega nasilja. Ena osnovna šola sledi aktualnemu dogajanju, druga pa se trudi slediti spremembam (*Poskušamo slediti, kaj se dogaja. (J6I3)*). Ena od intervjuvank je povedala, da se na šoli z 20% priseljencev spremembe zaznavajo hitro, saj je vedenje priseljencev drugačno od vedenja otrok, ki niso priseljenci (*Mi smo osnovna šola, ki ima preko 20% priseljencev in so to kar velike spremembe v trendu, ki jih mi kar hitro zaznavamo. (D5I1)*).

Osnovne šole se na spremembe na področju medvrstniškega nasilja odzivajo na različne načine. Šole se skušajo hitro odzivati na aktualne dogodke in informacije in skušajo biti dosledne (*Skušamo biti zelo aktualni, da se res čim prej odzivamo na neke stvari, zato ker tudi starši nas začnejo spraševati. (F5I7)*). V ospredju je predvsem spletno medvrstniško nasilje, ki je dokaj novo in ga je težko odkrivati in preprečevati. Šolsko osebje se odziva na aktualno problematiko spletnega nasilja s pogovorom o spletnem nasilju, ozaveščanjem in obveščanjem staršev (*Ker smo zaznali, da je to spletno nasilje v porastu, da je res to ena velika problematika, smo letos še to naredili. (B3I5)*). Ena od šol včasih za nasvete vpraša policiste. Šolsko osebje na dveh šolah je bilo deležno predavanja o Amok protokolu s strani policije (*Tudi ta program Amok, torej kako ukrepati v primeru enega takega nasilnega vedenja, če bi do tega prišlo. (B5I3)*). Poleg tega izobraževanja se šolsko osebje udeležuje tudi drugih izobraževanj. Zaradi potreb so na šoli razširili program, trudijo pa se razširiti tudi ekipo, da bi tako lahko pokrili vse razrede. Ena od intervjuvank je povedala, da je zaradi vključenosti otrok iz drugih šol v spletno nasilje, ukrepanje težje (*Pri teh nasilnih dejanjih na socialnih omrežjih, niti niso potem samo naši učenci vključeni ampak so potem otroci tudi iz drugih šol ali pa iz nekega lokalnega okolja in je težje delovati. (I5I4)*).

Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev

Osnovne šole preventivne programe prilagajajo tako, da se odzivajo na zaznane težave in na zanimanja in potrebe otrok. Šolsko osebje se prilagaja stiskam učencev, temu, kar opazijo, glede na informacije, pridobljene s strani otrok, na zaznan problem reagirajo in se z njim ukvarjajo (*Ker je mogoče malo škoda organizirat neke delavnice o učenju, če imajo oni trenutno stisko na čisto drugem področju. (H6I3)*). Nasilje rešujejo s pomočjo šolskih resursov ali s pomočjo zunanjih strokovnjakov. Osnovne šole se odzivajo na porast nasilja na šoli in v razredih, kjer so se pojavile težave, izvajajo ciljne delavnice (*Izvajam ciljne delavnice v 7. a, b, c razredih in pa 8. a, b, c razredih, zaradi tega, ker so se tam pojavile težave. (C6I1)*). Odzivajo se na to, kar poročajo otroci, starši in razredniki ter na to, kar zazna šolsko osebje. Usmerjajo se v preprečevanje medvrstniškega nasilja na razrednih urah in na predavanjih, namenjenih staršem ter z izvedbo delavnic. Odgovor šol na zaznane težave so tudi dodatna izobraževanja, seminarji in delavnice (*Ko je v določenih razredih neka težava, smo potem imeli izobraževanja, delavnice, predavanja. (A5I2)*).

Osnovne šole preventivne programe prilagajajo glede na zanimanja in stiske otrok (*Če otroci izpostavijo kakšno temo, ki jih zanima ali pa kakšno stisko, ki jo imajo, se odzovemo na to. (A6I2)*). Prilagajajo se potrebam, izkušnjam, mnenjem in se odzivajo na dogajanje v razredih. Pobude prihajajo s strani staršev in učencev, ki jih sprašujejo po njihovih interesih in željah (*Včasih pa gremo v razrede, pa malo sprašujemo učence, kaj njih zanima, kaj bi si oni želeli, tako da se jim poskušamo čim bolj približat. (H6I2)*). Preventivne dejavnosti se izvajajo preko delavnic, skupinskega dela in drugačnih oblik dela, saj je otrokom to blizu. Delavnice prilagajajo starosti otrok in jih po potrebi predstavljajo v nižje razrede zaradi prej izkazanih potreb ali pa dodatne delavnice prilagodijo višjih razredom, ki jih prej niso imeli (*Pa da kdaj kakšno delavnico predstavimo iz višjega v nižji razred, ker se potrebe pokažejo že prej. (B6I2)*). Preventivne programe prilagajajo tudi spolu, za dekleta uporabijo drugačen pristop. Svetovalna delavka ima odprto pisarno in otrokom omogoči prost vstop vsak dan, tako pa z njimi naveže osebni odnos. Ena od šol z velikim odstotkom priseljencev prilagaja besedila in dela tako, da jih razumejo tudi oni in imajo možnost sodelovanja (*Prilagajamo se tudi tam, kjer imamo več priseljencev, da prilagodimo besedila, da so razumljiva, poljudna, da jih razumemo vsi, da vemo, kaj moremo delat, tudi da vključimo vse te naše otroke. (D15I8)*).

Včasih šole izvedejo dodatne preventivne delavnice. Dodatne delavnice izvedejo po potrebi in glede na dogajanje v razredih (*Tekom šolskega leta odreagiramo na to, kar razrednik zazna v*

svojem razredu in je treba neke dodatne razredne ure izpeljat. (C5I4)). Ob izraženih problemih otrok se povzamejo že izvedene delavnice in opravi pogovor v razredu.

Pogostost izvajanja preventivnih programov

Osnovne šole preventivne dejavnosti izvajajo redno, občasno ter redno in občasno. Nekatere osnovne šole preventivne dejavnosti izvajajo redno, pogosto, vsako leto in z vsako generacijo *(Tako da te stvari izvajamo kar pogosto in redno. (C4I4)).* Preventivni programi se izvajajo na razrednih urah in na dnevih dejavnosti. Intervjuvanke menijo, da morajo biti delavnice redne, saj delavnice le ob posebnih priložnostih in brez rednega izvajanja in ozaveščanja nimajo učinka *(Jaz sem mnenja, da dejavnosti le ob posebnih priložnostih nimajo učinka. (G7I4)).* Program Vzpodbudno učno okolje se izvaja v vseh razredih, projekt Jaz in ti v družbi, se v 6., 7. in 8. razredu izvaja vsako leto, program To sem jaz pa se izvaja vsako leto v 7. razredu *(Vzpodbudno učno okolje izvajamo v vseh razredih. (D7I2)).* Šole več časa namenjajo razredom, kjer je porast neprimernega vedenja. Nekatere intervjuvanke so poročale, da se preventivne dejavnosti izvajajo dokaj redno ter da se trudijo biti odzivni in čim bolj redno izvajati programe *(Poskušajo se čim bolj redno. (J7I1)).* Na eni šoli je težava pri izvajanju preventivnih programov časovna stiska.

Nekatere osnovne šole preventivne programe izvajajo občasno. Preventivnih programov ne izvajajo redno ampak le ob posebnih priložnostih *(Kar se tiče pa delavnic ali pa razrednih ur, to je pa ob posebnih priložnostih. (F7I6)).* Redno izvajanje preventivnih programov je oteženo zaradi drugih pomembnih stvari na šoli. Ena od intervjuvank je dejala, da je preventivnih dejavnosti na njihovih šolah premalo *(Moje osebno mnenje je pa, da bi teh stvari moglo bit več. (E7I19)).* Ostale osnovne šole preventivne programe izvajajo redno in občasno. Nekatere preventivne programe izvajajo redno, nekatere pa po potrebi *(Nekatere stvari so rutinske, nekatere pa tisto, kar se pokaže. (H7I8)).* Pri preventivnih dejavnostih se prilagajajo problematiki, pogostost izvajanja pa je odvisna od potreb razrednikov glede podpore svetovalne službe *(Dosti je tudi odvisno od samih razrednikov, koliko so oni že močni na tem področju, koliko nas sploh rabijo. (H7I19)).*

Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt

Osnovne šole preventivne programe vključujejo v letni delovni načrt ali pa so preventivni programi dodatne dejavnosti. Na nekaterih šolah so vsi preventivni programi vključeni v letni delovni načrt, na nekaterih šolah so preventivne vsebine vključene v učne vsebine na razredni stopnji *(V letnem delovnem načrtu so vsi preventivni programi. (I8I1)).* Teme o nasilju in

odnosih so vključene v predmet družba v nižjih razredih in predmet etika na predmetni stopnji. Na nekaterih šolah so določeni preventivni programi vključeni v letni delovni načrt, določeni pa ne (*Nekaj malega je v učnem načrtu. (C8I2)*). Ena od sogovornic je omenila težave z umeščanjem preventivnih dejavnosti, druga pa potrebo po usklajevanju preventivnih dejavnosti znotraj kolektiva. Na določenih šolah nobena preventivna dejavnost ni vključena v redni učni načrt (*Da bi bilo kaj redno vključeno, nimamo nič. (J8I2)*).

Nekatere osnovne šole imajo preventivne programe zasnovane kot dodatne dejavnosti. Šole na dogodek velikokrat odreagirajo z dodatno preventivno delavnico (*Razen, da se nek posebni dogodek zgodi, potem se pač na tisti dogodek odreagira pa se poišče lahko še neko drugo delavnico. (I8I2)*). V učni načrt niso vključene sprotne potrebe. Preventivni programi so v obliki dodatnih dejavnosti predvsem na predmetni stopnji, kjer je večja obremenjenost z učnimi cilji in zato manj časa za preventivne dejavnosti.

Čas izvajanja preventivnih programov

Osnovne šole preventivne programe izvajajo med poukom, na razrednih urah in na dnevih dejavnosti. Intervjuvanke so povedale, da imajo šole težave z umestitvijo preventivnih dejavnosti. Osnovne šole preventivne dejavnosti velikokrat izvajajo v času pouka, med različnimi učnimi urami (*Tako da nam učitelji odstopijo svoje ure. (F9I1)*). Ob nekaterih priložnostih preventivne dejavnosti izvajajo razredniki v sklopu svojih ur. Kadar svetovalne delavke nadomeščajo manjkajočega učitelja, v razred vstopajo s preventivnimi dejavnostmi (*Kadar gremo svetovalne delavke v razred nadomeščat, me ne nadomeščamo pouka ampak imamo svoje stvari, svoje delavnice. (I9I7)*). Za izvajanje preventivnih programov med poukom je bistven dogovor med učitelji in svetovalno delavko o datumih izvajanja dejavnosti (*Bistven je dogovor med nami, med učitelji in svetovalno delavko. (D10I1)*). Veliko lažje je preventivne programe izvajati med poukom na razredni stopnji, kjer je samo en učitelj, ki si lažje prilagodi urnik in čas nameni tudi izvajanju preventivnih dejavnosti (*Na razredni stopnji je bolj fleksibilno, ker tam jih v večini poučuje en učitelj in si lahko v dnevu urnik malo spremeni in je lažje tiste ure dobiti noter kot na predmetni. (G9I2)*).

Preventivne programe šole izvajajo večinoma na razrednih urah (*Izvajajo se predvsem na razrednih urah. (B9I1)*). Ena od šol ima večje število razrednih ur, kot je predpisano, kar pomeni, da ima razredno uro enkrat na teden in tako več priložnosti za izvajanje preventivnih dejavnosti (*Pri nas imamo 35 razrednih ur, čeprav je predpisano 17 na leto. (I9I2)*). Šole preventivne programe pogosto izvajajo na dnevih dejavnosti, kot so naravoslovni dnevi (*To je*

ob dnevih dejavnosti. (E7I3)). Ena od šol razmišlja v smeri, da bi dneve dejavnosti izkoristila za izvajanje preventivnih dejavnosti. Na eni od šol je dan dejavnosti v celoti posvečen preventivnim delavnicam (Takrat pa potem cel dan, tistih pet ur, ko je dan dejavnosti, je temu posvečenih, se pač naredi delavnice čez cel dan. (I9I6)).

Šole imajo težave z umestitvijo preventivnih dejavnosti. Ker svetovalna služba nima zagotovljenih ur na urniku, s težavo pride v razrede (*Svetovalna služba ima včasih malo težave prit v razrede. (F8I3)*). Zaradi tega je potrebnega veliko načrtovanja, organizacije, komunikacije in dogovarjanja med učitelji in svetovalnimi delavkami. Razrednih ur je premalo, zato se preventivnih dejavnosti ne da izvajati izključno na razrednih urah (*Zato, ker je včasih te delavnice težko spraviti v razredne ure. (H8I5)*).

Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov

Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov na osnovnih šolah, so pojav in porast nasilja, odzivanje na dogajanje na šoli, časovna razpoložljivost, prilagajanje ponudbi, zavedanje o pomembnosti preventivnih programov, pričakovanja in potrebe staršev in otrok, dobro vzpostavljen odnos med šolskim osebjem, starši in učenci, zmožnost zaznave in ukrepanja šolskega osebja, financiranje preventivnih programov ter delovanje in uspešnost preventivnega programa. Na pogostost izvajanje preventivnih programov vpliva pojav nove vrste nasilja in porast določene vrste nasilja. Intervjuvanke so omenjale poročanje o spletnem nasilju, opazanje nasilja v razredu in določen dogodek ter govor o porastu nasilja v medijih (*Pa to, kar opazamo, se pač potem na to bolj fokusiramo, pa bolj intenzivno izvajamo nekaj časa. (J10I3)*).

Odzivanje na dogajanje na šoli je naslednja vrsta dejavnikov, ki vplivajo na izvajanje preventivnih programov. Osnovne šole se ukvarjajo predvsem s tistim področjem, kjer so težave. Vpliv ima tudi narava dela tekom šolskega leta ter opazanja učiteljev, da otroci delajo individualno in ne sodelujejo več med seboj (*Bolj narava dela tekom šolskega leta. (I10I1)*). Na izvajanje preventivnih dejavnosti vpliva tudi časovna razpoložljivost. Šole imajo premalo časa, da bi lahko redno izvajale preventivne programe, urnik je napolnjen z drugimi stvarmi, s katerimi so obremenjeni tudi učitelji (*Ti zmanjka časa, kar nas malo omejuje. (B10I4)*).

Na izvajanje preventivnih programov vpliva prilagajanje ponudbi. Ena od šol se prilagaja aktualnim dogodkom in ponudbi, druga šola pa izkoristi poznanstva šolskega osebja z zunanjimi izvajalci (*Tale kriminalistka je kolegica od moje sodelavke in smo to izkoristili, da je prišla. (B10I6)*). Pomemben dejavnik, ki vpliva na pogostost izvajanja preventivnih programov,

je zavedanje o pomembnosti preventivnih programov. Svetovalne delavke se morajo zavedati potrebe po izvajanju preventivnih programov (*Svetovalne delavke se zavedamo, da je to nujno potrebno. (B10I2)*). Pomembna je naravnost, prioriteta in vizija šole ter želja šolskega osebja po varnem, zaupnem in mirnem šolskem okolju. Preventiva kot vrednota šole ima velik vpliv na pogostost izvajanja programov na šolah (*Koliko je preventiva vrednota na določeni šoli, koliko se da poudarka temu. (H10I7)*).

Pričakovanja in potrebe staršev in otrok glede izvajanja preventivnih programov vplivata na pogostost izvajanja teh programov. Intervjuvanke so navedle pričakovanja staršev, potrebe otrok in razvojne potrebe otrok (*Pričakovanja staršev. (F10I4)*). Eden od dejavnikov je tudi dobro vzpostavljen odnos med šolskim osebjem, starši in učenci. Pomembna je odprtost komunikacije med učitelji, učenci in starši in dobro vzpostavljen odnos z učenci (*Odprtost komunikacije oziroma koliko so sploh pripravljeni starši deliti z nami neke stvari pa učenci. (H10I2)*). Dejavnik, ki vpliva na pogostost izvajanja preventivnih programov, je zmožnost zaznave in ukrepanja šolskega osebja. Tukaj so intervjuvanke navedle potrebe in kondicijo šolske svetovalne službe, informacije, ki jih dobiva šolsko osebje in opažanje učiteljev in staršev (*Ta opažanja učitelja in pa tudi staršev. (D10I2)*). Pomembna je sposobnost razrednikov hitre zaznave vrstniškega nasilja in pripravljenost učiteljev in razrednikov.

Financiranje preventivnih programov je pomemben dejavnik, ki vpliva na pogostost izvajanja teh programov. Velik dejavnik so finančna sredstva, ki so šoli na voljo ter financiranje zunanjih izvajalcev (*So pa spet velik dejavnik finančna sredstva. (J19I4)*). Ena od intervjuvank je omenila še en dejavnik in to je delovanje in uspešnost preventivnega programa. Na pogostost izvajanja preventivnih programov vpliva funkcioniranje in pozitivni učinki programa (*Ko se en program vzpostavi, vidimo, da je dober program, da funkcionira in da so neki učinki, potem je jasno, da bomo nadaljevali. (B10I1)*).

Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov

Osnovne šole izvajajo preventivne programe na matični šoli, na podružnicah, za učence posebnega programa, na velikih in malih šolah, na izvajanje preventivnih programov pa vpliva vizija šole. Osnovne šole izvajajo enak program na matični šoli in podružnicah (*Če program izvajamo na matični šoli, ga izvajamo tudi na podružnici. (A11I1)*). Na potrebe otrok se odzivajo v enaki meri, vsebine preventivnih dejavnosti pa slišijo vsi učenci. Na podružnični šoli je drugačna dinamika, so manjše skupine, zato je prilagajanje lažje (*V podružnični šoli je drugačna dinamika in so manjši razredi in mogoče učiteljice kakšne stvari tudi hitreje rešijo,*

so mogoče tudi bolj povezani (E11I2)). Do medvrstniškega nasilja ne pride pogosto, stvari pa se rešujejo sproti s strani učiteljic na podružnični šoli. Na nekaterih šolah je vsak dan prisotna ena svetovalna delavka, večina podružnic pa je brez stalne svetovalne delavke (*Tako da, ko smo tam, izvajamo tam preventivne programe. (D11I2)*). Na določenih šolah se preventivne dejavnosti ne izvajajo v enaki meri kot na matični šoli, ampak se izvajajo po potrebi in opažanjih učitelja.

Izvajanje preventivnih programov na matični šoli je lažje, ker matična šola dobi več razrednih ur, ki jih lahko nameni preventivnim programom. Ena od intervjuvank je poudarila, da ima šola v večjih mestih prednost glede izvajanja preventivnih programov (*Zagotovo je to, da smo šola v Mariboru neka prednost, kar se tiče izvajanja nekih preventivnih programov. (C11I3)*). Ena sogovornica je povedala, da se programi izvajajo tudi za učence posebnega programa (*Tudi za učence posebnega programa. (B11I3)*). Nekaterne osnovne šole izvajajo preventivne programe na podružnicah in v manjših šolah v manjši meri. Izvajanje programov na podružnicah je občasno in obdobjno zaradi manj učencev (*Ampak kot pravim, obdobjno, ne vsako leto, ker je manj učencev in lahko združujemo skupine. (B11I4)*). Manjše šole so lahko zaradi manjšega priliva sredstev bolj odvisne same od sebe.

Razlike med podružnično in matično šolo so v tem, da so učenci bolj zadovoljni s podružnično šolo, da je na matični šoli manjša dostopnost učiteljev in več prostorov, kjer se nasilje lahko zgodi (*Učitelji niso na vsakem koraku dostopni. (E11I5)*). Potrebe otrok na podružnicah so manjše in drugačne, otroci so mlajši, stvari lahko urejajo razredničarke, svetovalna služba in izvajalci pa so težje dostopni (*Svetovalna služba ali pa ti izvajalci, ki so na naši šoli, niso tako hitro dostopni. (F11I4)*). Ena intervjuvanka je dejala, da razlike med matično in podružnično šolo ni, ker je na podružnici vsak dan ena svetovalna delavka, druga intervjuvanka pa, da ni povezave med vrsto šole in izvajanjem preventive.

Razlike med veliko in malo šolo so v tem, da je nadzorovanje situacije v večjih šolah težje, na manjše šole stvari prihajajo z zamikom, šole v mestih za zunanje izvajalce potrebujejo manj finančnih sredstev (*Večja kot je šola, več učencev je, težje je celo situacijo nadzorovat. (G11I2)*). Od velikosti šole je torej odvisno v kolikšni meri se bodo preventivni programi izvajali. Vizija šole vpliva na izvajanje preventivnih programov, saj je izvajanje preventivnih programov odvisno od naravnosti šole, vodstva in svetovalne službe ter sodelovanja med ravnateljem in svetovalno službo (*Je mogoče dosti odvisno od vodstva pa od svetovalne službe. (H11I1)*).

Vključenost razredov v preventivne dejavnosti

Na osnovnih šolah so nekateri razredi vključeni v preventivne programe, nekateri pa ne. Nekateri razredi so vključeni pogosteje, nekateri redkeje, kar se razlikuje tudi med samimi osnovnimi šolami. Šole se trudijo, da bi vključili čim več razredov ali pa kar vse, vendar jim to uspeva različno dobro. Na nekaterih šolah so v preventivne dejavnosti vključeni vsi razredi osnovne šole (*Vsi, od 1. do 9. (I12I1)*). Na določenih šolah so vsi razredi vključeni pri izvajanju preventivnih programov s strani zunanjih izvajalcev ali pa ob dnevu dejavnosti. Intervjuvanke so povedale, da preventivne programe izvajajo že v prvem razredu, saj imajo preventivne dejavnosti večji učinek pri mlajših učencih zaradi utrjevanja vzorcev ustreznega vedenja. V prvem razredu izvajajo delavnice za dobre medosebne odnose (*Je šla svetovalna delavka ali pa DSP učiteljica izvajati, tudi malo za povezovanje, za druženje, delo na odnosih. (E12I5)*). Na nekaterih šolah pa v 1. in 2. razredu izvajajo manj dejavnosti, kakor v ostalih razredih. Manj preventivnih programov se izvaja na razredni stopnji, kakor na predmetni (*Od 1. do 4. so tudi, ampak manj intenzivno. (C12I2)*). Šole v vse preventivne dejavnosti ne vključijo vseh razredov, vključijo pa celotno generacijo in delavnice izvajajo v vseh oddelkih določenega razreda. Dodatne dejavnosti so namenjene razredom, ki nimajo NEON programa, saj NEON ne pokriva vseh razredov (*Te priložnosti se pa rezervirajo za tiste učence, ki tisto leto nimajo NEON-a. (A14I3)*). Namenjene so tudi razredom, v katerih se pojavijo težave. Nekatere šole v preventivne programe vključujejo vse razrede, vendar različno obsežno.

Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe, so pri izvajanju NEON programa 1., 6. in 9. razred. Preventivne dejavnosti se v manjšem obsegu izvajajo v 1. in 9. razredu (*V 1. in 9. se izvajajo v manjši meri, kot vmes. (E13I2)*). V 1. razredu zaradi prilagajanja učencev na šolo in ker je pri mlajših učencih manj težav. Pri izvajanju preventivnih dejavnosti s strani šolskega osebja niso vključeni vsi razredi, ker je premalo izvajalcev za pokrivanje celotne šole (*Časovno ne moremo pokriti cele šole, ker nas je premalo. (F7I3)*). Prav tako se v vseh razredih ne izvaja plačljivih in obsežnejših delavnic. Je pa ena od intervjuvank mnenja, da bi bilo potrebno največ dela vložiti ravno v nižje razrede, da bi se tako začelo že zgodaj preprečevati nasilje (*Čeprav se mi zdi, da najbolj bi mogli delati ravno na nižjih razredih. (E14I3)*).

Šole se trudijo, da bi preventivne dejavnosti razširile na več razredov oziroma na eno delavnico v vsakem razredu (*Poskušamo pa toliko razširiti, da bi res v vsakem razredu bila ena delavnica na to temo. (B7I4)*). Pomembno se jim zdi ozaveščanje in učenje reševanja konfliktov vseh učencev. Ena sogovornica je povedala, da so letos zajeli skoraj vse razrede in da so s pokritostjo zadovoljni, vendar si situacijo želijo še izboljšati.

Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti

Šole v obdobju šolanja zelo različno izvajajo preventivne programe. Tudi izvajanje preventivnih dejavnosti skozi šolsko leto se razlikuje. Določene šole izvajajo preventivne dejavnosti v vsakem razredu vsako leto (*Vsak razred ima vsako leto preventivne dejavnosti. (I13I1)*). Dejavnosti so razporejene po celi vertikali. Nekatere šole pa s preventivnimi programi ne pokrivajo vseh razredov oziroma se prilagajajo glede na potrebe. Nekaj šol preventivne programe izvaja skozi celotno šolsko leto (*Se kar porazdeli čez šolsko leto. (H13I2)*). Nekateri od programov se izvajajo celo šolsko leto, drugi pa ne. Celo šolsko leto se izvajajo dejavnosti v določenih razredih. Nekatere šole preventivne programe izvajajo v določenih obdobjih oziroma je izvajanje odvisno od časa in dogajanja (*V določenih obdobjih. (B13I1)*).

Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti

Razredi, ki jih osnovne šole najpogostejše vključujejo in jim ponujajo preventivne dejavnosti, se med šolami razlikujejo. V eni od šol razlike med razredi ni, saj so na šoli zaposlene tri svetovalne delavke, vsaka od njih pa pokriva eno triletnje (*Tri svetovalne delavke smo in vsaka ima eno triletnje. (I14I1)*). Večina intervjuvank je povedala, da se več težav pojavlja na predmetni stopnji, nekatere so mnenja, da v tretji triadi, nekatere v drugi triadi. Tri sogovornice so izpostavile predvsem 6., 7. in 8. razred, ko otroci vstopijo v puberteto in se jim to zdi najbolj kritično obdobje, ki zahteva največ pozornosti (*Je pa najbolj intenzivno 6., 7., 8. (C13I2)*). Nekatere intervjuvanke so mnenja, da je lažje okrepiti mlajše učence in da je največ dela v razredih od 1. do 7., z izjemo 4. in 5., svetovalna služba pa pokriva razrede od 1. do 5. Na nekaterih šolah je letos izpostavljen samo en razred ali pa celo samo en oddelek, kateremu posvečajo več pozornosti (*Če letos vse razrede pogledam, imamo najbolj izpostavljen en oddelek, en 7. razred. (F15I4)*). Določene intervjuvanke so dejale, da je to, kateri razred je najpogostejše vključen v preventivne dejavnosti, odvisno od generacije otrok in klime v razredu.

Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev

Osnovne šole preventivne dejavnosti nudijo učencem različnih starosti s prilagajanjem programa, ciljev, tem in vsebin, pogovora o medvrstniškem nasilju, načinom dela ter uporabo ustvarjalnih pristopov pri delu z mlajšimi otroki. Določene šole uporabljajo enake preventivne dejavnosti v vseh starostnih skupinah. NEON program je namenjen le določenim razredom in je v vsakem razredu ciljno usmerjen in prilagojen starosti (*To je v bistvu nastavljeno, obstaja učbenik. (A15I3)*). Izvajalke preventivnih programov delavnice iz višjih razredov prilagajajo za nižje razrede in izbirajo predstave, primerne starosti otrok in njihovi zmožnosti pogovora o tem

(Če grem jaz kdaj v 2. razred, bom vzela delavnico iz 3. razreda, jo priredila za 2. razred. (F14I6)). Šole starosti otrok prilagajajo cilje, teme in vsebine. Vsebine prilagajajo razumevanju otrok, za mlajše otroke vsebine poenostavijo in prilagajajo poglobljenost teme (Pa mogoče poglobljenost same teme. (H15I3)). Vsako leto je poudarek na drugi temi, otrokom se prilagajajo časovno in vsebinsko. Ena intervjuvanka je povedala, da so na njihovi šoli prilagodili delavnico iz 4. razreda za 6. razred, druga intervjuvanka pa je povedala, da za različne razrede uporablja različne pravljice in različne perspektive (Smo prilagodili delavnico iz 4. razreda za 6. razred, kakšne vsebine smo mogoče spustili, kaj prilagodili. (E15I1)).

Osnovne šole starosti otrok prilagajajo pogovor o medvrstniškem nasilju. Starosti otrok prilagajajo besedišče in razlago, ki se razlikuje glede na razrede *(Besedišče za začetek. (H15I1))*. V višjih razredih so stvari razložene bolj podrobno in konkretno, uporablja se tehniko pro et contra, v 6. razredu se dejavnosti izvajajo skozi pogovore in debate, v 4. razredu pogovor poteka o osnovnih stvareh *(Če je to 8. razred, je lahko pro et contra. (D15I4))*. Starosti otrok se prilagaja način dela. Prilagaja se časovni obseg, pri mlajših otrocih se dejavnosti izvajajo krajši čas *(Pa tudi vztrajanje, devetošolci lažje zdržijo dve uri iste teme skupaj, če naredimo pavzo vmes, kot pa recimo četrtošolci. (H15I4))*. Prilagajajo se metode, tehnike dela in vaje, izvedba, igre. Mlajši otroci in otroci v 9. razredu so med delavnicami pomešani po spolu, v puberteti pa so ločeni po spolu *(Ko pridejo v puberteto, 5., 6. in 7. razred, moremo ločit fante posebej, punce posebej. (D15I6))*. Nekatere delavnice so že prilagojene starosti otrok.

Izvajalke preventivnih dejavnosti uporabljajo ustvarjalne pristope pri delu z mlajšimi otroki. Pri delu uporabljajo lutke, zgodbe in risbe, igre in igre vlog, posnetke in kratke filme s sporočilom *(Če gremo v 1. razred, vemo, da se uporablja lutke, zgodbe, risbe. (D15I1))*. V novem sklopu NEON programa so tudi pesmice za mlajše otroke. Nekatere šole v vseh starostnih skupinah izvajajo enake preventivne dejavnosti. Skozi vse razrede se poudarjajo tri osnovne pravice. Temeljna delavnica skozi celotno osnovno šolo je poslušanje. Ena intervjuvanka je povedala, da vsem razredom v namen preventive prebira pravljice *(Imam en preventivni program, ki mu rečem kar preventiva skozi pravljice in uporabljam pravljice za nagovarjanje teh tem in enako poslušajo pravljice v 1. razredu kot v 9. (I15I2))*.

Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti

Intervjuvanke so povedale, da imajo učitelji zelo pomembno vlogo, izvajajo preventivne programe, so prisotni pri izvajanju preventivnih dejavnosti, se vključujejo v preventivne dejavnosti, uporabljajo znanje pri učnih urah, ponotranjajo vsebine preventivnih programov,

podpirajo preventivne programe in se odzivajo na dogajanje na šoli. Učitelji imajo na šoli veliko vlogo, izreden pomen imajo predvsem razredni učitelji, ker najbolj poznajo svoj razred (*Izreden pomen pa vidim pri razrednih učiteljih. (A16I6)*). Ker so redno prisotni v razredu in opazujejo dogajanje, so prvi znotraj šole, ki opazajo spremembe na učencih, zato je pomembna njihova prisotnost ob izvajanju delavnic, da slišijo pripovedi otrok. Učitelji imajo z otroki najbolj reden stik, zato lahko veliko naredijo na področju preventive, posredujejo lahko informacije in opozarjajo na šolska pravila in red, saj doslednost odzivanja učiteljev deluje kot preventiva (*Dosledno ravnanje s strani učiteljev pa odraslih, že to deluje preventivno. (H23I6)*). Nekatere intervjuvanke so izrazile, da imajo učitelji premajhno vlogo in da so premalo vključeni. Učitelji izvajajo preventivne delavnice in izpeljejo ure ter predstavijo pripravljeno gradivo (*Nekateri učitelji tudi sami izvajajo delavnice na razredni uri. (I16I1)*). Preventivne dejavnosti izvajajo predvsem razredni učitelji. Na eni šoli preventivne programe izvaja 5 učiteljev, na drugi dve učiteljici v 8. razredu in dve v 6. razredu, na tretji pa dve učiteljici in učiteljice dodatne strokovne pomoči (*Letos sta se torej prijavi še dve učiteljici iz 5. razreda, sodelujejo pa tudi učiteljice dodatne strokovne pomoči. (B17I3)*). Učitelji se odločijo za tisto delavnico, za katero se čutijo bolj suvereni. Nekateri učitelji se čutijo sposobne izpeljati preventivne dejavnosti, drugi pa imajo s tem težave.

Učitelji so včasih prisotni pri preventivnih dejavnostih. Opazujejo delavnice, spremljajo vsebine preventivnih delavnic in kaj delavnice naučijo otroke. Učitelji poslušajo, opazujejo otroke, pridobivajo informacije in vpogled v razmišljanje otrok (*Jih vedno povabimo, da so prisotni na izvajanju delavnic. (F17I2)*). Učitelji so vključeni v preventivne dejavnosti, na razredni stopnji so vključeni bolj kot na predmetni (*Delamo na tem, da je tega čim več. (A16III)*). Učitelji so informirani o izvajanju preventivnih programov v razredih in seznanjeni z njimi. Niso vključeni na vseh urah, se jih pa vključuje optimalno (*Ker organizacijsko ne gre, ker smo velika šola in morejo svoje predmete pokrivat in jih potem pač optimalno skušam vključit. (C16I6)*). V primeru odsotnosti razrednika so vključeni drugi učitelji. Med odmori so dežurni na hodniku, predvsem razredni učitelji lahko hitro odreagirajo in preprečijo zadeve. Intervjuvanke so zaznale potrebo po usposabljanju učiteljev za izvajanje delavnic, saj so ob zaključku študija brez znanja o preventivnih programih (*Učitelji v bistvu niso naučeni tega, ko končajo fakulteto. (D17I6)*).

Znanje, pridobljeno pri preventivnih programih, lahko učitelj uporabi pri svojih urah. Ponavljanje vsebin, slišanih na delavnicah, je za otroke zelo koristno (*Da se ne konča samo z eno delavnico ampak da lahko učitelji ponavljajo z njimi te vsebine še naprej. (E16I5)*).

Uporaba znanja s strani učiteljev ima lahko zelo pozitiven učinek. Pomembno je ponotranjanje vsebin preventivnih programov s strani učiteljev in zavedanje učiteljev o koristih preventivnih dejavnosti. Pomembna je tudi podpora preventivnih programov, saj je od pomena odvisna količina ur namenjena preventivnim programom, to ali učitelji povabijo koga v razred ter ali so pripravljeni odstopiti svojo uro v ta namen (*Mogoče na predmetni stopnji tudi bolj v smislu, ali nam posodijo kakšne ure za te stvari. (H16I11)*). Vloga učiteljev pri preventivnih programih je tudi odzivanje na dogajanje na razrednih urah.

Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov

Vloge svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov so koordiniranje preventivnih programov, vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti in razredne ure, izvajanje preventivnih dejavnosti, udeleževanje izobraževanj za preventivne programe in izobraževanje učiteljev. Ena od pomembnejših vlog svetovalnih delavk je koordiniranje preventivnih programov (*Bistvo je, da si koordinator. (A16I5)*). To zajema izbor isto mislečih učiteljev za izvajalce delavnic, izbor preventivnih programov, načrtovanje preventive, pregled na pokritostjo razredov z vsebinami, pregled ponudb, organiziranje preventivnih dejavnosti in dogovarjanje z zunanjimi izvajalci glede delavnic, terminov in tem, uvedba novih delavnic. Pomembna naloga svetovalnih delavk je tudi zagovorništvo pri vodstvu in poudarjanje preventive kot vrednote šole (*Koliko uspemo poudariti to vlogo preventive, da to postane neka vrednota na šoli. (H17I10)*). Šolska svetovalna služba je redno vpeta v preventivne dejavnosti. Svetovalne delavke preprečujejo pasivnost opazovalcev, spodbujajo priče k ukrepanju, ne izdajo ime tistega, ki pride poročati o nasilju, delajo na samopodobi otrok in otroke učijo, da se znajo postaviti zase (*Jaz vedno poudarjam, ne smete biti opazovalci, ukrepaj, naredi nekaj, pridi povedati, lahko anonimno. (G27I5)*). Svetovalne delavke pripravljajo delavnice, podajajo ideje, pridobivajo podporni material, pošiljajo posnetke in vsebine, pripravljajo vsebine za roditeljske sestanke. Svetovalna služba ima pomembno vlogo, saj je za učence prostor svetovalne delavke prostor za počitek, varnost in zaščito (*Je tisti prostor za počitek pa za varnost. (I20I3)*). Šolska svetovalna služba se vključuje tudi v razredne ure. Ena od intervjuvank razredne ure izvaja v 7. in 8. razredih.

Izvajanje preventivnih programov je še ena od nalog svetovalne službe v osnovnih šolah. Preventivne dejavnosti najpogosteje izvajajo svetovalne delavke, ki pokrivajo vse razrede (*Na naši šoli preventivne delavnice izvajava predvsem midve s kolegico. (B17I2)*). Izvajajo socialne delavnice, delavnice o spletnem nasilju in delavnice s starši. Ena od intervjuvank je povedala, da si želi prisotnost učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti. Na eni od šol svetovalna

služba ne uspe izvajati dejavnosti v vseh razredih, ker je to zanjo prevelik zalogaj (*Ker kot svetovalna služba ne moremo bit v vseh razredih. (J1I9)*). Pomembna naloga svetovalne delavke je predajanje znanja učencem, učiteljem in staršem. Svetovalne delavke opravljajo izobraževanja za izvajanje delavnic in se dodatno izobražujejo za preventivne dejavnosti (*Me izvajalke preventivnih dejavnosti smo šle na izobraževanje, da smo se usposobile za izvajanje teh delavnic. (A15I4)*). Naloga svetovalne službe je tudi izobraževanje učiteljev. Učiteljem predajajo znanje o izvajanju programa, jim pomagajo z gradivi in jim nudijo podporo in pomoč. Svetovalne delavke se izobražujejo in vnašajo informacije v kolektiv (*Malo bolj svetovalne delavke pokrivamo to področje, da se izobražujemo pa potem vnašamo v kolektiv neke informacije. (F5I4)*). Za izvajanje delavnic izobražujejo učitelje, ki delavnice preizkušajo na lastni koži.

Vloga vodstva pri preventivnih programih

Pri preventivnih programih je ključnega pomena podpora vodstva (*Podpora vodstva je tukaj ključna. (A17I4)*). Pomembna je vrednost preventivnih dejavnosti v očeh vodstva in njihova pripravljenost za zagotavljanje nadomeščanj za tiste ure, med katerimi se izvajajo preventivne dejavnosti. Ena od ravnateljic daje velik poudarek dobrim medsebojnim odnosom. Na eni od šol je zmanjševanje nasilja prioriteta vodstva. Ob menjavi vodstva se je šolsko osebje začelo doslednejše odzivati na medvrstniško nasilje (*Vodstvo se nam je zamenjalo v šoli in smo začeli bolj odreagirati na določene stvari, bolj strogo, dosledno. (H23I2)*).

Vključenost šolskega osebja v preventivne programe

Šolsko osebje se v preventivne programe vključuje tako, da preventivne programe izvaja in se vanje vključuje. Pomembno je sodelovanje šolskega osebja, izvajanje predavanj za šolsko osebje in nudenje podpore šolskemu osebju. Osnovne šole za šolsko osebje pripravljajo predavanja in jih seznanjajo s tem, kako ukrepati (*Pripravimo tudi predavanja za šolsko osebje. (B3I2)*). Šolskemu osebju se podpora nudi z delovanjem intervizijske skupine učiteljev (*Imamo tudi intervizijsko skupino učiteljev. (B4I5)*). Ena sogovornica opaža potrebo po usposabljanju razrednikov. Šolsko osebje izvaja preventivne programe. Vključene so svetovalne delavke, učiteljice dodatne strokovne pomoči in dve učiteljici (*Mi, kot svetovalna služba, pa učiteljice DSP smo pa dosti v razredih. (H2I3)*). Na eni od šol dejavnosti na temo spletnega nasilja izvaja računalničarka.

Šolsko osebje, ki se najpogosteje vključuje v preventivne dejavnosti so svetovalne delavke, učiteljice dodatne strokovne pomoči in razredniki. Šole se trudijo za priključitev dodatnega

šolskega osebja k izvajanju preventivnih dejavnosti. Pomembno je zavedanje šolskega osebja o ničelni toleranci do nasilja in temu primerno odzivanje ter opozarjanje ob opaženem neprimernem vedenju (*Tudi da nekako živijo s tem programom, ker je zelo pomembno, da se celotno šolsko osebje zaveda, da mora biti naša toleranca do nasilja ničelna in da so tudi naši odzivi temu primerni. (B16I4)*). Program NEON predvideva vključenost celotnega šolskega osebja in ukrepanje vseh. Zelo pomembno je sodelovanje in prilagajanje učiteljev in svetovalnih delavk. Na eni od šol svetovalna delavka izvaja preventivne dejavnosti skupaj z mladimi učitelji, ki šele pridejo na šolo (*Delamo tako, da ima svetovalna delavka z mladimi učitelji skupaj delavnice in potem to učiteljice peljejo same naprej. (D7I7)*). Nekateri razredniki razredne ure izvajajo skupaj s svetovalno službo. Pri pripravi na šolsko leto in med šolskim letom učitelji komunicirajo med seboj. Svetovalna delavka vodstvu in učiteljem predstavi ponudbe, se z njimi posvetuje in izbere preventivne programe (*Svetovalna služba izbira preventivne programe in jih potem preda naprej učiteljem v sodelovanju z ravnateljem. (I11I4)*). Komunikacija med šolskim osebjem in sodelovanje šolskega osebja v preventivnih dejavnostih je zelo pomembno, saj za preventivo ne more biti odgovoren le en človek na šoli.

Vključenost staršev v preventivne dejavnosti

V preventivne dejavnosti na šoli so vključeni tudi starši. Starše se obvešča, predstavlja se jim preventivne programe, v katere se jih tudi vključuje, za starše se izvajajo predavanja, upošteva se mnenja in pobude staršev. Preventivne dejavnosti zajemajo delo s šolskim osebjem in starši. Starše se obvešča o izvajanju preventivnih programov, o kvalitetnih predavanjih, ki so jim na voljo in se jim pošilja povezave do spletnih izobraževanj (*Načeloma bolj v tem smislu, da jih obveščamo, ozaveščamo, da jih seznanjamo, kako stvari tečejo. (F19I4)*). Ena od šol je za starše objavila predavanje od Neodvisen.si. Starši tudi sami pričakujejo, da jih šola sproti obvešča glede pomembnih stvari. Staršem se predstavlja preventivne programe, NEON delavnice, seznanja se jih z letnim delovnim načrtom. Programi se predstavljajo na roditeljskih sestankih, kjer se starše seznanja s temo medvrstniškega nasilja. Staršem so na eni od šol omogočili dostop do spletne strani in izjav otrok o delavnici. Za starše se izvajajo tudi predavanja. Svetovalna delavka na eni od šol je za starše pripravila predavanje o spletnem nasilju, na drugi pa so predavanje o aktualnih temah izvajali zunanji izvajalci na roditeljskem sestanku (*Če imamo pa predavanja za starše, to pa vsem ponudimo. (F13I2)*). S starši se izvajajo pogovori o tem, kaj medvrstniško nasilje sploh je, ob težavah v oddelku se z njimi sodeluje in izvaja delavnice. Starši imajo možnost vključitve v šolo za starše in zavestno starševstvo. Intervjuvanke so

povedale, da je na predavanjih zelo nizka udeležba staršev (*So pa predavanja za starše zelo slabo obiskana. (I3I4)*).

Starše se v preventivne dejavnosti vključuje s pogovori v primeru težav, sodelovanjem v razgovorih, možnost imajo izraziti mnenje in se z anketo za starše vživeti v problematiko (*Tam imajo tudi možnost, da oni povedo, da komentirajo stvari. (B18I2)*). Staršem se daje zgibanke in obeša plakate, na voljo jim je skupina za samopomoč staršev. Ker starši redko prihajajo v šolo, se izkoristi priložnost, da ko pridejo na roditeljski sestanek, nekatere učiteljice sestanek izvedejo v obliki delavnic. (*Ko pridejo na roditeljske, potem to izkoristimo. (D18I2)*). Je pa pri sodelovanju s starši še prostor za izboljšanje. Šole upoštevajo mnenja in pobude staršev. Starši dajejo pobude in ideje za preventivne dejavnosti, šola se odziva na opozorila staršev in preveri dogajanja (*Tisti, ki dajo neke pobude za določene preventivne dejavnosti, neke ideje. (H18I2)*). Ena intervjuvanka je povedala, da lahko starši svoja mnenja izpostavijo na Svetu staršev.

Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov

Zunanji strokovnjaki pri preventivnih programih sodelujejo z izvajanjem programov in s pripravo gradiva za preventivne dejavnosti. Šole sodelujejo z lokalno skupnostjo in organizacijami, organizacije kontaktirajo glede na potrebe in organizirajo predavanja zunanjih izvajalcev. Na šolah predavanja izvajajo pedopsihiatrinja o stresu in stiskah, kriminalistka o spletnem nasilju, Društvo za nenasilno komunikacijo, društva slepih in slabovidnih in gluhih in naglušnih (*Z Društvom za nenasilno komunikacijo smo imeli predavanje. (F20I1)*). Dejavnosti na šolah izvajajo Mladinski center, Safe.si, društva in organizacija Živ? Živ!. Preventivne delavnice za učence izvajajo zunanji izvajalci, kot so policija, Tačke pomagačke, na temo odnosa do živali in povezave z medosebnimi odnosi, Jaz intimi, na temo spolnih odnosov v povezavi z osebnimi mejami, cona Fužine, zveza prijateljev mladine, ki je izvedla plesno noč in pogovor o čustvih. Zunanji izvajalci izvajajo tudi predavanja in delavnice za šolsko osebje, učitelje in starše (*Smo imeli na pedagoški konferenci osebje pripravljeno predavanje s strani kriminalistov o vrstniškem nasilju. (B5I2)*).

Šole sodelujejo z različnimi organizacijami in lokalno skupnostjo. Sodelujejo z organizacijo Tom telefon, s Cono Fužine, z NIJZ-jem, s športnimi društvi, policijo, centrom za socialno delo, kriminalisti in Safe.si (*S kakšnimi športnimi društvi ampak v bolj pozitivnem smislu, da bolj vplivajo na njih, se bolj povežejo, da izpostavijo močna področja. (F20I16)*). Lokalno skupnost vključujejo v dneve dejavnosti, njihovo sodelovanje pa je dobro. S policijo šole sodelujejo zelo

različno. Na določenih šolah policisti redno izvajajo predavanja v razredih ali pa policiste povabijo ob večjih težavah. Določene šole se policije izogibajo zaradi strahu otrok (*Pa policiste smo kdaj imeli, če se kak nasilen dogodek zgodi, se lahko povežemo, pa pridejo v razred, pa kaj predstavijo, opozorijo. (J19I10)*). Na eni od šol ISA inštitut nudi intervizije in supervizije. Nekatere delavnice sofinancirajo občine, ponekod pa so dejavnosti s strani organizacij velik finančni zalogaj.

Zunanji izvajalci za šole pripravljajo gradiva za preventivne dejavnosti. Na eni šoli je predavanja pripravil Safe.si, en program pa je pripravil NIJZ. Osnovne šole uporabljajo priročnika Iskalci biserov in To sem jaz, otroke pa osveščajo s pomočjo brezplačnih plakatov (*Potem ti priročniki, ki smo jih dobili, To sem jaz, ki smo jih devetošolcem razdelili. (G19I5)*). Osnovne šole organizacije kontaktirajo po potrebi in še niso dobili zavrnitve. Organizacija predavanj zunanjih izvajalcev je zahtevnejša, pomembno je načrtovanje, ponudbe pa prihajajo tudi tekom šolskega leta, zato jih nekaj ne uspejo vključiti (*V začetku julija pripravimo za celo šolsko leto, da vključimo čim več stvari. (D19I8)*).

Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov

Na nekaterih osnovnih šolah učenci vodijo in izvajajo preventivne programe, na nekaterih pa tega učenci ne počnejo. Nekatere intervjuvanke so povedale, da otroci včasih izvajajo ali vodijo delavnice in vaje (*Ker ti preventivni programi, če so v obliki delavnic, delavnice lahko vodi tudi otrok. (D20I2)*). Vodijo jih lahko že mlajši otroci, vsi pa v vodenju uživajo. Na določenih šolah otroci izvajajo in vodijo preventivne dejavnosti zaradi vzgojnega delovanja, v smislu vzgojnih ukrepov (*Da bi jih prav izvajali, smo tudi že imeli, v smislu nekih vzgojnih ukrepov. (F21I2)*). Učenec, ki je nad drugim izvajal nasilje, mora v svojem oddelku in v oddelku, kjer je izvajal nasilje, predstaviti določeno temo. Na ostalih šolah učenci delavnic ne izvajajo in vodijo in ne sodelujejo v igri vlog kot žrtev ali povzročitelj (*Otroci takrat opazujejo in ne morejo sodelovati, ker ti otroka ne moreš postaviti v vlogo žrtve ali pa nasilneža. (A20I2)*). Kot razlog so intervjuvanke navedle potrebo po dodatni organizaciji. Prav tako učenci ne izbirajo delavnic.

Učenci na vseh šolah aktivno sodelujejo v preventivnih dejavnostih (*So pa zelo aktivno vključeni. (B20I2)*). Izvajalci so v taki meri, kot sodelujejo na delavnicah. Potrebna je interaktivnost učencev, otroke vključujejo v igro vlog kot opazovalce, kar je otrokom všeč (*V NEON-u, kje je poudarek na pričah, vključimo otroke kot priče. (A20I3)*). Otroci so aktivni, dejavni, vsebino predstavijo z igro vlog in se učijo drug od drugega. Učenci imajo možnost izraziti svoje mnenje preko otroškega parlamenta, njihove pobude pa se trudijo upoštevati

(Imajo pa preko otroškega parlamenta možnost izraziti neke namige, želje in ko dobimo pobudo iz njihove strani, to, če je le možno, tudi izpeljemo. (C20I2)). V preventivo so vključeni tudi tako, da se starejši otroci družijo z mlajšimi.

Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih

Na določenih šolah je krog med učenci, učitelji in starši sklenjen, na določenih ni. V nekaterih primerih je sklenjen bolje, v nekaterih slabše (*Krog je sklenjen pri tem preventivnem programu NEON. (A2I1I1)*). Ena intervjuvanka je dejala, da se ji zdi odnos z otroki in s starši zelo pomemben. Šole se trudijo vključevati starše, učitelje, učence in izvajalce. Vse deležnike se trudijo osveščati in zanje pripravljati aktivnosti. Trudijo se za vpletenost, obveščenost, sodelovanje in odzivanje vseh akterjev. Šole za učence izvajajo delavnice, pri katerih so prisotni učitelji in razredniki, staršem in učiteljem nudijo predavanja (*Se pravi za učence delavnice, za starše predavanja, na katerih jim opišemo preventivni program, za učitelje pa prav tako predavanja, zraven pa so lahko tudi pri izvajanju delavnic. (B2I1I3)*). Učitelji so povezani na pogovorih na konferencah in sestankih učiteljskih zborov. Na eni od šol se starše obvesti o letnem delovnem načrtu, ki ga starši potrdijo, ne obvešča pa se jih o dogajanju na delavnicah, saj svetovalna delavka pričakuje, da o delavnicah staršem poročajo otroci. Krog je velikokrat sklenjen s tem, da so obveščeni vsi ali pa je krog dobro sklenjen med učitelji in učenci, s starši pa premalo. Krog je sklenjen v nekaterih primerih, velikokrat ne tako, kot bi mogel biti ali pa je to odvisno od preventivne dejavnosti. Na določenih šolah sodelujočega kroga ni, problem pa je pomanjkanje časa (*Se trudimo, včasih nam to ne uspe, zaradi časovne stiske. (D2I1I2)*). Ena intervjuvanka je povedala, da krog ni sklenjen pri delavnicah zunanjih izvajalcev.

Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti

Pri učencih je mogoče opaziti veliko različnih pozitivnih učinkov po izvedbi preventivnih dejavnosti. Učenci pridobijo znanje o primernem ravnanju in medvrstniškem nasilju, spremenijo vedenje učencev, med seboj si nudijo pomoč in podporo, učenci občutijo večjo varnost, pogosteje poročajo o medvrstniškem nasilju in ukrepajo kot priče, medvrstniško nasilje se preneha izvajati, poleg vseh teh učinkov pa je pozitivnih učinkov še veliko več. Preventivni programi dajo učencem znanje, kako odreagirati. Učenci se začnejo zavedati, kaj je prav in kaj ne, višja je njihova stopnja ozaveščenosti (*In na splošno vedo, kako ukrepat, kaj bi bilo prav. (B22I3)*). Otroke se opolnomoči in se jim da znanje za uporabo informacij, do katerih so se otroci naučili biti kritični. Učenci si zapomnijo stvari, ki so se jih o medvrstniškem nasilju učili v nižjih razredih. Njihovo znanje se na eni od šol kaže tudi v tem, da so otroci v eni od skupin

na socialnih omrežjih sami vzpostavili pravila obnašanja in časovni okvir, v katerem so v skupini (*Imajo svojo Snapchat skupino. In so povedali, do kdaj si pišejo, da zvečer potem to izklopijo, da če se kdo nespoštljivo obnaša, da ga izključijo iz skupine. (A22I1)*).

Otroci poznajo teorijo o medvrstniškem nasilju, poznajo več oblik nasilja, uporabljajo znanje pridobljeno na preventivnih delavnicah, imajo znanje o tem, kdo rešuje konflikt in kdo medvrstniško nasilje (*Začnejo uporabljat to znanje. (E22I10)*). Na eni od šol so se otroci navadili, da v primeru spletnega nasilja naredijo posnetek zaslona in ga pokažejo šolskemu osebju. Preventivni programi vplivajo tudi na vedenje učencev, ki se po izvajanju spremeni. Učenci se po izvedeni delavnici obnašajo drugače in so bolj pozorni na lastno vedenje (*Da so vsaj nekaj časa malo bolj pozorni na to svoje lastno vedenje. (H22I1)*). Zavedajo se vpliva ljudi drug na drugega in znajo meje postavljati na asertiven način. Otroci svetujejo in dajejo ideje ter stvari rešujejo na nov način. Postajajo odprti, bolj suvereni in samozavestni, senzibilni ter občutljivi (*Spreminjajo se otroci v tem smislu, da so bolj senzibilni, so občutljivi. (B25I1)*). Njihovi čuti za nasilje se zaostrojujejo. Ob izražanju mnenj se ne posmehujejo drug drugemu, v višjih razredih pa je zaradi zrelosti otrok manj konfliktov.

Izvajanje preventivnih programov vpliva na medsebojno pomoč in podporo učencev. Učenci skrbijo drug za drugega, razvija se občutek za medosebne odnose, gradi se soodgovornost za sočloveka. Na eni od šol izvajajo prostovoljstvo, kjer se otroci iz tretje triade družijo z otroki iz prve triade. V prostovoljstvo je vključenih 120 otrok iz obeh strani, tisti, ki so bili deležni prostovoljstva v prvi triadi, kasneje postanejo tudi sami prostovoljci zaradi pozitivne izkušnje. Prostovoljstvo otroke poveže in preprečuje nestrpnost med njimi ter vpliva na izboljšanje odnosov (*Se mi zdi, da je to ena taka močna stvar, ki jih poveže, da niso eden do drugega nestrpni, ali znotraj skupine ali pa po tej vertikali. (I23I10)*). Na drugi šoli imajo prav tako prostovoljce, ki pomagajo otrokom, ki potrebujejo pomoč pri učenju. Preventivni programi vplivajo tudi na občutek večje varnosti otrok (*Da se tudi bolj varno počutijo. (H23I5)*).

Eden od zelo pomembnih pozitivnih učinkov preventivnih programov je pogostejše poročanje o medvrstniškem nasilju. Učenci hitreje in pogostejše poročajo o medvrstniškem nasilju ter vedo, komu poročati (*Včasih pridejo po preventivnih dejavnostih več stvari povedat. (H22I3)*). Intervjuvanke so omenjale predvsem poročanje svetovalnim delavkam. Otroci poročajo tako zase kot za druge. Na eni od šol nabiralnik za anonimna sporočila ni zaživel, ker so se otroci navadili poročati socialnim delavkam in niso čutili potrebe po anonimnem poročanju. Drug pomemben učinek je hitrejša ukrepanje prič. Učenci spoznajo moč prič, priče se opogumlja in opolnomoči za poročanje in ukrepanje (*Jih opolnomočimo, da pridejo povedat, da so oni bolj*

senzibilni, da želijo ukrepat, da ne pogledajo stran, tega pa je več. (B23I3)). Otroci nasilja ne odobravajo, pri nasilju posredujejo in ga ustavljajo. Nekateri starejši učenci poročajo o dogajanju pri mlajših učencih. Učinek preventivnih programov je prenehanje izvajanja medvrstniškega nasilja. Izvajanje preventivnih programov je nujno, vendar imajo učinek le kontinuirane delavnice, nekajkratne so hitro pozabljene (*Delavnice, ki dolgo trajajo, ki so kontinuirane, zagotovo nek učinek imajo. (I23I11)*). Pomaga pogovor, opolnomočenje, sporočilo, kdaj povedati odraslim. Na šolah je utečen in hiter proces odkrivanja in reševanja, medvrstniško nasilje je s preventivnimi dejavnostmi obvladljivo, situacija pa bi bila lahko slabša, če se preventiva ne bi izvajala.

Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov

Na nekaterih šolah se je medvrstniško nasilje po izvajanju preventivnih programov zmanjšalo (*Jaz bi rekla, da se kar pozna. (C23I1)*). Na eni od šol se je nasilje zmanjšalo po tem, ko so otrokom omenili vključitev policije v primeru nasilja. Na določenih šolah se je medvrstniško nasilje sprva povečalo, saj so učenci poročali tudi o tistem, kar ni medvrstniško nasilje, vendar se je po tem, ko so učence podučili, kaj medvrstniško nasilje je, zmanjšalo. Zaposleni so dobili občutek, da je nasilja več tudi zaradi tega, ker so učenci večkrat poročali o primerih medvrstniškega nasilja (*Mogoče bi jaz celo prej rekla, da imam občutek, da je več, zato ker več poročajo. (F23I9)*). Nekatere sogovornice so povedale, da se nasilje ni zmanjšalo, ga pa z opazovanjem in odzivanjem ustavljajo, da se o nasilju večkrat poroča ter da se izvaja v manjši meri. Na šolah se medvrstniško nasilje ne zmanjšuje le zaradi preventive, temveč v kombinaciji s posledicami za dejanja učencev (*Ni bila dovolj samo preventiva ampak ko se je to zgodilo v kombinaciji s tem, ko so videli, da odrasli odreagiramo in da se nekaj zgodi zato, da se zaščiti njih kot učence. (H22I6)*). Zmanjšanje medvrstniškega nasilja je odvisno od situacije, razreda, generacij in oddelkov. Ena intervjuvanka je dejala, da se sprememba zgodi v razredih, v katerih je več zrelih učencev, šibek vpliv pa je v razredih z nekritičnimi učenci. Na nekaterih šolah se medvrstniško nasilje ni zmanjšalo ali pa se je celo povečalo zaradi spleta (*Verjetno je v resnici več, kot ga je bilo, zaradi tega, ker je preko telefona lažje žalit pa bit nesramen. (I24I2)*). Ena od intervjuvank je povedala, da je preprečevanje nasilja s preventivo pri storilcih težko zaradi okolja, v katerem živijo.

Dve intervjuvanki sta povedali, da je zmanjševanje nasilja na šoli težko, zaradi povečevanja nasilja v družbi (*Že v osnovi ga je več. (F24I1)*). Težko je zmanjševati nasilje na šoli zaradi družbe individualistov. Nasilje se ne zmanjšuje, se pa spreminja prostor in čas nasilja. Nasilje

se je iz šol prestavilo na splet in popoldanski čas (*Na hodnikih je manj tega »bockanja«, kot ga je bilo prej, ker se je dosti stvari prestavilo na splet, na popoldanski čas. (A23I1)*). Včasih so otroci medvrstniško nasilje doživljali dopoldne v šoli, medtem ko so bili popoldne v domačem okolju, na varnem. Zdaj otroci nasilje doživljajo še popoldne, doma, na spletu, kar pomeni dvakratno obremenjenost otrok. Intervjuvanke so izpostavile problem prikritosti nasilja (*Koliko se pa zmanjšuje, je pa težko reči, ker ene stvari znajo biti tudi dosti prikrite. (E23I4)*). Zaradi zahteve po ugasnjenih telefonih v šoli se spletnega nasilja ne zaznava veliko. Nasilje je manj opazeno tudi zaradi spremembe kraja izvajanja nasilja. Se pa nasilje iz spleta prenaša v šolo. Spori otrok iz spleta se prenašajo v šolske prostore, prav tako je tudi s spori staršev na družbenih omrežjih, ki se prenašajo na otroke (*Ampak se spori na spletu potem prenesejo tudi v šolske prostore. (A23I3)*). Svetovalna delavka mora tako reševati spor staršev z namenom reševanja spora otrok.

Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja

Na osnovnih šolah so opazili pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja (*Dobro, to lahko zagotovo rečem. (F25I1)*). Na šolah so opazili spremembe v šolski klimi, vpliv preventivnih programov na odnose, vpliv kulture šole na medvrstniško nasilje, boljše odnose zaradi hitrejšega razreševanja stvari. Šole se trudijo vzpostaviti pozitivno klimo in delajo na odnosih v razredih. Otroci bolj zaupajo učiteljem, kadar so vzpostavljeni dobri odnosi in se na šoli dobro počutijo (*Če smo v nekih zaupnih odnosih, da se slišimo, imajo otroci tudi več zaupanja v učitelje. (F25I6)*). Intervjuvanka, ki prihaja iz manjše šole je povedala, da je na manjši šoli večja povezanost. Del šolske kulture na eni od šol je ničelna toleranca do nasilja, medsebojna pomoč in poročanje. Preventivni programi na klimo in kulturo šole vplivajo tako, da se šolsko osebje in učenci senzibilizirajo, so bolj občutljivi in hitreje prepoznavajo nasilje (*So ljudje bolj občutljivi, pa prej prepoznajo. (I25I1)*). Ena od šol izvaja dejavnosti za povezovanje otrok, kot je ples za otroke in kino pod zvezdami, organizirajo pa tudi tutorstvo ter predstavljanje izkušenj učencev iz matične šole na podružnični šoli (*Smo izvajali ples za otroke, da so se malo povezali. (E24I3)*). Sogovornica, ki prihaja iz te šole meni, da je boljše skrbeti za klimo v šoli, kot uporabljati preventivne programe. Vpliv preventivnih programov se kaže v tem, da je šola mirna, vendar se na eni od šol kakšen posameznik v razredu, kljub na splošno dobri klimi, počuti slabše. Šolam se zdi pomembno, da se preventivne dejavnosti izvajajo ter da se upoštevajo pravila, ki omogočajo uspešno sobivanje. Ena intervjuvanka je dejala, da preventivne dejavnosti pozitivno vplivajo na sestanke izvajalk teh

dejavnosti (*Pozitivno vplivajo na naše sestanke, se imamo prav fino. (A24I3)*). Izvajalke dobro sodelujejo in izmenjujejo mnenja, saj je dobro biti z ljudmi s podobnim mišljenjem.

Dolgoročni učinki preventivnih programov

Na osnovnih šolah so opazili kar nekaj pozitivnih dolgoročnih učinkov preventivnih programov. Preventivni programi vplivajo na zaupanje, občutek varnosti otrok in učiteljev (*V občutjih varnosti, ki jih bodo imeli otroci. (F26I3)*). Zaradi zaupanja otroci poročajo o nasilju. Otroci počnejo manj neprimernih stvari kot pred izvajanjem preventivnih programov, spomnijo se, kaj so delali v nižjih razredih na to temo, preventivne dejavnosti pa so jim všeč (*Zelo dragoceno se mi zdi, ko dobim povratne informacije, da vsaj tu pa tam kakšna skupinica počne manj takšnih stvari, kot pred letom dni. (C25I2)*). Otroke se ozavešča, zavedati se začnejo, da nasilje ni sprejemljivo vedenje, otroke se opolnomoči z znanjem in se jih seznanja s stvarmi. Otroci se med seboj povežejo, vedo, na koga se lahko zanesejo in imajo znanje o ravnanju v težkih trenutkih (*Pa da vejo, na katere osebe se lahko zanesejo. (E25I6)*). Medvrstniško nasilje je s preventivnimi programi pod nadzorom, kar pomeni, da se preventivnih programov ne sme prenehati izvajati. Ena intervjuvanka je dejala, da je izvajanje preventivnih dejavnosti koristno, vendar je veliko odvisno od življenjskega okolja otrok (*Prav je, da so ves čas te razne dejavnosti, da se otrokom ponudijo, še vedno pa mislim, da je veliko odvisno od okolja, od koder otrok prihaja. (J25I2)*). Druga sogovornica je povedala, da so pozitivni dolgoročni učinki urejeno življenje in dobro družbeno funkcioniranje otrok, ko odrastejo ter da k dobremu izidu pripomore svetovalna služba z izvajanjem preventivnih programov.

Dolgoročni učinki preventivnih programov so spremembe v odnosih med učenci. Spremeni se komunikacija med mlajšimi učenci (*Pri mlajših se mi zdi, da je nek učinek, tako tudi potem učiteljice povejo, da opažajo spremembe v tem, na kakšen način komunicirajo drug z drugim. (H25I1)*). Ena od intervjuvank je dejala, da bodo dolgoročni učinki vidni šele takrat, ko bodo preventivni programi v vseh razredih. Na eni od šol je dolgoročni učinek manj nasilja ob koncu šolanja, torej v 9. razredu. Ena intervjuvanka upa, da bomo kot družba postali manj nasilni. Na eni od šol dolgoročni učinki preventivnih programov niso znani, saj šola ne dobi povratnih informacij o dolgoročnih učinkih (*Bi radi vedeli, kako je to, ko grejo naprej ampak teh povratnih informacij nimamo. (D25I1)*).

Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov

Na osnovnih šolah učinke merijo po razredih, merjenje je prilagojeno starosti otrok (*Tako da na en način izmerimo ampak z vsakim drugače. (D26I6)*). Anketo izpolnijo tako učenci kot

starši. Anketo izvedejo pred izvedbo preventivnih programov, ne pa tudi po izvedbi preventivnih programov (*Tako da eno tako analizo stanja naredimo, ne naredimo pa potem še ene ankete po izvedbi. (B26I3)*). Merilnike imajo izvajalci preventivnih dejavnosti. Nekatere učiteljice merijo klimo na začetku in koncu šolskega leta. Na določenih šolah se učinki preventivnih programov ne merijo, saj šole nimajo merilnikov, vprašalnikov, testov ali analiz (*Ne merimo jih. (F27I2)*). Nekatere intervjuvanke so povedale, da je merjenje učinkov preventivnih programov zahtevno, je prevelik zalogaj, potreben je velik vložek. Za ankete imajo premalo časa (*Ker za neke ankete pa enostavno zmanjka časa. (C26I5)*). Ena intervjuvanka je povedala, da je potrebno delo na tem področju, druga pa, da ima željo po uvedbi merjenja pred in po izvedbi preventivnih dejavnosti.

Ocenjevanje učinkov preventivnih programov poteka s pomočjo izvajanja ankete s starši in z otroki ob zaključku šolskega leta. V anketah so vprašanja o počutju v šoli, komunikaciji in odnosih. Na eni od šol poteka samoevalvacija izvajalk z vprašalniki, evalvacija s strani učiteljev in razrednikov, ki so prisotni in skupna evalvacija izvajalk (*Imamo vprašalnike, prav evalvacijo imamo, ko izvajalci ocenijo sami sebe. (A26I2)*). Ponekod poteka evalvacija ob koncu šolskega leta. Na nekaterih šolah izpolnjujejo evalvacijske vprašalnike in vprašalnike o medvrstniškem nasilju. Vprašalnik o klimi je namenjen tretji triadi, medtem ko se evalvacijski vprašalniki prilagodijo mlajšim otrokom, s katerimi se preventivni učinki ocenjujejo tudi preko pogovora (*Z mlajšimi otroci je zelo težko, čeprav jim jaz vseeno dam evalvacijske liste s »smej koti«, z rožicami, tako da nekaj obkrožijo, povejo. (D26I1)*). Ena od intervjuvank na koncu razredne ure postavi preveritveno vprašanje, je pa vprašanje zanesljivost tako pridobljenih podatkov. Na eni od šol si pri ocenjevanju učinkov pomagajo z raziskavami študentk. Ponekod anketo o zadovoljstvu izvedejo zunanji izvajalci. Učinki se ocenjujejo tudi s pomočjo spremljanja izvajanja zapisanih ciljev razrednih ur ali pa s pomočjo opažanja zmanjšanja nasilja s strani učiteljev in razrednikov ter glede na ravnanje otrok po izvedenih dejavnostih (*Da razredniki ali pa učitelji poročajo, da je tega manj, da so se stvari umirile. (E26I7)*). Kazalnika učinkov sta tudi zaupanje učencev in učiteljev ter iskanje pomoči učiteljev v svetovalni službi. Ena intervjuvanka je omenila tudi preverjanje pri osebah, ki so doživljale nasilje. Zaradi pomanjkanja časa nekatere šole učinke preventivnih programov ocenjujejo s primerjanjem z drugimi šolami, saj je sprotna informacija najbolj ekonomična (*Tako da je na nek način ta sprotna informacija še najbolj ekonomična. (C26I4)*).

5. RAZPRAVA

V nadaljevanju s pomočjo pridobljenih rezultatov odgovarjam na zastavljena raziskovalna vprašanja. Slednje povežem tudi s teoretičnimi izhodišči, predstavljenimi v teoretičnem uvodu.

1. Kakšne preventivne programe izvajajo osnovne šole?

Celoviti in sistematični programi in modeli v okviru celostnih pristopov k medvrstniškemu nasilju imajo kar nekaj prednosti. Ti programi so večinoma bolj učinkoviti, saj zajemajo dejavnosti, kot so senzibiliziranje do medvrstniškega nasilja, zaznavanje pojava, preventivne programe za zmanjšanje dejavnikov tveganja, obravnavanje že storjenega medvrstniškega nasilja ter vključujejo vse udeležence in udeleženke v vzgojno-izobraževalnem procesu (Klemenčič, Jerina, Karajić, Kuhar in Molan, 2016, str. 1). Šola v zaznavo in obravnavo nasilja vstopa kot institucija, zato je njena odgovornost, da osebam z izkušnjo nasilja učinkovito pomaga. Ta cilj lahko dosega, če se nasilja loteva sistematično. Sistematičen pristop vključuje: spremljanje agresivnosti in konfliktov v medosebnih interakcijah, pojavnih oblik nasilja, praks uspešnosti in neuspešnosti zaznave in obravnave medvrstniškega nasilja; oblikovanje načrta za izboljšanje stanja, v katerem so opredeljene konkretne aktivnosti za vse deležnike ter izvedbo načrta, katere sestavni del je tudi evalvacija doseženega (Lešnik Mugnaioni, 2012, str. 161).

Celostni program primarne preventive, ki se izvaja v Sloveniji, je program NEON. Osnovni cilj Programa NEON – Varni brez nasilja, je krepiti varovalne dejavnike otrok, mladostnikov, njihovih staršev ter zaposlenih v VIZ za zaščito otrok in mladostnikov pred nasiljem. Program promovira sistematičen in celosten pristop v VIZ k preventivi nasilja. Cilji projekta med letoma 2023 in 2025 so dodatna nadgradnja in predstavitev širšemu krogu zaposlenih v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. V okviru programa NEON izvajajo usposabljanja za zaposlene v VIZ, stremijo k ozaveščanju in informiranju širše javnosti z dejstvi o nasilju, krepijo varovalne dejavnike otrok in mladostnikov ter ob tem zagotavljajo strokovno podporo VIZ pri izvedbi Programa NEON – Varni brez nasilja (Ministrstvo za zdravje, 2024).

Sogovornice, ki prihajajo iz desetih različnih šol po Sloveniji so povedale, da šole, na katerih so zaposlene, v večini izvajajo več različnih preventivnih programov. Ti programi so zelo raznoliki, nagovarjajo pa medvrstniško nasilje, predvsem spletno nasilju, ki je dokaj novo in v porastu, samopoškodovanje in samomore, duševno zdravje, samopodoba otrok in mladostnikov, krepitev socialnih veščin, poudarek pa dajejo tudi medosebnim odnosom. Na šolah izvajajo prostovoljstvo in socialne delavnice. Večina osnovnih šol, sodelujočih v moji raziskavi, je vključena v NEON mrežo, kar pomeni, da se na šoli izvaja preventivni program

NEON, ki je najbolj razširjen preventivni program na področju medvrstniškega nasilja. Program NEON se izvaja v obliki delavnic za otroke, vključuje pa tudi ostale deležnike, kot so starši, učitelji in ostalo šolsko osebje, zavzema se za to, da so v program vključeni vsi zaposleni na šoli, torej tudi čistilke, hišniki, kuharji. Za otroke se v večini primerov izvaja delavnice, pa tudi predavanja, ki jih v največji meri izvajajo zunanji izvajalci. Predavanja se izvajajo tudi za starše in šolsko osebje, za katere pripravijo tudi seminarje in izobraževanja.

S pomočjo analize odgovorov svetovalnih delavk na vprašanje o izvajanju programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov so se pokazale štiri kategorije programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov, ki jih izvajajo na osnovnih šolah. Prvi so programi na temo medosebnega sodelovanja, kjer gre za krepitev socialnih veščin, dobre komunikacijske sposobnosti in čustveno opismenjevanje, krepitev sočutja, empatije in odgovornosti, dobre medosebne odnose in medsebojno pomoč. Tema medvrstniškega sodelovanja je zajeta v več različnih programih, izvajanje teh programov poteka preko socialnih delavnic in mediacije. Naslednja kategorija programov so programi na temo konfliktov, kjer se učenci učijo primerne reakcije v primeru nestrinjanja, ena od šola pa je za otroke, ki pridejo v konflikt, priredila pripomoček, ki se sicer uporablja v enem od preventivnih programov. Programi za osebno rast so še zadnja kategorija, ki nagovarja samopodobo otrok in mladostnikov, stres, samopomoč in samozagovornišтво, v okviru katerega so organizirane tudi skupine za samopomoč, osebni rasti pa so namenjene tudi sprostitevne delavnice.

Spletno nasilje med vrstniki se običajno stopnjuje, njegove posledice pa so lahko za otroka veliko hujše od posledic običajnega nasilja. Dogaja se lahko preko socialnih omrežij, sporočil, aplikacij, elektronske pošte ali spletnih igrice. Povzročitelj nasilja je lahko otrokom znan ali neznan. Lažni občutek anonimnosti ter prevzemanje lažnih identitet in psevdonimov povzročiteljem spletnega nasilja daje večji občutek moči, manj pa se zavedajo posledic in sankcij. Prek socialnih omrežij in klepetalnic lahko relativno hitro in preprosto dosežejo veliko število žrtev, hkrati pa ne vidijo njihovih odzivov in vpliva svojih dejanj na žrtve oziroma posledic. Obenem pred medvrstniškim spletnim nasiljem otroci niso varni niti doma. Spletno nasilje se namreč lahko pojavlja kjerkoli in kadarkoli, zato mu ni mogoče ubežati ali se skriti pred njegovimi posledicami, ker imamo elektronske naprave ves čas v svoji bližini. Včasih nasilje na spletu sledi nasilju, ki se nad otrokom dogaja že v šolskem okolju (Ministrstvo za notranje zadeve, 2024).

Ko sem se s sogovornicami pogovarjala o tem, kako se šole, na katerih so zaposlene, odzivajo na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju, so bili odgovori velikokrat povezani s spletnim nasilje, ki je še dokaj novo nasilje, težko ga je preprečevati in odkrivati, šolsko osebje še nima veliko znanja za spopadanje s to vrsto nasilja, hkrati pa je ta oblika nasilja v porastu. Intervjuvanke so povedale, da informacije o spletnem nasilju do njih pridejo pozno in da šola prejme posledice nasilja, ki se je zgodilo izven šolskega časa. Hkrati je ukrepanje težje, ker v to nasilje niso vključeni le učenci ene šole, temveč tudi učenci iz drugih šol. Vendar pa se medvrstniško spletno nasilje trudijo preprečevati s pogovorom in z ozaveščanjem o spletnem nasilju, šole na to temo izvajajo delavnice in predavanja za učence ter predavanja in izobraževanja za starše in šolsko osebje.

Dekleta največkrat uporabljajo relacijsko oz. odnosno agresivnost. Kot je navedla Kolbezen (2021) začnejo dekleta v najstniških letih tvoriti tesna prijateljstva v parih in majhnih skupinah, kar olajša uporabo posrednih oblik nasilja in manipulacij v intimnih prijateljskih razmerjih. Hkrati dekleta verbalno dozorijo prej kot fantje in pridobijo verbalne kompetence, kar dodatno olajša uporabo posrednih oblik nasilja. Raziskava na Norveškem je glede relacijskega nasilja pokazala, da dekleta niso naklonjena agresiji zaradi družbenih in kulturnih norm, zato svojo jezo izražajo na skrite in alternativne načine. Sogovornice so spregovorile o tem, da fizičnega nasilja na šolah ni več toliko, kot ga je bilo včasih, saj se je večinoma prestavilo na splet ali pa postalo bolj skrito, kar psihično nasilje je. Več intervjuvank je povedalo, da se med dekleti dogaja psihično nasilje, ki ga poskušajo preprečevati. Na eni od šol svetovalna delavka izvaja pogovor o psihičnem nasilju le z dekleti, saj ima občutek, da se dekleta ob odsotnosti fantov lažje odprejo in ji zaupajo, zakaj prihaja do tega.

2. Kako pogosto jih izvajajo?

Preventivne dejavnosti proti medvrstniškemu nasilju imajo lahko največje učinke takrat, ko se s tematiko ukvarja celotno šolsko osebje in ko to temo učitelji vnašajo v svoje ure in se lahko znanje glede medvrstniškega nasilja ter vzpostavitve in ohranjanja dobrih odnosov pridobiva in utrjuje skozi vse razrede osnovne šole. Vnašanje preventivnih dejavnosti v kurikulum zagotavlja najbolj sistematično delo učiteljev. Za to je koristna izvedba delavnice v okviru izobraževanja, kjer bodo učitelji znotraj strokovnih aktivov iskali možnosti, kako sistematično vnašati preventivne dejavnosti v učne načrte svojih predmetov. Učni načrti posameznih predmetov sami po sebi načeloma ne predvidevajo posebne obravnave medvrstniškega nasilja, vseeno pa zanjo puščajo nekaj prostora. Za učitelje pri rednem pouku se postavi vprašanje, kako bi znanje in zavest o medvrstniškem nasilju ohranjali ne samo na razrednih urah, temveč tudi pri pouku.

Seveda je to pri nekaterih predmetih lažje storiti kot pri drugih. Vendar je ravno ta del ure, ki morda samo malo odstopa od strogega predmetnega kurikula in učiteljem vzame le minuto ali dve učne ure, izjemnega pomena pri utrjevanju zavesti o nenasilju, sklepanju kompromisov, asertivnem vedenju, sodelovanju z drugimi (Klemenčič in sodelavci, 2016, str. 21).

Sogovornice so mi zaupale, da se trudijo preventivne dejavnosti izvajati čim bolj redno, saj so mnenja, da enkratna ali nekajkratna delavnica nima takšnega učinka, kot delavnica, ki se izvaja redno. Preventivne delavnice se izvajajo v skoraj vseh razredih vsako leto, v razredih, kjer se pojavljajo težave, se izvede še kakšna dodatna delavnica, s tem pa se tem razredom posveti dodatna pozornost. Redno izvajanje preventivnih dejavnosti na osnovnih šolah je včasih oteženo zaradi vseh ostalih pomembnih stvari, ki jih morajo učitelji med svojimi razrednimi urami opraviti. Nekatere intervjuvanke so tako mnenja, da je preventivnih dejavnosti na njihovim šolah premalo, težava pa je pomanjkanje časa. Po analizi odgovorov na vprašanje, ali so preventivne dejavnosti vključene v letni delovni načrt sem ugotovila, da ima približno polovica izbranih osnovnih šol vsaj nekaj ali pa celo vse preventivne programe vnesene v letni delovni načrt ali pa je v letni delovni načrt vnesen vsaj program NEON, ki ga na šolah izvajajo najpogosteje. Nekatere šole na začetku šolskega leta izbrane preventivne programe vključijo v letni delovni načrt, tekom šolskega leta pa izbirajo še dodatne delavnice, če se po njih izkaže potreba, te dejavnosti, ki so izbrane kasneje, pa niso vključene v letni delovni načrt. Pokazala se je razlika med predmetno in razredno stopnjo. Na predmetni stopnji so velikokrat težave z vključevanjem teme medvrstniškega nasilja v učne ure, medtem ko je na razredni stopnji vključevanje takšnih tem lažje, prav tako si lahko razredni učitelj, ki je z učenci cel dan, lažje vzame nekaj časa za preventivne dejavnosti.

Na osnovnih šolah, vključenih v mojo raziskavo, se preventivne dejavnosti vključujejo tudi v učne ure in to različne. Včasih dejavnosti med svojim predmetom izvajajo učitelji, včasih pa se dogovorijo s svetovalnimi delavkami in jim svojo uro odstopijo za preventivne programe, vendar to zahteva veliko prilagajanja, komunikacije in organizacije. Kadar gredo svetovalne delavke v razrede zaradi nadomeščanja določenega učitelja, pouk nadomeščajo s svojimi vsebinami, ki so namenjene tudi preprečevanju medvrstniškega nasilja. Na razredni stopnji, pri določenih predmetih učiteljice prilagodijo vsebine tako, da v učno uro vključijo tudi teme, kot so odnosi, empatija, sodelovanje in podobno. Sicer pa se preventivne dejavnosti v veliki meri izvajajo na razrednih urah in na dnevih dejavnosti, ki so ponekod v celoti posvečene preventivnim dejavnosti za preprečevanje medvrstniškega nasilja. Ena od šol izvaja celo enkrat

več razrednih ur, kot je predpisanih, zato da jih imajo na voljo dovolj, da lahko poleg ostalih stvari, ki se urejajo na razrednih urah, redno izvajajo preventivne dejavnosti.

Ko se na osnovnih šolah odločijo, da se bodo posvetili medvrstniškemu nasilju in uvedli preventivne programe, je treba najprej raziskati šolsko okolje. Prvi korak so srečanja z udeleženkami in udeleženci na šoli in opredelitev miselnosti do medvrstniškega nasilja. Miselnost na šoli v povezavi z medvrstniškim nasiljem določa šolska kultura in pogled vseh udeleženi v šolsko življenje na nasilno vedenje. Šolska kultura je kompleksen sistem vrednot in prepričanj, ki jih zagovarjajo zaposleni na šoli ter učnih in izobraževalnih pričakovanj. Je temeljni dejavnik, ki vpliva na stopnjo nasilja in motečega vedenja na šoli. Na srečanju zaposlenih je treba razpravljati o vrednotah in prepričanjih, ki jih zasledujejo zaposleni ter se pogovarjati, kaj bo šola naredila za zmanjšanje nasilja (Klemenčič in sodelavci, 2016, str. 10-11).

Ob analizi odgovorov se je pokazalo, da je eden od pomembnejših dejavnikov za pogostost izvajanja preventivnih programov zavedanje zaposlenih o pomembnosti preventivnih programov. Pomembna je naravnost in vizija šole, zavedanje svetovalnih delavk o pomembnosti preventivnih programov, prioriteta šole, ali je preventiva vrednota šole in ali ima šolsko osebje željo po varnem, mirnem in zaupnem šolskem okolju. Na pogostost izvajanja preventivnih programov vpliva tudi pojav in porast nasilja, kar se je na šolah pokazalo predvsem kot intenzivno delo na preprečevanju spletnega medvrstniškega nasilja. Pomembni dejavniki so časovna razpoložljivost, zmožnost zaznave in ukrepanja šolskega osebja ter financiranje preventivnih programov. Dve sogovornici sta mi povedali, da je večina preventivnih programov, ki jih izvajajo zunanji izvajalci plačljiva in da šola nima dovolj sredstev, da bi financirala veliko programov. Ena od intervjuvank pa je povedala, da je zaposlena na šoli v enem od večjih mest v Sloveniji, kjer je tudi veliko organizacij, ki izvajajo preventivne programe, kar pomeni, da so preventivni programi zaradi bližine izvajalcev cenejši, kakor na šoli v manjših mestih ali vaseh, ki so od organizacij bolj oddaljene. Zaradi manjšega priliva sredstev so manjše šole bolj odvisne same od sebe in programe večinoma izvaja šolsko osebje.

To je tudi ena izmed razlik med izvajanjem preventivnih programov na veliki in mali šoli, razlike med matično in podružnično šolo pa so, da na podružnični šoli svetovalne delavke niso ves čas dostopne, razen na eni od vključenih šol, da je na podružnični šoli manj prostorov, kjer se nasilje lahko zgodi, učitelji so bolj dostopni, učenci pa se počutijo bolje. Sicer pa se na nekaterih šolah preventivne dejavnosti izvajajo v enaki meri na matični šoli in podružnicah, na

obeh šolah se izvajajo enaki programi. Na drugih šolah pa se preventivni programi na podružnicah izvajajo v manjši meri, zaradi manjših potreb otrok, zaradi razrednih učiteljic, ki to izpeljejo same in zato, ker svetovalna delavka ni ves čas prisotna.

3. Vključenost razredov v preventivne dejavnosti

K spoštovanju, pozitivnim vrednotam in boljšim odnosom lahko stremimo v vseh razredih osnovne šole ter pri vseh šolskih predmetih. Od starosti otrok je odvisno, katere vsebine in v kolikšni meri jih bomo vključevali v svoje delo, čeprav bi bilo seveda idealno, da bi bil s pozitivnim in konstruktivnim duhom prežet vsak šolski dan od tistega dne, ko otrok vstopi v šolo, pa dokler je po devetih letih ne zapusti (Klemenčič in sodelavci, 2016, str. 13). Iz pridobljenih rezultatov sem razbrala, da so v preventivne dejavnosti vključeni večinoma vsi razredi osnovne šole. Morda izstopajo 6., 7. in 8. razred, ko so otroci v puberteti in imajo največ medosebnih težav. Po drugi strani ima manj preventivnih delavnic razredna stopnja, predvsem 1. in 2. razred, v katerih so sogovornice rekle, da opažajo manj težav in konfliktov, kot v ostalih razredih. Obenem te razrede velikokrat s preventivnimi dejavnostmi pokrijejo kar razredni učitelji.

Eden izmed raznovrstnih pristopov odzivanja je tudi uporaba umetnostnih izraznih sredstev pri delu z ljudmi. Umetnostna izrazna sredstva so orodja, ki se jih lahko naučimo uporabljati z namenom, da posameznikom ponudimo čim več možnosti na njihovi poti do večje samostojnosti in pri spoprijemanju s stiskami. Umetniška izrazna sredstva so dopolnilo klasičnemu načinu dela, torej pogovoru, ki nam je lahko v pomoč pri iskanju notranjih virov moči in v primeru, kadar ima posameznik težave z besednim in čustvenim izražanjem (Kustec, 2011). Udeleženci se spoznavajo, izražajo in sporazumevajo s pomočjo medijev ustvarjalnosti, ki so gib, ples, igra, glasba, oblikovanje, video. Tovrstna kulturna dejavnost lahko razveseljuje, sprošča, prispeva k integriranosti posameznika v odnosih, daje priložnosti za rast in razvoj, prispeva lahko k nezavedni, a učinkoviti in trajni rešitvi problema. (Šugman Bohinc, 1994).

Kucler (2002) piše o pomenu pravljič za otroke. V pravljičah otroci spoznavajo posledice neustreznega ravnanja, zlasti nasprotnega in konfliktnega ter zapletenost položajev, v katerih se v življenju znajdejo. Tako se bodo postopno naučili zavestno odločati, kaj naj storijo v raznih življenjskih okoliščinah in izbirati po svoji presoji in premisleku. Otroci prek pravljič spoznajo tudi, da življenje ni vedno lahko in da se morajo za marsikatero dobroto potruditi. Zgodbe učijo otroka tudi socializacije in vedenja v določenih situacijah, vedenja v življenju in svetu, ki ga

obdaja. Poleg tega da sprejema sebe, pravlјica pomaga otroku, da se nauči sprejemati tudi druge, kar je v današnjem nestrpnem svetu še kako pomembno.

Sogovornice so mi zaupale, da pri delu z mlajšimi otroki uporabljajo lutke, risbice in zgodbice, igre in igre vlog, pesmice, posnetke in kratke filme s sporočilom. Igre vlog in filme uporabljajo tudi pri delu s starejšimi učenci, saj s tem otroke bolj pritegnejo in vključijo v preventivne dejavnosti. Hkrati je delo pri izvajanju preventivnih dejavnosti drugačno kot pri učnih predmetih, poteka namreč v skupinah, parih, skozi igro vlog, na ta način pa otroci od teh vsebin odnesejo veliko. Ena sogovornica mi je povedala, da izvaja preventivo skozi pravlјice, ki jih bere tako otrokom v 1. razredu kot otrokom v 9. razredu. Izbor pravlјice je sicer drugačen, pravlјica v 9. razredu ima resnejšo temo, odpre se druga perspektiva, pa vendar pogovor teče na podlagi pravlјice. Šolsko osebje poleg tega starosti učencev prilagaja preventivne programe, kar pomeni, da nekatere delavnice po potrebi izvajajo v nižjem ali višjem razredu in da je že sam program NEON prilagojen starosti otrok. Prilagajajo se tudi cilji, teme in vsebine in pogovor o medvrstniškem nasilju, ki je v nižjih razredih bolj osnoven in preprost, v višjih razredih pa lahko poteka skozi debate ali tehniko pro et contra. Šole starosti otrok prilagajajo način dela, kar pomeni, da v nižjih razredih preventivne dejavnosti potekajo manj časa, ker otroci nimajo tolikšne pozornosti, kakor v višjih razredih. Poleg tega so mlajši otroci in otroci v 9. razredu pri delavnicah pomešani po spolu, v puberteti pa želijo biti ločeni po spolu. Nekatere delavnice oziroma vsebine so enake v vseh starostnih skupinah. Poleg pravlјic je to še poslušanje, ki je temeljna delavnica skozi celotno osnovno šolo in poudarjanje treh pravic v vseh razredih.

4. Kdo izvaja preventivne dejavnosti?

Pri načrtovanju systemskega pristopa k medvrstniškemu nasilju ima ključno vlogo izobraževanje. Pri govoru o systemskem pristopu k medvrstniškemu nasilju je potrebno razumeti, da širše pojmovanje systemskega preprečevanja nasilja ne vključuje le šole, učencev in staršev, temveč zajema vse vrste nasilnih interakcij v šoli in družini. Predpostavka tega pristopa je, da vse vrste nasilja štejejo in da se je treba odzvati na vsa nasilna dejanja, ne glede na to, kdo jih povzroča in kdo trpi (Lešnik Mugnaioni, 2012, str. 161).

Če želi biti šolsko osebje pri obravnavi nasilja strokovno, pravično in učinkovito, morajo dogovoriti korake ukrepanja, vloge posameznik strokovnih delavcev in oblike intervencij. Lešnik Mugnaioni in Klemenčič (2014) predlagata vloge deležnikov v šoli. Vloga učiteljev in vzgojiteljev je skrb, da je šola za otroke varovalni dejavnik, če mu otrok zaupa oz. ga izbere za

zaupno osebo, ohrani status »zaupne« osebe, načrtuje delo z oddelčnim učiteljskim zborom, otroku nudi ustrezne podporne mehanizme, če je pri otroku, zaradi stisk učni uspeh slabši, mu zagotovi ustrezno učno pomoč ter načrtuje delo in dela z oddelčno skupnostjo.

Intervjuvanke so mi povedale, da imajo učitelji veliko in pomembno vlogo, izrednega pomena so razredni učitelji, ki z razredom preživijo največ časa. Učitelje so sogovornice poimenovala kot prva bojna vrsta, saj največ časa preživijo z učenci, kar pomeni, da prvi opazijo spremembe na učencih ter lahko hitro reagirajo oziroma posredujejo informacije. Nekatere svetovalne delavke so povedale, da so učitelji premalo vključeni in da je njihova vloga premajhna. Nekateri učitelji se čutijo sposobni izpeljati preventivne dejavnosti, drugi imajo pri tem težave, kar pomeni, da na vseh šolah preventivnih programov ne izvajajo vsi učitelji, temveč le tisti, ki se odločijo za to. Velikokrat razredniki o temah povezanih z medvrstniškim nasiljem in odnosi na splošno, spregovorijo na razrednih urah, s pomočjo že pripravljenega materiala ali pa le predstavijo določeno gradivo. Kadar učitelji ne izvajajo preventivnih dejavnosti, pa so prisotni pri izvajanju teh delavnic. To jim pomaga, da slišijo, kaj učenci doživljajo in kako razmišljajo in dobijo vpogled v to, kaj delavnice naučijo otroke. Sogovornice so dejale, da so v preventivne dejavnosti v večji meri vključeni razredni učitelji, so pa vsi učitelji informirani o preventivnih programih, ki se dogajajo v razredih. V pomoč so svetovalnim delavkam, saj učence poznajo bolje od njih, ker z njimi preživijo več časa, poleg tega pa med odmori tudi dežurajo na hodnikih in na ta način preprečijo morebitno neprimerno vedenje. Pomembno je ponotranjanje vsebin preventivnih programov s strani učiteljev in podpora teh programov, saj so tako bolj pripravljeni odstopiti svojo uro v ta namen. Poleg tega zavedanje učiteljev o pomembnosti preventivnih programov vpliva tudi na to, da vsebine iz preventivnih delavnic prenašajo v svoje ure in jih vključujejo v svoj predmet.

Svetovalna služba vodi tim v šoli, z otrokom, ki izvaja nasilje in s tistim, ki ga doživlja, vodi svetovalne razgovore, skrbi da je šola za otroke varovalni dejavnik, sodeluje z ravnateljem, učitelji, vzgojitelji in tehničnim osebjem, sodeluje s starši, načrtuje preventivo in glede tega izobražuje učitelje, dela s skupino oziroma oddelčno skupnostjo in sodeluje z zunanjimi institucijami v dogovoru z ravnateljem (Lešnik Mugnaioni in Klemenčič, 2014).

Temeljne naloge svetovalne službe v osnovni šoli so: učenje in poučevanje; šolska kultura, vzgoja, klima, red; telesni, osebni (spoznavni in čustveni) ter socialni razvoj; šolanje in poklicna orientacija; socialno-ekonomske stiske, pomoč; razvojno-preventivno delo ter načrtovanje in evalvacija. Pri vsakem navedenem področju delo šolskega svetovalnega delavca obsega delo z učenci, učitelji, starši, vodstvom in zunanjimi ustanovami (Programske smernice, 1999).

Sogovornice so pri vprašanju o sodelovanju svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov najprej govorile o njihovi najpomembnejši vlogi, to je koordinacija preventivnih programov. Svetovalne delavke izbirajo preventivne programe, imajo pregled nad tem, kateri preventivni programi se izvajajo v katerem razredu, pregledujejo ponudbe, vabijo zunanje izvajalce in se z njimi dogovarjajo, organizirajo preventivne dejavnosti, uvajajo nove delavnice, o preventivnih programih se dogovarjajo z učitelji in poudarjajo pomen preventive pri vodstvu. Poleg tega je svetovalna služba tista, ki je najbolj vpeta v preventivne programe in v njih redno sodeluje. Svetovalne delavke otroke opozarjajo na neprimerno vedenje, z otroki delajo na samopodobi in opolnomočenju ter skušajo preprečiti pasivnost opazovalcev in aktivirati priče. Poleg tega dajejo ideje, pripravljajo delavnice, učiteljem pošiljajo gradiva in podporni material ter pripravljajo vsebine za roditeljske sestanke. Svetovalna služba preventivne dejavnosti izvaja v največji meri, se udeležuje izobraževanj za izvajanje preventivnih programov ter pridobljeno znanje vnaša v kolektiv, izobražuje učitelje in jim nudi pomoč in podporo.

Vodstvo se seznani z dogodkom in je seznanjeno z vsemi nadaljnjimi postopki znotraj šole, opravi razgovor z učencem, ki izvaja nasilje in učencem, ki ga doživlja, formalno obvešča ustrezne institucije in z njimi sodeluje, strokovnim delavcem po potrebi omogoči strokovno podporo, se pogovori s starši, skrbi, da je šola za otroke varovalni dejavnik in sodeluje pri načrtovanju preventive (Lešnik Mugnaioni in Klemenčič, 2014).

Sogovornice so spregovorile tudi o vidiku, na katerega sama nisem pomislila. Povedale so, da ima pri preventivnih programih pomembno vlogo tudi vodstvo. Izrednega pomena je namreč podpora vodstva pri izvajanju preventivnih programov. To kako vodstvo gleda na preventivne dejavnosti, vpliva tudi na to, ali bo ravnatelj oz. ravnateljica pripravljena poskrbeti za zagotavljanje nadomeščanj tistih ur, med katerimi so se izvajale preventivne dejavnosti. Vodstvo vpliva tudi na kvaliteto medsebojnih odnosov ter na doslednost odzivanja na medvrstniško nasilje.

Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport (2004 v Legat, 2016, str. 8-9) je izdalo smernice za analizo, preprečevanje in obravnavo/obvladovanje nasilja v šolskem prostoru, ki so naslednje: oblikovanje pozitivne socialne klime na šoli, ki spodbuja nenasilno reševanje problemov; ustvarjanje kakovostnega časa, preživetega v šoli; odzivno delovanje šole na različnih ravneh; aktivna udeležba vseh članov šole pri nastajanju hišnega reda; strokovno izpopolnjevanje šolskega kadra; sodelovanje šole s širšo okolico v namen izobraževanja ter vključevanje staršev v vsakdanje življenje šole.

Dobra oblika stalnega izobraževanja je intervizija na šoli. To pomeni, da se sodelavke in sodelavci med seboj pogovarjajo o posameznih primerih nasilja, si izmenjajo izkušnje glede načina reševanja in pristopa ter se učijo drug od drugega. Šola se lahko odloči za stalno intervizijsko skupino ali pa se ta sestane le ob posameznem primeru, ki se zgodi na šoli. V primeru, da je situacija posameznega dogodka kompleksnejša, lahko šola povabi zunanje strokovnjake (Klemenčič in sodelavci, 2016, str. 12).

V preventivne programe je vključeno celotno šolsko osebje. Vsi zaposleni na šoli se morajo zavedati ničelne tolerance do nasilja in temu primerno tudi ukrepati ter opozarjati na neprimerno vedenje. Čeprav naj bi se v preventivne dejavnosti vključevalo šolsko osebje na splošno, kakor predvidevajo tudi nekateri programi, preventivne dejavnosti izvajajo predvsem svetovalne delavke, učiteljice dodatne strokovne pomoči, razredne učiteljice in nekateri učitelji. Šolskemu osebju so na voljo predavanja v povezavi z medvrstniškim nasiljem, nudi se jim podpora in pomoč, kamor spada tudi intervizijska skupina učiteljev. Šolsko osebje med seboj sodeluje, predvsem učitelji in svetovalne delavke, ki na nekaterih šolah tudi skupaj izvajajo delavnice. Svetovalne delavke se z vodstvom in učitelji posvetujejo glede preventivnih programov, jim predstavljajo ponudbe zunanjih izvajalcev, potem pa preventivne programe izberejo skupaj. Pomembno je komuniciranje in sodelovanje med zaposlenimi na šoli, saj za preventivo ne more biti odgovoren le en človek na celi šoli.

Informacije o nasilju in soočanje šole z nasiljem morajo dobiti tudi starši. Oblike sodelovanja s starši so predavanja, vključevanje staršev v različne šolske aktivnosti, priprava različnega informacijskega materiala ter obveščanje staršev o aktivnostih, ki se dogajajo na šoli (Klemenčič in sodelavci, 2016, str. 12).

Osnovne šole s starši sodelujejo na način, da starše obveščajo o preventivnih programih, ki se izvajajo na šoli, kar pričakujejo tudi starši sami, starše ozaveščajo o medvrstniškem nasilju in jim ponujajo kvalitetna predavanja. Staršem preventivne programe tudi predstavijo, predstavijo jim preventivne delavnice, kar najpogosteje storijo na roditeljskih sestankih. Predavanja in delavnice niso na voljo le učencem, temveč tudi njihovim staršem. Povezana so s temo medvrstniškega nasilja oziroma so vezana na aktualno problematiko. Predavanja včasih izvaja šolsko osebje, včasih pa zunanji izvajalci. Sogovornice so izpostavile, da je udeležba staršev na predavanjih za starše nizka in da sto starši premalo vključeni v preventivne programe. Zaposleni na šoli tako skušajo izkoristiti priložnosti, ko starši vendarle pridejo v šolo, kar je največkrat na roditeljskih sestankih. Sicer pa deluje skupina za samopomoč staršev, starši so vključeni v razgovore, imajo možnost podajanja mnenj, ki se jih skuša upoštevati ter pobud in idej za

preventivne dejavnosti. V vsebine so vključeni tudi s plakati, ki so obešeni v šolah in zgibankami, ki jih prejmejo.

Osnovne šole, na katerih so zaposlene svetovalne delavke, s katerimi sem opravljala intervjuje, sodelujejo z lokalnimi skupnostmi, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki. Zunanji strokovnjaki izvajajo preventivne programe povezane z medvrstniškim nasiljem in medosebnimi odnosi. Preventivne dejavnosti izvajajo zdravstveni domovi, najrazličnejša društva, kriminalisti, predvsem pa policisti, katere vključujejo skoraj vse šole, vključene v mojo raziskavo. Predavanja organizacij so namenjena predvsem učencem, pa tudi njihovim staršem, učiteljem ter celotnemu šolskemu osebju. Šole se trudijo sodelovati z lokalno skupnostjo, ki jim je lahko v veliko pomoč in podporo, zato vsebine zunanjih izvajalcev velikokrat vključijo v dneve dejavnosti. Določene lokalne skupnosti ne ponujajo delavnic na temo medvrstniškega nasilja, vendar pa šole vabijo strokovnjake iz cele Slovenije. Težava je financiranje preventivnih programov, saj so večinoma vsi plačljivi, šole pa ne zmorejo nositi tolikšnih stroškov. Organizacije pripravljajo in nudijo tudi gradiva za preventivne dejavnosti, kot so priročniki, plakati in predavanja. Intervjuvanke so povedale, da je pri predavanjih zunanjih strokovnjakov potrebna večja organizacija in načrtovanje, zato preventivne dejavnosti za celo šolsko leto pripravijo že na začetku šolskega leta.

Kodele in Kvaternik (2011) sta v svoji raziskavi o mnenjih izvajalcev preventivnih delavnic in učencev, ki so na njih sodelovali, o načrtovanju in izvajanju preventivnih delavnic, ugotovili, da je bilo učencem všeč, ker so imeli možnost vpliva na vsebino delavnic in na način dela. Zadovoljni so bili, ker so se lahko z izvajalci sproščeno pogovarjali o temah, ki so zanje aktualne in jih zanimajo, predvsem pa, ker so se izvajalci na delavnicah trudili vzpostaviti varen in odprt prostor za pogovor. Poleg tega je pomembno, da so pravila sodelovanja plod dogovora med učenci in izvajalci programov, saj bodo le tako lahko dosegla želeni učinek.

Sogovornice so mi povedale, da učenci včasih vodijo in izvajajo preventivne delavnice. Ponekod jih vodijo predsedniki in predsednice razreda, ponekod pa vsi, tudi mlajši otroci. Otroci delavnice zelo radi vodijo in želijo priti na vrsto. Ostale sogovornice so dejale, da otroci delavnic ne izvajajo in vodijo ter da delavnic ne izbirajo sami. Na določenih šolah otroci preventivne dejavnosti izvajajo v smislu vzgojnega delovanja. Tisti učenec, ki je izvajal nasilje, pripravi in izvede preventivno vsebino v svojem razredu in v razredu, kjer je otrok, nad katerim je izvajal nasilje. Vendar pa otroci v preventivnih dejavnostih aktivno sodelujejo. Imajo možnost izražanja mnenj, ki se jih skuša upoštevati. Sodelujejo v igrah vlog kot priče, vendar

pa nikoli ne v vlogi žrtve ali povzročitelja nasilja. Starejši otroci se družijo z mlajšimi ter se učijo drug od drugega.

Boljši kot so odnosi med otroki in odraslimi, manj je nasilja med vrstniki in vrstnicami. Otroke moramo zato obravnavati tako, kot bi želeli, da otroci obravnavajo drug drugega. V šoli je potrebno razvijati odnose zaupanja, omogočiti otrokom, da se bodo lahko zanesli na nas kot na zanesljive, dobronamerne in zmožne pomagati v stiski. Otrokov ustrezen odnos do sebe je najboljši obet njegovega ustreznega odnosa do sovrstnikov. Otrok pa odnos do sebe razvija na podlagi našega odnosa do njega (Klemenčič in sodelavci, 2016, str. 15).

Sogovornice so mi povedale, da je krog med učenci, učitelji in starši sklenjen. Vključeni so starši, učitelji, učenci in izvajalci, vse akterje se tudi ozavešča in zanje pripravlja aktivnosti. Za učence se izvajajo delavnice, z njimi se redno pogovarjajo, za učitelje in starše pa so na voljo predavanja. Na eni od šol staršev ne obveščajo o delavnicah, saj pričakujejo, da staršem to otroci povejo sami in se na ta način tudi zbližajo. Sicer pa je krog velikokrat sklenjen s tem, da so o preventivnih programih obveščeni vsi. Na določenih šolah so dobro povezani učitelji in učenci, medtem ko so starši vključeni premalo, medtem ko je na ostalih šolah krog v nekaterih primerih sklenjen, v nekaterih ni ali pa krog sploh ni sklenjen. Razlog za to je pomanjkanje časa.

5. Kakšne učinke preventivnih programov zaznavajo izvajalci?

Večinska vrstniška skupina, ki v nasilje ni vključena neposredno, ima izjemen potencial. Vrstniki nasilje zaznajo prej kot odrasli, lahko ga ustavijo, otroke, ki doživljajo nasilje, podprejo in jim pomagajo ter o nasilju obvestijo odrasle. Večinska skupina otrok, ki so priče nasilja, naj bo zaveznica prizadevanj odraslih. Če so odgovorne, sočutne in odzivne priče v večini, bo nasilje vedno deležno neodobravanja vrstniške skupine, asertivnega posredovanja in poročanja odraslim. Večinska skupina se bo čutila dovolj socialno varna in podprta za odgovorni odziv. Pomembno je, da odrasli in otroci skupaj drugače opredelijo »tožarjenje« - kot odgovorno obveščanje odraslih o ogroženosti vpletenih otrok, da se lahko pravočasno ukrepa in zaščiti otroke. Predvsem pa je pomembno vzpostavljati okolje, v katerem je varno povedati za nasilje in kjer se to vsakič znova izkaže kot dobro za vse (Muršič in sodelavci, 2016, str. 13-14).

Šolsko osebje na osnovnih šolah, ki so bile zajete v moj vzorec, se zaveda vpliva, ki ga imajo priče nasilja na nadaljnjo izvajanje ali ustavitev nasilja. Zato se trudijo opolnomočiti opazovalce nasilja, jih spodbuditi k ukrepanju in poročanju odraslim. To se je na nekaterih šolah že izkazalo za uspešno, saj je večinska vrstniška skupina začela kazati neodobravanje do medvrstniškega

nasilja, ga ustavljati in v njem posredovati. Starejši učenci so začeli poročati o nasilju pri mlajših učencih, prav tako učenci sami poročajo o nasilju, ki se dogaja njim. Poročanje je postalo hitrejše in pogostejše, otroci vedo, komu poročati, več poročanja prihaja tudi s strani staršev. Zanimivo je, da so na dveh šolah uvedli nabiralnik za anonimna sporočila, ki pa ni zaživel, saj učencem o nasilju ni težko poročati osebno, kar kaže na zaupanje učencev v odrasle osebe, da bodo ukrepale in da ne bodo izdale, kdo jim je o nasilju poročal.

V osnovnih šolah je pomembno izvajati socialno in emocionalno učenje, ki ga lahko v splošnem opredelimo kot vzgojno-izobraževalni proces pridobivanja znanja in veščin, v katerem lahko razvijamo zmožnosti razumevanja sebe in drugih ter upravljanja čustev na socialno zaželeno, nenasilno in konstruktivne načine. Učenje o čustvih naj bi razvijalo zmožnosti, kot so prepoznavanje čustev, poznavanje različnih čustev, razumevanje nastajanja čustev in njihove vloge, sprejemanje odgovornosti za lastna čustva in njihovo izražanje, ustrezno upravljanje čustev, zmožnost vzpostavljanja čustvene povezanosti z ljudmi, zmožnost zavzemanja zase in iskanje pomoči (Muršič in sodelavci, 2016, str. 10).

Sogovornice so poročale, da otroci vedo, kaj je pravilno ravnanje in kaj ni, kako ustrezno odreagirati, so bolj ozaveščeni in opolnomočeni glede pravilnega odzivanja, so kritični do prebranih informacij. Učenci so bolj pozorni na lastno vedenje in se zavedajo vpliva ljudi na druge. Otroci so po izvajanju preventivnih programov postali bolj odprti, samozavestni, suvereni, občutljivi in senzibilni. Imajo znanje o postavljanju meja na asertiven način. Ob izražanju mnenj se drug drugemu ne posmehujejo, temveč skrbijo drug za drugega. Pri otrocih se razvija občutek za medosebne odnose in gradi soodgovornost za sočloveka.

Prostovoljstvo otrok in mladih se pozitivno odraža tako pri mladih prostovoljcih kot pri njihovih uporabnikih, hkrati pa v medsebojnih odnosih v razredih, na šolah in v okoljih, kjer se otroci in mladi lahko ukvarjajo s prostovoljstvom. Izkušnje, ki jih pridobijo otroci in mladostniki skozi prostovoljstvo med odraščanjem, postanejo pomemben dejavnik oblikovanja njihove osebnosti in njihovih socialnih mrež. Poleg vseh drugih pozitivnih vplivov na otroke in mladostnike lahko prostovoljstvo obravnavamo tudi kot najboljšo možno preventivo raznovrstnih odklonskih pojavov v osebnostnem razvoju (Gladek, 2015, str. 9-75).

Na dveh šolah, vključenih v mojo raziskavo, izvajajo prostovoljstvo. Sogovornica, ki prihaja iz ene od teh dveh šol, je prostovoljstvo opisala kot najboljšo preventivo in kot dejavnost, ki prinaša največje pozitivne učinke. Na njihovi šoli je v prostovoljstvo vključenih 120 otrok iz prve in tretje triade. Učenci iz tretje triade se družijo in pomagajo učencem iz prve triade, ti

učenci pa zaradi pozitivne izkušnje kasneje tudi sami postanejo prostovoljci. Prostovoljstvo vpliva na dobre odnose med prostovoljci in njihovimi uporabniki, pa tudi celimi generacijami. Preprečuje nestrpnost in poveže otroke.

Pozitivni učinki pri učencih po izvajanju preventivnih dejavnosti so tudi prenehanje izvajanja nasilja, občutek večje varnosti otrok, znanje o medvrstniškem nasilju, poznavanje več oblik nasilja in znanje o tem, kdo rešuje konflikt in kdo medvrstniško nasilje. Takšni učinki so vidni le ob rednem in kontinuiranem izvajanjem preventivnih dejavnosti, saj le nekajkratne dejavnosti nimajo učinka. So pa preventivni programi pripomogli k hitrejšemu in utečenemu procesu odkrivanja in reševanja ter k obvladovanju medvrstniškega nasilja.

Medvrstniškega nasilja se zazna bistveno manj, kot ga v resnici je, med drugim zato, ker se pogosto pojavlja na najrazličnejše posredne, manj očitne, prikrite načine. Posebno problematično je spletno nasilje, saj so za virtualni prostor značilni drugačni odnosni in interakcijski vzorci med otroki, gre za bistveno drugačen kontekst kot pri medvrstniških interakcijah v šoli. Spletno nasilje se sicer res dogaja pretežno izven šolskega časa, a je pogosto tesno povezano z odnosi med otroki v šoli, tam izvira in se tam tudi nadaljuje (Muršič in sodelavci, 2016, str. 5-6).

Sogovornice so opozorile na problem prikritosti nasilja, saj je zaradi spremembe kraja nasilja, nasilje težje opaziti. Zaradi zahteve po ugasnjenih telefonih med poukom se v šoli spletnega nasilja ne zaznava veliko, prav tako se ne zaznava veliko tradicionalnega spletnega nasilja, saj se je nasilje iz šol prestavilo na splet in v popoldanski čas. V preteklosti so žrtve medvrstniškega nasilja nasilje doživljale dopoldne v šoli, zdaj pa ga doživljajo tudi popoldan doma, preko spleta, kar predstavlja dvakratno obremenjenost otrok. Nasilje se iz šolskega okolja prestavlja na splet, se pa tudi nasilje iz spleta prenaša v šolo. Eden od problemov, ki je bil izpostavljen, so tudi spori staršev na družbenih omrežjih. Dogaja se namreč, da se starši med pogovori v skupinah na družbenih omrežjih sprejo, to prenesejo na svoje otroke, ti otroci pa v šolo pridejo sprti med seboj. Tako morajo svetovalne delavke poleg reševanja sporov med otroki reševati tudi spore med starši.

Nasilje v družini je pomemben dejavnik tveganja za nasilje v šoli (Lešnik Mugnaioni, 2012. str. 164). Otroci, ki so neposredne žrtve nasilja v družini ali odraščajo v družini, kjer eden od staršev izvaja nasilje nad drugim, so pogostejše nasilni nad vrstniki in vrstnicami v šoli, prav tako pa so pogostejše žrtve medvrstniškega nasilja (Filipčič in Klemenčič, 2011, str. 6). Belgijska raziskava iz leta 2001 je pokazala, da je pomen družine za pojavnost nasilja v šoli eden od

najpomembnejših dejavnikov. Otroci in mladostniki, ki imajo dobre odnose s prosocialnimi starši, povzročajo manj nasilja v šoli. Tveganje, da bodo otroci v svojih odnosih izbirali več nasilja, se zelo poveča ob starših, ki so asocialni in v družini, ki ima izražene probleme (Huybregts et al. v Lešnik Mugnaioni, 2012. str. 164).

Sogovornice so o zmanjševanju nasilja po izvajanju preventivnih programov zelo različno poročale. Nekatere se povedale, da se je nasilje po izvajanju preventivnih programov zmanjšalo, da je zmanjšanje nasilja vidno predvsem proti koncu osnovne šole, najbolj v 9. razredu, da so preventivni programi glede na videno uspešni, da je v šoli opaziti manj nasilja, da učenci pogosteje poročajo o nasilju ter da se pri pojavu nasilja hitreje ukrepa in se ga pravočasno ustavi. Na nekaterih šolah je zmanjšanje nasilja odvisno od situacije, razreda in generacije oziroma ga je moč opaziti, če je preventiva kombinirana s posledicami za njihova dejanja. Na ostalih šolah se medvrstniško nasilje kljub izvajanju preventivnih programov ni zmanjšalo, spletnega nasilja je več. Nekatere sogovornice so rekle, da se je nasilje celo povečalo oziroma so dobile občutek, da se je povečalo, ker so otroci začeli pogosteje poročati o nasilju in ker so poročali tudi o tistem, kar medvrstniško nasilje ni. Izrazile so tudi problem tega, da je več nasilja v družbi na splošno, kar se nato prenaša v osnovne šole. Ena od sogovornic je izpostavila še en pomemben vidik in sicer to, da je preprečevanje nasilja pri otrocih, ki izvajajo nasilje težko zaradi okolja, v katerem živijo. Ti otroci namreč pogosto prihajajo iz družine, v kateri so priče ali celo žrtve nasilja, kar nato pušča posledice tudi na njihovih odnosih z vrstniki. Zato je pomembno, da pri otrocih, ki izvajajo nasilje, raziščemo družinske razmere in po potrebi ukrepamo ter se opremo tudi na priče nasilja.

Analize šolskih okolij, ki so manj obremenjene z medvrstniškim nasiljem so pokazale, da so glavni varovalni dejavniki: jasna pravila vedenja v medosebnih odnosih, aktivna udeležba, praktična demokracija, prispevanje učencev na vseh področjih življenja in delovanja šole, omejevanje nespoštljivosti, dosledno odzivanje na nasilje, vzgojne posledice za povzročanje nasilja, ustrezen nadzor in dostopnost odraslih na šoli, pravično obravnavanje vseh učencev po načelu enakosti, spodbujanje odnosov strpnosti, posvečanje slabše vključenim otrokom, prilagodljiva kultura šole, ki je v koraku s časom, povezanost šole z lokalno skupnostjo in s starši, zaupna odrasla oseba za vsakega otroka na šoli (Muršič in sodelavci, 2016, str. 20-21).

Intervjuvanke so povedale, da preventivni programi na klimo in kulturo šole vplivajo pozitivno. Preventivni programi vplivajo na spremembe v šolski klimi, na boljše odnose, večje zaupanje otrok v učitelje, dobro počutje otrok na šoli, senzibilizacijo, večjo občutljivost in hitrejše prepoznavanje nasilja, hkrati pa kultura šole vpliva na medvrstniško nasilje. Na eni od šol

prednostno skrbijo za klimo v šoli, tako da preventivnih programov sploh ne bi potrebovali. Za povezovanje otrok izvajajo dejavnosti, namenjene ravno temu, organizirajo tutorstvo, spodbujajo sodelovanje med učenci. Ena od sogovornic je povedala, da preventivni programi pozitivno vplivajo tudi na sestanke izvajalk preventivnih programov ter na njihovo sodelovanje in izmenjavanje mnenj.

Proces oblikovanja samopodobe se začne v družini in se nadaljuje v šoli, kjer je otrok prvič neposredno ocenjevan. To je prostor, kjer vrednotijo njegovo vedenje in kjer je v nenehni primerjavi z vrstniki. S samopodobo je tesno povezano vprašanje samospoštovanja, torej pozitivnega ali negativnega stališča posameznika do sebe. Samospoštovanje je način razmišljanja, doživljanja in čutenja, ki pomeni, da človek sebe sprejema in spoštuje. Doživljanje čustev, predvsem pa njihovo izražanje, vpliva na pogostost in kakovost socialnih stikov, zato je zelo pomembno, kakšne emocionalne in socialne spretnosti lahko otrok ali mladostnik razvija in kakšno oporo mu pri tem nudita domače in šolsko okolje (Pušnik, 2012, str. 126-128).

Samopodoba učencev in njihovo doživljanje in izražanje čustev je močno povezano z izvajanjem in doživljanjem medvrstniškega nasilja. V raziskavi me je zanimalo, kakšni so dolgoročni učinki preventivnih programov, ki pa so povezani tudi z omenjenimi temami. Dolgoročni učinki preventivnih programov so pozitivni. Vplivajo na zaupanje otrok do odraslih, na občutek varnosti tako otrok kot učiteljev ter dajo otrokom vedeti, da je odraslim mar za njih, zaradi česar učenci pogosteje poročajo o nasilju. S preventivnimi dejavnostmi, ki so otrokom všeč in si jih zapomnijo, otroke ozaveščajo, imajo medvrstniško nasilje pod nadzorom, otroci pa počnejo manj neprimernih stvari, kakor pred izvajanjem preventivnih programov. Otroke opolnomočijo z znanjem o ravnanju v trenutkih, ko se ne počutijo najbolje ter o tem, na koga se lahko obrnejo po pomoč. Ena sogovornica je dejala, da se neuradni dolgoročni učinki pokažejo, ko sreča nekdanjega učenca ali učenko v mestu in vidi, da ima urejeno življenje in da dobro družbeno funkcioniira, na kar po njenem mnenju vpliva tudi svetovalna služba. Preventivni programi vplivajo tudi na odnose med učenci in na komuniciranje pri mlajših učencih. V 9. razredu se medvrstniško nasilje zaradi konstantnega izvajanja preventivnih programov zmanjša. Ena od intervjuvank je povedala, da se bodo dolgoročni učinki pokazali šele, ko bodo preventivne dejavnosti izvajali v vseh razredih redno, na drugi šoli pa povratnih informacij o dolgoročnih učinkih nimajo. Sogovornica upa, da bo zmanjšanje nasilja v šolah vplivalo na manj nasilja v družbi na splošno.

Preventivne programe je potrebno evalvirati in vzdrževati. Med izvajanjem programa je program potrebno spremljati in podpirati ter sproti evalvirati, da se vidi kaj deluje in kaj ne. Po

izvedenem programu je potrebno narediti končno evalvacijo, spodbujati učitelje in učence, da dobre prakse ohranijo ter vse nove učitelje in učence vpeljati v to novo miselnost, politiko in programe šole (Pečjak, 2014, str. 104).

Na določenih osnovnih šolah učinke preventivnih programov merijo. Merijo jih zunanji izvajalci ali pa šolsko osebje, merjenje pa je prilagojeno starosti otrok. Na nekaterih šolah ankete izpolnijo tako učenci kot tudi njihovi starši. Ena od sogovornic je povedala, da izvedejo anketo pred izvajanje preventivnih programov, ne pa tudi po izvedenih preventivnih dejavnosti, kar je po njenem mnenju pomanjkljivost. Na eni od šol nekatere učiteljice merijo klimo v razredih na začetku in koncu šolskega leta. Na ostalih šolah pa učinkov preventivnih programov ne merijo, večinoma zato, ker je merjenje učinkov zahtevno in velik časovni zalogaj. Ena intervjuvanka je dejala, da bi bilo potrebno delati na tem področju, druga pa, da bi v primeru, da bi ostala na tej šoli, uvedla merjenje učinkov.

Ob zaključku šolskega leta na šolah izvajajo ankete s starši in z učenci. Vprašalniki so namenjeni klimi, počutju v šoli, komunikaciji in odnosih. Na eni od šol izvajajo samoevalvacijo in evalvacijo izvajalk preventivnih programov, ki jih izpolnijo učitelji, ki so bili prisotni pri izvajanju preventivnih dejavnosti. Evalvacijske vprašalnike izvajajo tudi na drugih dveh šolah. Učinke preventivnih programov velikokrat ocenjujejo preko pogovora, tako z učenci, učitelji in s starši, predvsem pa z mlajšimi otroki. Zunanji izvajalci uporabljajo anketo o zadovoljstvu, vendar svetovalna delavka dvomi v zanesljivost podatkov, pridobljenih na ta način. Na eni šoli si pomagajo z diplomskimi nalogami študentk, ki raziskujejo učinke preventivnih programov. Kazalnik učinkov je tudi zaupanje učencev in učiteljev. Ena sogovornica stanje preverja pri učencih, ki so doživljali nasilje ali pa se šole primerjajo z drugimi šolami. Težava pri ocenjevanju preventivnih programov je pomanjkanje časa.

5.1. Kritično ovrednotenje raziskave

Z raziskavo sem ugotavljala preprečevanje medvrstniškega nasilja s preventivnimi dejavnostmi na osnovnih šolah, v kateri je bil poudarek na izvajanju preventive na osnovnih šolah in ne na posredovanju ob že zaznanem nasilju, s čimer sem raziskala še ne tako zelo raziskano področje. Intervjuje sem izvajala s svetovalnimi delavkami na osnovnih šolah, ki so na vseh šolah, vključenih v mojo raziskavo, koordinatorke preventivnih programov in jih v največji meri tudi izvajajo, kar pomeni, da so v to temo redno vpete. To mi je dalo bogate podatke in pregled nad izvajanjem preventivnih dejavnosti na osnovnih šolah.

O preventivnih programih glede medvrstniškega nasilja sem govorila le s svetovalnimi delavkami, ne pa tudi s šolskim osebjem in zunanjimi organizacijami. V preventivne dejavnosti niso vključene le svetovalne delavke, temveč tudi učiteljice, razredne učiteljice, učiteljice dodatne strokovne pomoči, v veliki meri pa tudi zunanji strokovnjaki. Poleg tega ima na preventivo velik vpliv vodstvo, kateremu nisem posvetila pozornosti, ker se nisem zavedala tako pomembnega vpliva. V primeru, da bi v raziskavo vključila tudi ostalo šolsko osebje in zunanje strokovnjake, bi lahko dobila še bolj bogate podatke in poglede iz različnih perspektiv.

Temo raziskave sem preučevale le skozi pogovor s svetovalnimi delavkami, ki so mi zaupale, kar so mi želele in kar se jim je zdelo pomembno. Raziskavo bi lahko nadgradila s vključevanjem kakšne druge metode, recimo z opazovanjem. Koristno bi bilo, da bi se v prihodnje izvedla raziskava, v kateri bi glas dobili tudi učenci, katerim so preventivne dejavnosti pravzaprav v največji meri namenjene. Morda bi bilo dobro raziskovati njihove poglede na medvrstniško nasilje in njihovo vedenje pred začetkom in po koncu izvajanja preventivnih dejavnosti, kjer bi lahko spremljali morebitne spremembe preventivnih programov.

6. SKLEPI

V nadaljevanju predstavim sklepe, ki sem jih izpeljala iz rezultatov, pridobljenih s pomočjo intervjujev s svetovalnimi delavkami.

- Osnovne šole izvajajo vsaj en preventivni program v povezavi z medvrstniškim nasiljem, ki je največkrat program NEON, večina šol pa izvaja več različnih preventivnih programov, ki pokrivajo področje medvrstniškega nasilja.
- Za otroke se največkrat izvajajo delavnice na temo medvrstniškega nasilja, medosebnih odnosov, medvrstniškega sodelovanja, konfliktov in osebne rasti, medtem ko se starše in šolsko osebje o teh temah izobražuje na predavanjih, seminarjih in izobraževanjih.
- Šole se na porast spletnega nasilja odzivajo z večjim poudarkom na tej temi in prilagajajo delavnice o spletnem nasilju, tako da so jih deležni vsi razredi osnovne šole.
- Večina osnovnih šol preventivne programe izvaja redno, kljub temu da imajo težave z umeščanjem preventivnih dejavnosti, ki jih izvajajo med poukom, razrednimi urami in na dnevih dejavnosti.
- Pogostost izvajanja preventivnih programov je odvisna od mnogih dejavnikov, med drugim na količino preventivnih dejavnosti vpliva tudi vrsta in velikost šole. Na podružničnih šolah se preventivne dejavnosti izvajajo, vendar v manjši meri kot na matičnih šolah.
- Osnovne šole poskušajo v preventivne programe vključiti vse razrede osnovne šole, vendar pa so medvrstniškemu nasilju najbolj izpostavljeni učenci predmetne stopnje, s katerimi se zaradi tega izvaja več preventivnih dejavnosti. Izvajanje preventivnih dejavnosti se prilagaja starosti otrok.
- V preventivne programe je vključeno celotno šolsko osebje. Učitelji preventivne dejavnosti izvajajo in jih podpirajo, svetovalne delavke so poleg izvajalk preventivnih dejavnosti tudi koordinatorke, od vodstva pa je odvisno, kakšen pomen se pripisuje preventivnim programom. V preventivne dejavnosti so vključeni tudi strokovnjaki iz organizacij v lokalni skupnosti, ki velikokrat izvajajo dejavnosti za vse deležnike.
- Učenci preventivnih dejavnosti ne izvajajo ali vodijo, vendar pa v njih aktivno sodelujejo. Šole v preventivne programe vključujejo tudi starše, ki jih o dejavnostih obveščajo, zanje izvajajo predavanja in upoštevajo njihovo mnenje, vendar pa krog med učenci, učitelji in starši vseeno ni sklenjen tako kot bi mogel biti.

- Preventivni programi imajo mnoge pozitivne učinke pri učencih, ki se kažejo predvsem pri njihovem znanju, spremembi vedenja, medsebojni pomoči in podpori, poročanju o nasilju in ukrepanju prič, vendar pa se medvrstniško nasilje večinoma ne zmanjšuje.
- Ocenjevanje učinkov preventivnih programov se največkrat izvede s vprašalniki, z anketami, evalvacijami ali pa preko pogovora, medtem ko se učinki preventivnih programov zaradi pomanjkanja časa večinoma ne merijo.

7. PREDLOGI

- Zakonsko bi moralo biti določeno, da so preventivni programi na področju preprečevanja medvrstniškega nasilja vključeni v letni delovni načrt in da je določeno število ur namenjeno tej problematiki, saj bi na ta način šole lažje umestile preventivne dejavnosti v učne ure in temu ne bi bile namenjene le določene razredne ure in dnevi dejavnosti, temveč bi se to lahko izvajalo redno in kontinuirano.
- Predlagam, da bi se preventivne dejavnosti v zvezi z medvrstniškim nasiljem izvajale že vse od začetka osnovne šole, tudi v prvem razredu, ki je zaradi manjše prisotnosti medvrstniškega nasilja velikokrat izpuščen ali pa se izvaja manj preventivnih dejavnosti, vendar pa bi s tem, ko bi o teh tematikah izobraževali mlajše učence, kasneje lahko prihajalo do manj medvrstniškega nasilja.
- Predlagam, da se v okviru prve stopnje študija na Pedagoški fakulteti vpelje nov predmet, pri katerem se bi učitelji izobraževali o medvrstniškem nasilju in preprečevanju le-tega ter reakciji ob že povzročenem nasilju, saj so učitelji ob zaključku študija brez tega znanja in se zaradi tega velikokrat ne počutijo zmožne izpeljati preventivne delavnice oziroma ustrezno odreagirati na povzročeno nasilje.
- Smiselno bi bilo uvesti nov predmet v okviru prve stopnje študija na Fakulteti za socialno delo, pri katerem bi bil poudarek na medvrstniškem nasilju v osnovnih šolah in vrtcih, saj se te teme dotaknejo le študentje druge stopnje na enem od modulov, s preventivnimi programi, ki so izjemno pomembni, pa se v največji meri ukvarjajo svetovalne delavke.
- Koristno bi bilo urediti financiranje preventivnih programov, tako da bi jih financirale občine, saj je obseg preventivnih dejavnosti trenutno odvisen od finančnih zmožnosti šol, preventivne dejavnosti pa so v veliki meri plačljive.
- Predlagam več izobraževanj na temo preprečevanja medvrstniškega nasilja s preventivnimi programi, ki bi se ga poleg svetovalnih delavk, ki preventivne dejavnosti največkrat izvajajo, udeležili tudi učitelji in vodstvo šole.
- Predlagam izobraževanja namenjena vodstvom šol o pomenu izvajanja preventivnih programov na področju preprečevanja medvrstniškega nasilja, o ničelni toleranci do nasilja in pomembnosti dobrih odnosov, saj pogled vodstva na preventivne programe vpliva na to, koliko pozornosti se jim namenja in kakšna je kultura šole glede medvrstniškega nasilja.

- Nujno bi bilo, da bi se učni načrti prilagodili pomembnosti vzpostavljanja kvalitetnih medosebnih odnosov, ustvarjanju prijetne klime na šoli in nenasilni kulturi šole, saj bi lahko na ta način učitelji te vsebine vključevali v svoje učne ure in bi se temu namenjalo več časa, saj v trenutni situaciji svetovalne delavke na šolah s preventivnimi dejavnostmi same ne uspejo pokriti vseh razredov osnovne šole in jih izvajati redno.
- Menim, da bi lahko učenci preventivne dejavnosti vodili in izvajali, ne le sodelovali v njih. Učenci v vodenju in izvajanju delavnic uživajo, čutijo se sposobne in od vsebin tudi več odnesejo.
- Predlagam merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov, saj lahko šolsko osebje le tako dobi preverjene in konkretne podatke o tem, kako delujejo preventivni programi in v skladu s tem načrtuje morebitne spremembe. Menim, da bi bilo učinke preventivnih dejavnosti pri učencih koristno raziskati tudi v diplomskem ali magistrskem delu.
- Nujno se mi zdi, da se šolsko osebje odzove na vsakršno nasilje, ki se je že zgodilo in nanj ustrezno reagira v sodelovanju s starši, saj bo skupno in dosledno odzivanje pripomoglo k spremembam vedenja učencev, ki izvajajo nasilje in preprečilo nadaljnjo nasilje.

8. VIRI IN LITERATURA

- Avsec, M., & Rode, N. (2015). Pravlјice kot sredstvo v socialnem delu z otroki. *Socialno delo*, 54 (3), 111-121.
- Babič, A. (2018). Vloga čustveno-motivacijskih dejavnikov pri vedenju opazovalcev medvrstniškega nasilja. *Vzgoja in izobraževanje*, 49 (3/4), 54-60. Pridobljeno 8. 3. 2024 s [PDF \(dlib.si\)](#)
- Berger, K. S. (2007). Update od bullying at school: Science forgotten? *Developmental review*, 27. Pridobljeno 8. 1. 2024 s <https://www.sciencedirect-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/science/article/pii/S027322970600061X?via%3Dihub>
- Brečko, B. N. (2019). Spletno nadlegovanje v šolah z vidika spola. *Šolsko polje*, 30 (3/4), 115-116. Pridobljeno 6. 3. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-BBJU83S/f8d88077-bd49-435a-8cbe-905e93402c1f/PDF>
- Center Janeza Levca Ljubljana. (2024). *Nasveti psihologinje: medvrstniško nasilje pri otrocih s posebnimi potrebami*. Pridobljeno 6. 3. 2024 s [Nasveti psihologinje: Medvrstniško nasilje pri otrocih s posebnimi potrebami - Center Janeza Levca Ljubljana](#)
- Cvek, M. in Pšunder, M. (2013). Učenci, žrtve medvrstniškega nasilja. *Revija za elementarno izobraževanje*, 6 (4). Pridobljeno 8. 3. 2024 s [REI 6 4.indd \(dlib.si\)](#)
- Društvo za nenasilno komunikacijo. (2024). Izobraževanja. Pridobljeno 24. 3. 2024 s <https://www.drustvo-dnk.si/izobrazevanje/delavnice-predavanja.html>
- Erb, H. H. (2004). *Nasilje v šoli in kako se mu lahko zoperstaviš*. Radovljica: Didakta.
- Fakulteta za družbene vede. (2019). *ODKLIKNI! Ustavimo spletno nasilje nad ženskami in dekleti: priročnik za strokovnjakinje in strokovnjake, ki delajo z mladimi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani – Center za družboslovno informatiko. Pridobljeno 6. 3. 2024 s [odklikni_prirocnik_za-mladinsko_stroko_2019.pdf \(safe.si\)](#)
- Filipčič, K. in Klemenčič, I. (2011). *Obravnavanje nasilja v družini: priročnik za zaposlene v vzgojno-izobraževalnih zavodih*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Gladek, N. A. (2015). *ABC prostovoljstva v šolah: priročnik za mentorje in koordinatorje prostovoljcev v šolah*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva.
- Greco, D. in Zanetti, C. (2013). *Problems and solutions toward bullying and (peer) violence: existing good practices*. Pridobljeno 7. 4. 2024 s [greco-zanetti.pdf \(zdjp.si\)](#)
- Habbe, J. (2000). *Nasilje in varnost otrok v šolah*. Ljubljana: Lisac & Lisac.

- Hrovat, T. (2017). Preventivne delavnice Društva za nenasilno komunikacijo na področju vrstniškega nasilja. *Vzgoja in izobraževanje*, 48 (1/2): 31. Pridobljeno 28. 3. 2024 s [PDF \(dlib.si\)](#)
- Klančnik, A. T. (2015). *Internet: mladostniki, nasilje in trendi – vse več skupnih izzivov*. Pridobljeno 7. 3. 2024 s https://gros-solaradgona.splet.arnes.si/files/2016/02/Predavanje_mag.-Anton-Toni-Klancnik.pdf
- Klemenčič, I., Jerina, A., Karajić, E., Kuhar, A. in Molan, A. (2016). *Preventivne dejavnosti sistemskega pristopa k medvrstniškemu nasilju v VIZ*. Priročnik št. 2. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Kodele, T. in Kvaternik, I. (2011). Soustvarjanje preventivnih projektov v šolskem okolju skupaj z učenci. *Socialno delo*, 50 (5), 308-314. Pridobljeno, 7. 11. 2024 s https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Soustvarjanje_URN_NBN_SI_DOC-6YZYUZIP.pdf/2019012210434462/
- Kolbezen, K. (2021). Prepoznavanje, preprečevanje in reševanje odnosnega nasilja med deklicami (Magistrsko delo). Pridobljeno 16. 10. 2024 s http://pefprints.pef.uni-lj.si/7018/1/Kristina_Kolbezen_Magistrsko_delo.pdf
- Košir, K. (2013). *Socialni odnosi v šoli*. Maribor: Subkulturni azil, zavod za umetniško produkcijo in založništvo.
- Kucler, M. (2002). Pravlјica kot socialnopedagoška intervencija. *Socialna pedagogika*, 6(1), 28-30.
- Kuhar, R., Guzelj, P., Drolc, A. in Zabukovec, K. (1999). *O nasilju: priročnik za usposabljanje*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Kustec, K. (2011). Umetnostna izrazna sredstva v socialnem delu. *Socialno delo*, 50 (1), 27-33.
- Lampe, T. (2020). Medvrstniško nasilje v osnovni šoli z vidika učencev in strokovnih delavk. *Socialna pedagogika*, 24 (1/2), 46. Pridobljeno 27. 12. 2023 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-LP8WEY69/bdec74fe-bde4-48e9-9311-cace05f1c879/PDF>
- Lešnik Mugnaioni, D., Koren, A., Logaj, V. in Brejc, M. (2009). *Nasilje v šoli: opredelitev, prepoznavanje, preprečevanje in obravna*. Pridobljeno 5. 3. 2024 s [nasilje.dvi \(solazaravnatelje.si\)](#)
- Lešnik Mugnaioni, D. (2012). Kako celostno preprečevati nasilje v šoli. V M., Muršič, K., Filipčič, I., Klemenčič, M., Pušnik in D., Lešnik Mugnaioni. *(O)krog nasilja v*

družini in šoli: soočanje šole/vrtca z nasiljem nad otroki, (str. 161-167). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.

- Lešnik Mugnaioni, D. in Klemenčič, I. (2014). Smernice za obravnavo vrstniškega nasilja v šoli. *Vodenje v vzgoji in izobraževanju*, 12(1), 42-50. Pridobljeno 19. 2. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-E8990YCS/1bed755f-f1fe-419b-80b0-7c6e82969d6a/PDF>
- Lešnik Mugnaioni, D., Klemenčič, I., Filipčič, K., Rustja E. in Novakovič, T. (2023). *Protokol za ravnanje ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih*. Pridobljeno 21. 01. 2024 s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/SRI/NASILJE/Protokol_medvrstnisko_nasilje.pdf
- Logar, T., Zabukovec Kerin, K. in Svete M. (2023). Protokol za ravnanje ob zaznavi in obravnavi spolnega nasilja in spolnega nadlegovanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Pridobljeno 21. 1. 2024 s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/SRI/NASILJE/protokol_spolno_nasilje.pdf
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2024). *Medvrstniško spletno nasilje*. Pridobljeno 16. 10. 2024 s [Policija - Medvrstniško spletno nasilje](#)
- Ministrstvo za zdravje. (2024). *Program NEON – Varni brez nasilja*. Pridobljeno 14. 10. 2024 s <https://www.programneon.eu/>
- Muršič, M. (2012). Prekiniti krog nasilja (za varnejše družine in vzgojno-izobraževalne zavode). V M., Muršič, K., Filipčič, I., Klemenčič, M., Pušnik in D., Lešnik Mugnaioni. *(O)krog nasilja v družini in šoli: soočanje šole/vrtca z nasiljem nad otroki*, (str. 7). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Muršič, M., Klemenčič, I., Zabukovec Kerin, K., Filipčič, K., Karajić, E. in Bertok, E. (2016). *Osnove sistemskega pristopa k medvrstniškemu nasilju in evalvacija projekta NasVIZ*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Olweus, D. (1995). *Trpinčenje med učenci: kaj vemo in kaj lahko naredimo*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Pečjak, S. (2014). *Medvrstniško nasilje v šoli*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Pečjak, S., Pirc, T. in Košir, K. (2021). *Medvrstniško nasilje v šoli*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

- Peklaj, C. in Pečjak, S. (2020). *Psihosocialni odnosi v šoli*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Plaz, M. in Veselič, Š. (2002). Nasilje nad ženskami in nasilje nad otroki v družini. V K., Aničić, D., Lešnik Mugnaioni, M., Plaz, N., Vanček, T., Verbnik Dobnikar, Š., Veselič, in K., Zabukovec Kerin. *Nasilje – nenasilje: priročnik za učiteljice, učitelje, svetovalne službe in vodstva šol* (135). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana.
- Posnic, K. in Košir, K. (2016). Medvrstniško nasilje, kot ga zaznavajo učitelji in učenci osnovne šole. *Revija za elementarno izobraževanje*, 9 (3), 7. Pridobljeno 8. 3. 2024 s [PDF \(dlib.si\)](#)
- Programske smernice: svetovalna služba v osnovni šoli (1999). Kurikularna komisija (str. 19-20). Pridobljeno 25. 10. 2024 s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Programske_smernice_za_svetovalno_sluzbo_v_osnovni_soli.pdf
- Pušnik, M. (1999). *Vrstniško nasilje v šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Pušnik, M. (ur). (1996). *Trpinčenje med otroki in mladostniki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Pušnik, M. (2003). Vloga šole. V M., Turk Škraba. (ur). *Vloga šole pri zmanjševanju nasilja: priročnik za učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Pušnik, M. (2012). Nasilje v šoli v krogu nasilja. V M., Muršič, K., Filipčič, I., Klemenčič, M., Pušnik in D., Lešnik Mugnaioni. *(O)krog nasilja v družini in šoli: soočanje šole/vrtca z nasiljem nad otroki* (126-134). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Razpotnik, Š. in Dekleva, B. (2015). Medvrstniško nasilje v šoli: socialnopedagoški pogled. *Socialna pedagogika*, 19 (3/4), 222-226. Pridobljeno 6. 3. 2024 s [PDF \(dlib.si\)](#)
- Safe.si: točka osveščanja o varni rabi interneta in mobilnih naprav za otroke, najstnike, starše in učitelje. *Spletno nasilje*. Pridobljeno 6. 3. 2024 s <https://safe.si/>
- Salmivalli, C. in Peets, K. (2011). Bullies, victims, and bully-victim relationships in middle childhood and early adolescence. V Rubin, K. H., Bukowski, W. M. in Laursen,

B. (Ur.), *Handbook of peer interactions, relationships and groups* (322-340). New York: The Guilford Press.

- Šugman Bohinc, L. (1994). Socialno kulturno delo. *Socialno delo*, 33(4), 317-324.
- Ttofi, M. in Farrington, D. (2009). What works in preventing bullying: effective elements of anti-bullying programmes. *Journal of aggression, conflict and peace research*, 1 (1), 13-18. Pridobljeno 20. 4. 2024 s <https://www-emerald-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/insight/content/doi/10.1108/17596599200900003/full/html>
- Vanček, N. (2002). Spolno nasilje. V K., Aničić, D., Lešnik Mugnaioni, M., Plaz, N., Vanček, T., Verbnik Dobnikar, Š., Veselič, in K., Zabukovec Kerin. *Nasilje – nenasilje: priročnik za učiteljice, učitelje, svetovalne službe in vodstva šol* (162). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana.
- Verbnik Dobnikar, T. (2002). Nasilje v šoli. V K., Aničić, D., Lešnik Mugnaioni, M., Plaz, N., Vanček, T., Verbnik Dobnikar, Š., Veselič, in K., Zabukovec Kerin. *Nasilje – nenasilje: priročnik za učiteljice, učitelje, svetovalne službe in vodstva šol* (35-37). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana.
- Wolke, D. in Lereya, S. Z. (2015). Long-term effects of bullying. *Archives of Disease in Childhood*, 100 (9), 881-882. Pridobljeno 9. 3. 2024 s <https://adc.bmj.com/content/archdischild/100/9/879.full.pdf>
- Zabukovec Kerin, K. (2002). Vrstniško nasilje v šoli. V K., Aničić, D., Lešnik Mugnaioni, M., Plaz, N., Vanček, T., Verbnik Dobnikar, Š., Veselič, in K., Zabukovec Kerin. *Nasilje – nenasilje: priročnik za učiteljice, učitelje, svetovalne službe in vodstva šol* (105-111). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana.
- Žakelj, T. (2013). Nasilje med mladimi v kibernetnem prostoru: neraziskanost pojava v Sloveniji. *Družboslovne razprave*, 29 (74): 113-114. Pridobljeno 7. 3. 2024 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-LTZ0VHHP/0518008b-1724-46df-bc41-f22128380e7a/PDF>

9. PRILOGE

9.1. Priloga A: Smernice za intervju

Kakšne preventivne programe izvajajo osnovne šole?

- Ali izvajate več različnih preventivnih programov ali le enega?
- Kateri preventivni program izvajate najpogosteje?
- Ali šola izvaja predavanja, delavnice, seminarje o preprečevanju medvrstniškega nasilja?
- Ali šole izvajajo programe za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov med učenci?
- Kako se vaša osnovna šola odziva na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju, ko oblikuje preventivne dejavnosti?
- Kako vaša šola prilagaja preventivne programe glede na potrebe in izzive učencev v zvezi z medvrstniškim nasiljem?

Kako pogosto jih izvajajo?

- Ali se preventivni programi izvajajo redno ali le ob posebnih priložnostih?
- Ali so preventivne dejavnosti vključene v redni učni načrt ali so dodatne dejavnosti?
- Kdaj se izvajajo?
- Kateri dejavniki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov?
- Ali je izvajanje preventivnih programov povezano z velikostjo ali vrsto šole (matične/podružnične šole)?

Kateri razredi so vključeni v preventivne dejavnosti?

- So v preventivne dejavnosti vključeni vsi razredi osnovne šole (1.-9.r) ali le nekateri?
- Ali se preventivne dejavnosti izvajajo skozi celotno osnovno šolo ali le v določenih obdobjih?
- V katerih razredih osnovne šole se najpogosteje izvajajo preventivne dejavnosti?
- Kako se vsebine in metode preventivnih dejavnosti prilagajajo glede na starost učencev?

Kdo izvaja preventivne dejavnosti?

- Kakšno vlogo pri izvajanju preventivnih dejavnosti imajo učitelji?
- Ali šolska svetovalna služba sodeluje pri izvajanju preventivnih programov?
- Kako so v preventivne dejavnosti vključeni starši?
- Ali učenci sodelujejo pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov?
- Ali je pri preventivnih dejavnosti sklenjen krog med učenci, učitelji in starši?

Kakšne učinke preventivnih programov zaznavajo izvajalci?

- Kateri pozitivni učinki se najpogosteje zaznavajo pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti?
- Ali izvajalci opažajo zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov?
- Kako preventivni programi vplivajo na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja?
- Kakšni so dolgoročni učinki preventivnih programov?
- Kako izvajalci merijo in ocenjujejo učinke preventivnih programov?

9. 2. Priloga B: Odprto kodiranje

ŠT. IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMA
A1I1	Mi izvajamo enega rednega	Izvajanje enega rednega programa	Izvajanje enega preventivnega programa	Število preventivnih programov
A1I2	To je program NEON	Izvajanje programa NEON	Preventivni programi	Število preventivnih programov
A1I3	In pa ta osnovni CAP program	Izvajanje programa CAP	Preventivni programi	Število preventivnih programov
A1I4	Zajema tudi delo s šolskim osebjem in pa starši.	Delo s šolskim osebjem in starši	Sodelovanje s šolskim osebjem in starši	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
A1I5	Potem imamo pa še občasne	Občasni programi	Izvajanje občnih programov	Število preventivnih programov
A1I6	Recimo Safe.si	Program Safe.si	Preventivni programi	Število preventivnih programov
A1I7	Take priložnostne, ko so trenutno aktualne	Izvajanje priložnostnih programov z aktualnimi temami	Izvajanje občnih programov	Število preventivnih programov
A2I1	Ta preventivni program ISA inštituta	Preventivni program ISA inštituta	Najpogostejši preventivni programi	Najpogostejše izvajane preventivni programi
A2I2	Pa safe.si bi bil na drugem mestu	Program Safe.si kot drugi najpogostejši	Najpogostejši preventivni programi	Najpogostejše izvajane preventivni programi
A3I1	Na razrednih urah se tudi šolska svetovalna služba vključuje	Vključevanje šolske svetovalne službe v razredne ure	Vključevanje šolske svetovalne službe v razredne ure	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
A3I2	Pridemo z različnimi predavanji, glede na trenutno situacijo, ki se v razredu dogaja.	Izvajanje različnih predavanj glede na trenutno situacijo v razredu	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
A3I3	Imeli smo luštne delavnice od zavoda Vozim	Izvajanje delavnic od zavoda Vozim	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju

				medvrstniškega nasilja
A3I4	Seminarje in izobraževanja smo imeli letos organizirana v okviru občine	Seminarji in izobraževanja organizirana s strani občine	Izvajanje seminarjev in izobraževanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
A3I5	Predavanje glede na aktualno problematiko, se ga lahko udeležijo starši	Predavanje glede aktualne problematike za starše	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
A3I6	Smo pa imeli predavanje gospe Leonide Zalokar	Predavanje gospe Leonide Zalokar	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
A4I1	Program NEON pokriva tudi medosebne odnose	Program NEON pokriva tudi temo medosebnih odnosov	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
A4I2	Zagovarjam preventivo pred kurativo	Velik pomen preventive	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
A4I3	Igrat na karto sočutja	Krepitev sočutja	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
A4I4	Na odgovornost	Krepitev odgovornosti	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov

A4I5	Na kaj je prav, tudi če se ne strinjaš	Učenje primerne reakcije v primeru nestrinjanja	Programi na temo konfliktov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
A5I1	Poskušamo bit čim bolj ažurni	Trud za sledenje spremembam	Spremljanje sprememb na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
A5I2	Ko je v določenih razredih neka težava, smo potem imeli izobraževanja, delavnice, predavanje	Izobraževanja, delavnice in seminarji kot odgovor na težave	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
A5I3	Če začutimo, da je nek problem, sigurno takrat odreagiramo.	Reakcija na zaznan problem	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
A5I4	Ali samo razredne ure ali tudi na ravni šole.	V obliki razrednih ur ali na ravni šole	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
A6I1	Ko zaznamo, da je v določenem razredu neka težava, se takoj odzovemo in pripravimo kakšno delavnico na temo, ki je aktualna.	Odziv na težavo z delavnico na aktualno temo	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
A6I2	Če otroci izpostavijo kakšno temo, ki jih zanima ali pa kakšno stisko, ki jo imajo, se odzovemo na to.	Odziv na zanimanja in stiske otrok	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
A7I1	Redno in ob posebnih priložnostih	Redno in ob posebnih priložnostih	Redno in občasno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
A8I1	NEON je vključen v LDN	Program NEON vključen v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
A9I1	Izvajajo se pa v času pouka.	Izvajajo se v času pouka	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov

A9I2	Izvajajo se med razrednimi urami	Izvajajo se med razrednimi urami	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
A9I3	Pa tudi med drugimi urami in to različnimi	Izvajajo se med različnimi učnimi urami	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
A10I1	Sovražni govor na spletu	Spletno nasilje	Pojav in porast nasilja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
A10I2	Pokažejo mail, slikco na Snapchatu	Poročanje o spletnem nasilju	Pojav in porast nasilja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
A10I3	Pa naredimo potem kar akcijo na razrednih urah	Odziv na dogajanje na razrednih urah	Odzivanje na dogajanje na šoli	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
A10I4	Preventiva je bila tudi na naravoslovnem dnevu	Izvajajo se na naravoslovnih dnevih	Izvajanje preventivnih programov na dnevih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
A10I5	Starše obvestimo na določena kvalitetna predavanja, ki jih lahko pogledajo.	Obveščanje staršev o kvalitetnih predavanjih	Obveščanje staršev	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
A11I1	Če program izvajamo na matični šoli, ga izvajamo tudi na podružnici.	Izvajanje enakega programa na matični šoli in podružnici	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
A11I2	Sicer ni v istem obsegu	Ne izvaja se v enakem obsegu	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah in v manjših šolah v manjši meri	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
A11I3	Prilagodimo, sigurno pa slišijo te vsebine vsi	Vsebine slišijo vsi otroci	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
A11I4	Če bi se nam zgodilo, da bi kakšnega izpustili, bi ga pa izpeljali naslednje leto	Če bi kakšen program izpustili, bi ga izpeljali naslednje leto	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje

				preventivnih programov
A11I5	Letos smo speljali vse	Letos izvedeni vsi programi	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
A12I1	Generacijsko vsi	Generacijsko vsi	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
A12I2	Če gledamo program NEON, ni 1. razred, pa 6. ni, pa 9. ni.	Pri programu NEON so izpuščeni 1., 6. in 9. razred	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
A12I3	Ampak recimo generacija, ki je v 5. razredu, je že obdelala 1., 2., 3. in 4. razred	Generacija v 5. razredu je že obdelala vsebine iz nižjih razredov	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
A12I4	So pa preventivni programi tudi v 1. razredih	Preventivni programi že v 1. razredu	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
A12I5	Ampak to se ne izvaja redno.	Programi v 1. razredu se ne izvajajo redno	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
A13I1	V vsakem razredu se izvaja kakšna preventivna dejavnost	Izvajanje preventivnih dejavnosti v vseh razredih	Izvajanje preventivnih programov v obdobju šolanja	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
A13I2	Niso pa vse v vseh	Vse preventivne dejavnosti niso v vseh razredih	Izvajanje preventivnih programov v obdobju šolanja	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
A13I3	Če je, je vključena cela generacija.	Vključena je cela generacija	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
A13I4	Razen v izjemnih primerih, ko ima razred posebno težavo, se samo tam naredi eno preventivno dejavnost	Izvajanje dodatnih preventivnih dejavnosti v razredu, ki ima težavo	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
A13I5	Ko vidiš, da se stvari zaostčujejo, delaš načrtno samo s tem oddelkom.	Načrtno delo z določenim oddelkom zaradi zaostrovanja situacije	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
A14I1	Redno se izvaja v 2., 3., 4., 5.	Redno izvajanje v 2., 3., 4. in 5. razredu	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v

				preventivne dejavnosti
A14I2	Ko smo imeli v decembru sodelovanje s Safe.si, smo dali preventivo v 6. razrede	Izvajanje preventivnih dejavnosti Safe.si v 6. razredu	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
A14I3	Te priložnosti se pa rezervirajo za tiste učence, ki tisto leto nimajo NEON-a.	Dodatne dejavnosti so namenjene razredom, ki nimajo NEON programa	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
A14I4	V tem NEON-u je medvrstniško nasilje vsako leto ciljno usmerjeno	NEON program je vsako leto ciljno usmerjen	Prilagajanje programa	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
A14I5	Je vsako leto potem ena tema bolj obdelana.	Vsako leto poudarek na drugi temi	Prilagajanje ciljev, tem in vsebin	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
A15I1	Je v 8. razredu bolj podrobno, bolj konkretno	V 8. razredu razloženo bolj podrobno in konkretno	Prilagajanje pogovora o medvrstniškem nasilju	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
A15I2	V 4. razredu se pogovarjajo, kaj to sploh je, katere aplikacije uporabljajo	V 4. razredu pogovor o osnovnih stvareh	Prilagajanje pogovora o medvrstniškem nasilju	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
A15I3	To je v bistvu nastavljeno, obstaja učbenik	V učbeniku za NEON program že prilagojeno starosti	Prilagajanje programa	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
A15I4	Me izvajalke preventivnih dejavnosti smo šle na izobraževanje, da smo se usposobile za izvajanje teh delavnic	Izvajalke preventivnih dejavnosti opravile izobraževanje za izvajanje delavnic	Udeleževanje izobraževanj za preventivne programe	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
A16I1	Veliko.	Učitelji imajo veliko vlogo	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
A16I2	Jaz sem se nekako odločila, da bom izbrala učitelje, ki so isto misleči	Izbor isto mislečih učiteljev za izvajalce delavnic s strani svetovalne delavke	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
A16I3	Sta se dve učiteljici usposobili za izvajanje delavnic v 8. razredu, dve učiteljici za izvajanje delavnic v 6. razredu	Dve učiteljici usposobili za izvajanje delavnic v 8. razredu in dve v 6. razredu	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti

A16I4	Jaz jih izvajam vsepovsod	Svetovalna delavka izvaja delavnice v vseh razredih	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
A16I5	Bistvo je, da si koordinator.	Koordiniranje kot pomembna vloga svetovalne delavke	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
A16I6	Izreden pomen pa vidim pri razrednih učiteljih.	Izreden pomen imajo razredni učitelji	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
A16I7	Razrednik je pa prisoten zraven.	Razrednik prisoten pri izvajanju delavnic	Prisotnost pri izvajanju preventivnih dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
A16I8	Lahko vidi, kaj se pri delavnicah želi otroke naučit	Spremlja, kaj delavnice naučijo otroke	Prisotnost pri izvajanju preventivnih dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
A16I9	Bo učitelj lahko maksimalno uporabil pri urah	Znanje lahko učitelj uporabi pri svojih urah	Uporaba znanja pri učnih urah	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
A16I10	Če to razredni učitelji ponotranjijo, da to delajo zato, ker bo tako tudi njim lažje, se vse pokrije.	Pomembno je zavedanje učiteljev o koristih preventivnih dejavnosti	Ponotranjanje vsebin preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
A16I11	Delamo na tem, da je tega čim več.	Čim večje vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
A16I12	Se pa pozna, če to učitelji vzamejo kot koristno zadevo in jo uporabljajo tudi sami naprej	Pozitiven učinek v primeru uporabe znanja s strani učiteljev	Uporaba znanja pri učnih urah	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
A17I1	Ja, sodeluje	Šolska svetovalna služba sodeluje pri preventivnih dejavnostih	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
A17I2	Gonilna sila je	Svetovalna služba kot gonilna sila	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov

A17I3	Organizacija more bit	Organiziranje preventivnih dejavnosti	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
A17I4	Podpora vodstva je tukaj ključna.	Podpora vodstva je ključnega pomena	Podpora preventivnih programov	Vloga vodstva pri preventivnih programih
A17I5	Da dajejo pomen temu, da zagotovijo nadomeščanja.	Vrednost preventivnih dejavnosti v očeh vodstva in zagotavljanje nadomeščanj	Podpora preventivnih programov	Vloga vodstva pri preventivnih programih
A18I1	Starši so na uvodnem roditeljskem sestanku seznanjeni s programom	Seznanjanje staršev s preventivnim programom na roditeljskem sestanku	Predstavljanje preventivnih programov staršem	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
A18I2	Predstavijo se delavnice	Predstavitve delavnic	Predstavljanje preventivnih programov staršem	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
A18I3	Dobijo zloženke	Predaja zloženek	Predstavljanje preventivnih programov staršem	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
A18I4	Po delavnici na maile dobijo linke do objave na spletni strani, kaj so otroci povedali	Dostop do spletne strani in izjav otrok o delavnici	Predstavljanje preventivnih programov staršem	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
A18I5	Je pa tukaj še veliko možnosti za izboljšave.	Prostor za izboljšanje	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
A19I1	Smo se dogovorili s pedopsihiatrinjo, da je šla po razredih in govorila o stresu, stiskah	Predavanje pedopsihiatrinje o stresu in stiskah	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
A19I2	Ko so potrebe, kontaktiramo, pa v bistvu še nisem dobila zavrnitve.	Po potrebi kontaktirajo in še ni bilo zavrnitve	Kontaktiranje organizacij glede na potrebe	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov

A19I3	Je sicer malo več organizacije	Več organizacije	Organiziranje predavanj zunanjih izvajalcev	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
A19I4	Zdaj bomo recimo z društvom prijateljev mladine imeli plesno noč v šoli za šestošolce in se bomo pogovarjali o čustvih	Izvedba plesne noči s strani zveze prijateljev mladine in pogovor o čustvih	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
A20I1	Ne, to pa ne.	Učenci ne sodelujejo pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
A20I2	Otroci takrat opazujejo in ne morejo sodelovati, ker ti otroka ne moreš postaviti v vlogo žrtve ali pa nasilneža.	Otroci ne sodelujejo v igri vlog kot žrtev ali povzročitelj	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
A20I3	V NEONU, kjer je poudarek na pričah, vključimo otroke kot priče	Vključevanje otrok v igro vlog kot priče	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
A20I4	Da bi pa kdaj oni izvajali preventivo, pa ne	Otroci ne izvajajo preventive	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
A20I5	Morejo pa v jutranje varstvo, pa mlajšim otrokom kaj prebrat	Druženje starejših otrok z mlajšimi	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
A21I1	Krog je sklenjen pri tem preventivnem programu NEON-u.	Krog je sklenjen pri preventivnem programu NEON	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri

				preventivnih dejavnostih
A21I2	Tukaj je sklenjen, ker je tudi tako zasnovan.	Sklenjen je, ker je tako zasnovan	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
A21I3	So vključeni starši, učitelji, učenci, izvajalci.	Vključeni starši, učitelji, učenci in izvajalci	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
A21I4	Pri takšnem padalskem, recimo Safe, si, NIJZ ali pa ko pride policist, to pa ni.	Pri delavnicah zunanjih izvajalcev krog ni sklenjen	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
A21I5	Mi povabimo, pripravimo, učenci pridejo poslušat ali pa izvajati delavnice, starši so obveščeni.	Šola pripravi, učenci poslušajo, starši so obveščeni	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
A21I6	Takšnega sodelujočega kroga ni.	Sodelujočega kroga ni	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
A21I7	Krog je s tem, da so obveščeni vsi, nič ne delamo, da starši ne bi vedeli.	Krog je sklenjen s tem, da so obveščeni vsi	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
A22I1	Imajo svojo Snapchat skupino. In so povedali, do kdaj si pišejo, da zvečer potem to izklopijo, da če se kdo nespoštljivo obnaša, da ga izključijo iz skupine.	Oblikovanje pravil otrok v skupini na socialnih omrežjih	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
A22I2	Na individualnih pogovorih se pozna, da vejo, kako je treba odreagirati	Učenci vedo, kako odreagirati	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
A22I3	Pri tem NEON-u opažam, ko ga imajo že v 2. razredu, da se ga potem spomnijo še v 5.	Otroci si zapomnijo stvari iz nižjih razredov	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti

A22I4	Ne morem reči, da je zdaj manj tega, da je številka manjša	Medvrstniško nasilje se ni zmanjšalo	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
A22I5	Se naučijo uporabljati besede, ki jih NEON uči	Uporaba besed, ki jih uči program NEON	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
A23I1	Na hodnikih je manj tega »bockanja«, kot ga je bilo prej, ker se je dosti stvari prestavilo na splet, na popoldanski čas.	Nasilje se je iz šol prestavilo na splet in popoldanski čas	Sprememba prostora in časa nasilja	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
A23I2	Tega mi ne zaznamo toliko, ker v dopoldanskem času morejo biti telefoni ugasnjeni	Zaradi zahteve po ugasnjenih telefonih se spletnega nasilja v šoli ne zaznava veliko	Sprememba prostora in časa nasilja	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
A23I3	Ampak se spori na spletu potem prenesejo na šolske prostore.	Prenos sporov na spletu v šolske prostore	Prenos nasilja iz spleta v šolo	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
A24I1	Upam, da pozitivno.	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
A24I2	Nimamo pa merilnika.	Ni merilnika	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
A24I3	Pozitivno vplivajo na naše sestanke, se imamo prav fino.	Pozitiven vpliv na sestanke izvajalk	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja

A24I4	Dobro sodelujemo, si izmenjujemo mnenje	Dobro sodelovanje in izmenjevanje mnenj izvajalk	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
A24I5	In to je pozitivno, ko si z ljudmi, ki imajo isto mišljenje, kot ti	Dobro je biti z ljudmi s podobnim mišljenjem	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
A25I1	Dolgoročni učinki bi mogli bit pozitivni	Pozitivni dolgoročni učinki	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
A25I2	Ker nas opozarja, da določenih stvari ne smemo spustiti iz rok	Opozorilo, da se preventivnih programov ne sme prenehati izvajati	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
A25I3	Jaz vidim šolo kot eno nadgradnjo družine.	Šola kot nadgradnja družine	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
A25I4	In v družbi moramo imet pravila, v šoli moramo imet pravila, da lahko sobivamo.	Pomembnost pravil za sobivanje	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
A25I5	Dolgoročno jaz vidim pluse v preventivi	Pozitivni učinki preventive	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
A25I6	Ko si v krizi, ko se slabo počutiš, veš, kako odreagirat, kako ravnat	Znanje o ravnanju v slabih trenutkih	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
A26I1	To pa imamo	Izvajalci imajo merilnike	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
A26I2	Imamo vprašalnike, prav evalvacijo imamo, ko izvajalci ocenijo sami sebe	Samoevalvacija izvajalcev s vprašalniki	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov

A26I3	Tudi vsak učitelj evalvira izvajalke	Evalvacija izvajalk s strani učiteljev	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
A26I4	To evalvirajo učitelji, ki so prisotni zraven, razredniki.	Evalvacija učiteljev in razrednikov, ki so prisotni	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
A26I5	In potem imamo to skupno srečanje, da vidimo, kje smo imele težave, kaj bi lahko bilo boljše.	Skupna evalvacija izvajalk	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
B1I1	Na naši šoli izvajamo en preventivni program glede vrstniškega nasilja, NEON.	Izvajanje enega preventivnega programa	Izvajanje enega preventivnega programa	Število preventivnih programov
B1I2	Jaz sodelujem tudi pri izvedbi teh preventivnih programov v razredih v rednem programu.	Sodelovanje svetovalne delavke pri izvedbi preventivnih programov	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
B2I1	To je program NEON.	Program NEON	Najpogostejši preventivni programi	Najpogostejše izvajane preventivni program
B3I1	V okviru tega preventivnega programa imamo tudi vsako leto roditeljski sestanek na to temo	Izvajanje roditeljskega sestanka na temo medvrstniškega nasilja	Predstavljanje preventivnih programov staršem	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
B3I2	Pripravimo tudi predavanja za šolsko osebje	Priprava predavanj za šolsko osebje	Izvajanje predavanj za šolsko osebje	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
B3I3	Tako da izvajamo za vse deležnike, tako za otroke, starše kot učitelje.	Izvajanje za vse deležnike	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
B3I4	Letos smo imeli tudi predavanje kriminalistke na temo spletnega nasilja	Predavanje kriminalistke o spletnem nasilju	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
B3I5	Ker smo zaznali, da je to spletno nasilje v porastu, da je res to ena	Odziv na aktualno problematiko spletnega nasilja	Odzivanje na spremembe na področju	Odzivanje na spremembe in trende v

	velika problematika, smo letos še to naredili.		medvrstniškega nasilja	medvrstniškem nasilju
B4I1	Ja, tukaj mogoče bi omenila program skupine za samopomoč	Program skupine za samopomoč	Programi za osebno rast	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
B4I2	Imamo skupino za najstnike, kot interesna dejavnost	Skupina za najstnike kot interesna dejavnost	Programi za osebno rast	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
B4I3	Imamo kot izbirni predmet za učence posebnega programa, je skupina za samopomoč z elementi samozagovornišva	Skupina za samopomoč z elementi samozagovornišva kot izbirni predmet za učence posebnega programa	Programi za osebno rast	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
B4I4	Deluje tudi skupina za starše, kot skupina za samopomoč staršev	Deluje skupina za samopomoč staršev	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
B4I5	Imamo tudi intervizijsko skupino učiteljev.	Deluje intervizijska skupina učiteljev	Nudenje podpore šolskemu osebju	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
B4I6	So potem še kakšne dejavnosti v okviru Zdrave šole, v okviru razrednih ur	Dejavnosti v okviru Zdrave šole in razrednih ur	Programi na temo medvrstniškega sodelovanja	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
B4I7	Kolegica je recimo izvajala »zorenje« skozi To sem jaz, to je program za mladostnike, ki temelji na odnosih, na dobri samopodobi, čustvenem opismenjevanju	Program To sem jaz, namenjen mladostnikom s temelji na odnosih, samopodobi in čustvenem opismenjevanju	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
B4I8	So ga pripravili na NIJZ-ju.	Program pripravil NIJZ	Priprava gradiva za preventivne dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami, in zunanjimi

				strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
B4I9	Z vsemi temi stvarmi se sproti, skozi leto, prilagajamo potrebam in jih potem tudi izvajamo.	Prilagajanje in izvajanje programov glede na potrebe	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
B5I1	Pri nas sicer ravnatelj ni dal obvestila staršem, ker je rekel, da se mu zdi, da bi s tem naredil paniko, so pa starši v bistvu pričakovali te informacije od nas.	Pričakovanja staršev o sprotnem obveščanju glede pomembnih stvari	Obveščanje staršev	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
B5I2	Smo imeli na pedagoški konferenci osebje pripravljeno predavanje s strani kriminalistov o vrstniškem nasilju	Predavanje kriminalistov o vrstniškem nasilju na pedagoški konferenci	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
B5I3	Tudi ta program Amok, torej kako ukrepati v primeru enega takega nasilnega vedenja, če bi do tega prišlo.	Predavanje o programu Amok	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
B5I4	Tako da so nas seznanili s tem, kako ukrepati.	Seznanjanje osebja s tem, kako ukrepati	Izvajanje predavanj za šolsko osebje	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
B5I5	Smo letos povabili to kriminalistko	Predavanje kriminalistke o spletnem nasilju	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
B5I6	Sodelujemo tudi s to spletno stranjo Safe.si, tudi oni pridejo pripraviti kakšna predavanja	Priprava predavanj s strani spletne strani Safe.si	Priprava gradiva za preventivne dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju

				preventivnih programov
B5I7	Kolegica je imela tudi posebej za starše 6. razredov predavanje o spletnem nasilju	Predavanje svetovalne delavke za starše o spletnem nasilju	Izvajanje predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
B6I1	Tako, da se odzivamo na to, kaj se dogaja v razredih.	Odzivanje na dogajanje v razredih	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
B6I2	Pa da kdaj kakšno delavnico predstavimo iz višjega v nižji razred, ker se potrebe pokažejo že prej.	Prestavljanje delavnic v nižje razrede zaradi prej izkazanih potreb	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
B7I1	Ta NEON se izvaja redno, na naši šoli že 10 let, vsako leto	Redno vsakoletno izvajanje NEON programa	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
B7I2	Smo celo razširile program, smo tudi me poskušale razširit ekipo sodelavk	Razširitev programa in poskus razširitve ekipe	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
B7I3	Dve leti nazaj smo se tudi dodatno izobraževale, zato da lahko izvajamo te delavnice.	Dodatno izobraževanje za izvajanje delavnic	Udeleževanje izobraževanj za preventivne programe	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
B7I4	Poskušamo pa toliko razširit, da bi res v vsakem razredu bila ena delavnica na to temo.	Poskus razširitve na eno delavnico v vsakem razredu	Trud za vključevanje vseh razredov	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
B7I5	Tako da smo skoraj celo vertikalno zajeli.	Zajeli skoraj celo vertikalno	Trud za vključevanje vseh razredov	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
B8I1	V bistvu so dodatne dejavnosti	Preventivne dejavnosti kot dodatne dejavnosti	Preventivni programi kot dodatne dejavnosti	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
B8I2	S tem imamo tudi kar težave, kam umestiti to, v katero uro pouka	Težave z umeščanjem preventivnih dejavnosti	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
B8I3	Sicer damo v letni delovni načrt šole ta program	Program umeščen v letni delovni načrt šole	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt

B8I4	Naredimo tako, da je to na razredni uri plus še eni uri.	Izvajanje med razredno uro in učno uro	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
B8I5	Je največ dela s tem, da se dogovarjamo z učitelji	Največ dela z dogovarjanjem z učitelji	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
B8I6	Razmišljamo o tem, da bi mogoče to naredile v okviru nekega dneva, da bi bil en dan posvečen temu	Razmišljanje o izvajanju v okviru dneva dejavnosti	Izvajanje preventivnih programov na dnevih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
B8I7	V učnih vsebinah pa tega ni.	V učnih vsebinah tega ni	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
B9I1	Izvajajo se predvsem na razrednih urah	Izvajajo se predvsem na razrednih urah	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
B9I2	Se potem izvajajo še na tisti uri, ki je naslednja za razredno uro	Izvajanje še na sledeči uri za razredno uro	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
B9I3	Pa na kakšnih teh naravoslovnih dneh recimo se kdaj tudi kaj izvede.	Izvajajo se na naravoslovnih dnevih	Izvajanje preventivnih programov na dnevih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
B10I1	Ko se en program vzpostavi, vidimo, da je dober program, da funkcionira in da so neki učinki, potem je jasno, da bomo nadaljevali	Funkcioniranje in pozitivni učinki programa	Delovanje in uspešnost preventivnega programa	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
B10I2	Svetovalne delavke se zavedamo, da je to nujno potrebno	Zavedanje svetovalnih delavk o potrebi po izvajanju preventivnih programov	Zavedanje o pomembnosti preventivnih programov	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
B10I3	Ti aktualni dogodki, ko mediji govorijo o tem, da je tega več in tudi mi to opažamo	Govor o porastu nasilja v medijih in opažanje šolskega osebja	Pojav in porast nasilja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
B10I4	Ti zmanjka časa, kar nas malo omejuje	Premalo časa	Časovna razpoložljivost	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost

				izvajanja preventivnih programov
B1015	Se pa tudi prilagajamo aktualnim dogodkom, mogoče tudi ponudbi	Prilagajanje aktualnim dogodkom in ponudbi	Prilagajanje ponudbi	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
B1016	Tale kriminalistka je kolegica od moje sodelavke in smo to izkoristili, da je prišla	Koriščenje poznanstva kriminalistke s strani sodelavke	Prilagajanje ponudbi	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
B1111	Ja, na podružničnih šolah izvajamo samo občasno, obdobjno	Občasno izvajanje programov na podružnicah	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah in v manjših šolah v manjši meri	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
B1112	Tudi na podružnici s prilagojenim programom smo izvajale za vse, mogoče malo prilagajale	Izvajanje programov za vse učence na podružnici s prilagojenim programom	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
B1113	Tudi za učence posebnega programa	Izvajanje programov tudi za učence posebnega programa	Izvajanje preventivnih programov za učence posebnega programa	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
B1114	Ampak kot pravim, obdobjno, ne vsako leto, ker je manj učencev in lahko združujemo skupine	Izvajanje programov obdobjno zaradi manj učencev	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah in v manjših šolah v manjši meri	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
B1211	Niso vsi	Niso vključeni vsi razredi	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
B1212	V letošnjem letu smo imeli 3., 5., 6., 7., 8. razred.	Vključeni 3., 5., 6., 7. in 8. razred	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
B1213	V bistvu kar dobro pokrito, želimo pa si še boljše.	Zadovoljstvo s pokritostjo ampak želja po izboljšavi	Trud za vključevanje vseh razredov	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
B1311	V določenih obdobjih.	Izvajanje v določenih obdobjih	Izvajanje preventivnih	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti

			programov skozi šolsko leto	
B13I2	Določene delavnice so lahko ena uvodna ura, pa potem še dve uri	Določene delavnice trajajo tri ure	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
B13I3	Določene so pripravljene kot dve urne delavnice ampak to naredimo enkrat tekom leta, po dogovoru	Določene delavnice so dve urne in izvedene enkrat v letu	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
B14I1	V 3., 5., 6., 7. in 8. razredu.	V 3., 5., 6., 7. in 8. razredu	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
B14I2	Letos smo razširile, do zdaj smo pa imele samo v 3. in 7. razredu.	Razširitev na več razredov	Trud za vključevanje vseh razredov	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
B15I1	Ta NEON program je zelo dodelan program, v tem novem sklopu so tudi pesmice za mlajše otroke.	V novem sklopu NEON programa pesmice za mlajše otroke	Uporaba ustvarjalnih pristopov pri delu z mlajšimi otroki	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
B15I2	Ves čas poudarjamo te tri pravice, ki jih moramo zagotavljati, biti varen, močen in svoboden in se vleče skozi ves ta program.	Poudarjanje treh pravic skozi vse razrede	Enake preventivne dejavnosti v vseh starostnih skupinah	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
B15I3	Me smo pa tudi prilagodile, prej smo temo vrstniškega nasilja obravnavale v 7. razredu, pa smo ugotovile, da bi bilo dobro že prej in zato je ta tema zdaj že v 6. razredu.	Izvajanje delavnic zaradi potreb predstavljeno v nižje razrede	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
B15I4	Tako da se malo prilagajamo tudi dejanskim potrebam in izkušnjam in ko dobimo mnenja učencev, to poskušamo implementirati in to narediti boljše.	Prilagajanje potrebam, izkušnjam in mnenjem	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
B16I1	Lahko bi bili bolj aktivni.	Premalo vključeni	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju

				preventivnih dejavnosti
B16I2	Pri nas smo več ali manj svetovalne delavke vpete v to, učiteljice dodatne strokovne pomoči pa dve učiteljici iz 5. razreda sta bili tudi zainteresirani	Vključene svetovalne delavke, učiteljice dodatne strokovne pomoči in dve učiteljici	Izvajanje preventivnih programov s strani šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
B16I3	V torek sva imeli s kolegico v 6. razredu in so otroci res veliko govorili in sva potem na koncu rekli, da bi bilo nujno, da bi bila tudi razredničarka zraven, da bi slišala vse to.	Pomembna prisotnost razrednih učiteljic ob izvajanju delavnic zaradi pripovedovanja otrok	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
B16I4	Tudi da nekako živijo s tem programom, ker je zelo pomembno, da se celotno šolsko osebje zaveda, da mora biti naša toleranca do nasilja ničelna in da so tudi naši odzivi temu primerni.	Zavedanje šolskega osebja o ničeni toleranci do nasilja in temu primerno odzivanje	Vključevanje šolskega osebja v preventivne dejavnosti	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
B16I5	Tudi ta NEON predvideva, da se na predavanja za šolsko osebje povabi tudi hišnike, snažilke, kuharice, da smo res vsi pozorni na te stvari in da znamo tudi ukrepat oziroma povedat naprej, sporočit, če se kdaj kaj zgodi.	NEON predvideva vključenost celotnega šolskega osebja in ukrepanje vseh	Vključevanje šolskega osebja v preventivne programe	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
B17I1	Ja, predvsem šolska svetovalna služba.	Sodeluje predvsem šolska svetovalna služba	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
B17I2	Na naši šoli preventivne delavnice izvaja predvsem midve s kolegico.	Izvajanje preventivnih delavnic predvsem s strani svetovalnih delavk	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov

B17I3	Letos sta se torej prijavili še dve učiteljici iz 5. razreda, sodelujejo pa tudi učiteljice dodatne strokovne pomoči	Izvajanje tudi s strani dveh učiteljic in učiteljic dodatne strokovne pomoči	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
B17I4	Njim sva midve potem predali to znanje o izvajanju programa.	Predajanje znanja o izvajanju programa	Izobraževanje učiteljev s strani šolske svetovalne službe	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
B17I5	Sva pa tudi koordinatorki teh programov	Svetovalni delavki koordinatorki programov	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
B17I6	Sva glavni za organizacijo, če se kakšni zunanji izvajalci ponudijo, da bi izvedli kakšno delavnico.	Organizacija delavnic zunanjih izvajalcev	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
B18I1	Starši so vključeni v tem smislu, da za njih vedno pripravimo predavanje	Priprava predavanj za starše	Izvajanje predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
B18I2	Tam imajo tudi možnost, da oni povedo, da komentirajo stvari	Možnost izražanja mnenj staršev	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
B18I3	Imamo tudi eno anketo, da se oni malo spomnijo svojega otroštva, da se lahko bolj vživijo v to problematiko in razmišljajo tudi o sebi	Anketa za starše v namen vživljanja v problematiko	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
B18I4	Mogoče jim damo kdaj še kakšne zgibanke, kakšni plakati visijo po šoli	Dajanje zgibank staršem in obešanje plakatov po šoli	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
B19I1	Lokalna skupnost pri nas ne ponuja takšnih programov	Lokalna skupnost ne ponuja preventivnih programov na temo medvrstniškega nasilja	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
B19I2	Razen policija in pa CSD, ki nam je ponujal predavanja	Ponudba programov s strani policije in centra za socialno delo	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo,

				organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
B1913	Sodelovali smo s Safe.si, kriminalisti, s policijsko postajo Litija, pa s CSD-jem tudi.	Sodelovanje s Safe.si, kriminalisti, policisti in centrom za socialno delo	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
B2011	Ne, tako da bi oni vodili, ne	Učenci ne vodijo programov	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
B2012	So pa zelo aktivno vključeni	Učenci aktivno vključeni	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
B2013	Vedno, ko se vodi razgovor, jih pozivamo k temu, da povejo svoje mnenje, da imajo možnost izraziti tisto, kar se dogaja in da tudi aktivno sodelujejo v igrah vlog	Otroci imajo možnost izraziti svoje mnenje in aktivno sodelujejo v igrah vlog	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
B2014	To jim je tudi zelo všeč, to si tudi zelo zapomnijo in zelo radi sodelujejo.	Otrokom so igre vlog všeč in radi sodelujejo	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
B2111	Ja, je.	Krog je sklenjen	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
B2112	Pripravimo za vse tri deležnike neke aktivnosti.	Priprava aktivnosti za vse tri deležnike	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih

B21I3	Se pravi za učence delavnice, za starše predavanja, na katerih jim opišemo preventivni program, za učitelje pa prav tako predavanja, zraven pa so lahko tudi pri izvajanju delavnic	Izvajanje delavnic za učence in predavanje za starše in učitelje	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
B22I1	Teorijo poznajo	Poznavanje teorije	Znanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B22I2	Se večina spomni, da smo takrat govorili o tem	Učenci se spomnijo o čem je bilo govora v nižjih razredih	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B22I3	In na splošno vedo, kako ukrepat, kaj bi bilo prav	Učenci vedo, kako odreagirati	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B22I4	Znajo povedat tudi, da je to zelo težko	Povedo, da je zahtevno odreagirat pravilno	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B22I5	Ko smo imele igro vlog in tri načine, kako odreagiraš, se je pokazalo, kako težko je bit učinkovito asertiven	Biti učinkovito asertiven je zahtevna naloga	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B22I6	Da se otroci združijo, da pomagajo drug drugemu, grejo kot skupina nekam, ali povedat ali pomagat sošolcu	Medsebojna pomoč in poročanje	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B22I7	Da delujemo kot skupnost, da skrbimo drug za drugega	Skrb drug za drugega	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B22I8	Nismo pa delali kakih hudih analiz na šoli, prej in potem	Analize se ne izvajajo	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
B22I9	Na splošno je šola dokaj mirna	Šola je mirna	Pozitiven vpliv preventivnih	Vpliv preventivnih

			programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
B23I1	Težko bi rekla.	Medvrstniškega nasilja ni manj	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
B23I2	Je edino, kar opažamo, da pridejo povedat	Učenci pridejo povedat, kaj se je zgodilo	Poročanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B23I3	Jih opolnomočimo, da pridejo povedat, da so oni bolj senzibilni, da želijo ukrepat, da ne pogledajo stran, tega pa je več	Opolnomočenje prič za poročanje in ukrepanje	Ukrepanje prič	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B23I4	Po tisti delavnici, takoj zatem in tudi kasneje	Spremembe po izvedeni delavnici in kasneje	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B23I5	Je tudi pomembno, da mi sploh vemo, kaj se dogaja in lahko takoj ukrepamo	Pomembno, da šolsko osebje ve, kaj se dogaja in lahko ukrepajo	Poročanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B24I1	Mislim, da je nujno, da jih imamo.	Nujnost preventivnih programov	Pozitivni učinki preventivnih programov	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B24I2	Poudarja se ničelna toleranca do nasilja, pomagat drug drugemu, povedat, če je kaj narobe, poskrbet za te tri osnovne človekove pravice in to je tudi del naše šolske klime.	Ničelna toleranca do nasilja, medsebojna pomoč in poročanje kot del šolske klime	Pozitiven vpliv preventivnih programov in klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
B25I1	Spreminjajo se otroci v tem smislu, da so bolj senzibilni, so občutljivi	Spreminjanje otrok v bolj senzibilne in občutljive	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti

B25I2	Zelo se zavedajo tega, kaj je prav, pa kaj ni.	Zavedanje, kaj je prav in kaj ne	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
B25I3	Bomo mogoče počasi postali manj nasilna družba.	Upanje za manj nasilno družbo	Zmanjševanje nasilja v družbi	Dolgoročni učinki preventivnih programov
B25I4	Je vseeno pomembno, da delamo na tem in da ga poskušamo zmanjšat, če ga že ne moremo izničit in res zaščititi tiste otroke, ki so ogroženi.	Pomembno je delati na tem, zmanjšati nasilje in zaščititi ogrožene otroke	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
B26I1	Učenci napišejo to anketo, ki jo potem tudi analiziramo.	Učenci izpolnijo anketo	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
B26I2	In to enako anketo damo tudi staršem.	Starši izpolnijo enako anketo	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
B26I3	Tako da eno tako analizo stanja naredimo, ne naredimo pa potem še ene ankete po izvedbi.	Izvede se anketa pred izvedbo, ne pa tudi po izvedbi	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
B26I4	Se pokažejo bolj dolgoročni učinki, ko bo ta program čez celo vertikalno.	Dolgoročni učinki bodo, ko bo program v vseh razredih	Dolgoročni učinki po izvajanju programov v vseh razredih	Dolgoročni učinki preventivnih programov
B26I5	Mogoče nam res manjka tista zadnja analiza, po izvedbi, če je bil kakšen učinek.	Manjka analiza po izvedbi	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
C1I1	Več programov izvajamo.	Izvajanje več programov	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
C2I1	V bistvu je to preko Zdrave šole, To sem jaz	Program Zdrave šole, To sem jaz	Najpogostejši preventivni programi	Najpogostejše izvajane preventivni programi
C2I2	Pa tudi tematske razredne ure.	Tematske razredne ure	Najpogostejši preventivni programi	Najpogostejše izvajane preventivni programi

C2I3	Pa ti zadnji dopisi, ki smo jih dobili, na temo varovalni dejavniki medvrstniškega nasilja za preprečevanje medvrstniškega nasilja	Dopisi na temo varovalni dejavniki medvrstniškega nasilja	Najpogostejši preventivni programi	Najpogosteje izvajani preventivni program
C3I1	Eno je predavanje za starše	Izvajanje predavanj za starše	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
C3I2	Potem se zmeraj ponovi v sklopu razrednih ur	Ponovitev v sklopu razrednih ur	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
C3I3	Tako da teme obravnavamo kar pogosto.	Pogosto obravnavanje teme medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
C3I4	Je sicer tudi po potrebi, kadar se posebej izrazi kak dogodek ali pa da se v razredu nekaj zgodi, so potem še dodatne delavnice.	Dodatne delavnice po potrebi	Dodatne preventivne dejavnosti	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
C3I5	Veliko je v okviru šole, občasno pa povabimo tudi svetovalni center ali pa zunanje izvajalce.	Veliko v okviru šole, včasih pa sodelujejo tudi zunanji izvajalci	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
C4I1	Ja, imamo	Programi za krepitev medvrstniškega sodelovanja so	Programi na temo medvrstniškega sodelovanja	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
C4I2	So to neke sprostitvene delavnice	V obliki sprostitvenih delavnic	Programi za osebno rast	Izvajanje programov za krepitev

				medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
C4I3	V jeseni imamo dan duševnega zdravja, ko imamo cel sklop delavnic na to temo.	Na dan duševnega zdravja cel sklop delavnic na to temo	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
C4I4	Tako da te stvari izvajamo kar pogosto in redno.	Pogosto in redno izvajanje preventivnih programov	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
C5I1	Se kar trudimo oziroma skušamo biti odzivni.	Se trudijo biti odzivni	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
C5I2	Eno so generalni programi, ki jih vzpostavljamo na začetku šolskega leta	Generalni programi se vzpostavljajo na začetku šolskega leta	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
C5I3	To, kar napišemo v letni delovni načrt	Zapisano v letnem delovnem načrtu	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
C5I4	Tekom šolskega leta odreagiramo na to, kar razrednik zazna v svojem razredu in je treba neke dodatne razredne ure izpeljat.	Reakcija z dodatnimi urami na to, kar se dogaja v razredih	Dodatne preventivne dejavnosti	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
C6I1	Izvajam ciljne delavnice v 7. a, b, c razredih in pa 8. a, b, c razredih, zaradi tega, ker so se tam pojavile težave	Izvajanje ciljnih delavnic v razredih, kjer so se pojavile težave	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
C6I2	Tako da so ciljne delavnice trenutno zelo aktivne	Ciljne delavnice trenutno zelo aktivne	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
C6I3	Razredne ure izvajam v vseh 7. in v vseh 8. razredih.	Izvajanje razrednih ur v 7. in 8. razredih	Vključevanje šolske svetovalne službe v razredne ure	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov

C7I1	Jaz bi rekla, dokaj redno.	Dokaj redno	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
C7I2	Nekako so razpršeni	Razpršenost preventivnih programov	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
C7I3	Dan duševnega zdravja v novembru, ki ga izvajamo in pokrijemo šolo od 5. do 9. razreda	Izvajanje dejavnosti za otroke od 5. do 9. razreda na dan duševnega zdravja	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
C7I4	Kakšen mesec tudi ne, če ni potrebe	Če ni potrebe, se kakšen mesec ne izvajajo	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih programov
C7I5	Kolegica dela v 2. razredu sprostivne vaje za dober začetek dneva pa za to, kako sprejemati drug drugega, v bistvu že celo šolsko leto.	Izvajanje sprostivnih vaj v 2. razredu celo šolsko leto	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih programov
C7I6	Se tudi projektno odločimo, kje je večja potreba, v katerih oddelkih se tega naredi več.	Kjer je večja potreba, se izvede več delavnic	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
C8I1	Jaz bi rekla, bolj dodatne dejavnosti	Dodatne dejavnosti	Preventivni programi kot dodatne dejavnosti	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
C8I2	Nekaj malega je v učnem načrtu	Nekaj je vključeno v učni načrt	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
C9I1	Večinoma na razrednih urah	Izvajajo se večinoma na razrednih urah	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
C9I2	Občasno pa razredniki naredijo to tudi po potrebi v sklopu svojih ur.	Občasno jih izvajajo razredniki v sklopu svojih ur	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
C9I3	Imeli smo zelo dobre delavnice, Heroj za lajf, za 8. in 9. razrede in je bila v bistvu zelo taka ciljna delavnica, kako ravnati drug z drugim	Izvajanje preventivne delavnice Heroj za lajf za 8. in 9. razrede	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti

C9I4	Pa smo enostavno prilagodili, da tista ura odpade, tako da so imeli v času pouka te delavnice.	Izvajanje delavnic v času pouka	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
C10I1	Kondicija šolske svetovalne službe	Kondicija šolske svetovalne službe	Zmožnost zaznave in ukrepanja šolskega osebja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
C10I2	Razrednika, da hitro detektira neko težavo oziroma vrstniško nasilje.	Sposobnost razrednikove hitre zaznave vrstniškega nasilja	Zmožnost zaznave in ukrepanja šolskega osebja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
C10I3	Hitro začnem opozarjat, ko nekaj zaznam	Opozarjanje svetovalne delavke na neprimerno vedenje	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
C10I4	Učitelji so velikokrat obremenjeni z drugimi stvarmi	Učitelji obremenjeni z drugimi stvarmi	Časovna razpoložljivost	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
C11I1	Se pa bojim, da so lahko katere manjše šole, zaradi manjšega priliva sredstev, bolj odvisne same od sebe.	Manjše šole so lahko zaradi manjšega priliva sredstev bolj odvisne same od sebe	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah in v manjših šolah v manjši meri	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
C11I2	Mi smo v Mariboru in nas neke delavnice stanejo manj zaradi potnih stroškov izvajalcev, če so iz Maribora.	Manj finančnih sredstev za zunanje izvajalce pri šolah v mestih	Razlika med veliko in malo šolo	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
C11I3	Zagotovo je to, da smo šola v Mariboru neka prednost, kar se tiče izvajanja nekih preventivnih programov.	Prednost šole v večjih mestih glede izvajanja preventivnih programov	Izvajanje preventivnih programov na matični šoli	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
C12I1	Zelo ciljno so pri nas od 5. do 9. razreda	Ciljno so vključeni učenci od 5. do 9. razreda	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti

C12I2	Od 1. do 4. so tudi ampak manj intenzivno.	Učenci od 1. do 4. razreda so vključeni manj intenzivno	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
C12I3	Te delavnice so tudi na temo spletnega medvrstniškega nasilja, to je treba z otroki veliko delat in to vem, da so imeli letos v 4. razredu eno ali dve srečanja.	Izvajanje delavnic na temo spletnega medvrstniškega nasilja v 4. razredu	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
C12I4	Mi imamo tri oddelke in ko se lotimo nekih delavnic v 4. a oddelku, naredimo isto v 4. b in 4. c.	Izvajanje delavnic v vseh oddelkih določenega razreda	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
C12I5	Nikoli ali pa zelo redko, da bi samo en razred ozaveščali, generaliziramo potem na celo generacijo.	Generaliziranje ozaveščanja	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
C13I1	Od 5. do 9. bolj intenzivno	Intenzivno izvajanje od 5. do 9. razreda	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
C13I2	Je pa najbolj intenzivno 6., 7., 8.	Najbolj intenzivno izvajanje v 6., 7. in 8. razredu	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
C13I3	Tudi 9. razred takrat, ko je velika potreba	Intenzivno izvajanje v 9. razredu po potrebi	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
C13I4	Ni pa vsako leto enako.	Odvisno od generacije	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
C13I5	Se pač prilagajamo glede na potrebe.	Prilagajanje glede na potrebe	Izvajanje preventivnih programov v obdobju šolanja	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
C14I1	Torej od 5. do 8. razreda najpogostejše, najbolj intenzivno	Najbolj intenzivno izvajanje od 5. do 8. razreda	Izvajanje preventivnih programov v obdobju šolanja	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
C15I1	V 5. razredu so neka čisto druga vprašanja,	Prilagajanje metod, tehnik dela in vaj	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih

	metode, tehnike dela, vaje, kot pa v 9. razredu.	glede na starost učencev		dejavnosti starosti učencev
C1512	To je treba zmeraj upoštevati, starostno ali pa pubertetno obdobje.	Potrebno upoštevati starostno in pubertetno obdobje	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
C1513	V 5. razredu je treba neke stvari zelo konkretno pokazati ali pa povedati.	V 5. razredu je potrebno govoriti konkretno	Prilagajanje pogovora o medvrstniškem nasilju	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
C1514	Kronološka starost je zagotovo mejnik, ki ga je treba upoštevati.	Starost je potrebno upoštevati	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
C1611	Veliko.	Velika vloga učiteljev	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
C1612	Zdaj ko sem izvajala za 7. in 8. razrede, sem povedala, da želim, da so učitelji zraven.	Svetovalna delavka želi prisotnost učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
C1613	To pa zato, ker kot razredniki bolj poznajo otroke in potem jih tudi povabim in nagovorim ob samem sklopu vprašanj	Bolj poznajo otroke, zato so nagovorjeni s strani svetovalne delavke	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
C1614	So vključeni.	So vključeni	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
C1615	Ne pa na vseh urah.	Niso vključeni na vseh urah	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
C1616	Ker organizacijsko ne gre, ker smo velika šola in morejo svoje predmete pokrivati in jih potem pač optimalno skušam vključiti.	Optimalno vključevanje učiteljev glede na možnosti	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
C1617	So pa potem drugi učitelji vključeni, če razrednik ne more biti.	V primeru odsotnosti razrednika, vključeni drugi učitelji	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
C1711	Jih izvaja v največji meri.	Svetovalna služba preventivne programe izvaja v največji meri	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju

				preventivnih programov
C17I2	S sodelavko pokriva vse razrede	Svetovalni delavki pokriva vse razrede	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
C17I3	Se tudi ukvarja z organizacijo delavnic, ki jih izvajajo zunanji izvajalci.	Organizacija delavnic zunanjih izvajalcev	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
C18I1	Jaz bi rekla, da premalo.	Vključeni so premalo	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
C18I2	Takrat, ko izvajamo kakšno srečanje za starše, pridejo ampak je odziv zelo skromen, ne vem 5 %, 10 % ali pa še manj.	Odziv na srečanje za starše zelo skromen	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
C18I3	Bi žal kot družba mogli imet večji, močnejši vpliv, da bi zaznali, da je to za starše pomembna tema.	Potreba po večjem vplivu družbe na, za starše, pomembne teme	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
C19I1	Jaz bi rekla, da dobro.	Dobro sodelovanje	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
C19I2	Blizu imamo svetovalni center	Bližina svetovalnega centra	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
C19I3	Povabimo tudi iz drugega konca Slovenije, če imamo občutek, da so neke delavnice dobre.	Povabilo strokovnjakov iz cele Slovenije	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju

				preventivnih programov
C19I4	Preko Mestne občine Maribor dobimo nekaj sredstev, da lahko te delavnice financiramo oziroma sofinanciramo.	Sofinanciranje delavnic s strani Mestne občine Maribor	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
C20I1	Pri vodenju niti ne toliko, pri izvajanju pa.	Pri vodenju ne sodelujejo, pri izvajanju pa	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
C20I2	Imajo pa preko otroškega parlamenta možnost izraziti neke namige, želje in ko dobimo pobudo iz njihove strani, to, če je le možno, tudi izpeljemo.	Izražanje mnenj otrok preko otroškega parlamenta in upoštevanje njihovih pobud	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
C20I3	Drugače pa so izvajalci toliko, kot sodelujejo sami na delavnicah.	Izvajalci v taki meri, kot sodelujejo na delavnicah	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
C21I1	Med učenci in učitelji je, s starši pa premalo.	Med učenci in učitelji je, s starši pa premalo	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
C21I2	Za to zmanjka časa.	Pomanjkanje časa	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
C22I1	Vsaj malo višja stopnja ozaveščenosti, kdaj je kdo nasilen oziroma kdaj nekomu nekaj ni všeč	Višja stopnja ozaveščenosti	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
C22I2	Ko delam v razredu, pa potem otroka vidim na hodniku, pa ga opomnim na to, kaj smo se pogovarjali, to se mi zdi, da najbolj	Opominjanje na pogovore ima največji učinek	Pozitivni učinki preventivnih programov	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti

	pomaga oziroma otroci najbolj zaznajo, da resno mislimo odrasli, da nekaj ni v redu.			
C22I3	Se pa zagotovo vsaj malo pozna, če govorimo o teh stvareh, da jih opolnomočimo, da jih okrepimo, kako se postaviti zase, kdaj sporočiti odraslim	Pomaga pogovor, opolnomočenje, sporočilo, kdaj povedati odraslim	Pozitivni učniki preventivnih programov	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
C22I4	Zagotovo bi bilo veliko slabše, če nič od tega ne bi počeli.	Slabša situacija, če preventivnih dejavnosti ne bi izvajali	Pozitivni učniki preventivnih programov	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
C23I1	Jaz bi rekla, da se kar pozna.	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
C23I2	Je pa odvisno od razreda do razreda.	Odvisno od razreda	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
C23I3	Ni enako v generacijah, ni enako med oddelki a, b, c.	Ni enako med generacijami in oddelki	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
C23I4	Bom rekla, tam kjer je več zrelih učencev, se veliko bolj pozna ali pa za spoznanje bolj pozna	Sprememba v razredih, kjer je več zrelih učencev	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
C23I5	Tam, kjer je pa večina nekritična, tam je pa zelo šibek vpliv na to.	Šibek vpliv v razredih z nekritičnimi učenci	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov

C24I1	Jaz bi rekla, da kar vpliva.	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
C24I2	Vsaka mala izboljšava se mi zdi že dragocena.	Vsaka izboljšava je dragocena	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
C24I3	Pa to, da otroci nekaj prenesejo na dvorišče ali pa počitnice, vse se mi zdi zelo dobrodošlo.	Dobrodošel prenos znanja iz preventivnih programov v vsakdanje življenje	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
C25I1	Mislim, da se sčasoma kar pozna	Dolgoročni učinki se pokažejo	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
C25I2	Zelo dragoceno se mi zdi, ko dobim povratne informacije, da vsaj tu pa tam kakšna skupinica počne manj takšnih stvari kot pred letom dni.	Otroci počnejo manj neprimernih stvari kot pred izvajanjem preventivnih programov	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
C26I1	Če jih, naredimo to z anketami	Anketiranje	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
C26I2	Velikokrat pa s pogovorom.	Velikokrat poteka skozi pogovor	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
C26I3	Zelo pogosto pa na koncu razredne ure postavim eno tako preveritveno vprašanje, »kako se počutim«	Preveritveno vprašanje na koncu razredne ure	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
C26I4	Tako da je na nek način ta sprotne informacije še najbolj ekonomična	Sprotna informacija najbolj ekonomična	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
C26I5	Ker za neke ankete pa enostavno zmanjka časa.	Premalo časa za ankete	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
D1I1	Na šoli izvajamo več preventivnih programov	Izvajanje več preventivnih programov	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov

D1I2	Smo tudi velika šola in od 1. do 9. ne moremo samo en program izvajati.	Več preventivnih programov za različne razrede	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
D1I3	Je prilagojeno starosti in pa področju, ker preventivni programi lahko zajemajo več področij.	Prilagojeni starosti in področju	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
D2I1	Najpogostejši program je projekt Zdrava šola, ki vključuje marsikateri podprogram	Najbolj redni program je projekt Zdrava šola	Najpogostejši preventivni program	Najpogosteje izvajan preventivni program
D2I2	Potem je Vzpodbudno učno okolje, je en tak preventivni program	Preventivni program Vzpodbudno učno okolje	Najpogostejši preventivni program	Najpogosteje izvajan preventivni program
D2I3	So delavnice, kjer otroci spoznavajo svoja čustva, svoje doživljanje, medosebne odnose, reševanje konfliktov, kako prepoznati različna stanja pri sebi, kako drugim pomagati	Delavnice o medosebnih odnosih, čustvih, doživljanju, medsebojni pomoči	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
D2I4	Potem je Living peace international, kjer uporabljamo kocko	Program Living peace international	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
D2I5	Recimo to je kocka, ki jo je prilagodila naša psihologinja za otroke, ko pridejo v konflikt	Prilagoditev pripomočka za otroke, ki pridejo v konflikt	Programi na temo konfliktov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
D2I6	Potem imamo tudi programe, ko nam mladinski center pripravi delavnice, prav za medsebojne odnose, odraščanje, spoštovanje	Izvajanje delavnic s strani mladinskega centra na temo medsebojnih odnosov in odraščanja	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
D2I7	Pa imamo delavnice, kjer zdravstveni delavci vstopijo v šolo	Izvajanje delavnic s strani zdravstvenih delavcev	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju

				medvrstniškega nasilja
D2I8	Potem imamo socialne igre.	Izvajanje socialnih iger	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
D2I9	Kadarkoli, pri katerikoli uri	Pri katerikoli šolski uri	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
D2I10	Med poukom	Med poukom	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
D2I11	Ne samo na razrednih urah	Ne samo na razrednih urah	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
D3I1	Ja, izvajamo.	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
D3I2	Imamo jih tudi za starše.	Izvajanje predavanj za starše	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
D3I3	Ko je pa prav hudo, ko že pride do kakršnegakoli konflikta, potem povabimo tudi policista, ki ima delavnice za učence in isti teden tudi roditeljski sestanek za starše.	Izvajanje delavnic za učence in predavanj za starše s strani policista	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
D3I4	Da osveščamo hkrati učence in starše, učitelji pa itak moremo bit zraven.	Osveščanje učencev, staršev in učiteljev hkrati	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih

D4I1	Ja, izvaja	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja	Programi na temo medvrstniškega sodelovanja	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
D4I2	In pri Zdravi šoli in pri Vzpodbudnem učnem okolju se dotikamo tudi medosebnih odnosov.	Govor o medosebnih odnosih pri projektu Zdrava šola in programu Vzpodbudno učno okolje	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
D5I1	Mi smo osnovna šola, ki ima preko 20 % priseljencev in so to kar velike spremembe v trendu, ki jih mi kar hitro zaznavamo.	Hitro zaznavanje sprememb na šoli z 20 % priseljencev	Spremljanje sprememb na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
D5I2	To je drugačen način odzivanja, drugačen način reševanja konfliktov	Drugačno vedenje otrok priseljencev	Spremljanje sprememb na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
D5I3	Mi s preventivo moremo začeti že kar v 1. razredu in jo potem imet skozi vsa leta, do 9. razreda	Izvajanje preventive od 1. do 9. razreda	Izvajanje preventivnih programov v obdobju šolanja	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
D5I4	Največ dela imamo tam 1., 2., 3. razred, potem se malo umiri, potem se pojavi 6., 7., potem se zadeva umiri	Največ dela v 1., 2., 3., 6. in 7. razredu	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
D5I5	Učenci pridejo v svetovalno službo povedat, ker so tako navajeni.	Učenci poročajo svetovalnim delavkam	Poročanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D5I6	Mi smo imeli tudi nabiralnik, da si lahko napisal karkoli, ne da bi razkril svojo osebnost ampak ni zaživel.	Nabiralnik za anonimna sporočila ni zaživel	Poročanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D5I7	Opažamo pa, da ko začnemo govoriti o eni stvari, se ta stvar poveča	S pogovorom o določeni problematiki, se le-ta poveča	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju

				preventivnih programov
D5I8	Včasih pa poimenujejo medvrstniško nasilje konflikt, ki je enkraten, pa ni medvrstniško nasilje in jih moremo tudi podučiti, kaj medvrstniško nasilje je.	Otroke potrebno podučiti, kaj medvrstniško nasilje je	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
D5I9	O tem se s starši tudi dosti pogovarjamo, da starši sploh razumejo, kaj to je	Pogovor s starši o tem, kaj medvrstniško nasilje je	Izvajanje predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
D5I10	Tisti, ki so tega vajeni, pa pridejo tudi za mlajše povedat, kaj se dogaja.	Poročanje starejših učencev o dogajanju pri mlajših učencih	Ukrepanje prič	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D5I11	Tako da imamo sam proces odkrivanja in reševanja nekako utečen.	Utečen proces odkrivanja in reševanja	Pozitivni učniki preventivnih programov	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D6I1	Kar zaznamo v določeni generaciji, potem se s tisto generacijo odločimo imet določen preventivni program.	Prilagajanje preventivnih programov glede na zaznane težave	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
D6I2	Tako da se med seboj učitelji ogromno pogovarjamo, sploh pri pripravi za naslednje šolsko leto, pa tudi med samim šolskim letom, ko se mogoče pojavijo zadeve, na katere nismo niti pomislili.	Komuniciranje učiteljev pri pripravi na naslednje šolsko leto in med šolskim letom	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
D6I3	Bistvo je v pogovarjanju in prenosu informacij.	Pomembnost komunikacije	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
D7I1	To sem jaz, izvajamo vsako leto v 7. razredu	Izvajanje programa To sem jaz, vsako leto v 7. razredu	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
D7I2	Vzpodbudno učno okolje izvajamo v vseh razredih	Izvajanje programa Vzpodbudno učno okolje v vseh razredih	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov

D7I3	En projekt pri Erasmusu, Jaz in ti v družbi, kjer smo svetovalne delavke pripravile delavnice od 6. do 8. razreda in se tudi vsako leto izvaja	Izvajanje delavnic projekta Jaz in ti v družbi, za 6., 7. in 8. razred vsako leto	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
D7I4	Je pa tako, da smo mi tudi izobrazile učitelje za izvajanje teh delavnic, tako da so delavnice preizkusili na lastni koži.	Izobraževanje učiteljev za izvajanje delavnic in preizkušanje na lastni koži	Izobraževanje učiteljev s strani šolske svetovalne službe	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
D7I5	Tako da se potem učitelj pride posvetovat in se potem skupaj z njim odločimo.	Sodelovanje učiteljev in svetovalnih delavk	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
D7I6	Po navadi se odločijo za tisto, za katero se čutijo bolj suvereni.	Odločitev za tisto delavnico, za katero se čutijo bolj suvereni	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
D7I7	Delamo tako, da ima svetovalna delavka z mladimi učitelji skupaj delavnice in potem to učiteljice peljejo same naprej.	Skupno izvajanje delavnic učiteljev in svetovalne delavke	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
D7I8	To je zelo pomembno, ne more bit en človek na šoli odgovoren za vso preventivo.	Za preventivo ne more biti odgovoren en človek	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
D8I1	To se prepleta	Prepletanje	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
D8I2	Nemogoče je, da imaš enkrat na teden eno delavnico in bo stvar tekla.	Delavnice morajo biti redne	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
D9I1	Večinoma na razrednih urah	Izvajajo se večinoma na razrednih urah	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
D9I2	Ampak tudi med urami.	Tudi med urami	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
D10I1	Bistven je dogovor med nami, med učitelji in svetovalno delavko	Dogovor med učitelji in svetovalno delavko	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov

D10I2	Ta opažanja učitelja in pa tudi staršev	Opazanja učiteljev in staršev	Pojav in porast nasilja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
D11I1	Ni pa razlike, zato ker je na podružnici vsak dan ena svetovalna delavka.	Ni razlike, ker je na podružnici vsak dan ena svetovalna delavka	Razlika med podružnično in matično šol	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
D11I2	Tako da ko smo tam, izvajamo tam preventivne programe.	Izvajanje preventivnih programov na podružnici kadar je svetovalna delavka prisotna	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
D11I3	Ko se pojavi potreba, ko reče učitelj, izvedemo	Izvajanje po potrebi in opažanjih učitelja	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
D11I4	Saj to moremo tudi evalvirat na koncu šolskega leta	Evalvacija ob koncu šolskega leta	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
D12I1	Prav vsi razredi so vključeni takrat, kadar imamo predavanja, delavnice zunanjih izvajalcev.	Na predavanjih in delavnicah zunanjih izvajalcev vključeni vsi razredi	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
D12I2	Ko pridejo in zajamejo celotno generacijo.	Vključevanje celotne generacije	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
D12I3	Ko pa izvajamo mi sami na šoli, pa težko zajamemo vse.	Pri izvajanju s strani šolskega osebja niso vključeni vsi razredi	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
D12I4	Tako da dvomim, da poteka v vseh oddelkih.	Ne poteka v vseh oddelkih	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
D13I1	Recimo letos v 2. in 3. razredu izvajamo celo šolsko leto, v 6. in 7. izvajamo celo šolsko leto	Izvajanje dejavnosti celo šolsko leto za 2., 3., 6. in 7. razred	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
D13I2	V ostalih pa obdobjno.	V ostalih razredih je izvajanje obdobjno	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti

D13I3	Recimo v 9. razredu opazamo, ko grejo skozi ta program, da tega ne potrebujejo več toliko in je tam tega veliko manj.	V 9. razredu je manj dejavnosti, ker tega ne potrebujejo več v enaki meri, kot prej	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
D13I4	Otroci toliko dozoriijo, da so tudi konflikti zelo zelo redki.	Manj konfliktov v višjih razredih zaradi zrelosti otrok	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D14I1	V 2., 3., 6. razredu.	V 2., 3. in 6. razredu	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
D15I1	Če gremo v 1. razred, vemo, da se uporablja lutke, zgodbice, risbice	Uporaba lutk, zgodbic in risbic v 1. razredu	Uporaba ustvarjalnih pristopov pri delu z mlajšimi otroki	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
D15I2	Vsebina je lahko enaka, izvedba je lahko drugačna.	Enaka vsebina, drugačna izvedba	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
D15I3	V 6. razredu so to že lahko pogovori, resnejši, njihova mnenja, debate	Izvajanje skozi pogovore in debate v 6. razredu	Prilagajanje pogovora o medvrstniškem nasilju	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
D15I4	Če je to 8. razred, je lahko pro et contra	Uporaba tehnike pro et contra v 8. razredu	Prilagajanje pogovora o medvrstniškem nasilju	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
D15I5	Ko začnemo delavnice pri mlajših, lahko so pomešani, fantki in punčke.	Mlajši otroci pomešani po spolu	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
D15I6	Ko pridejo v puberteto, 5., 6. in 7. razred, moremo ločit fante posebej, punce posebej.	Otroci v puberteti ločeni po spolu	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
D15I7	V 9. so potem že spet vsi skupaj, ni nobenega problema.	V 9. razredu pomešani po spolu	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
D15I8	Prilagajamo se tudi tam, kjer imamo več priseljencev, da prilagodimo besedila, da so razumljiva, poljudna, da jih razumemo vsi, da vemo, kaj moremo	Prilagajanje besedil in dela priseljencem	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev

	delat, tudi da vključimo vse te naše otroke.			
D15I9	Je pa ena temeljna delavnica, na kateri delamo vsa leta, poslušanje.	Temeljna delavnica skozi celotno osnovno šolo je poslušanje	Enake preventivne dejavnosti v vseh starostnih skupinah	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
D15I10	Če premešamo oddelek, če ni imel vsak oddelek istih delavnic, se potem učijo eden od drugega.	Učenje drug od drugega	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
D16I1	Veliko vlogo.	Velika vloga učiteljev	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
D16I2	Oni so z njimi skozi v razredu, oni tudi opazijo vsa ta medsebojna dejanja, ki se dogajajo.	Redna prisotnost v razredu in opazovanje dogajanja	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
D16I3	Tudi med odmori, so dežurni na hodnikih.	Med odmori dežurni na hodnikih	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
D16I4	Tako da oni so tista prva bojna vrsta	Učitelji kot prva bojna vrsta	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
D16I5	In lahko najprej nekaj naredijo, lahko tudi preprečijo zadeve.	Lahko hitro odreagirajo in preprečijo zadeve	Vključevanje učiteljev v preventivne programe	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
D17I1	Seveda, mi naučimo učitelje	Predaja znanja učiteljem s strani svetovalne delavke	Izobraževanje učiteljev s strani šolske svetovalne službe	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
D17I2	Vedno sodelujemo	Redno sodelovanje	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
D17I3	Tudi pripeljemo nove delavnice	Uvedba novih delavnic	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
D17I4	Staršem predstavimo te delavnice, tudi s starši imamo delavnice	Predstavitve in izvedba delavnic s starši	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju

				preventivnih programov
D17I5	Kadar je v kakšnem oddelku hudo, potem tudi starše pokličemo, tudi z njimi izvajamo delavnice, na njih delamo.	Ob težavah v oddelku sodelovanje s starši in izvajanje delavnic z njimi	Izvajanje predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
D17I6	Učitelji v bistvu niso naučeni tega, ko končajo fakulteto	Učitelji ob zaključku študija brez znanja o preventivnih programih	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
D17I7	Svetovalne delavke imamo to znanje, ki ga potem lahko prenašamo naprej na učitelje, na starše in učence.	Predajanje znanja svetovalne delavke na učitelje, starše in učence	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
D18I1	Starše je zelo težko dobit v šolo.	Starši redko prihajajo v šolo	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
D18I2	Ko pridejo na roditeljske, potem to izkoristimo.	Koriščenje priložnosti, ko starši pridejo na roditeljske sestanke	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
D18I3	Učiteljice, ki že več let izvajajo delavnice, imajo z njimi roditeljski kar v obliki delavnic.	Roditeljski sestanek v o obliki delavnic s strani učiteljic, ki že več let izvajajo delavnice	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
D19I1	Mladinski center pride na šolo izvajati delavnosti	Izvajanje dejavnosti s strani mladinskega centra	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
D19I2	Safe.si pride na šolo izvajati dejavnosti	Izvajanje dejavnosti s strani Safe.si	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
D19I3	Zdravstveni dom ima delavnice	Izvajanje delavnic s strani zdravstvenega doma	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo,

				organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
D19I4	Policist pride na šolo	Izvajanje delavnic s strani policije	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
D19I5	Tudi kakšna društva	Izvajanje dejavnosti s strani društev	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
D19I6	Društvo slepih in slabovidnih, društvo gluhih in naglušnih	Predavanje društev slepih in slabovidnih ter gluhih in naglušnih	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
D19I7	Zato je pa pomembno načrtovanje.	Pomembnost načrtovanja	Organiziranje predavanj zunanjih izvajalcev	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
D19I8	V začetku julija pripravimo za celo šolsko leto, da vključimo čim več stvari.	Priprava preventivnih dejavnosti za celo šolsko leto	Organiziranje predavanj zunanjih izvajalcev	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov

D19I9	Marsikaj se ne vključi, ker pridejo ponudbe čez šolsko leto	Ponudbe pridejo tekom šolskega leta, zato se nekaj stvari ne vključi	Organiziranje predavanj zunanjih izvajalcev	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
D19I10	Ampak se pa prilagodimo, če vidimo, da je za otroke dobro, da jih izpeljemo.	Izvedba delavnic, ki so v korist otrok	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
D20I1	Včasih ja.	Včasih sodelujejo	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
D20I2	Ker ti preventivni programi, če so v obliki delavnic, delavnice lahko vodi tudi otrok.	Vodenje delavnic možno tudi s strani otrok	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
D20I3	Jaz sem imela delavnice za otroke, ki so predsedniki, predsednice v razredu, to je šolska skupnost in eno izmed vaj so vodili sami.	Vodenje vaje s strani otrok, ki so predsedniki in predsednice	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
D20I4	Pri mlajših se pa lahko tako naredi, da lahko eno tako fajn delavnico, pri kateri se lahko marsikaj vidi, telefonček, vodijo sami.	Mlajši otroci lahko vodijo delavnico »telefonček«	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
D20I5	In ko enkrat vidijo, da lahko vodijo delavnico, bi to radi vsi počeli.	Otroci želijo voditi delavnice	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
D20I6	Tudi to možnost imajo.	Možnost vodenja delavnice s strani otrok	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov

D21I1	Ne vedno	Ne vedno	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
D21I2	Se trudimo, včasih nam to ne uspe, zaradi časovne stiske.	Problem je pomanjkanje časa	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
D22I1	Zelo so odprti	Otroci so zelo odprti	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D22I2	Sami pridejo, povejo stiske, sami tudi povejo za koga drugega	Poročanje zase in za druge	Poročanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D22I3	Svetujejo, imajo tudi ideje za naprej.	Otroci svetujejo in dajejo ideje	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D22I4	Na šoli imamo tudi učence prostovoljce, tako da tudi pomagajo tistim, ki imajo stiske, ki potrebujejo učno pomoč, druženje, branje	Učenci prostovoljci pomagajo drugim otrokom	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D22I5	Začnejo malo razmišljati v to smer, da ni ravno vse tako, kot oni preberejo.	Kritičnost do prebranih informacij	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D22I6	So bolj suvereni, bolj samozavestni, na samopodobi pridobijo.	Otroci postanejo bolj suvereni in bolj samozavestni	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D23I1	Ko začnemo izvajati program, se medvrstniško nasilje poveča.	Povečanje medvrstniškega nasilja po začetku izvajanja programa	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
D23I2	Zato, ker otroci povejo, kaj se dejansko dogaja in povejo tudi tisto, kar	Povečanje nasilja zaradi poročanja tudi o	Zmanjševanje nasilja kot posledica	Zmanjšanje primerov medvrstniškega

	ni medvrstniško nasilje.	tistem, kar ni medvrstniško nasilje	preventivnih programov	nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
D23I3	Ko izvajamo ta program več časa, tudi spoznajo, kaj je in kaj ni in potem se zmanjša	Zmanjšanje medvrstniškega nasilja, ko spoznajo, kaj je nasilje in kaj ni	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
D23I4	In kdo lahko reši konflikt, na kakšen način, kdo pa rešuje medvrstniško nasilje.	Znanje o tem, kdo rešuje konflikt in kdo medvrstniško nasilje	Znanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
D24I1	V 9. razredu ni več oziroma je zelo malo medvrstniškega nasilja.	Zmanjšanje medvrstniškega nasilja v 9. razredu	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
D24I2	V drugi polovici šolskega leta v 8. razredu tudi pojenja nasilje, neko zatišje je tudi tam v 3. razredu, ko imamo v 1. in 2. delavnice.	Zmanjšanje nasilja tudi v 8. in 3. razredu	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
D24I3	Če bomo dosegli to, da v 9. razredu ne bo oziroma bo zelo malo nasilja, smo dosegli ogromno.	Zmanjšanje nasilja v 9. razredu velik dosežek	Manj nasilja ob koncu šolanja	Dolgoročni učinki preventivnih programov
D25I1	Bi radi vedeli, kako je to, ko grejo naprej ampak teh povratnih informacij nimamo.	Ni povratnih informacij o dolgoročnih učinkih	Neznani dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
D25I2	V 9. razredu so učinki pozitivni, zelo.	V 9. razredu pozitivni učinki	Manj nasilja ob koncu šolanja	Dolgoročni učinki preventivnih programov
D26I1	Z mlajšimi otroci je zelo težko, čeprav jim jaz vseeno dam evalvacijske liste s »smej koti«, z rožicami, tako da nekaj obkrožijo, povejo	Prilagajanje evalvacijskih vprašalnikov mlajšim otrokom	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
D26I2	To merimo po razredih.	Merjenje učinkov po razredih	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov

				preventivnih programov
D26I3	Nekatere učiteljice si pripravijo prav vprašanja na začetku in vprašanja na koncu, tako da izmerimo klimo na začetku šolskega leta in izmerimo klimo na koncu šolskega leta.	Merjenje klime na začetku in koncu šolskega leta s strani nekaterih učiteljic	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
D26I4	Ta vprašalnik je za 7., 8., 9. razred.	Vprašalnik o klimi namenjen tretji triadi	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
D26I5	Z malimi je bolj pogovor.	Merjenje učinkov z mlajšimi otroci preko pogovora	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
D26I6	Tako da na en način izmerimo ampak z vsakim drugače.	Merjenje učinkov prilagojeno starosti otrok	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
E1I1	Več jih je.	Izvajanje več preventivnih programov	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
E1I2	Eden od teh je NEON	En preventivni program je program NEON	Preventivni programi	Število preventivnih programov
E1I3	Vključeni smo pa tudi v Zdravo šolo in so nam predstavili priročnik To sem jaz oziroma tudi njihov program, tako da smo se lotili tudi tega.	Izvajanje projekta Zdrave šole, To sem jaz	Preventivni programi	Število preventivnih programov
E1I4	Eksena imamo tudi, tale je pa na dan strpnosti	Izvajanje programa s strani izobraževalnega centra Eksena na dan strpnosti	Preventivni programi	Število preventivnih programov
E2I1	NEON je najbolj pogost	Najpogostejše izvajanje programa NEON	Najpogostejši preventivni programi	Najpogostejše izvajanje preventivni program
E3I1	Šolske svetovalne delavke smo imele pred kratkim nasilje v družini.	Predavanje šolskih svetovalnih delavk o nasilju v družini	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju

				medvrstniškega nasilja
E3I2	Smo se malo pogovarjali o tem, kaj pa v primeru da pride do medvrstniškega nasilja in kakšen je protokol.	Pogovor o medvrstniškem nasilju in protokolu	Izvajanje seminarjev in izobraževanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
E3I3	V letošnjem letu smo pa pripravile predavanje na temo samega protokola in smo šli tudi čez to.	Izvajanje predavanja o protokolu pri medvrstniškem nasilju	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
E3I4	Pa letos smo imele tudi predavanje za starše, prav glede tega programa NEON	Izvajanje predavanja o programu NEON za starše	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
E3I5	Smo to predstavile staršem in tudi kaj je pomembno, ko pride do medvrstniškega nasilja, kje je vloga staršev.	Predavanje o medvrstniškem nasilju in vlogi staršev	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
E4I1	Ja, v bistvu imamo tudi dneve dejavnosti namenjene temu, pa tudi razredne ure.	Dnevi dejavnosti in razredne ure namenjene programom za krepitev medvrstniškega sodelovanja	Programi na temo medvrstniškega sodelovanja	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
E4I2	Smo ravno imeli v 8. razredu dan dejavnosti, ki se je pa nanašal na medsebojne odnose	Dan dejavnosti na temo medsebojnih odnosov za 8. razred	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
E4I3	Prišla je tudi ena socialna delavka, ki izvaja preventivne delavnice na temo duševnega zdravja in medsebojnih odnosov.	Izvajanje preventivnih delavnic na temo duševnega zdravja in medsebojnih odnosov s strani socialne delavke	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov

E4I4	Imamo pa potem organizirano tudi za 7. razrede, je pa bolj osredotočeno na samopodobo in stres	Izvajanje preventivnih dejavnosti na temo samopodobe in stresa za 7. razrede	Programi za osebno rast	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
E4I5	Se malo pogovarjamo tudi o tem, da če smo mi zaskrbljeni, se nam v šoli dogaja nekaj negativnega oziroma če poteka neko vrstniško nasilje, da smo potem tudi mi pod stresom in kako to vpliva na celo šolo.	Pogovor o vplivu vrstniškega nasilja na klimo šole	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
E5I1	Zdaj se je ravno nekaj zgodilo v 6. razredu in je šlo za spletno nasilje in smo prilagodili delavnico za 6. razred, ki bi se pa mogla izvajati v 4. razredu ampak ker je to zdaj dodatna delavnica za 4. razred, smo jo mi pač izvedle v 6. razredu.	Prilagajanje dodatnih delavnic za višje razrede glede na potrebe	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
E5I2	Poskušamo z nekimi aktualnimi dogodki povezati	Povezovanje z aktualnimi dogodki	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
E5I3	Na tisti problem, ki ga razredniki, učitelji ali pa me, svetovalne delavke zaznamo, prilagodimo delavnice.	Prilagajanje delavnic glede na zaznani problem s strani šolskega osebja	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
E6I1	Včasih pridejo pa rečejo »učiteljica, ta me pa zafrkava na spletu« in potem gremo tudi v razred, se o tem pogovarjamo, povzamemo kakšno delavnico iz teh preverjenih programov ali pa me kaj dodajamo	Povzemanje delavnic in pogovor v razredu glede na izražene probleme otrok	Dodatne preventivne dejavnosti	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
E7I1	Redno se izvajajo kolikor se pač lahko.	Redno izvajanje po zmožnostih	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov

E7I2	NEON se izvaja takrat, ko lahko pridemo s temi vsebinami v razred	Izvajanje NEON programa, ko svetovalna služba pride v razrede	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
E7I3	To je ob dnevih dejavnosti	Izvajanje ob dnevih dejavnosti	Izvajanje preventivnih programov na dnevih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
E7I4	Se dogovorimo z učitelji, po navadi so to kakšne razredne ure	Izvajanje na razrednih urah	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
E7I5	Če je neka problematika se tudi temu prilagodimo	Prilagajanje problematiki	Redno in občasno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
E7I6	Redno se pa izvaja v bistvu ob dnevih dejavnosti.	Redno izvajanje ob dnevih dejavnosti	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
E7I7	Svetovalne delavke pripravimo na temo medsebojnih odnosov in učiteljem pošljemo kakšne vsebine, ki jih lahko uporabijo tudi na svojih urah.	Pošiljanje vsebine na temo medsebojnih odnosov učiteljem s strani svetovalnih delavk	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
E7I8	To je pa potem tudi odvisno od samih učiteljev oziroma razrednikov, koliko se o tem pogovarjajo.	Pogovor o medsebojnih odnosih odvisen od učiteljev	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
E7I9	Poskušamo pa, da se skozi šolsko leto ves čas izvaja neka delavnica na to temo.	Izvajanje delavnic skozi celotno šolsko leto	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
E7I10	Moje osebno mnenje je pa, da bi teh stvari moglo bit več.	Premalo preventivnih dejavnosti	Občasno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
E7I11	Da bi dejansko mogli čez sami učni proces se vsak teden pogovarjat to	Potreba po konstantnem pogovoru o tem	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
E7I12	Potem je pa od vsakega učitelja odvisno, koliko jo uporabi pa kje.	Uporaba vsebin odvisna od učitelja	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
E8I1	So vključene v redni učni načrt	Vključene v redni učni načrt	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt

E8I2	Neke preventivne dejavnosti, kot je neka problematika, to pa ni v učni načrt vključeno.	Sprotne potrebe niso vključene v učni načrt	Preventivni programi kot dodatne dejavnosti	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
E8I3	To je pa kot neka dodatna dejavnost zraven.	Preventivne dejavnosti kot dodatne dejavnosti	Preventivni programi kot dodatne dejavnosti	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
E8I4	Jih imamo v rednem učnem načrtu in potem po potrebi še dodatne.	Preventivne dejavnosti vključene v redni učni načrt in kot dodatne dejavnosti	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
E9I1	Smo tudi med rednimi urami že izvajali	Izvajanje med rednimi urami	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
E9I2	V enih razredih večkrat kaj izvedemo, če je ta potreba, v enih se mogoče ne čuti, pa je dovolj enkrat.	Izvajanje dejavnosti v razredih po potrebi	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
E9I3	Čisto odvisno od vsakega razreda, vsake generacije.	Izvajanje odvisno od razreda in generacije	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
E10I1	Ko se zgodi nek dogodek.	Določen dogodek	Pojav in porast nasilja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
E11I1	Moje mnenje je, da ne.	Preventivne dejavnosti se na matični in podružnični šoli ne izvajajo v enaki meri	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah in v manjših šolah v manjši meri	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
E11I2	V podružnični šoli je drugačna dinamika in so manjši razredi in mogoče učiteljice kakšne stvari tudi hitreje rešijo, so mogoče tudi bolj povezani.	Drugačna dinamika in sprotno reševanje stvari s strani učiteljic na podružnični šoli	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
E11I3	Pa ni nujno, da sploh pride do tega.	Do medvrstniškega nasilja ne pride pogosto	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah in v manjših šolah v manjši meri	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov

E1114	Učenci večkrat, ko pridejo potem na našo šolo, rečejo, koliko je bilo v podružnični šoli boljše	Večje zadovoljstvo učencev s podružnično šolo	Razlika med podružnično in matično šolo	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
E1115	Učitelji niso na vsakem koraku dostopni	Manjša dostopnost učiteljev na matični šoli	Razlika med podružnično in matično šolo	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
E1116	Več je takih prostorov, kjer se lahko zgodi	Na matični šoli več prostorov, kjer se nasilje lahko zgodi	Razlika med podružnično in matično šolo	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
E1117	Iz tega razloga se izvaja mogoče manj preventivnih dejavnosti na podružnici, ker se niti ne zazna takih potreb.	Manjše izvajanje preventivnih dejavnosti na podružnični šoli zaradi manjših potreb	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah in v manjših šolah v manjši meri	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
E1118	Ampak se pa izvaja, NEON se v vsakem primeru izvede.	Izvajanje NEON programa na podružnicah	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
E1119	Smo imele tudi že za povezovanje skupine delavnice	Izvajanje delavnic za povezovanje skupine	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
E1211	Večinoma vsi	V preventivne dejavnosti vključeni večinoma vsi razredi	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
E1212	NEON se sicer izvaja od 2. do 8. razreda	Izvajanje NEON programa od 2. do 8. razreda	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
E1213	To sem jaz se pa izvaja v vseh razredih.	Izvajanje programa To sem jaz, v vseh razredih	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
E1214	Kakšne preventivne dejavnosti imamo tudi že v prvih razredih	Izvajanje preventivnih dejavnosti že v 1. razredu	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
E1215	Je šla svetovalna delavka ali pa DSP učiteljica izvajati, tudi malo za povezovanje,	Izvajanje delavnic za dobre medosebne odnose v 1. razredu	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti

	za druženje, delo na odnosih			
E1216	Gre po celi vertikali	Preventivne dejavnosti razporejene po celi vertikali	Izvajanje preventivnih programov v obdobju šolanja	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
E1217	Je pa v enih razredih manj in v drugih več.	Izvajanje preventivnih dejavnosti v različni meri v različnih razredih	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
E1311	Izvajajo se skozi celotno osnovno šolo	Izvajanje skozi celotno osnovno šolo	Izvajanje preventivnih programov v obdobju šolanja	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
E1312	V 1. in 9. se izvajajo v manjši meri, kot vmes.	Manj izvajanja preventivnih delavnic v 1. in 9. razredu	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
E1313	Najpogosteje izvajamo preventivne dejavnosti v 5., 6., 7. in 8. razredu.	Najpogostejše izvajanje preventivnih dejavnosti v 5., 6., 7. in 8. razredu	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
E1314	Se pa izvajajo skozi celotno šolsko leto	Izvajanje delavnic skozi celotno šolsko leto	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
E1411	Najpogosteje je tam od 3. dalje	Najpogostejše izvajanje preventivnih dejavnosti od 3. razreda naprej	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
E1412	Se že v 2. pogovarjamo ampak mogoče še ni zaznat takih konfliktov	V nižjih razredih se še ne zaznava veliko konfliktov	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
E1413	Čeprav se mi zdi, da najbolj bi mogli delat ravno na nižjih razredih	Največ dela bi bilo potrebno vložiti v nižje razrede	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
E1414	Sploh mogoče v 5., smo imeli še največ tega spletnega	Največ spletnega nasilja izvedenega v 5. razredu	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
E1415	Potem od 5. naprej se tudi mi najbolj vključujemo oziroma jih poskušamo z nekimi takimi preventivnimi delavnicami usmerjat.	Vključevanje in usmerjanje s preventivnimi delavnicami od 5. razreda naprej	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti

E1416	Zdaj o spletnem nasilju govorimo že prej recimo, že v nižjih razredih	Pogovor o spletnem nasilju prestavljen na nižje razrede	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
E1511	Smo prilagodili delavnico iz 4. razreda za 6. razred, kakšne vsebine smo mogoče spustili, kaj prilagodili.	Prilagoditev vsebine delavnice iz 4. razreda za 6. razred	Prilagajanje ciljev, tem in vsebin	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
E1512	Ne samo na starost, gledamo tudi na potrebe.	Prilagajanje na starost in potrebe	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
E1513	Imamo eno delavnico zastavljeno, kjer jih učimo, kako blokirati stvari, zdaj tam je tudi za Facebook prikazano ampak mi vidimo, da otroci Facebooka ne uporabljajo več in tega potem niti ne pokažemo.	Izpuščanje govora o spletnih aplikacijah, ki jih otroci ne uporabljajo več	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
E1514	Prilagajamo se bolj trendom na nek način.	Prilagajanje trendom	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
E1515	Zato, ker te delavnice imamo že zastavljene, ker so že starosti prilagojene	Delavnice že prilagojene starosti	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
E1516	Jim damo bolj skupinsko delo, da ni toliko frontalnega dela	Izvajanje dejavnosti skozi skupinsko delo	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
E1517	Da nismo sami mi tisti, ki govorimo ampak da poskušamo tudi njih vključiti	Vključevanje otrok v dejavnosti	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
E1611	Mi jih poskušamo pri teh preventivnih dejavnostih čim bolj vključevati	Čim večje vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
E1612	So torej zraven, da sodelujejo	Prisotnost in sodelovanje učiteljev v preventivnih dejavnostih	Prisotnost pri izvajanju preventivnih dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti

E16I3	Da tudi slišijo, kaj učenci povejo in da so potem tudi za njih to neke povratne informacije	Povratne informacije za učitelje s strani učencev	Prisotnost pri izvajanju preventivnih dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
E16I4	Te informacije, ki jih na teh delavnicah dobijo, uporabljajo potem tudi naprej.	Uporabljanje pridobljenih informacij	Uporaba znanja pri učnih urah	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
E16I5	Da se ne konča samo z eno delavnico ampak da lahko učitelji ponavljajo z njimi te vsebine še naprej	Ponavljjanje vsebine slišane na delavnici	Uporaba znanja pri učnih urah	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
E16I6	So pa večinoma razredniki vključeni v te preventivne dejavnosti.	Vključenost razrednikov v preventivne dejavnosti	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
E16I7	Oni kakšno delavnico izvedejo	Izvajanje delavnic s strani razrednikov	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
E16I8	Ker so oni tisti, ki najbolj poznajo svoj razred.	Razredniki najbolj poznajo svoj razred	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
E17I1	Najbolj smo me vključene, pa učiteljice dodatne strokovne pomoči, pa razredniki	Najbolj vključene svetovalne delavke, učiteljice dodatne strokovne pomoči in razredniki	Vključevanje šolskega osebja v preventivne dejavnosti	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
E18I1	Starši so vključeni tako, da jim predstavimo ta program	Predstavitev preventivnega programa staršem	Predstavljanje preventivnih programov staršem	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
E18I2	Pa da smo jim dali neke napotke	Dajanje napotkov staršem	Obveščanje staršev	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
E19I1	Tako da jih vključimo v dneve dejavnosti	Vključenost v dneve dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
E19I2	Socialna delavka je prišla	Obisk socialne delavke	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in

				zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
E19I3	»Tačke pomagačke« so prišle, pa smo naredili eno delavnico v povezavi z odnosom do živali, pa smo potem to povezali tudi z našimi odnosi, medosebnimi.	Izvajanje delavnice s strani »Tačk pomagačk« na temo odnosa do živali in povezave z medosebnimi odnosi	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
E19I4	»Jaz intimi« smo imeli, so prišle za 9. razrede, pa o spolnih odnosih razlagat, kar se tudi na nek način povezuje s tem, ker se potem lahko tudi nanašamo na naše osebne meje	Izvajanje delavnice »Jaz intimi« na temo spolnih odnosov v povezavi z osebnimi mejami	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
E19I5	Imamo o zdravi spolnosti ampak poskušamo te vsebine glede odnosov tudi vpletati noter.	Pogovor o zdravi spolnosti in vpletanje vsebin o odnosih	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
E19I6	Poskušamo najt čim več različnih strokovnjakov iz naše lokalne skupnosti	Sodelovanje z različnimi strokovnjaki iz lokalne skupnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
E20I1	Pri izvajanju bolj v tem smislu, da jih poskušamo vključevati v igro vlog.	Vključevanje učencev v igro vlog	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
E20I2	Da bi prav vodili oni ta program, ne.	Programa učenci ne vodijo	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju

				preventivnih programov
E20I3	So aktivni, dejavni, razmišljajo o tem, da oni predstavijo kakšne vsebine z igro vlog.	So aktivni, dejavni in predstavijo vsebino z igro vlog	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
E21I1	Ja, je.	Krog je sklenjen	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
E21I2	So učitelji oziroma razredniki zraven pri preventivnih dejavnostih	Prisotnost učiteljev in razrednikov pri preventivnih dejavnostih	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
E21I3	Da potem to, kar delamo na delavnicah, vključujejo tudi v svoje ure	Vključevanje vsebin iz delavnic v učne ure	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
E21I4	Starši pa bolj v tem smislu, da so obveščeni o delavnicah, da se jim predstavi preventivne dejavnosti, pa nudi kakšno predavanje.	Obveščanje in predstavitev preventivnih dejavnosti ter nudenje predavanja staršem	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
E22I1	Da potem prepoznajo, kakšno moč imajo priče.	Spoznajo moč prič	Ukrepanje prič	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
E22I2	Ko pride do kakšnega konflikta ali nasilja, vejo, kako bi mogli ravnati in kako ni prav, da so ravnali.	Zavedanje o pravilnem ravnanju	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
E22I3	Da se ne smejejo en drugemu, ko hoče nekdo svoje mnenje povedati.	Se ne posmehujejo drug drugemu ob izražanju mnenj	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
E22I4	Da vejo, da morejo »screenshootat« pa prit pokazati	Naredijo posnetek zaslona in ga pokažejo šolskemu osebju	Znanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
E22I5	Da so nekako opolnomočeni z informacijami in da jih	Opolnomočenje in znanje za uporabo informacij	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi

	znajo potem tudi uporabiti			preventivnih dejavnosti
E2216	Da se o nekih stvareh pogovarjamo in poskušamo razčistiti, kako bi bilo pa boljše, da bi naredili.	Pogovor o pravilnem odzivanju	Znanje o pravilnem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
E2217	Jih tudi veliko pride sem na naša vrata in povejo, kaj se je dogajalo	Poročanje svetovalnim delavkam o dogajanju	Poročanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
E2218	Vejo, da imajo podporo, da se lahko zanesejo tudi na nas.	Zavedanje o podpori svetovalnih delavk	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
E2219	Znajo postaviti svoje meje, na nek asertiven način.	Znanje o postavljanju mej na asertiven način	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
E22110	Začnejo uporabljati to znanje.	Uporaba znanja pridobljenega na preventivnih delavnicah	Znanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
E22111	Poskušajo tudi na drugačne načine reševati stvari.	Reševanje stvari na nov način	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
E2311	Jaz bi rekla, da ja	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
E2312	Da se ene stvari ustavijo ali pa da se dogajajo v manjši meri.	Ustavitev nasilja in izvajanje v manjši meri	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
E2313	Ali pa da pridejo povedati	Poročajo o dogajanju	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju

				preventivnih programov
E2314	Koliko se pa zmanjšuje, je pa težko reči, ker ene stvari znajo biti tudi dosti prikrite	Problem prikritosti nasilja	Sprememba prostora in časa nasilja	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
E2315	Kar je nam vidno, bi rekla, da smo uspešni	Uspešnost preventivnih programov glede na videno	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
E2411	Jaz bi rekla, da pozitivno.	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
E2412	Tudi, če se nam zdi, da teh dejavnosti izvajamo premalo, je še vseeno dobro, da vsaj nekaj delamo v tej smeri.	Pomembno izvajati vsaj nekaj preventivnih dejavnosti	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
E2413	Smo izvajali ples za otroke, da so se malo povezali	Izvajanje plesa za otroke v namen povezovanja	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
E2414	Potem kino pod zvezdami	Izvajanje kina pod zvezdami v namen povezovanja	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
E2415	Da se trudimo že z nekimi takimi vsebinami, da do preventivnih dejavnosti sploh ne pride, ker so otroci z nekimi vsebinami že na drug način povezani.	Izvajanje dejavnosti za povezovanje otrok	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja

E2416	Da znajo na nek način sodelovat med sabo	Sodelovanje med učenci	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
E2417	Da organiziramo tutorstvo na šoli	Organizacija tutorstva na šoli	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
E2418	Da ti učenci, ki so zdaj na matični šoli, grejo predstavljat svoje izkušnje na podružnično šolo.	Predstavljanje izkušenj učencev iz matične šole na podružnični šoli	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
E2419	Je bolje, da skrbimo za klimo v šoli, kot da bi uporabljali preventivne programe.	Skrb za klimo v šoli namesto uporabe preventivnih programov	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
E2511	Ko jih poskušaš v višjih razredih spomnit, kaj smo delali v prejšnjih razredih in vidiš, da se nekateri spomnijo	Otroci se spomnijo, kaj so delali v nižjih razredih	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
E2512	Da rečejo, da jim je bilo všeč.	Otrokom so preventivne dejavnosti všeč	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
E2513	Da so že prej opolnomočeni z nekim znanjem	Opolnomočenje otrok z znanjem	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
E2514	Da so z nekimi stvarmi že seznanjeni.	Seznanjenost s stvarmi	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
E2515	Da se potem tudi bolj povežejo med sabo.	Povezovanje med otroki	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
E2516	Pa da vejo, na katere osebe se lahko zanesejo.	Zavedanje, na koga se lahko zanesejo	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
E2611	Nekih posebnih testov nimamo.	Ni posebnih testov	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov

				preventivnih programov
E2612	Lahko pa mogoče merimo po tem, kaj se dogaja na drugih šolah, pa potem primerjamo, ali smo dovolj učinkoviti ali ne.	Primerjanje z drugimi šolami	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
E2613	Na delavnicah primerjamo, imamo ene take vprašalnike, koliko se dogaja tega medvrstniškega nasilja	Vprašalniki o medvrstniškem nasilju	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
E2614	Po pravici povedano tudi zmanjka časa.	Pomanjkanje časa	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
E2615	Smo pa zdaj vpletli tudi študentke, ki delajo magistrsko, tako da so one zdaj preverjale 7., 8. razred, tako da si poskušamo tudi na tak način pomagat.	Preverjanje s pomočjo raziskav študentk	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
E2616	Pa z nekimi evalvacijskimi vprašalniki	Izpolnjevanje evalvacijskih vprašalnikov	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
E2617	Da razredniki ali pa učitelji poročajo, da je tega manj, da so se stvari umirile	Opazanje zmanjšanja nasilja s strani učiteljev in razrednikov	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
E2618	Preverim pri teh osebah, ki so doživljale nasilje, a so se kakšne stvari spremenile ali ne	Preverjanje pri osebah, ki so doživljale nasilje	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
E2619	Že po tem, da ti otroci ne doživljajo več nasilja, zaznaš, da nekaj učinka je pa bilo.	Konec izvajanja medvrstniškega nasilja	Prenehanje izvajanja medvrstniškega nasilja	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
F111	Imamo NEON, ki ga zdaj par let izvajamo	Izvajanje programa NEON	Preventivni programi	Število preventivnih programov
F112	Potem je pa še prostovoljstvo	Izvajanje prostovoljstva	Preventivni programi	Število preventivnih programov

F1I3	Projekt Dobro sem, ki je povezan tudi s tem duševnim zdravjem, dobro samopodobo	Izvajanje projekta Dobro sem	Preventivni programi	Število preventivnih programov
F2I1	NEON je prav specifično za medvrstniško nasilje.	Najpogostejši je program NEON, ki je specifični program za medvrstniško nasilje	Najpogostejši preventivni programi	Najpogostejše izvajane preventivni programi
F3I1	Delavnice z učenci izvaja šolska svetovalna služba.	Izvajanje delavnic z učenci s strani šolske svetovalne službe	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
F3I2	Jaz imam na primer v okviru tehniških dni delavnice za 8. razrede na temo varni na internetu, preprečevanje medvrstniškega nasilja, moč besed	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega in spletnega nasilja v 8. razredu	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
F3I3	Imamo v okviru razrednih ur tudi veliko delavnic.	Izvajanje delavnic v okviru razrednih ur	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
F3I4	Ni nujno, da je vezano ravno na pojavnost nekega nasilja ampak ko čutimo, da je spet čas, da te stvari ponovimo, pač izvedemo te delavnice	Izvajanje delavnic za obnavljanje znanja po občutku	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
F3I5	Razredniki se tudi veliko s tem ukvarjajo	Izvajanje delavnic s strani razrednikov	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
F3I6	Delavnice pa bolj svetovalna služba izvaja no, pa kakšne seminarje.	Izvajanje delavnic in seminarjev s strani svetovalne službe	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja

F3I7	Lansko leto smo imeli izobraževanje za učitelje in za starše na temo preprečevanja nasilja od društva za nenasilno komunikacijo.	Izobraževanje za starše in učitelje na temo preprečevanja nasilja s strani Društva za nenasilno komunikacijo	Izvajanje seminarjev in izobraževanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
F4I1	Te vsebine so v bistvu zajete v tistih programih, ki sem jih omenila prej	Vsebine za krepitev medvrstniškega sodelovanja zajete v več programih	Programi na temo medvrstniškega sodelovanja	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
F4I2	Na primer projekt Dobro sem	Vsebine za krepitev medosebnih odnosov v projektu Dobro sem	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
F4I3	Pa svetovalna služba še posebej pripravi kakšne delavnice na to temo, ker se nam te stvari zdijo res zelo pomembne	Izvajanje delavnic na to temo s strani svetovalne službe	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
F4I4	Včasih pa povabimo tudi kakšne zunanje izvajalce, da spregovorijo o kakšni takšni temi.	Vabilo zunanjim izvajalcem za izvajanje delavnic na to temo	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
F5I1	Glede na te aktualne informacije, ki jih dobivamo.	Odzivanje glede na aktualne informacije	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
F5I2	Potem smo imeli za učitelje še posebej, s strani policije predstavitev tega Amok protokola	Izvajanje predavanja o Amok protokolu za učitelje s strani policije	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
F5I3	Velikokrat gremo na kakšna izobraževanja	Udeleževanje izobraževanj šolskega osebja	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
F5I4	Malo bolj svetovalne delavke pokrivamo to	Izobraževanje svetovalnih delavk in	Izobraževanje učiteljev s strani	Sodelovanje svetovalne službe

	področje, da se izobražujemo pa potem vnašamo v kolektiv neke informacije.	vnašanje informacij v kolektiv	šolske svetovalne službe	pri izvajanju preventivnih programov
F5I5	Z razredniki zelo veliko sodelujemo, da tudi oni izvajajo kakšne razredne ure	Izvajanje razrednih ur s strani razrednikov v sodelovanju s svetovalno službo	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
F5I6	Tisto, kar se dogaja po medijih, po drugih šolah, skušamo vnesti tukaj pri nas v šolo.	Vnašanje aktualnih stvari v šolo	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
F5I7	Skušamo bit zelo aktualni, da se res čim prej odzivamo ne neke stvari, zato ker tudi starši nas začnejo spraševati	Čim hitrejši odziv na dogodke, tudi zaradi zanimanja staršev	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
F5I8	Se mi zdi, da se dosti hitro odzivamo.	Hitro odzivanje	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
F6I1	Tisto, kar otroci poročajo, kje je problem, s tistim se ukvarjamo.	Ukvarjanje s problemi učencev	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
F6I2	Odkvisno, kakšne informacije dobivamo s strani otrok.	Odkvisno od informacij s strani otrok	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
F6I3	Zelo skušamo bit v kontaktu z njimi.	So v kontaktu z otroki	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
F6I4	Razredniki zelo hitro pridejo poročati, kje so njihove težave, s čim se soočajo, katera omrežja so bolj problematična v tistem obdobju	Poročanje razrednikov o težavah in socialnih omrežjih, ki so trenutno aktualna	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
F7I1	Glede na to, da imamo NEON, je kar redno.	Redno izvajanje programa NEON	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov

F7I2	NEON imamo čez celo šolsko leto	Izvajanje programa NEON celo šolsko leto	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
F7I3	Časovno ne moremo pokriti cele šole, ker nas je premalo.	Premalo izvajalcev za pokrivanje celotne šole	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
F7I4	To delamo čez celo leto, začnemo jeseni, pa potem spomladi spet en cikel ponovimo.	Izvajanje programa jeseni in spomladi	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
F7I5	Ko imamo tehniške dneve je tudi v redni delovni načrt vneseno.	Preventivne dejavnosti vnesene v redni delovni načrt	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
F7I6	Kar se tiče pa delavnic ali pa razrednih ur, to je pa ob posebnih priložnostih	Izvajanje delavnic in razrednih ur ob posebnih priložnostih	Občasno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
F8I1	Mi imamo to kar v letni delovni načrt vneseno	Vneseno v letni delovni načrt šole	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
F8I2	V letni delovni načrt šole in svetovalne službe in razrednih ur	Vključenost v letni delovni načrt šole, svetovalne službe in razrednih ur	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
F8I3	Svetovalna služba ima včasih malo težave prit v razrede	Svetovalni službi problem prit v razrede	Težave z umestitvijo preventivnih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
F8I4	Zaradi tega, ker nimamo mi ur na urniku.	Svetovalna služba brez ur na urniku	Težave z umestitvijo preventivnih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
F8I5	In potem se dogovorimo že v avgustu, koliko ur približno potrebujemo čez celo šolsko leto in že kar določimo, kdaj se bomo vključili v oddelke	Dogovarjanje o vključevanju v oddelke in številu ur v avgustu	Težave z umestitvijo preventivnih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
F8I6	Veliko je pa tega sprotnega.	Veliko dodatnih dejavnosti	Preventivni programi kot dodatne dejavnosti	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
F9I1	Tako da nam učitelji odstopijo svoje ure.	Izvajanje delavnic med učnimi urami	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov

F9I2	Tako da na naši šoli ni noben problem, učitelji zelo radi to dajo.	Dobro sodelovanje med učitelji in svetovalno službo	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
F9I3	Samo toliko, da se dogovorimo, da ni kakšnih testov ali pa spraševanj	Dogovor o datumih preventivnih dejavnosti	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
F9I4	Ampak more bit pa res vse skomunicirano, zorganizirano, dogovorjeno	Pomembna komunikacija, organizacija in dogovarjanje	Težave z umestitvijo preventivnih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
F9I5	Pa malo menjavamo, da vsi pridejo enako obremenjeno čez	Izvajajo se med različnimi učnimi urami	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
F9I6	Pa da so ti učitelji zraven.	Prisotnost učiteljev pri izvajanju delavnic	Prisotnost pri izvajanju preventivnih dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
F9I7	Da je zraven, da vidi kaj počnemo, da sliši te vsebine	Spremljanje vsebin preventivnih dejavnosti	Prisotnost pri izvajanju preventivnih dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
F9I8	Da mogoče potem koga navdušimo nad projektom, da pride kdo zraven.	Trud za priključitev dodatnega šolskega osebja k izvajanju preventivnih dejavnosti	Vključevanje šolskega osebja v preventivne dejavnosti	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
F10I1	Da je to naša prioriteta kot šole.	Prioriteta šole	Zavedanje o pomembnosti preventivnih programov	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
F10I2	Mi si želimo enega varnega, zaupnega, mirnega šolskega okolja.	Želja po varnem, zaupnem in mirnem šolskem okolju	Zavedanje o pomembnosti preventivnih programov	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
F10I3	Naravnost šole, se pravi, kakšno imamo mi vizijo, kakšno šolo si želimo.	Naravnost in vizija šole	Zavedanje o pomembnosti preventivnih programov	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
F10I4	Pričakovanja staršev	Pričakovanja staršev	Pričakovanja in potrebe staršev in otrok	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja

				preventivnih programov
F10I5	Potrebe otrok	Potrebe otrok	Pričakovanja in potrebe staršev in otrok	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
F10I6	Potrebe svetovalne službe	Potrebe svetovalne službe	Zmožnost zaznave in ukrepanja šolskega osebja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
F10I7	Razvojne potrebe otrok	Razvojne potrebe otrok	Pričakovanja in potrebe staršev in otrok	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
F10I8	Če vidimo, da nam nekaj škripa, potem se pač lotimo te tematike.	Ukvarjanje s področjem, kjer so težave	Odzivanje na dogajanje na šoli	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
F11I1	NEON izvedemo povsod isto, ne glede na to, a je matična šola ali je podružnica.	NEON program na podružnici izveden v enaki meri	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
F11I2	So določene potrebe po teh delavnicah glede nasilja malo drugačne ali jih pa ni toliko	Potrebe otrok na podružnicah drugačne in manjše	Razlika med podružnično in matično šolo	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
F11I3	Ker so to mlajši otroci pa razredničarke to urejajo.	Mlajši otroci in urejanje razredničark	Razlika med podružnično in matično šolo	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
F11I4	Svetovalna služba ali pa ti izvajalci, ki so na naši šoli, niso tako hitro dostopni.	Svetovalna služba in izvajalci težje dostopni	Razlika med podružnično in matično šolo	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
F11I5	Če je potreba, enako tudi pri njih izvedemo neke vsebine.	Enako odzivanje na potrebe otrok	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov

F11I6	Zagotovo matična šola prej dobi kakšno razredno uro	Dodeljevanje razrednih ur za preventivne delavnice matični šoli	Izvajanje preventivnih programov na matični šoli	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
F11I7	Pa me pomočnik ravnatelja dodeli v razred, zato ker je treba it nadomeščat in potem grem jaz tja s to vsebino.	Nadomeščanje pouka svetovalne delavke s preventivnimi dejavnostmi	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
F11I8	Ker na podružnico pol ure stran me ne bo dal nadomeščat.	Nadomeščanja na podružnici za svetovalno delavko ni	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
F11I9	Mogoče malo manj	Izvajanje preventivnih dejavnosti na podružnici v manjši meri	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
F11I10	Pri nas imamo tudi dober kolektiv DSP učiteljic, tako da tudi one kar dobro vstopajo v te oddelke na podružničnih šolah in potem lahko tudi one del tega prevzamejo.	Izvajanje preventivnih dejavnosti na podružnicah tudi s strani učiteljic za dodatno strokovno pomoč	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
F12I1	3., 4., 6. in 7. razred je pokrit z NEON-om	Izvajanje NEON programa v 3., 4., 6. in 7. razredu	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
F12I2	Potem je še 8. razred, kar se tiče načrtnega izvajanja, tudi zagotovo.	Načrtno izvajanje preventivnih dejavnosti v 8. razredu	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
F12I3	Potem imam pa jaz še ostale delavnice, ki se izvajajo v 4., pa 5.	Izvajanje delavnic v 4. in 5. razredu s strani svetovalne delavke	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
F12I4	Tako da načeloma mogoče 1. pa 2. razred malo manj	Manj delavnic v 1. in 2. razredu	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
F12I5	9. pa tudi nimajo tega NEON-a, imajo pa kar precej razrednih ur.	V 9. razredu veliko razrednih ur	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
F12I6	Tako da 1. pa 2. razred ne toliko, ostali so pa kar pokriti.	Manj delavnic v 1. in 2. razredu, v ostalih razredih pa več	Razredi, ki so vključeni v	Vključenost razredov v

			preventivne programe	preventivne dejavnosti
F13I1	V 1. pa 2. razredu manj, potem pa v vseh razredih.	Manj delavnic v 1. in 2. razredu, v vseh ostalih razredih pa več	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
F13I2	Če imamo pa predavanja za starše, to pa vsem ponudimo.	Predavanja za starše na voljo za vse	Izvajanja predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
F13I3	Vsem oddelkom, vsem razredom so bile predstavljene NEON delavnice.	Predstavitve NEON delavnic vsem oddelkom	Predstavljanje preventivnih programov staršem	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
F14I1	Ja, imajo prav za razrede, 2., 3., 4., 5., potem pa 7., 8.	NEON program namenjen 2., 3., 4., 5., 7. in 8. razredu	Prilagajanje programa	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
F14I2	6. pa 9. pa nimajo.	NEON programa ni v 6. in 9. razredu	Prilagajanje programa	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
F14I3	Ampak nam so rekli, da lahko prilagodimo za to, kar mi rabimo.	Prilagajanje programa potrebam otrok	Prilagajanje programa	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
F14I4	Tako da mi to delavnico, ki bi jo sicer v 7. in 8. izvajali, jo mi izvajamo 6., 7., ker v 8. imam jaz delavnice pokrite	Izvajanje delavnice iz 7. in 8. razreda, v 6. in 7. razredu	Prilagajanje programa	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
F14I5	5. bomo pa pokrili z delavnico iz 6. oziroma 7. razreda, bomo pač priredili, ker vidimo, da rabimo, da so potrebe	Izvajanje delavnice iz 6. in 7. razreda, v 5. razredu zaradi potreb	Prilagajanje programa	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
F14I6	Če grem jaz kdaj v 2. razred, bom vzela delavnico iz 3. razreda, jo priredila za 2. razred	Prirejanje delavnice iz 3. razreda za 2. razred	Prilagajanje programa	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
F14I7	Neke vsebine mogoče malo poenostavila	Poenostavljanje vsebin za mlajše otroke	Prilagajanje ciljev, tem in vsebin	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
F14I8	Kje kaj izpustila	Izpuščanje določenih delov vsebine	Prilagajanje ciljev, tem in vsebin	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev

F14I9	Kakšno igro zamenjala	Menjava igre	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
F14I10	Vsebino malo priredila njihovemu razumevanju.	Prilagajanje vsebine razumevanju otrok	Prilagajanje ciljev, tem in vsebin	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
F15I1	Bolj so izpostavljeni učenci 7., 8. in 9. razreda.	Najpogostejše izvajanje preventivnih programov v zadnji triadi	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
F15I2	Pri nas imamo v teh razredih več težav	Več težav v zadnji triadi	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
F15I3	Pri mlajših je manj tega	Pri mlajših učencih manj težav	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
F15I4	Če letos vse razrede pogledam, imamo najbolj izpostavljen en oddelek, en 7. razred	Najbolj izpostavljen en oddelek 7. razreda	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
F15I5	Tako da imamo en tak oddelek malo bolj izpostavljen	En oddelek bolj izpostavljen	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
F15I6	Vsako leto je malo drugače.	Spreminjanje skozi leta	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
F15I7	Se je pa treba s predmetno stopnjo malo bolj intenzivno ukvarjat.	Bolj intenzivno delo s predmetno stopnjo	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
F16I1	Vsem otrokom je blizu, da je v obliki delavnic, da učitelji kaj prikažejo, da jim daš neke konkretne primere.	Izvajanje preventivnih programov v obliki delavnic in konkretnih primerov	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
F16I2	Zelo jim ustreza ta sokratov način tega dialoga, preizpraševanj, kaj si	Otrokom ustreza sokratov način dialoga in podajanje mnenj	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede

	oni mislijo, kako oni vidijo situacijo.			na potrebe in izzive učencev
F16I3	Tako da moreš bit kar malo inovativen, pa se jim približat z enimi takimi malo drugačnimi oblikami dela.	Približevanje z drugačnimi oblikami dela	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
F17I1	Pri nas 5 učiteljev sodeluje v izvajanju delavnic	Izvajanje preventivnih delavnic s strani 5 učiteljev	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
F17I2	Jih vedno povabimo, da so prisotni na izvajanju delavnic	Prisotnost učiteljev pri izvajanju delavnic	Prisotnost pri izvajanju preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
F17I3	Da zadaj poslušajo, opazujejo otroke, pridobijo kakšno informacijo, tudi kako razmišljajo.	Poslušanje, opazovanje otrok, pridobivanje informacij in vpogled v razmišljanje otrok	Prisotnost pri izvajanju preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
F17I4	Učitelji kar radi pridejo	Učitelji radi sodelujejo pri preventivnih dejavnostih	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
F17I5	So kar vpleteni, pa zraven	Vpletenost v preventivne programe	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
F18I1	Svetovalna služba je tudi koordinator vseh teh vsebin.	Svetovalna služba kot koordinator preventivnih programov	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
F18I2	Kar veliko teh projektov imamo mi iz aktiva svetovalne službe čez.	Izvajanje projektov s strani aktiva svetovalne službe	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
F18I3	V sodelovanju s Svetom staršev organiziramo predavanje za starše oziroma po potrebi izvedemo same.	Organizacija in izvajanje predavanja za starše v sodelovanju s Svetom staršev	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
F18I4	Za učitelje pripravimo neke kratke povzetke za roditeljske sestanke, da jih potem predajo naprej.	Priprava vsebine za roditeljske sestanke za učitelje	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
F18I5	Tako da smo ves čas nekje zraven.	Redna vpletenost v preventivne dejavnosti	Vključevanje šolske svetovalne	Sodelovanje svetovalne službe

			službe v preventivne dejavnosti	pri izvajanju preventivnih programov
F19I1	Preko Sveta staršev izvedo, kako se izvaja to na šoli, na roditeljskih sestankih so obveščeni o teh stvareh	Obveščenost o izvajanju preventivnih programov	Obveščanje staršev	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
F19I2	Imamo predavanja za njih	Izvajanje predavanj za starše	Izvajanje predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
F19I3	Če pride do kakšnih težav, so vedno vključeni na teh pogovorih.	Vključenost v pogovore v primeru težav	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
F19I4	Načeloma bolj v tem smislu, da jih obveščamo, ozaveščamo, da jih seznanjamo, kako stvari tečejo.	Obveščanje, ozaveščanje, seznanjanje staršev	Obveščanje staršev	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
F20I1	Z Društvom za nenasilno komunikacijo smo imeli predavanje	Predavanje Društva za nenasilno komunikacijo	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F20I2	Tako da se poslužujemo teh zunanjih izvajalcev, ki izvajajo te vsebine.	Posluževanje vsebin zunanjih izvajalcev	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F20I3	V obliki nekih delavnic za starše ali pa v obliki predavanj za starše	Izvajanje predavanj in delavnic za starše	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov

F2014	Pa potem predavanj pa delavnic za učitelje.	Izvajanje predavanj in delavnic za učitelje	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F2015	Imamo pa, kadar gre za bolj take akutne stvari, policijo tudi vedno zraven.	Obisk policije ob večjih težavah	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F2016	Policijo sicer zelo neradi vključujemo, zato ker se nam zdi, da ima včasih ta strašilni moment	Redko vključevanje policije zaradi strahu otrok	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F2017	Jih pa povabimo s kakšnimi preventivnimi dejavnostmi, da se oglasijo v šoli, pa da mogoče v kakšnem razredu kakšno predavanje izvedejo.	Izvajanje predavanj v razredih s strani policije	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F2018	Zadnjič se nam je kar policist sprehodil po šoli, pa nismo bili nič obveščeni.	Obhod policije po šoli brez vnaprejšnjega obvestila	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F2019	Se morejo tudi policisti glede tega malo izobraziti, pa malo vedet, kako je prav pristopiti do otrok	Potreba po izobraževanju policistov o pravilnem pristopu do otrok	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju

				preventivnih programov
F20I10	CSD ampak tam je res kurativa.	Sodelovanje s centrom za socialno delo v smislu kurative	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F20I11	Ta ISA inštitut, ki je krovni, z njim imamo te intervizije, supervizije, se lahko na njih obrnemo.	Izvajanje intervizij in supervizij s strani ISA inštituta	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F20I12	Aktiv tudi sodeluje, se srečujemo, pa potem izmenjamo neke informacije.	Srečevanje aktiva in izmenjava informacij	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F20I13	Včasih kontaktiramo tudi kakšno športno društvo.	Sodelovanje s športnimi društvi	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F20I14	Smo kontaktirali eno športno društvo in smo jih pač prosili, da so tudi pri njih pozorni na vedenje	Sodelovanje s športnim društvom, v katerega so vključeni učenci	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F20I15	Pomembno je, da imamo mi odnose z otroki in starši.	Pomemben odnos z otroki in s starši	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih

F20I16	S kakšnimi športnimi društvi ampak v bolj pozitivnem smislu, da bolj vplivajo na njih, se bolj povežejo, da izpostavijo močna področja.	Vpliv športnih društev na otroke, povezanost z njimi in izpostavljanje močnih področij otrok	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
F21I1	Kar se NEON-a tiče sodelujejo tako, da vsako od teh aktivnosti preizkusijo	Preizkušanje aktivnosti v programu NEON	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
F21I2	Da bi jih prav izvajali, smo tudi že imeli, v smislu nekih vzgojnih ukrepov	Izvajanje preventivnih programov v smislu vzgojnih ukrepov	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
F21I3	Pa so mogli potem predstaviti neko temo v svojem oddelku, pa v tistem oddelku, kjer je izvajal nasilje	Predstavitve teme v oddelku učenca, ki je izvajal nasilje in v oddelku, kjer se je nasilje izvajalo	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
F22I1	Ja, jaz mislim, da je.	Krog je sklenjen	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
F22I2	Vsi trije smo vpleteni, obveščeni, sodelujemo, drug od drugega dobivamo informacije, se odzivamo na stvari.	Vpletenost, obveščenost, sodelovanje in odzivanje vseh treh deležnikov	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
F22I3	Nekje smo bolj uspešni, nekje manj	Včasih je krog bolj sklenjen, včasih slabše	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
F22I4	Imajo tudi šolsko skupnost, ki deluje dosti dobro.	Delovanje šolske skupnosti	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
F23I1	Učenci hitreje poročajo, če se jim kaj dogaja	Hitrejše poročanje o dogajanju	Poročanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti

F23I2	Pridejo v svetovalno službo, ker tukaj smo me veliko bolj dosegljive, ker smo statične	Otroci se obračajo na svetovalne delavke zaradi dostopnosti	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
F23I3	Seveda je pa moja odgovornost, da jaz takrat res odreagiram.	Odgovornost svetovalne delavke za ukrepanje	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
F23I4	Poročanja učiteljem o neprimernem vedenju, o nasilju, je več s strani učencev in tudi staršev.	Več poročanja učencev in staršev o nasilju učiteljem	Poročanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
F23I5	Vejo, komu morejo poročati	Znanje o tem, komu poročati	Poročanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
F23I6	Malo bolj so pozorni na te pojavne oblike, se pravi poznajo več stvari.	Poznavanje več oblik nasilja	Znanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
F23I7	Da smo uspeli v teh letih malo bolj zaostri čute za to.	Zaostrovanje čutov za nasilje	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
F23I8	Ne zdi se nam pa, da bi bilo manj nasilja.	Medvrstniško nasilje se ni zmanjšalo	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
F23I9	Mogoče bi jaz celo prej rekla, da imam občutek, da je več, zato ker več poročajo.	Zaradi več poročanja o nasilju, občutek, da ga je več	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
F23I10	Ampak odnosi so pa zaradi tega mogoče boljši, ker hitreje razčistimo stvari.	Boljši odnosi zaradi hitrejšega razreševanja stvari	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja

F24I1	Že v osnovi ga je več.	Več nasilja v družbi na splošno	Povečevanje nasilja v družbi	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
F24I2	Mi smo imeli eno dozo nasilja. Dopoldne, v času šolanja	Včasih ena doza nasilja, dopoldne	Sprememba prostora in časa nasilja	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
F24I3	Oni, ko pridejo domov, imajo še drugo dozo na spletu.	Zdaj še druga doza nasilja doma, na spletu	Sprememba prostora in časa nasilja	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
F24I4	Se pravi, dvakratno obremenjeni	Dvakratna obremenjenost	Sprememba prostora in časa nasilja	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
F24I5	Ampak ga hitreje odkrivamo, hitreje se stvari rešijo	Hitrejše odkrivanje in reševanje	Pozitivni učinki preventivnih programov	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
F25I1	Dobro, to lahko zagotovo rečem.	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
F25I2	Zato, ker imamo veliko tega, imamo Korak sončku	Izvajanje preventivnega programa Korak sončku	Preventivni programi	Število preventivnih programov
F25I3	Mednarodni projekt Pozdrav ptic miru	Izvajanje mednarodnega projekta Pozdrav ptic miru	Preventivni programi	Število preventivnih programov
F25I4	Šola sobivanja.	Izvajanje programa Šola sobivanja	Preventivni programi	Število preventivnih programov

F25I5	Vpliva na odnose.	Vpliv preventivnih programov na odnose	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
F25I6	Če smo v nekih zaupnih odnosih, da se slišimo, imajo otroci tudi več zaupanja v učitelje	Več zaupanja otrok v učitelje ob vzpostavitvi dobrih odnosov	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
F25I7	Se mi zdi, da se otroci kar v redu počutijo.	Dobro počutje otrok na šoli	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
F26I1	Težko rečem ampak mislim, da se bo pokazalo v odnosih	Sprememba v odnosih	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
F26I2	V zaupanju	Vpliv na zaupanje	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
F26I3	V občutjih varnosti, ki jih bodo imeli otroci	Vpliv na občutek varnosti otrok	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
F26I4	Tudi učitelji, konec koncev.	Vpliv na občutek varnosti učiteljev	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
F26I5	Saj se že čuti ta zaupnost med njimi, da pridejo povedat	Zaradi zaupanja poročajo o nasilju	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
F27I1	Tukaj smo pa bolj »švoh«.	Potrebno delo na tem področju	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
F27I2	Ne merimo jih	Učinki preventivnih programov se ne merijo	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
F27I3	Ko vidiš, da je več učiteljev, učencev pri tebi	Kazalnik učinkov zaupanje učencev in učiteljev	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov

F2714	Učitelji hitreje pridejo do tebe.	Kazalnik učinkov iskanje pomoči učiteljev v svetovalni službi	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
G1I1	Kot preventivne programe na naši šoli imamo zasnovane socialne delavnice	Izvajanje socialnih delavnic	Preventivni programi	Število preventivnih programov
G1I2	Letos smo začeli sodelovati tudi z organizacijo Živ? Živ!	Sodelovanje z organizacijo Živ? Živ!	Preventivni programi	Število preventivnih programov
G1I3	So prišli imet delavnico za naše šestošolce, na področju samomorilnosti, samopoškodovanja, verbalno nasilje, psihično, kdaj do tega pripelje.	Izvajanje delavnice za 6. razred o samomorilnem vedenju, samopoškodovanju in nasilju	Preventivni programi	Število preventivnih programov
G1I4	Smo imeli tudi Kor-net, je pa spletna platforma, kjer lahko otroci najdejo različne informacije, postavijo vprašanja	Izvajanje delavnic spletne platforme Kor-net, kjer lahko otroci najdejo informacije in postavijo vprašanja	Preventivni programi	Število preventivnih programov
G1I5	Vključeni smo tudi v projekt Tom telefon, ki se izvaja čez celo leto	Vključenost v projekt Tom telefon	Preventivni programi	Število preventivnih programov
G1I6	Imamo na šoli tudi skrinjico Zaupaj mi, kamor lahko otroci vržejo anonimna pisma ali pa se podpišejo, pa potem poskusimo rešit zadeve.	Skrinjica Zaupaj mi, za anonimna pisma otrok	Preventivni programi	Število preventivnih programov
G1I7	Letos smo bili tudi del kratkih filmov na temo duševnega zdravja, smo peljali osmošolce v kino.	Ogled kratkih filmov na temo duševnega zdravja v kinu za 8. razred	Preventivni programi	Število preventivnih programov
G1I8	Pa jaz sem sodelovala v projektu Integriteta, v sklopu katerega smo pa potem tudi imeli različne dejavnosti za prepoznavanje in preprečevanja nasilja v šoli.	Sodelovanje v projektu Integriteta in izvajanje dejavnosti na temo nasilja v šoli	Preventivni programi	Število preventivnih programov

G2I1	Te socialne delavnice, to izvajamo ves čas	Izvajanje socialnih delavnic skozi celo leto	Najpogostejši preventivni program	Najpogosteje izvajan preventivni program
G2I2	Ker jih lahko znotraj šole, ker sva dve zaposleni, pa jih lahko lažje	Izvajanje socialnih delavnic s strani šolskih svetovalnih delavk	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
G3I1	Delavnice ja.	Izvajanje delavnic	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
G3I2	Učitelji smo imeli izobraževanje iz te organizacije Živ? Živ!	Izobraževanje učiteljev s strani organizacije Živ? Živ!	Izvajanje seminarjev in izobraževanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
G3I3	Drugače pa za otroke imamo	Izvajanje delavnic za otroke	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
G3I4	Mi sami se pa preko raznih spletnih priročnikov izobražujemo	Izobraževanje šolskega osebja preko spletnih priročnikov	Izvajanje seminarjev in izobraževanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
G3I5	So učitelji tudi seznanjeni s tem.	Seznanjanje učiteljev s programi	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
G4I1	Ja, v teh socialnih delavnicah	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja preko socialnih delavnic	Programi na temo medvrstniškega sodelovanja	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
G4I2	Če mi opazimo neko spremembo pri učencu, se v prvi vrsti naredi razgovor razrednika z	Opravljanje razgovora razrednika z učencem po opažanju sprememb in	Vključevanje šolskega osebja v preventivne dejavnosti	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe

	učencem, potem se pa že tudi jaz vključim	vključitev svetovalne službe		
G4I3	In sem potem tudi starše obvestila, opravila razgovore, zapisnike	Obveščanje in opravljanje razgovorov s starši in pisanje zapisnikov	Obveščanje staršev	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
G4I4	Potem se pa tudi neka mediacija naredi	Izvajanje mediacije	Programi na temo medvrstniškega sodelovanja	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
G5I1	Smo dosledni	Doslednost	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
G5I2	Spremljamo	Spremljanje	Spremljanje sprememb na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
G5I3	Da poskušamo prepoznati, preprečevati	Prepoznavanje in preprečevanje	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
G5I4	Imamo na drugi strani pa starše, ki pa mogoče ne opravljajo ravno tiste svoje vloge, kljub temu, da jih včasih opozarjamo, da se nekaj dogaja, pa včasih niso ravno toliko odgovorni, da bi stvar resno vzeli v roke.	Težave s starši, ki se ne odzivajo na opozarjanje na probleme	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
G6I1	Vsaka delavnica se prilagodi glede na starost otrok	Prilagajanje delavnic glede na starost otrok	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
G6I2	Pa tudi na potrebe znotraj razreda.	Prilagajanje preventivnih delavnic glede na potrebe znotraj razreda	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
G6I3	Posvetujemo se z razredniki, pa na splošno z učitelji, če vidijo, da je nekaj v	Prilagajanje glede tega, kar je v razredu v ospredju	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede

	ospredju, se potem delavnica poskuša prilagoditi temu.			na potrebe in izzive učencev
G6I4	Opažamo tudi, da se med puncami pojavlja vedno več psihičnega in verbalnega nasilja in včasih jaz vzamem skupino punc znotraj razreda, potem se pa samo s puncami pogovorimo, kaj se znotraj razreda dogaja	Pogovor z dekleti o psihičnem nasilju med njimi s svetovalno delavko zaradi porasta tega nasilja	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
G6I5	Ker se mi zdi, da dekleta potrebujejo drugačen pristop in da težje govorijo ob prisotnosti fantov	Drugačen pristop za dekleta	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
G6I6	Na ta način poskušamo prilagoditi delavnice, da jih malo ločimo, da naredimo bolj prijetno okolje.	Prilagajanje delavnic z ločevanjem fantov in deklet in ustvarjanjem prijetnega okolja	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
G7I1	Poskušamo jih izvajati redno	Trud za redno izvajanja	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
G7I2	Vsi pa vemo, da je časovna stiska.	Problem je časovna stiska	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
G7I3	Se trudimo, da bi preventivo imeli v ospredju.	Trud za preventivo v ospredju	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
G7I4	Jaz sem mnenja, da dejavnosti le ob posebnih priložnostih nimajo učinka.	Dejavnosti le ob posebnih priložnostih nimajo učinka	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
G7I5	Če ti tega ne izvajaš redno in ozaveščaš, potem tudi ta posebna priložnost ne bo imela nekega učinka.	Brez rednega izvajanja in ozaveščanja posebna priložnost nima učinka	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
G7I6	Tam, ko opažamo, da je v razredu porast tega, da smo mogoče bolj dosledni, pa njim več časa namenimo, kot pa drugim, ko situacija teče normalno.	Več časa namenjenega razredom, kjer je porast neprimernega vedenja	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov

G8I1	Dodatne dejavnosti	Dodatne dejavnosti	Preventivni programi kot dodatne dejavnosti	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
G8I2	Niso v rednem učnem načrtu.	Niso v rednem učnem načrtu	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
G8I3	Težko jih je vključit, ker so učni načrti za šole natrpani do zadnje minute	Preventivne dejavnosti težko vključit v učni načrt zaradi natrpanosti	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
G8I4	Se v bistvu vse te preventivne dejavnosti znotraj našega kolektiva časovno usklajujejo	Usklajevanje preventivnih dejavnosti znotraj kolektiva	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
G8I5	Predvsem se neke razredne ure izkoriščajo za to	Koriščenje razrednih ur za preventivne dejavnosti	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
G8I6	Drugače se pa res prilagajamo, da ti kdaj kakšen učitelj kakšno uro odstopi	Izvajanje preventivnih dejavnosti tudi med učnimi urami	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
G8I7	Ampak to je res tisto sodelovanje, pa dobra volja zaposlenih, da se prilagodijo.	Sodelovanje in prilagajanje šolskega osebja	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
G9I1	Največ na razrednih urah.	Preventivne dejavnosti se najpogosteje izvajajo na razrednih urah	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
G9I2	Na razredni stopnji je bolj fleksibilno, ker tam jih v večini poučuje en učitelj in si lahko v dnevu urnik malo spremeni in je lažje tiste ure dobit noter kot na predmetni	Na razredni stopnji tudi med učnimi urami, ker si en učitelj lažje prilagodi urnik	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
G9I3	In je potem res večje tisto načrtovanje, kdaj lahko izvedeš.	Veliko načrtovanja za izvedbo	Težave z umestitvijo preventivnih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
G10I1	Da opazimo, da se v nekem razredu začne neko izpostavljanje, verbalno nasilje, da učenci nehajo sodelovat med sabo	Ugotovitev za izpostavljanje in nasilje v razredu	Pojav in porast nasilja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov

G10I2	Da učitelji opažajo, da bolj individualno delajo	Opažanje učiteljev, da otroci delajo individualno	Odzivanje na dogajanje na šoli	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
G10I3	Če se opazi, da nek učenec spremeni vedenje, se izvede tudi kak individualni pogovor, da vidimo, kaj se dogaja	Izvajanje individualnih pogovorov ob spremembah na učencih	Odzivanje na dogajanje na šoli	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
G11I1	Je zagotovo povezano tudi z velikostjo šole	Povezava izvajanja preventivnih programov z velikostjo šole	Razlika med veliko in malo šolo	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
G11I2	Večja kot je šola, več učencev je, težje je celo situacijo nadzorovat	Težje nadzorovanje situacije v večjih šolah	Razlika med veliko in malo šolo	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
G11I3	Če imaš pa potem v ozadju še neko podružnično šolo, je pa v večini tako, da svetovalna delavka ni ena fiksna na podružnični šoli	Podružnične šole brez stalne svetovalne delavke	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikost ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
G12I1	Vsi, se trudimo, da vsi	V preventivne dejavnosti vključeni vsi razredi	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
G12I2	Sicer prvi razred nam mogoče ostaja malo bolj v ozadju, oni pač pridejo na novo, se prilagajajo.	Izvajanje v manjši meri v 1. razredu zaradi prilagajanja	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
G12I3	Ker je tudi v prvem razredu še en čas vzgojiteljica noter in res tudi tisti dve lahko znotraj razreda veliko delata na tem	Delo na preventivnih dejavnostih v 1. razredu s strani učiteljice in vzgojiteljice	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
G12I4	Tudi potem naprej na razredni stopnji ni toliko	Manj preventivnih dejavnosti na razredni stopnji	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
G12I5	Je pa to ozaveščanje in reševanje konfliktov pomembno, da se jih nauči.	Pomembno ozaveščanje in učenje reševanja konfliktov	Trud za vključevanje vseh razredov	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti

G13I1	Poskušamo skozi celotno osnovno šolo	Skozi celotno osnovno šolo, če se da	Izvajanje preventivnih programov v obdobju šolanja	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
G13I2	Odvisno od časovne stiske, od dogajanja	Odvisno od časa in dogajanja	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
G14I1	Tam 6., 7., je res tisti prehod na predmetno stopnjo, ko tudi prihaja ta puberteta, spremembe, tam postajajo ta kritična leta	Najpogostejše izvajanje preventivnih programov v 6. in 7. razredu zaradi pubertete in sprememb	Najpogostejše vključeni razredi	Razredi, ki so najpogostejše vključeni v preventivne dejavnosti
G15I1	Preden izvajaš kakršnokoli dejavnost, jo prilagodiš glede na starost učencev, interese, zanimanja	Prilagajanje dejavnosti starosti, interesom, zanimanjem, pred izvajanjem	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencem
G15I2	Včasih je dobro uporabiti tudi te kratke filmčke, da imajo neko sporočilo	Uporaba kratkih filmov s sporočilom	Uporaba ustvarjalnih pristopov pri delu z mlajšimi otroki	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencem
G16I1	Učitelji sodelujejo s svetovalno službo	Sodelovanje učiteljev s svetovalno službo	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
G16I2	Oni so prvi znotraj šole in razreda, ki opazajo spremembe pri učencih.	Prvi znotraj šole, ki opazajo spremembe na učencih	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
G16I3	Posredujejo informacije	Posredovanje informacij	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
G16I4	Sodelujejo s svetovalno, na razgovorih, so prisotni, ko pridejo starši	Sodelovanje na razgovorih in prisotnost, ko pridejo starši	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
G16I5	Če najdemo kak poučen film, so pa tudi razredniki tisti, ki znotraj svoje razredne ure ta film predstavijo, predvajajo	Predstavljanje poučnih filmov razrednikov znotraj razredne ure	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
G17I1	Najbolj je vpeta v to	Šolska svetovalna služba najbolj vpeta v preventivne programe	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov

G17I2	Jaz največkrat izvajam preventivne delavnice	Najpogostejše izvajanje preventivnih delavnic s strani svetovalne delavke	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
G17I3	Kadar učitelji kaj predstavijo, jim pomagam s kakšnimi gradivi	Pomoč učiteljem z gradivi	Izobraževanje učiteljev s strani šolske svetovalne službe	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
G17I4	Na voljo sem za razgovore z učenci	Izvajanje razgovorov z učenci	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
G17I5	Dogovarjam se z zunanjimi izvajalci za delavnice.	Dogovarjanje z zunanjimi izvajalci glede delavnic	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
G18I1	Vključeni so z razgovori	Sodelovanje v razgovorih	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
G18I2	Seznanjanje z njimi	Seznanjanje s preventivnimi dejavnostmi	Predstavljanje preventivnih programov staršem	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
G18I3	Na kak roditeljski sestanek povabimo tudi kakega zunanjega predavatelja, da staršem predstavi te aktualne teme	Izvajanje predavanj o aktualnih temah na roditeljskih sestankih s strani zunanjih izvajalcev	Izvajanje predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
G18I4	Pošilja se tudi, ko dobivamo neka spletna izobraževanja za starše	Pošiljanje povezav do spletnih izobraževanj za starše	Obveščanje staršev	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
G19I1	Se trudimo sodelovat, zaradi tega, ker v določenih situacijah rabiš zunanjo pomoč in podporo	Trud za sodelovanje zaradi potrebe po zunanji pomoči in podpori	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
G19I2	Organizacija Živ? Živ! nam je letos bila ena velika pomoč	Pomoč s strani organizacije Živ? Živ!	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi

				strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
G19I3	Ta Tom telefon recimo, s takimi organizacijami se trudimo sodelovat	Sodelovanje z organizacijo Tom telefon	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
G19I4	Z NIJZ-jem, ki ima razne programe za duševno zdravje, preprečevanje medvrstniškega nasilja	Sodelovanje z NIJZ-jem v programih za duševno zdravje in preprečevanje medvrstniškega nasilja	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
G19I5	Potem ti priročniki, ki smo jih dobili, To sem jaz, ki smo jih devetošolcem razdelili	Uporaba priročnikov To sem jaz in razdeljevanje 9. razredu	Priprava gradiva za preventivne dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
G20I1	Da bi jih oni sami izvajali pa vodili, v to še nismo šli	Učenci ne izvajajo in vodijo preventivnih programov	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
G20I2	Ker to je potem spet neka dodatna organizacija	Potrebna dodatna organizacija	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
G21I1	Odkvisno.	Odkvisno	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
G21I2	Trudimo se, zdaj pa v nekaterih primerih je, v nekaterih primerih ne	V nekaterih primerih je krog sklenjen, v nekaterih primerih pa ni	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri

				preventivnih dejavnostih
G21I3	Če nek učenec nad drugim učencem izvaja verbalno nasilje, se seveda tukaj zagotovo povežemo s starši, opravimo razgovor, vsi skupaj naredimo nek vzgojni načrt za preprečevanje tega	V primeru nasilja povezovanje s starši, opravljanje razgovora in izdelava vzgojnega načrta	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
G21I4	Tukaj se gre potem v individualno sodelovanje s starši	Individualno sodelovanje s starši	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
G21I5	Če pa gre zgolj za neko preventivo, je pa tu manj sodelovanja.	V primeru preventive manj sodelovanja	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
G22I1	Ko imaš dejavnost, bi kak dan, dva, lahko rekel, da učenci malo drugače funkcionirajo, sodelujejo	Drugačno vedenje po delavnici	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
G22I2	Peščici ostane v ozadju kakšna lepa beseda ali pa kaj, ko rečeš ali pa poveš.	Nekaj posameznikov si zapomni in uporablja stvari iz delavnic	Znanje o primernem ravnanju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
G23I1	Ne. Žal.	Medvrstniško nasilje se ni zmanjšalo	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
G23I2	Niti, iskreno, ne vem, na kak način bi ga lahko zmanjšali, zaradi tega, ker pač, če pogledamo, smo postali družba individualistov in to se potem tudi na otrocih pozna.	Zaradi družbe individualistov je težko zmanjševati nasilje	Povečevanje nasilja v družbi	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
G24I1	Trudimo se, da bi vzpostavili neko pozitivno klimo, prijetno.	Trud za vzpostavitev pozitivne klime	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede

				medvrstniškega nasilja
G24I2	Smo ravno tista srednje velika šola, se mi zdi, da je še vseeno neka tista povezanost, se čuti neka prijaznost	Večja povezanost zaradi manjše šole	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
G24I3	Je res, da z zamikom prihajajo določene stvari ampak vsekakor prihajajo	Stvari prihajajo z zamikom na manjše šole	Razlika med veliko in malo šolo	Vpliv velikost ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
G25I1	Jaz si še nisem zadala, da bi pa rekla, zdaj pa poglejmo, kakšni bodo rezultati	Ocenjevanje se ne izvaja	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
G25I2	Mislim, da jih s temi preventivnimi programi ozaveščamo	Ozaveščanje otrok	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
G25I3	Pa da jim dajemo vedet, da nam je mar za njih	Dajanje otrokom v vednost, da je odraslim mar za njih	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
G25I4	Da to ni sprejemljivo vedenje	Zavedanje, da nasilje ni sprejemljivo vedenje	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
G26I1	Če pride neka zunanja organizacija izvajati dejavnosti, tisti dajo največkrat neko anketo o zadovoljstvu na koncu	Anketa o zadovoljstvu s strani zunanjih izvajalcev	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
G26I2	Ampak to se mi zdi, ko rešujejo znotraj razreda, so pogosto nerealni rezultati oziroma odgovori, zaradi tega, ker je pač vpliv okolice	Nerealni rezultati zaradi vpliva okolice	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
G26I3	Tako da se mi zdi, da je merjenje učinka teh programov težko, iskreno.	Merjenje učinka preventivnih programov je zahtevno	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
G27I1	Mi delamo z učenci na klimi znotraj razreda za sprejemanje	Delo na klimi v razredu	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede

				medvrstniškega nasilja
G27I2	Se na tej puncu dela, na njeni samopodobi, da njo malo opolnomočimo	Delo na samopodobi in opolnomočenju posameznikov	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
G27I3	Da naučimo otroke, da se znajo postaviti zase	Učenje otrok, da se znajo postaviti zase	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
G27I4	Da niso opazovalci pri nasilju.	Preprečevanje pasivnosti opazovalcev	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
G27I5	Jaz vedno poudarjam, ne smete biti opazovalci, ukrepaj, naredi nekaj, pridi povedat, lahko anonimno.	Spodbujanje prič k ukrepanju	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
G27I6	Nikoli ne bom izdala, kdo je prišel povedat.	Ne izdaja se ime tistega, ki je poročal	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
G27I7	Jih tule opremimo, da se znajo povezati med sabo, pa prit povedat.	Opremljanje otrok za medsebojno pomoč	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
H1I1	Mi imamo dosti zunanjih izvajalcev, ki izvajajo delavnice z učenci	Izvajanje delavnic z učenci s strani zunanjih izvajalcev	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
H1I2	Imamo vsaj dva zunanja izvajalca, ki delata različne delavnice na to temo.	Izvajanje delavnic s strani dveh zunanjih izvajalcev	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
H1I3	En izvajalec je prav v smislu fizičnega pa verbalnega nasilja v realnem svetu.	Izvajanje delavnic na temo tradicionalnega medvrstniškega nasilja	Preventivni programi	Število preventivnih programov
H1I4	Imamo pa tudi posebne delavnice, pa je to spet zunanji izvajalec, ki se ukvarja s spletnim nasiljem.	Izvajanje delavnic na temo spletnega medvrstniškega nasilja	Preventivni programi	Število preventivnih programov

H1I5	Pa mi se še odzivamo sproti na situacije v razredu	Sprotno odzivanje na dogajanje v razredu s strani šolskega osebja	Preventivni programi	Število preventivnih programov
H1I6	Imamo še tega internega.	Izvajanje preventivnih dejavnosti s strani šolskega osebja	Preventivni programi	Število preventivnih programov
H1I7	Tako da recimo, da ene tri.	Izvajanje treh preventivnih programov	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
H2I1	Te zunanje delavnice so najbolj generacijsko pa vsako leto jih imajo, tako da mogoče je to najpogosteje	Najpogostejše so delavnice zunanjih izvajalcev, ki se izvajajo generacijsko in vsako leto	Najpogostejši preventivni programi	Najpogosteje izvajani preventivni programi
H2I2	Prav grejo v razrede, se pogovarjajo o fizičnem nasilju, o verbalnem nasilju, pa o tem, kako se bolj ustrezno odzivati, sploh, kako na primeren način izražati jezo	Pogovor o nasilju, ustreznem odzivanju in primernem načinu izražanja jeze	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
H2I3	Mi, kot svetovalna služba pa učiteljice DSP smo pa dosti v razredih.	Pogosto izvajanje delavnic v razredih s strani svetovalne službe in učiteljic dodatne strokovne pomoči	Izvajanje preventivnih programov s strani šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
H2I4	To je pa čisto odvisno od tega, kakšne potrebe izražajo razredniki, pa tudi, kaj mi opažamo	Odkvisno od opažanj razrednikov in svetovalne službe	Najpogostejši preventivni program	Najpogosteje izvajani preventivni programi
H2I5	Da krepimo empatijo, pa neke pozitivne odnose.	Krepitev empatije in dobrih odnosov	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
H3I1	Da bi bila predavanja za cel učiteljski zbor, ga še ni bilo.	Predavanja za učiteljski zbor se ne izvajajo	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
H3I2	Za starše imamo pa v okviru šole za starše	Predavanja za starše v okviru šole za starše	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju

				medvrstniškega nasilja
H3I3	Pa zavestno starševstvo, ki ga financira MOL	Predavanja za starše v okviru zavestnega starševstva	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
H3I4	Je pa to res tako izbirno predavanje, ki se ga starši udeležijo popoldne in morem reči, da je zelo majhen obisk.	Nizka udeležba staršev na predavanjih	Izvajanje predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
H3I5	Imeli smo glede vzgojne problematike	Predavanje za starše glede vzgojne problematike	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
H4I1	Zdaj dosti delajo že razredniki sami, sploh na razredni stopnji	Izvajanje programov s strani razrednikov	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
H4I2	Pa sploh v prvi triadi imajo razredniki dosti več svobode, se lahko dosti več odzivajo na to, kar se dogaja v razredu, ker lažje prilagodijo urnik	Več odzivanja na dogajanje v razredu v prvi triadi zaradi lažje prilagodljivosti	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
H4I3	Tako da v prvi triadi vem, da imamo ene par učiteljev, ki se zelo dosti ukvarjajo s sodelovanjem, z empatijo, s pisanjem pozitivnih misli drug o drugem, torej res neka krepitev teh odnosov v razredu.	Krepitev dobrih odnosov v razredu s strani nekaj učiteljev iz prve triade	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
H4I4	V višjih razredih se pa bolj svetovalna služba vključuje, ko je potreba.	Vključevanje svetovalne službe po potrebi v višjih razredih	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov

H5I1	Poslušamo to, kar se dogaja med učenci, to, s čimer oni pridejo k nam ali pa kakšni starši	Odzivanje na opažanja v razredu in poročanja s strani otrok in staršev	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
H5I2	Se pa tudi dosti pogovarjamo o tem spletnem nasilju	Pogovor o spletnem nasilju	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
H5I3	S tem se ukvarja tudi naša računalničarka, pa tudi ti zunanji izvajalci	Izvajanje dejavnosti na temo spletnega nasilja s strani računalničarke in zunanjih izvajalcev	Izvajanje preventivnih programov s strani šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
H5I4	Poskušamo čim bolj ozaveščat	Ozaveščanje glede spletnega nasilja	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
H5I5	Da se v takih primerih vključi policija, tako da po navadi, ko to omenimo se vsaj malo zmanjša.	Zmanjšanje nasilja po omembi vključevanja policije	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
H6I1	Včasih pride kakšna pobuda s strani staršev	Dajanje pobud s strani staršev	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
H6I2	Včasih pa gremo v razrede, pa malo sprašujemo učence, kaj njih zanima, kaj bi si oni želeli, tako da se jim poskušamo čim bolj približat	Spraševanje učencev o njihovih interesih in željah in približevanju temu	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
H6I3	Ker je mogoče malo škoda organizirat neke delavnice o učenju, če imajo oni trenutno stisko na čisto drugem področju.	Prilagajanje njihovim stiskam	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
H7I1	Zdaj odvisno.	Odvisno	Redno in občasno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
H7I2	Imamo en del preventivnih programov, ki se	Redno izvajanje nekaterih preventivnih programov	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov

	izvajajo redno pa rutinsko			
H7I3	To so predvsem ti zunanji izvajalci, ki pridejo vsako leto in da vsaka generacija to stvar čez.	Izvajanje dejavnosti zunanjih izvajalcev vsako leto in z vsako generacijo	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
H7I4	Določene imamo tudi mi znotraj svetovalne službe pokrite, čisto generacijsko.	Generacijsko izvajanje dejavnosti svetovalne službe	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
H7I5	Jaz grem z delavnicami o učenju v 4. razred, pa potem nadaljevanje v 5.	Izvajanje delavnic v 4. razredu in nadaljevanje v 5. razredu	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
H7I6	Testna anksioznost spet 4. pa 5.	Izvajanje delavnic o testni anksioznosti v 4. in 5. razredu	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
H7I7	Višji razredi so bolj nasilje pa karierna orientacija.	Izvajanje preventivnih programov o nasilju in karierni orientaciji v višjih razredih	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
H7I8	Nekatere stvari so rutinske, nekatere pa tisto, kar se pokaže.	Izvajanje določenih programov redno, določenih pa po potrebi	Redno in občasno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
H7I9	V enem razredu imajo punce zelo težke odnose med sabo, dosti je nekega verbalnega in psihičnega nasilja, tako da se odzivamo direktno na to.	Odzivanje na izvajanje verbalnega in psihičnega nasilja med dekleti	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
H7I10	Dosti je tudi odvisno od samih razrednikov, koliko so oni že močni na tem področju, koliko nas sploh rabijo.	Pogostost izvajanja odvisna od potreb razrednikov glede podpore svetovalne službe	Redno in občasno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
H8I1	Spet odvisno kje.	Odvisno kje	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
H8I2	Zdaj na razredni stopnji je dosti vključeno že v učni načrt.	Na razredni stopnji veliko vključeno v učni načrt	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
H8I3	Če ni čisto vključeno v učni načrt, znajo učiteljice te cilje malo prilagoditi	Prilagajanje ciljev s strani učiteljic	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt

H8I4	Kakšne cilje iz družbe v 4., 5. razredu, kjer se recimo krepi medosebne kompetence, se da super skrit v eno delavnico o empatiji	Delavnica o empatiji na podlagi cilja krepitev medosebnih kompetenc pri predmetu družba	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
H8I5	Zato, ker je včasih te delavnice težko spraviti v razredne ure.	Delavnice težko izvajati izključno med razrednimi urami	Težave z umestitvijo preventivnih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
H8I6	Zmanjka jih.	Premalo razrednih ur za vse delavnice	Težave z umestitvijo preventivnih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
H8I7	Sploh na razredni stopnji je to dosti lažje skrit kam.	Vključevanje preventivnih vsebin v učne vsebine na razredni stopnji	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
H8I8	Na predmetni mogoče malo manj, ker so bolj obremenjeni z nekimi bolj formalnimi učnimi cilji, pa imajo tudi malo manj časa za njih.	Večja obremenjenost z učnimi cilji in manj časa za preventivne dejavnosti na predmetni stopnji	Preventivni programi kot dodatne dejavnosti	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
H8I9	Morejo pa naši učitelji neke cilje zapisati glede tega, kaj bodo počeli na razrednih urah.	Zapisovanje učiteljev o ciljih razrednih ur	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H8I10	Tako da to se potem tudi nekaj spremlja.	Spremljanje izvajanja zapisanih ciljev razrednih ur	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
H9I1	Na razrednih urah	Izvajanje na razrednih urah	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
H9I2	Pa tudi med drugimi, kjer se le da.	Med učnimi urami, kadar se da	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
H9I3	Na razredni pa tudi med poukom.	Na razredni stopnji tudi med poukom	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
H9I4	Pa na dnevih dejavnosti.	Izvajanje ob dnevih dejavnosti	Izvajanje preventivnih programov na dnevih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov

H10I1	Predvsem neke informacije, ki jih dobivamo	Informacije, ki jih dobiva šolsko osebje	Zmožnost zaznave in ukrepanja šolskega osebja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
H10I2	Odprtost komunikacije oziroma koliko so sploh pripravljeni starši deliti z nami neke stvari pa učenci.	Odprtost komunikacije med učitelji, učenci in starši	Dobro vzpostavljen odnos med šolskim osebjem, starši in učenci	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
H10I3	Tako da mogoče tudi direktno odnos z učenci.	Odnos z učenci	Dobro vzpostavljen odnos med šolskim osebjem, starši in učenci	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
H10I4	Pripravljenost učitelja oziroma razrednika.	Pripravljenost učiteljev in razrednikov	Zmožnost zaznave in ukrepanja šolskega osebja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
H10I5	Pa mogoče tudi financiranje določenih zunanjih izvajalcev	Financiranje zunanjih izvajalcev	Financiranje preventivnih programov	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
H10I6	Pa časovna razpoložljivost	Časovna razpoložljivost	Časovna razpoložljivost	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
H10I7	Koliko je preventiva vrednota na določeni šoli, koliko se da poudarka temu.	Preventiva kot vrednota šole	Zavedanje o pomembnosti preventivnih programov	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
H11I1	Je mogoče dosti odvisno od vodstva pa od svetovalne službe.	Odvisno od vodstva in svetovalne službe	Vpliv vizije šole na izvajanje preventivnih programov	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
H12I1	Ja, vsi, kar se tiče te osnovne pokritosti preventivne dejavnosti	V preventivne dejavnosti vključeni vsi razredi	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti

H12I2	Dodatno tisti bolj, kjer se pač pokaže določena potreba po določeni temi ali pa kjer je kakšna problematika bolj izpostavljena.	Večja vključenost razredov po izkazani potrebi	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
H12I3	Vsi ampak mogoče različno.	Vključenost vseh razredov ampak različno obsežno	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
H13I1	Imamo jih v vseh razredih, sicer v nekaterih več, v nekaterih manj, odvisno od potreb.	Vključenost vseh razredov glede na potrebe	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
H13I2	Se kar porazdeli čez šolsko leto	Izvajanje delavnic skozi celotno šolsko leto	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
H14I1	Bolj predmetna stopnja.	Predvsem predmetna stopnja	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
H14I2	Predmetna stopnja iz vidika, ker večina zunanjih izvajalcev pokriva bolj njih, bolj te starejše učence.	Izvajanje delavnic zunanjih izvajalcev predvsem na predmetni stopnji	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
H14I3	Mi, kot svetovalna služba, gremo večkrat v 4. pa 5. razrede, pa tudi prvo triado.	Izvajanje dejavnosti svetovalne službe od 1. do 5. razreda	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
H14I4	Se mi zdi, da je najlažje okrepiti učence, ko so mlajši.	Lažje okrepiti mlajše učence	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
H14I5	Da bi prav kateri izstopali, mogoče 4., 5., 6.	Najpogostejše izvajanje dejavnosti v drugi triadi	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
H15I1	Besedišče za začetek	Prilagajanje besedišča	Prilagajanje pogovora o medvrstniškem nasilju	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
H15I2	Kako bomo ubesedili eno stvar v 4. razredu, to je zelo drugače kot nekaj, kar lahko	Drugačna razlaga v različnih razredih	Prilagajanje pogovora o medvrstniškem nasilju	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev

	debatiramo v 9. razredu.			
H15I3	Pa mogoče poglobljenost same teme.	Prilagajanje poglobljenosti teme	Prilagajanje ciljev, tem in vsebin	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
H15I4	Pa tudi vztrajanje, devetošolci lažje zdržijo dve uri iste teme skupaj, če naredimo pavzo vmes kot pa recimo četrtošolci.	Prilagajanje časovnega obsega	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
H15I5	Kako sploh oni razumejo določene stvari.	Prilagajanje glede na razumevanje	Prilagajanje ciljev, tem in vsebin	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
H16I1	Jaz bi rekla, da premajhno.	Premajhna vloga	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H16I2	Najbolj pomembno funkcijo ima razrednik, sploh na razredni stopnji, ker je res večino časa a svojimi učenci in ga imajo za svojega	Najpomembnejša funkcija razrednika predvsem na razredni stopnji	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H16I3	Da je razrednik ali pa učitelj zraven je lahko to zelo dragoceno, zato ker se lahko on potem, kako bi rekla, nanaša na tiste stvari, ki so jih delali na neki delavnici.	Vključevanje vsebine preventivnih dejavnosti s strani učiteljev	Uporaba znanja pri učnih urah	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H16I4	In lahko to zelo ponotranji.	Ponotranjanje vsebin preventivnih programov	Ponotranjanje vsebin preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H16I5	Pomaga, da se na to še vračajo.	Ponavljjanje vsebin pomaga	Uporaba znanja pri učnih urah	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H16I6	Pa tudi njegov odnos recimo, kako on dojema stvari, pa na kakšen način se pogovarja z njimi.	Pomembno je dojetje in način pogovarjanja	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H16I7	Tudi, ali jim je to sploh toliko pomembno, da	Od pomena preventivnih dejavnosti učiteljem	Podpora preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju

	povabijo koga v svoj razred	odvisno ali povabijo koga v razred		preventivnih dejavnosti
H16I8	Pa že samo to, koliko ur sam nameni temu.	Od pomena odvisna količina ur namenjena preventivnim programom	Podpora preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H16I9	Jaz bi rekla, da imajo učitelji zelo veliko vlogo.	Velika vloga učiteljev	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H16I10	Predvsem razrednika	Velika vloga razrednikov	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H16I11	Mogoče na predmetni stopnji tudi bolj v smislu, ali nam posodijo kakšne ure za te stvari	Od odnosa do preventivnih programov odvisna pripravljenost odstopiti svojo uro v ta namen	Podpora preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H17I1	Šolska svetovalna služba sodeluje predvsem v vlogi koordinatorja.	Vloga svetovalne službe je koordiniranje	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
H17I2	Mi načrtujemo preventivno prečno in vzdolžno.	Načrtovanje preventive prečno in vzdolžno	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
H17I3	Moremo imeti pregled nad tem, katera generacija je dobila katere vsebine.	Pregled nad pokritostjo razredov z vsebinami	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
H17I4	Moremo vedet, če pridejo do 8. razreda, katere vsebine so dali čez v prvih osmih letih, zato da potem načrtujemo, kaj je za njih smiselno v 8. pa 9. razredu.	Načrtovanje vsebine v zadnji triadi glede na vsebine, ki so jih že dali čez	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
H17I5	Se mi dogovarjamo s temi zunanjimi izvajalci za termine, kdaj pridejo, katere teme bi bile aktualne za kateri razred.	Dogovarjanje z zunanjimi izvajalci glede terminov in tem za razrede	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
H17I6	Tudi kot izvajalci sodelujemo	Izvajanje preventivnih programov	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju

				preventivnih programov
H17I7	Se najpogosteje razredniki pa učitelji na nas obračajo	Nudjenje podpore in pomoči učiteljem	Izobraževanje učiteljev s strani šolske svetovalne službe	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
H17I8	Imamo kar pomembno vlogo.	Pomembna vloga svetovalne službe	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
H17I9	Tudi z vidika zagovornišva pri vodstvu.	Zagovornišvo pri vodstvu	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
H17I10	Koliko uspemo poudariti to vlogo preventive, da to postane neka vrednota na šoli.	Poudarjanje preventive kot vrednote šole	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
H18I1	Malo manj	Vključenost staršev je manjša	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
H18I2	Tisti, ki dajo neke pobude za določene preventivne dejavnosti, neke ideje.	Dajanje pobud in idej za preventivne dejavnosti	Upoštevanje mnenj in pobud staršev	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
H18I3	Preventivno naj bi absolutno delovala ta naša šola za starše, pa zavestno starševstvo.	Vključenost staršev v šolo za starše in zavestno starševstvo	Izvajanje predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
H18I4	Ampak kot pravim, je zelo majhna udeležba.	Majhna udeležba staršev	Izvajanje predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
H18I5	Je pa ponujeno.	Starše se poskuša vključevati	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
H18I6	Poskušamo sodelovat.	S starši se poskuša sodelovati	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
H18I7	Pa na svetu staršev, če se izpostavi kakšna tema, se potem to pogleda.	Upoštevanje mnenj staršev izpostavljenih na Svetu staršev	Upoštevanje mnenj in pobud staršev	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti

H19I1	Pridejo zunanji izvajalci predavat na neko temo staršem pa strokovnim delavcem	Izvajanje predavanj za starše in šolsko osebje s strani zunanjih izvajalcev	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
H19I2	Pa s temi zunanjimi izvajalci, ki ponujajo preventivne delavnice direktno za učence.	Izvajanje preventivnih delavnic za učence s strani zunanjih izvajalcev	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
H19I3	Če se pa pojavi neka posebna problematika, se pa povežemo z individualnimi strokovnjaki, ki lahko potem naredijo izobraževanja za učiteljski zbor.	Izvajanje izobraževanj za učiteljski zbor ob izkazani problematiki s strani zunanjih strokovnjakov	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
H19I4	Včasih pride tudi policija in naredi kakšno delavnico direktno z učenci.	Izvajanje delavnic z učenci s strani policije	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
H19I5	Se mi zdi, da začnejo učenci malo drugače gledat na te stvari, ko se z njimi direktno spregovori o kazenski odgovornosti.	Drugačen pogled na nasilje po pogovoru o kazenski odgovornosti	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
H20I1	Prav, da bi jih oni izvajali ali pa vodili, včasih	Izvajanje in vodenje preventivnih programov občasno s strani učencev	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov

H2012	Včasih kdo iz čisto nekega vzgojnega delovanja res pripravi kakšno temo na razredni uri pa potem on odvodi kakšno delavnico	Priprava in vodenje delavnice na razredni uri zaradi vzgojnega delovanja	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
H2013	Prav, da bi imeli kakšne načrtne dejavnosti, da bi učenci to pripravljali, pa zaenkrat ne.	Učenci ne pripravljajo načrtnih delavnic	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
H2111	V nekaterih primerih ja.	V nekaterih primerih je krog sklenjen	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
H2112	Odvisno od preventivne dejavnosti.	Odvisno od preventivne dejavnosti	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
H2113	Če je taka, da se dotika res bolj pomembnih tem, torej medvrstniško nasilje pa odnosi v razredu, potem ja.	V primeru pomembnih tem je krog sklenjen	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
H2114	Se potem vedno na roditeljskih sestankih odpre ta tema, pa se potem pogovorimo	Pogovor o temi na roditeljskem sestanku	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
H2115	Z učenci se tako sproti pogovarjamo	Sprotno pogovarjanje z učenci	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
H2116	Vedno naredimo refleksijo pa evalvacijo teh preventivnih dejavnosti	Izvajanje refleksij in evalvacij preventivnih dejavnosti	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
H2117	Učitelji pa tudi na konferencah, na sestankih učiteljskih zborov	Pogovor učiteljev na konferencah in sestankih učiteljskih zborov	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
H2211	Da so vsaj nekaj časa malo bolj pozorni na to svoje lastno vedenje	Učenci bolj pozorni na lastno vedenje	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi

				preventivnih dejavnosti
H22I2	Pa pozorni so na zavedanje, kakšen vpliv lahko imajo drugi na nas pa mi na njih.	Zavedanje o vplivu ljudi drug na drugega	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
H22I3	Včasih pridejo po preventivnih dejavnostih več stvari povedat	Več poročanja po preventivnih dejavnostih	Poročanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
H22I4	Da bi prav govorila o nekem generalnem zmanjšanju medvrstniškega nasilja pa zelo odvisno	Zmanjšanje medvrstniškega nasilja odvisno od situacije	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
H22I5	Ko so bile za njihova dejanja konkretne posledice	Zmanjšanje medvrstniškega nasilja zaradi posledic za njihova dejanja	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
H22I6	Ni bila dovolj samo preventiva ampak ko se je to zgodilo v kombinaciji s tem, ko so videli, da odrasli odreagiramo in da se nekaj zgodi zato, da se zaščiti njih kot učence.	Zmanjšanje nasilja s preventivo v kombinaciji s posledicami	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
H23I1	Se mi zdi, da se je letos malo zmanjšalo ampak to spet ni vezano čisto na preventivne programe.	Zmanjšanje nasilja ni povezano le s preventivnimi programi	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
H23I2	Vodstvo se nam je zamenjalo v šoli in smo začeli bolj odreagirat na določene stvari, bolj strogo, dosledno	Doslednejše odzivanje na medvrstniško nasilje ob menjavi vodstva	Zmanjševanje nasilja kot prioriteta	Vloga vodstva pri preventivnih programih
H23I3	Se absolutno poznajo spremembe v klimi na šoli	Spremembe v šolski klimi	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede

				medvrstniškega nasilja
H23I4	V tem, kako se učenci drug do drugega obnašajo	Spremembe v obnašanju učencev drug do drugega	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
H23I5	Da se tudi bolj varno počutijo	Občutek večje varnosti učencev	Večji občutek varnosti učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
H23I6	Dosledno ravnanje s strani učiteljev pa odraslih, že to deluje preventivno	Doslednost odzivanja učiteljev kot preventiva	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
H23I7	Imajo večji učinek pri mlajših, da se že pri njih utrjuje neke vzorce bolj ustreznega vedenja pa bolj prijaznega odnosa do drugih.	Večji učinek preventivnih delavnic pri mlajših učencih zaradi utrjevanja vzorcev ustreznega vedenja	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
H24I1	Se na šolah pozna, na katera področja dajejo poudarek pa kaj jim je pomembno	Vpliv kulture šole na medvrstniško nasilje	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
H24I2	Tiste stvari, ki se jih naslavlja na preventivi in kar se potem odraža tudi v odzivanju strokovnih delavcev, to pa mislim, da se zelo odraža v klimi in kulturi šole.	Odražanje preventivnih dejavnosti in doslednosti strokovnih delavcev v klimi in kulturi šole	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
H25I1	Pri mlajših se mi zdi, da je nek učinek, tako tudi potem učiteljice povejo, da opažajo spremembe v tem, na kakšen način komunicirajo drug z drugim.	Spremembe v komunikaciji med mlajšimi učenci	Spremembe v komunikaciji med učenci	Dolgoročni učinki preventivnih programov
H26I1	Če bi ostala na tej šoli, bi si želela to uvest, neko merjenje prej, potem, da se sploh vidi, a imamo neke učinke ali ne.	Želja po uvedbi merjenja pred in po izvedbi preventivnih dejavnosti	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov

H2612	Zdaj jih ne merimo	Učinkov se ne meri	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
H2613	Dobimo bolj informacije iz nekih pogovorov, tako kot nam učenci povejo, učitelji, starši	Pridobivanje informacij preko pogovora z učenci, učitelji in s starši	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
H2614	Kakšna je zanesljivost teh podatkov, je pa vprašanje.	Vprašanje o zanesljivosti podatkov pridobljenih preko pogovora	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
I111	Več različnih preventivnih programov.	Izvajanje več različnih preventivnih programov	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
I112	Že za vsak razred več	Izvajanje več različnih preventivnih programov v vsakem razredu	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
I113	Pa tudi seveda od 1. razreda do 9. so različni izvajalci in različne vsebine.	Izvajanje različnih vsebin s strani različnih izvajalcev v različnih razredih	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
I211	Vsi razredi grejo čez Varni na internetu	Izvajanje programa Varni na internetu v vseh razredih	Najpogostejši preventivni program	Najpogostejše izvajanje preventivni program
I212	Vsako leto.	Izvajanje programa Varni na internetu vsako leto	Najpogostejši preventivni program	Najpogostejše izvajanje preventivni program
I213	So ene delavnice, ki so obsežnejše, mislim da so trikrat	Nekatere delavnice so obsežnejše	Najpogostejši preventivni program	Najpogostejše izvajanje preventivni program
I214	7., 8. pa 9. razred, preventivni program Martin Krpan, ki ga ima društvo Brez izgovora in vsebuje po 10 ur na leto, se pravi v 3 letih 30 ur.	Izvajanje preventivnega programa Martin Krpan 10 ur na leto v tretji triadi	Preventivni programi	Število preventivnih programov
I215	Je pa za razvijanje socialnih veščin, odnosov.	Program Martin Krpan namenjen razvijanju socialnih veščin in odnosov	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov

I2I6	Sodelujemo s Cono, kjer delajo preventivne programe, predvsem kakšen 4., 5., 6. razred, tudi znese med 5 pa 10 ur na leto na razred.	Izvajanje preventivnega programa s strani Cone do 10 ur na leto v drugi triadi	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
I2I7	Ko se pojavi kakšen nasilen dogodek v šoli, se potem vskoči tudi s temi Neverjetna leta	Izvajanje programov Neverjetna leta po nasilnem dogodku v šoli	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
I3I1	Za učence so samo te delavnice, ki so.	Izvajanje delavnic za učence	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
I3I2	Je pa enkrat na leto predavanje za starše	Izvajanje predavanj za starše enkrat na leto	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
I3I3	In občasno so tudi te teme v povezavi z internetom, s socialnimi omrežji.	Predavanja za starše na temo interneta in socialnih omrežij.	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
I3I4	So pa predavanja za starše zelo slabo obiskana.	Nizka udeležba staršev na predavanjih	Izvajanje predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
I4I1	V resnici vsi nagovarjajo dobre odnose, krepitev socialnih veščin, dobre komunikacijske sposobnosti, čustveno opismenjevanje	Nagovarjanje krepitev socialnih veščin, dobre komunikacijske sposobnosti in čustveno opismenjevanje v vseh programih	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
I5I1	Včasih je bilo medvrstniško nasilje v šoli in smo to prej opazili.	Medvrstniško spletno nasilje opaženo kasneje	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju

I5I2	Zdajle se te stvari po navadi zgodijo popoldne ali pa zvečer in potem mi dobimo posledice tistega, kar se je že zgodilo	Šola prejme posledice nasilja, ki se je zgodilo izven šolskega časa	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
I5I3	In ker zvemo malo z zamudo in zamikom, je potem težje posredovat, ker so že tiste posledice nečesa, kar se je že zgodilo.	Težje posredovanje zaradi informacij z zamikom	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
I5I4	Pri teh nasilnih dejanjih na socialnih omrežjih, niti niso potem samo naši učenci vključeni ampak so potem otroci tudi iz drugih šol ali pa iz nekega lokalnega okolja in je težje delovat.	Težje ukrepanje zaradi vključenosti otrok iz drugih šol v spletno nasilje	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
I6I1	Jaz imam zelo odprto pisarno, v mojo pisarno učenci vstopajo brez kakšnih ur	Odprta pisarna svetovalne delavke	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
I6I2	Tudi zelo veliko jih je, ki vstopajo, recimo med 20 in 30 učencev trenutno je takih, ki so tedensko tukaj, eni dnevno	Od 20 do 30 učencev v pisarno svetovalne delavke vstopa vsak teden	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
I6I3	In ker je navezan tak zelo osebni odnos, ker si ga lahko privoščim, tudi zelo veliko zvem in spremljam in se pogovarjam	Veliko pogovora med svetovalno delavko in učenci zaradi navezanega osebnega odnosa	Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
I6I4	Glede na nekaj, kar se zgodi, pogledamo, če imamo sami neke resurse za reševanje, sicer pa povabimo od zunaj kakšnega strokovnjaka.	Reševanje nasilja s pomočjo lastnih resursov ali pomočjo zunanjih strokovnjakov	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
I6I5	Pred leti se je veliko več sodelovalo s policijo, na preventivni ravni, zdajle pa policija za preventivo nima več kaj dosti časa.	Sodelovanja s policijo na preventivni ravni v preteklosti več	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri

				izvajanju preventivnih programov
I7I1	Redno.	Redno izvajanje preventivnih programov	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
I7I2	So napisani v letnem delovnem načrtu.	Napisani v letnem delovnem načrtu	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
I8I1	V letnem delovnem načrtu so vsi preventivni programi	Vključenost vseh preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
I8I2	Razen, da se nek posebni dogodek zgodi, potem se pač na tisti dogodek odreagira pa se poišče lahko še neko drugo delavnico.	Reakcija na dogodek z dodatno delavnico	Preventivni programi kot dodatne dejavnosti	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
I9I1	Na razrednih urah	Izvajanje na razrednih urah	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
I9I2	Pri nas imamo 35 razrednih ur, čeprav je predpisano 17 na leto	Večje število razrednih ur, kot je predpisano	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
I9I3	Imamo mi z odobritvijo zavoda lahko 35	35 razrednih ur z odobritvijo sveta zavoda	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
I9I4	Se pravi je enkrat na teden razredna ura.	Razredna ura enkrat na teden	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
I9I5	Kadar se dogovori v obliki nekih dni dejavnosti.	Izvajanje ob dnevih dejavnosti	Izvajanje preventivnih programov na dnevih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
I9I6	Takrat pa potem cel dan, tistih pet ur, ko je dan dejavnosti, je temu posvečenih, se pač naredi delavnice čez cel dan.	Dan dejavnosti v celoti posvečen preventivnim delavnicam	Izvajanje preventivnih programov na dnevih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
I9I7	Kadar gremo svetovalne delavke v razred nadomeščat, me ne nadomeščamo pouka ampak imamo	Nadomeščanje pouka s strani svetovalnih delavk v obliki preventivnih dejavnosti	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov

	svoje stvari, svoje delavnice.			
I10I1	Bolj narava dela tekom šolskega leta	Narava dela tekom šolskega dela	Odzivanje na dogajanje na šoli	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
I10I2	Pa kdaj ima kdo čas.	Časovna razpoložljivost	Časovna razpoložljivost	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
I10I3	Je pa čez šolsko leto, od začetka, od septembra, pa do junija, ko zaključimo.	Izvajanje programov čez celo šolsko leto	Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
I11I1	Mislim, da to ni povezano	Ni povezave med vrsto šolo in izvajanjem preventive	Razlika med podružnično in matično šolo	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
I11I2	Bolj je po mojem z naravnostjo šole	Odvisno od naravnosti šole	Vpliv vizije šole na izvajanje preventivnih programov	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
I11I3	Pa s sodelovanjem med ravnateljem pa svetovalno službo	Odvisno od sodelovanja med ravnateljem in svetovalno službo	Vpliv vizije šole na izvajanje preventivnih programov	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
I11I4	Svetovalna služba izbira preventivne programe in jih potem preda naprej učiteljem v sodelovanju z ravnateljem	Izbiranje preventivnih programov s strani svetovalne službe v sodelovanju z ravnateljem in učitelji	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
I12I1	Vsi, od 1. do 9.	V preventivne dejavnosti vključeni vsi razredi	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
I13I1	Vsak razred ima vsako leto preventivne dejavnosti	Preventivne dejavnosti v vsakem razredu vsako leto	Izvajanje preventivnih programov v obdobju šolanja	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
I14I1	Tri svetovalne delavke smo in vsaka ima eno triletje	Vsaka svetovalna delavka pokriva eno triletje	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti

I14I2	Je približno enako porazdeljeno	Enako porazdeljene preventivne dejavnosti	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
I14I3	Tako da vse pokrijemo.	Pokritost vseh razredov	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
I14I4	Ni nikjer več ali pa manj.	V nobenem razredu ni več ali manj dejavnosti	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
I14I5	Mogoče vsebine so različne.	Različne vsebine	Prilagajanje ciljev, tem in vsebin	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
I15I1	Je pač prilagojeno na toliko, koliko lahko razumejo.	Prilagojeno glede na razumevanje	Prilagajanje pogovora o medvrstniškem nasilju	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
I15I2	Imam en preventivni program, ki mu rečem kar preventiva skozi pravljice in uporabljam pravljice za nagovarjanje teh tem in enako poslušajo pravljice v 1. razredu kot v 9.	Poslušanje pravljič v namen preventive za vse razrede	Enake preventivne dejavnosti v vseh starostnih skupinah	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
I15I3	Je pravljica druge vrste pa mogoče malo bolj resna pravljica, malo drugače za razmišljat, druga perspektiva	Različne pravljice in različna perspektiva za različne razrede	Prilagajanje ciljev, tem in vsebin	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev
I16I1	Nekateri učitelji tudi sami izvajajo delavnice na razrednih urah	Izvajanje delavnic na razrednih urah	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
I16I2	Nekateri so zraven, ko izvajajo zunanji izvajalci	Prisotnost pri delavnicah zunanjih izvajalcev	Prisotnost pri izvajanju preventivnih dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
I16I3	Vsi pa vejo, kateri program in kdaj se izvaja v njihovem razredu.	Informiranost o izvajanju programov v razredih	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
I16I4	Bolj se vključuje razredna stopnja, tam so učitelji tudi več z njimi	Večje vključevanje učiteljev na razredni stopnji	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti

I16I5	Tudi hitreje lahko odreagirajo na kakšen dogodek, ko so več skupaj	Hitra reakcija na dogodke, ker so več časa skupaj	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
I16I6	Na predmetni stopnji je vseeno tisti urnik pa tista razredna ura na nekem mestu	Na predmetni stopnji urnik in razredna ura točno določena	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
I17I1	Me izberemo	Izbor preventivnih programov	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
I17I2	Skoordiniramo	Koordinacija preventivnih programov	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
I17I3	Pa tudi izvajamo.	Izvajanje preventivnih programov	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
I18I1	So seznanjeni z letnim delovnim načrtom, na svetu staršev, v mesecu septembru, ko se predstavi tudi, kateri so ti preventivni programi.	Seznanjanje z letnim delovnim načrtom in preventivnimi programi na Svetu staršev	Predstavljanje preventivnih programov staršem	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
I18I2	Ti predstavniki svojih oddelkov pa potem to prenesejo na roditeljski sestanek staršem	Predstavitve programov na roditeljskem sestanku s strani predstavnikov staršev	Predstavljanje preventivnih programov staršem	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
I19I1	Intenzivno sodelujemo s Cono Fužine.	Intenzivno sodelovanje s Cono Fužine	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
I19I2	Oni so povezani, ker imajo naše otroke tudi popoldne na delavnicah, enkrat do dvakrat na teden imajo učno pomoč pri nas in pa delavnice v razredu	Izvajanje učne pomoči in delavnic popoldne in v razredu s strani Cone Fužine	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju

				preventivnih programov
I19I3	Prej smo še Skalo ampak Skala se je zdaj preselila v Moste, pa je razdalja malo daljša pa je potem to malo težje.	Manj sodelovanja s Skalo kot prej zaradi nove lokacije	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
I20I1	Tukaj je pa za vse.	Svetovalna služba odprta za vse učence	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
I20I2	Kot neka taka zaščita	Svetovalna služba kot zaščita	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
I20I3	Je tisti prostor za počitek pa za varnost.	Prostor za počitek in varnost	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
I21I1	Na ta način, da bi oni vsebine postavljali, to ne	Učenci ne izvajajo delavnic	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
I21I2	So pa seveda vse delavnice tako narejene, da brez njih ne gre	Potrebno sodelovanje učencev v delavnicah	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
I21I3	Se potrebuje njihovo interaktivnost.	Potrebna interaktivnost učencev	Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
I21I4	Ni pa, da bi oni izbirali.	Učenci ne izbirajo delavnic	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
I22I1	Tako, kot bi mogel bit ta krog idealno, ne.	Krog ni sklenjen tako, kot bi mogel bit	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci,

				učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
I22I2	Starši so obveščeni, kaj se v šoli dela, oni potrdijo LDN, se z njim strinjajo	Obveščenost staršev o letnem delovnem načrtu in njihova potrditev	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
I22I3	Potem se starše nekako ne obvešča točno, kaj se je na teh delavnicah zgodilo.	Staršev se ne obvešča o dogajanju na delavnicah	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
I22I4	Morem reči, da tudi pričakujem, da otrok pove, kaj so delali pa kako so delali	Pričakovanje o poročanju otrok o delavnicah	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
I22I5	Da mogoče otroka vprašajo, pa da se z otrokom pogovorijo.	Pogovor staršev z otroki	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
I23I1	Stvar, ki deluje daleč najbolje, je prostovoljstvo na šoli	Največji učinek prostovoljstva na šoli	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I23I2	So učenci 7., 8. in 9. razreda prostovoljci, tutorji oziroma se družijo s prvim triletjem.	Druženje otrok iz tretje triade z otroki iz prve triade	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I23I3	Vsak ima enega otroka	Vsak prostovoljec sodeluje z enim otrokom	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I23I4	V to je vključenih zelo veliko učencev.	V prostovoljstvo vključenih zelo veliko otrok	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I23I5	Se pravi 60 otrok iz 7., 8. in 9. razreda, pa še 60 na drugi strani	Sodelovanje 60 otrok iz tretje triade in 60 otrok iz prve triade	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I23I6	Je to okrog 120 otrok.	V prostovoljstvo vključenih 120 otrok	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi

				preventivnih dejavnosti
I23I7	In ker se oni med sabo poznajo in družijo, se tudi potem celi oddelki, prostovoljci med sabo družijo, ko se s svojimi ta malimi.	Več druženja med prostovoljci in celimi oddelki	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I23I8	To precej vpliva na izboljšanje odnosov.	Vpliv prostovoljstva na izboljšanje odnosov	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I23I9	Vsi, ki so bili deležni tega prostovoljstva v prvih treh razredih, ko pridejo v 7. razred, so prostovoljci naprej, ker imajo tako pozitivno izkušnjo.	Vsi, ki so deležni prostovoljstva, postanejo tudi sami prostovoljci zaradi pozitivne izkušnje	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I23I10	Se mi zdi, da je to ena taka močna stvar, ki jih poveže, da niso eden do drugega nestrpni, ali znotraj skupine ali pa po tej vertikali	Prostovoljstvo otroke poveže in preprečuje nestrpnost v skupini in po vertikali	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I23I11	Delavnice, ki dolgo trajajo, ki so kontinuirane, zagotovo nek učinek imajo.	Kontinuirane delavnice imajo pozitiven učinek	Pozitivni učinki preventivnih programov	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I23I12	Delavnica, ki je pa samo enkrat ali pa dvakrat, pa tako, malo izpuhti v zrak.	Nekajkratne delavnice hitro pozabljene	Pozitivni učinki preventivnih programov	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I23I13	Mogoče tu pa tam kakšnega nagovori, da bi pa nek premik v eni skupini bil, je pa to premalo.	Nagovori posameznike in ne celotne skupine	Pozitivni učinki preventivnih programov	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I24I1	Manj opazimo zaradi tega, ker se ne dogaja tukaj.	Manj opaženega nasilja, zaradi spremembe kraja izvajanja nasilja	Sprememba prostora in časa nasilja	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
I24I2	Verjetno je v resnici več, kot ga je bilo, zaradi tega, ker je	Več nasilja zaradi spleta	Zmanjševanje nasilja kot posledica	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po

	preko telefona lažje žaliti pa bit nesramen		preventivnih programov	izvajanju preventivnih programov
I24I3	Ker so se mame skregale na Vibru, pač ima seveda vsaka svoj prav in potem zjutraj teh 5 fantov ali pa deklet pride tudi skreganih.	Prenašanje spora staršev preko Vibra na spor med otroki v šoli	Prenos nasilja iz spleta v šolo	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
I24I4	Moreš potem ti reševati tamle problem, pri starših, ker je zaradi tega spora tukaj nastal.	Reševanje spora staršev z namenom reševanja spora otrok	Prenos nasilja iz spleta v šolo	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
I25I1	Se senzibilizira.	Senzibilizacija	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
I25I2	So ljudje bolj občutljivi, pa prej prepoznajo	Večja občutljivost in zgodnejše prepoznavanje nasilja	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
I25I3	Se nagovarja tisto večino tihih ostalih	Nagovarjanje prič nasilja	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
I25I4	So potem sigurno že učenci, ki pa potem posredujejo	Posredovanje učencev pri nasilju	Ukrepanje prič	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I25I5	Da ta večina zdaj prepozna, da je to narobe pa da ustavi.	Neodobravanje in ustavljanje nasilja s strani večine	Ukrepanje prič	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I25I6	Medtem, ko pri storilcih je pa tako,	Preprečevanje nasilja pri storilcih je s	Zmanjševanje nasilja kot	Zmanjšanje primerov

	glede na to, da je velika verjetnost, da prihaja iz družine, kjer so zametki tega njegovega nasilniškega vedenja, je z neko preventivno delavnico težko posegat, ker ne posegaš tja, kjer je vzrok.	preventivo težko zaradi okolja, v katerem živi	posledica preventivnih programov	medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
I25I7	Se kar postavijo, ustavijo, prepovejo	Učenci ustavijo in prepovedo nasilje	Ukrepanje prič	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I26I1	Tudi pridejo povedat	Več poročanja o nasilju	Poročanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
I27I1	Vse te moje fante in dekleta, ki so bili zelo pogosto pri meni v svetovalni službi, zdaj srečujem kot odrasle osebe in ko vidim, da so si na nek način uredili življenje in da dobro družbeno funkcionirajo, sem vesela in zagotovo imajo en delček zasluge tudi vse te delavnice in svetovalna služba.	Urejeno življenje in dobro družbeno funkcioniranje otrok, ko odrastejo	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
I27I2	Da smo pripomogli k dobremu izidu.	Vpliv svetovalne službe na dobri izid	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
I28I1	Da bi nekaj tako usmerjeno delali, ne.	Ni načrtnega merjenja učinkov	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
I28I2	Ob zaključku šolskega leta se vedno dela anketo.	Izvajanje ankete ob zaključku šolskega leta	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
I28I3	Anketo se dela posebej s starši pa posebej z otroki.	Izvajanje ankete s starši in z otroki	Ocenjevanje učinkov	Merjenje in ocenjevanje učinkov

			preventivnih programov	preventivnih programov
I28I4	In tam je en del tega spraševanja tudi o počutju v šoli, o odnosih v razredu, o odnosih na splošno v šoli, o komunikaciji, odnosih z učitelji	Spraševanje o počutju v šoli, komunikaciji in odnosih	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
I28I5	Pa je rezultat, tako kot je po navadi tam na anketah, med oceno od 1 do 5, tam med 3 in 4.	Ocena večinoma 3 ali 4	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
I28I6	Ni slabo, ni pa tisto najbolje.	Ni slabo in ni odlično	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
I29I1	Seveda se na vsako tako stvar spustim z njimi v pogovor in odreagiram, povem, kaj jaz mislim	Pogovor svetovalne delavke z otroki o nasilniških skupinah	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
I29I2	Tako da glede na to, da imamo en tak dober odnos vzpostavljen, tudi upam, da se jih nekaj dotakne, pa če ne danes, da se jih bo čez 5 let ali pa čez 10 let.	Vpliv pogovora na otroke zaradi dobro vzpostavljenega odnosa s svetovalno delavko	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
J1I1	Poskušamo čim bolj različno, ne zdaj, da bi se enega držali	Izvajanje več različnih preventivnih programov	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
J1I2	Kar je trenutne ponudbe, kar dobimo	Odvisno od aktualne ponudbe	Preventivni programi	Število preventivnih programov
J1I3	Tako da enih par različnih je	Izvajanje nekaj različnih programov	Izvajanje več preventivnih programov	Število preventivnih programov
J1I4	Mi dobimo po spletu ponudbo, potem se pa odzovemo.	Odzivanje na prejete ponudbe preko spleta	Preventivni programi	Število preventivnih programov
J1I5	Primer enega je recimo za spletno nasilje Safe.si, prek tega so delavnice ali pa tudi sami si lahko razredniki pogledajo pa kaj pripravijo za otroke	Izvajanje delavnic za spletno nasilje s pomočjo Safe.si	Preventivni programi	Število preventivnih programov

J1I6	Potem Varne točke v Velenju, katere so, to je bilo preko Unicefa, to si ti tudi razrednikom poslala	Uporaba gradiva Varne točke v Velenju s strani Unicefa	Preventivni programi	Število preventivnih programov
J1I7	To gradivo je bilo za razredno uro, je bilo vse pripravljeno, pa je bilo potem na razrednikih, da to potem samo naprej učencem predstavijo.	Predstavitve pripravljene gradiva na razredni uri s strani razrednikov	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
J1I8	Tako da razredniki dobijo kdaj že kaj pripravljeno, kako uro speljat, potem je pa to na njih, koliko speljejo.	Odgovornost razrednikov glede uporabe pripravljene gradiva	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
J1I9	Ker kot svetovalna služba ne moremo bit v vseh razredih	Svetovalna služba ne more pokriti vseh razredov	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
J1I10	Čprav jaz sem lani bila, glede spletnega nasilja, v vseh razredih, od 1. do 9.	Izvajanje delavnic o spletnem nasilju v vseh razredih s strani svetovalne delavke	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
J1I11	Če dobimo kakšno fajno ponudbo, jo potem predstavimo vodstvu, pa potem razredniki naprej.	Predstavitve ponudb vodstvu in razrednikom s strani svetovalne delavke	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
J2I1	Najpogostejše tega Stop nasilju, ko ga en gospod zdaj že par let zapored izvaja in ima od 5. do 9. razreda predavanja o nasilju	Izvajanje predavanj Stop nasilju od 5. do 9. razreda	Najpogostejši preventivni programi	Najpogostejše izvajanje preventivni program
J2I2	Pa tudi ta zdravstvena preventiva, ki se izvaja v sodelovanju z Zdravstvenim domom Velenje	Izvajanje zdravstvene preventive v sodelovanju z Zdravstvenim domom Velenje	Najpogostejši preventivni programi	Najpogostejše izvajanje preventivni program
J2I3	To je tudi vsako leto ampak ima vsako leto razred drugo temo.	Izvajanje zdravstvene preventive vsako leto na različne teme	Najpogostejši preventivni programi	Najpogostejše izvajanje preventivni program
J2I4	Imeli smo dve leti tudi delavnice Za boljši svet in Vilinski ključ, to je na temo vrednot, in potem povezovanje,	Izvajanje delavnic Za boljši svet in Vilinski ključ na temo vrednot in medosebnih odnosov	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju

	prijaznost drug do drugega			medvrstniškega nasilja
J2I5	Izvaja se tudi program Izštekanj, to je 12 delavnic, ki jih potem izvedejo razredniki	Izvajanje 12 delavnic programa Izštekanj s strani razrednikov	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
J2I6	Ki se pred tem za to tudi usposobijo.	Usposabljanje razrednikov za izvajanje delavnic	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
J2I7	Pa potem Neverjetna leta.	Izvajanje programa Neverjetna leta	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
J3I1	To kar imamo s tem gospodom, upokojenim policistom, on ima tudi za starše predavanje	Predavanja za starše s strani upokojenega policista	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
J3I2	Imeli smo preko Safe.si spletno predavanje za starše.	Izvajanje spletnega predavanja za starše s strani Safe.si	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
J3I3	Pa tudi s portalom Neodvisen.si sodelujemo, damo obvestilo na spletno stran šole pa povezavo, pa se lahko starši prijavijo.	Posredovanje obvestil in povezav za predavanja za starše s strani portala Neodvisen.si	Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
J4I1	Nekaj jih imamo.	Izvajanje nekaterih programov za krepitev medosebnih odnosov	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
J4I2	Za boljši svet, ki so delavnice na temo vrednot in odnosov	Izvajanje delavnic Za boljši svet na temo vrednot in odnosov	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega

				sodelovanja in medosebnih odnosov
J4I3	Še kakšne na temo duševnega zdravja, kjer so potem tudi neke take teme noter.	Izvajanje delavnic na temo duševnega zdravja	Programi na temo medosebnih odnosov	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
J5I1	Zdaj vidimo več spletnega nasilja in so neke teme bolj iz tega področja.	Poudarek na temah spletnega nasilja zaradi porasta tega nasilja	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
J5I2	Pa opozarjamo, tudi starše obveščamo	Opozarjanje in obveščanje staršev	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
J5I3	Pa potem starši naprej ukrepajo.	Nadaljnje ukrepanje staršev	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
J5I4	Včasih vprašamo za nasvet policiste.	Spraševanje policistov za nasvete	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
J5I5	Če vemo, moremo tudi mi sodelovat pa pomagat, s pogovorom recimo.	Sodelovanje in pomoč svetovalne službe	Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju
J6I1	Glede na to, kar zaznamo	Prilagajanje glede na opaženo	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
J6I2	Glede na to, da opazamo vedno več medvrstniškega nasilja se potem v to usmerjamo, in na razrednih urah in na predavanjih za starše.	Usmerjanje v preprečevanje medvrstniškega nasilja na razrednih urah in predavanjih za starše	Odzivanje na zaznane težave	Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev
J6I3	Poskušamo sledit, kaj se dogaja.	Sledenje aktualnemu dogajanju	Spremljanje sprememb na področju medvrstniškega nasilja	Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju

J7I1	Poskušajo se čim bolj redno.	Trud za čim bolj redno izvajanje programov	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
J7I2	Razredniki to počnejo na razrednih urah	Izvajanje programov na razrednih urah s strani razrednikov	Redno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
J7I3	Pa tudi s tem policistom, ko sem ga prej omenjala, da pride enkrat na leto sodelujemo.	Sodelovanje z upokojenim policistom enkrat na leto	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
J7I4	Ampak je to zelo težko, da bi res nekako redno izvajali to, ker je toliko drugih stvari še vmes	Redno izvajanje oteženo zaradi drugih pomembnih stvari	Občasno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
J7I5	Razredno uro si razrednik mogoče tudi čisto drugače načrtuje, pa se potem nekaj zgodi in more druge stvari reševati	Odzivanje na aktualne dogodke	Občasno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
J7I6	Da bi nekaj prav redno imeli, mislim, da trenutno res nimamo.	Preventivni programi se ne izvajajo redno	Občasno izvajanje preventivnih programov	Pogostost izvajanja preventivnih programov
J7I7	Program To sem jaz, za krepitev samopodobe otrok in mladostnikov	Izvajanje programa To sem jaz, za krepitev samopodobe otrok in mladostnikov	Programi za osebno rast	Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov
J7I8	So pripravljene delavnice, 10 delavnic, ki naj bi jih izvajali	Izvajanje 10 delavnic programa To sem jaz, na leto	Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja	Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja
J7I9	V enem šolskem letu, to je z več kot enim razredom nemogoče, če bi midve izvajali.	Delavnice z velikim številom ur nemogoče izvajati z vsemi razredi	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
J7I10	Kar pa učitelji delajo, pa mislim, da je, da	Opozarjanje na šolska pravila in red	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju

	vsakič opozarjajo na šolska pravila, na šolski red			preventivnih dejavnosti
J8I1	To so pa bolj kot ne dodatne dejavnosti	Preventivne dejavnosti kot dodatne dejavnosti	Preventivni programi kot dodatne dejavnosti	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
J8I2	Da bi bilo kaj redno vključeno, nimamo nič.	Nobena preventivna dejavnost ni vključena v redni učni načrt	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
J8I3	V nižjih razredih je možno več teh tem nekam vključit, jih imajo pri družbi.	Vključevanje tem o nasilju in odnosih v predmet družba v nižjih razredih	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
J8I4	Zdaj ne vem, koliko je na predmetni stopnji v okviru etike	Teme o odnosih pri predmetu etika na predmetni stopnji	Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt	Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt
J9I1	Kar se da, da je recimo enourna dejavnost, jo poskušamo v sklopu razredne ure	Izvajanje dejavnosti v okviru razrednih ur	Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah	Čas izvajanja preventivnih programov
J9I2	Je pa včasih tudi treba med kako drugo uro.	Izvajanje delavnic med učnimi urami	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
J9I3	Pa da se organizira, pa da je namesto pouka.	Organizirano namesto pouka	Izvajanje preventivnih programov med poukom	Čas izvajanja preventivnih programov
J9I4	Pa dan dejavnosti	Izvajanje ob dnevih dejavnosti	Izvajanje preventivnih programov na dnevih dejavnosti	Čas izvajanja preventivnih programov
J9I5	Midve pa kaj pomagava pripraviti ali pa da se koga povabi.	Priprava gradiva in vabljenje zunanjih izvajalcev s strani svetovalne delavke	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
J10I1	Čas	Čas	Časovna razpoložljivost	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
J10I2	Koliko je natrpano z drugimi stvarmi.	Napolnjenost urnika z drugimi stvarmi	Časovna razpoložljivost	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja

				preventivnih programov
J10I3	Pa to, kar opažamo, se pač potem na to bolj fokusiramo, pa bolj intenzivno izvajamo nekaj časa.	Porast določene vrste nasilja	Pojav in porast nasilja	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
J11I1	Na podružnici se malo lažje prilagaja	Lažje prilagajanje na podružnici	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
J11I2	Malo manjše skupine so.	Manjše skupine na podružnici	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
J11I3	Karkoli se dela na matični šoli, se dela tudi na podružnicah.	Izvajanje enakih stvari na matični šoli in podružnicah	Izvajanje preventivnih programov na podružnicah	Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov
J12I1	Ja, odvisno.	Odvisno	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
J12I2	Če imamo dan dejavnosti za celo šolo, potem so vsi.	Vključenost vseh razredov na dnevu dejavnosti	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
J12I3	Kakšne plačljive stvari, tam pa ne moremo vsega pokrit.	Plačljivih dejavnosti se ne izvaja v vseh razredih	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
J12I4	Pa potem pač izberemo razred, kjer se zdi, da bi jih mogoče neka tema podkrepila	Izbor razreda, ki bi jih tema podkrepila	Razredi, ki so vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
J12I5	Pa tudi odvisno od teme, pač tista tema, ki je bolj primerna za predmetno stopnjo, potem razredna stopnja ni vključena.	Tema primernejša za predmetno stopnjo, se ne izvaja na razredni stopnji	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
J13I1	Nekaj glede preventive na temo preprečevanja nasilja zagotovo imajo.	Preventiva medvrstniškega nasilja v vsakem razredu	Izvajanje preventivnih programov v obdobju šolanja	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti
J13I2	To je v sklopu pouka, to pride sproti.	Vključenost v učne ure	Izvajanje preventivnih	Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti

			programov skozi šolsko leto	
J13I3	Take načrtne dejavnosti, da bi pa res rekli, da jim nekaj ponudimo pa da nekdo od zunaj pride izvajati, to pa niso vsi vključeni.	V načrtne dejavnosti, ki jih izvajajo zunanji izvajalci, niso vključeni vsi razredi	Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe	Vključenost razredov v preventivne dejavnosti
J14I1	Kritično se mi zdi v 6., 7. razredu	Kritično stanje v 6. in 7. razredu	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
J14I2	Odkvisno od generacije otrok	Odkvisno od generacije otrok	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
J14I3	Odkvisno kak je razred, kakšna je klima v razredu.	Odkvisno od klime v razredu	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
J14I4	Če gre za preventivo, so to tiste dejavnosti, ki bi bile dobrodošle za vse	Preventivne dejavnosti dobrodošle za vse	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
J14I5	Več pa namenimo res tam, kjer je problematika, da se že kaj pripravlja.	Več pozornosti tam, kjer je večja problematika	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
J14I6	Pa tudi 4., če gledamo trenutno generacijo, tu se mi zdi, da smo se letos največ vključevali.	Največ vključevanja v letošnjem letu v 4. razredu	Najpogosteje vključeni razredi	Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti
J15I1	Ali časovno ali vsebinsko	Časovno in vsebinsko prilagajanje	Prilagajanje ciljev, tem in vsebin	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencem
J15I2	Krajši čas	Krajši čas izvajanja pri mlajših otrocih	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencem
J15I3	Z nekimi dodatki, recimo kak posnetek.	Z dodanimi posnetki	Uporaba ustvarjalnih pristopov pri delu z mlajšimi otroki	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencem

J15I4	Pri mlajših bolj skozi kako igro ali igro vlog	Uporaba igre in igre vlog pri mlajših otrocih	Uporaba ustvarjalnih pristopov pri delu z mlajšimi otroki	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencem
J15I5	Tega pri starejših ni.	Igre in igre vlog pri starejših otrocih ni	Prilagajanje načina dela	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencem
J15I6	Tudi predstave takšne izbiramo, za mlajše otroke, da imajo tako noto, da se lahko o tem pogovarjajo	Izbor predstav prilagojen starosti otrok in njihovi zmožnosti pogovora o tem	Prilagajanje programa	Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencem
J16I1	Zdaj različno	Različne vloge učiteljev	Pomembna vloga učiteljev	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
J16I2	Enkrat morejo izpeljat	Izvajanje delavnic	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
J16I3	Enkrat so samo v vlogi opazovalca	Opazovanje delavnic	Prisotnost pri izvajanju preventivnih dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
J16I4	Enkrat so samo prisotni	Prisotnost na delavnicah	Prisotnost pri izvajanju preventivnih dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
J16I5	Mi imamo tak način, da se po aktivih dogovorijo, ko je tema, potem skupaj pripravijo, pa si pomagajo	Dogovor, priprava in medsebojna pomoč v aktivih	Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
J16I6	Tu včasih midve vstopiva, ali moreva tudi kaj pripraviti	Priprava delavnic s strani svetovalnih delavk	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
J16I7	Ali kako idejo dava	Podajanje idej s strani svetovalnih delavk	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
J16I8	Ali kak podporni material dobiva, dosti je zloženik ali pa plakatov	Pridobivanje podpornega materiala	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov

J16I9	To so take stvari, ko lahko potem tudi razrednikom dava in potem lahko oni iz tega naredijo kako uro ali se pogovarjajo	Izpeljava ur s pomočjo podpornega materiala s strani razrednikov	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
J16I10	Če najdeva kakšne kratke posnetke, se jim tudi pošlje	Pošiljanje posnetkov učiteljem	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
J16I11	Eni razredniki tudi pravijo, da čutijo, da bi to speljali	Nekateri razredniki se čutijo sposobne izpeljat preventivne dejavnosti	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
J16I12	Eni imajo pa malo težav z raznimi delavnicami.	Nekateri razredniki imajo težave z izvajanjem preventivnih delavnic	Izvajanje preventivnih programov	Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti
J17I1	Ja, tako da koordinirava	Koordiniranje preventivnih dejavnosti	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
J17I2	Pregledam ponudbe	Pregled ponudb	Koordiniranje preventivnih programov	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
J17I3	Se posvetujem, ali z vodstvom ali z učitelji.	Posvetovanje z vodstvom in učitelji	Sodelovanje šolskega osebja	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
J17I4	Ali pa tako, kot je bilo lani, da sem izvajala glede varnosti na internetu, v vseh razredih, od 1. do 9.	Izvajanje preventivnih programov v razredih	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
J17I5	To smo lani ampak, da bi se to vsako leto dobila ta naloga, je to kar zalogaj.	Izvajanje dejavnosti v vseh razredih vsako leto prevelik zalogaj	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
J17I6	Bolj važno bi bilo, da bi razrednike usposobili	Potreba po usposabljanju razrednikov	Nudenje podpore šolskemu osebju	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
J17I7	Ravnateljica da tudi velik poudarek na te dobre odnose in to.	Velik poudarek na dobrih medsebojnih odnosih s strani ravnateljice	Podpora preventivnih programov	Vloga vodstva pri preventivnih programih

J18I1	Da jim ponudimo in objavimo predavanja od Neodvisen.si	Objava predavanj od Neodvisen.si	Obveščanje staršev	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
J18I2	Pripravimo kakšno predavanje za starše	Priprava predavanj za starše	Izvajanje predavanj za starše	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
J18I3	Čprav tukaj je kar slab odziv	Slab odziv staršev	Vključevanje staršev v preventivne programe	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
J18I4	Ravnateljica je imela zadnjič za Svet staršev predstavitev z namenom, da tudi oni malo vejo, kaj se dogaja, pa z namenom, da bi oni to razširili na ostale starše	Predstavitve ravnateljice Svetu staršev z namenom obveščanja vseh staršev o dogajanju na šoli	Predstavljanje preventivnih programov staršem	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
J18I5	Pa če kaj opozorijo, da preverimo, da jih resno vzamemo	Odziv na opozorila staršev in preverjanje	Upoštevanje mnenj in pobud staršev	Vključenost staršev v preventivne dejavnosti
J19I1	Najbolj konstantna preventivna dejavnost so predavanja s strani zdravstvenega doma	Konstantno izvajanje predavanj s strani zdravstvenega doma	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
J19I2	Spet res čisto odvisno od ponudb	Odkvisno od ponudb	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
J19I3	Ta gospod, upokojeni policist.	Predavanja upokojenega policista	Izvajanje preventivnih dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov

J19I4	So pa spet velik dejavnik finančna sredstva	Velik dejavnik finančna sredstva	Financiranje preventivnih programov	Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov
J19I5	Da pride kakšna zunanja organizacija, je pa to finančno včasih velik zalogaj.	Izvajanje dejavnosti s strani zunanjih organizacij velik finančni zalogaj	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
J19I6	Tega policista je treba plačat, potem tisti zavod Vozim, potem delavnice Za boljši svet so tudi plačljive	Financiranje upokojenega policista, zavoda Vozim in organizacije Za boljši svet	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
J19I7	Zato imamo pa razne priročnike, recimo Iskalci biserov je en tak priročnik za razredne ure	Uporaba priročnika Iskalci biserov na razrednih urah	Priprava gradiva za preventivne dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
J19I8	Potem plakate dobimo brezplačno, te plakate imamo potem tudi po šoli, pa jih na tak način osveščamo.	Osveščanje otrok s pomočjo brezplačnih plakatov	Priprava gradiva za preventivne dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
J19I9	Potem devetošolci so vsi dobili priročnik To sem jaz, pa je tudi s strani občine ali ministrstva pokrito	Priročnik To sem jaz, za devetošolce, pokrit s strani ministrstva	Priprava gradiva za preventivne dejavnosti	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov

J19I10	Pa policiste smo kdaj imeli, če se kak nasilen dogodek zgodi, se lahko povežemo, pa pridejo v razred, pa kaj predstavijo, opozorijo	Obisk policistov v razredih v primeru nasilnega dogodka	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami	Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov
J20I1	Pri vodenju ne	Učenci ne vodijo preventivnih programov	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
J20I2	Ko so šolski parlamenti, pa imamo predstavnike otrok, če je kdaj kaj takega, da samo posredujejo potem v razred kot predstavniki.	Posredovanje predstavnikov otrok dogovorov s šolskega parlamenta v razrede	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
J20I3	Da bi pa kake delavnice izvajali, pa ne.	Učenci ne izvajajo delavnic	Izvajanje ali vodenje preventivnih programov	Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov
J21I1	Nekaj je.	Krog je sklenjen	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
J21I2	Zdaj najboljše bi bilo, da bi s tem, kar delamo v šoli, potem pokrili še starše, samo se mi zdi, da je to kar težko.	Težko z enako vsebino pokriti otroke in starše	Sklenjen krog med vsemi akterji	Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih
J22I1	To bi bilo, če bi imeli možnost, intenzivno, redno, tedensko nekaj izvajati, čisto načrtno, potem pa pogledat stanje prej pa po izvedenih delavnicah	Premik viden le ob rednem in načrtnem izvajanju dejavnosti in opazovanjem stanja pred in po delavnicah	Pozitivni učinki preventivnih programov	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
J22I2	Ampak to je potem kar zalogaj, če bi to delali.	Redno izvajanje in merjenje prevelik zalogaj	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov

J23I1	Da lahko to še nekako obvladamo mogoče.	Obvladovanje medvrstniškega nasilja	Pozitivni učinki preventivnih programov	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
J23I2	Da bi pa lahko rekli, da je res manj tega, pa tudi nimam občutka.	Medvrstniško nasilje se ni zmanjšalo	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
J23I3	Glede na to, da smo res velika šola, teh fizičnih oblik ni toliko.	Malo primerov fizičnega nasilja	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
J23I4	Če greš mimo, da opozoriš	Opozarjanje ob opaženem neprimernem vedenju	Vključevanje šolskega osebja v preventivne dejavnosti	Vključenost šolskega osebja v preventivne programe
J23I5	S tem, da smo ves čas odzivni, pa da opazujemo, se mogoče ne razplamti v kaj večjega.	Ustavljanje nasilja z opazovanjem in odzivanjem	Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov	Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov
J24I1	K dobri klimi gotovo to pripomore.	Preventivni programi pripomorejo k dobri klimi	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
J24I2	Merimo pa ne, da bi lahko rekli, koliko je zdaj vpliva.	Merjenja vpliva ni	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
J24I3	Je kak posameznik, dva, ki se ne počutita dobro v razredu, pa je mogoče lahko klima v razredu na splošno zelo fajna.	Slabše počutje kakšnega posameznika v razredu kljub na splošno dobri klimi	Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja	Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja
J24I4	Je včasih težko s celim razredom delat, je bolj treba delat na tistem	Potrebno delo na posamezniku in	Sprememba vedenja učencev	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi

	posamezniku, da se opolnomoči, da zna nazaj povedat.	njegovem opolnomočenju		preventivnih dejavnosti
J25I1	To se pač nalaga nekje, če je vsako leto nekaj pripravljeno, pa da se o tem govori	Ob vsakoletnem pogovoru o nasilju se to nekje shranjuje	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
J25I2	Prav je, da so ves čas te razne dejavnosti, da se otrokom ponudijo, še vedno pa mislim, da je veliko odvisno od okolja, od koder otrok prihaja.	Izvajanje preventivnih dejavnosti je koristno, vendar je veliko odvisno od življenjskega okolja otrok	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
J25I3	S temi preventivnimi programi imamo te stvari pod nadzorom, da ne eskalirajo v neke res zelo velike razsežnosti.	Medvrstniško nasilje pod nadzorom s preventivnimi programi	Pozitivni dolgoročni učinki	Dolgoročni učinki preventivnih programov
J25I4	Pa mi bi radi aktivirali tiste, ko vejo, ko opazujejo	Aktivacija prič nasilja	Ukrepanje prič	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
J25I5	Tiste bi radi malo bolj opogumili, da bi zmogli reči	Opogumljanje prič nasilja	Ukrepanje prič	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
J25I6	Taka soodgovornost za sočloveka.	Grajenje soodgovornosti za sočloveka	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
J25I7	Govorimo tudi čisto konkretno o nasilju, kakšne oblike obstajajo, ker otroci večkrat mislijo, da to verbalno nasilje, ni nasilje, pa neverbalno	Seznanjanje otrok o oblikah nasilja	Znanje o medvrstniškem nasilju	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
J25I8	Ta občutek za te odnose se nekako poskuša razvijati.	Razvijanje občutka za medosebne odnose	Medsebojna pomoč in podpora	Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti
J25I9	Midve imava narejeno tudi to mediacijo, miren način reševanja sporov.	Usposobljenost svetovalnih delavk za mediacijo	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov

J25I10	Se tudi v pogovoru z otrokom kaka ta večina uporabi	Uporaba različnih veščin v pogovoru z otrokom	Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti	Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov
J26I1	Jih ne merimo	Učinkov se ne meri	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
J26I2	Bi bil kar velik vložek, če bi jih.	Velik vložek za merjenje učinkov	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
J26I3	Se pa take stvari izvejo preko pogovora, ko se recimo po razredni uri učitelji pogovarjajo o tem, kaj so novega izvedeli	Informacije o učinkih preko pogovora po razredni uri	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
J26I4	Pa potem ko vidimo, kako ravnajo po tem.	Opažanje učinkov glede na ravnanje otrok po izvedenih dejavnostih	Ocenjevanje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov
J26I5	Ampak nimamo pa prav kakih merilnikov pa vprašalnikov.	Ni merilnikov ali vprašalnikov o učinkih	Merjenje učinkov preventivnih programov	Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov

9.3. Priloga C: Oso kodiranje

Število preventivnih programov

- Izvajanje enega preventivnega programa
 - Izvajanje enega rednega programa (A1I1)
 - Izvajanje enega preventivnega programa (B1I1)
- Izvajanje več preventivnih programov
 - Izvajanje več programov (C1I1)
 - Izvajanje več preventivnih programov (D1I1, E1I1)
 - Izvajanje več različnih preventivnih programov (I1I1, J1I1)
 - Izvajanje nekaj različnih programov (J1I3)
 - Izvajanje delavnic z učenci s strani zunanjih izvajalcev (H1I1)
 - Izvajanje delavnic s strani dveh zunanjih izvajalcev (H1I2)
 - Izvajanje treh preventivnih programov (H1I7)
 - Izvajanje več različnih preventivnih programov v vsakem razredu (I1I2)
 - Več preventivnih programov za različne razrede (D1I2)
 - Izvajanje različnih vsebin s strani različnih izvajalcev v različnih razredih (I1I3)
 - Prilagojeno starosti in področju (D1I3)
- Izvajanje občasnih programov
 - Občasni programi (A1I5)
 - Izvajanje priložnostnih programov z aktualnimi temami (A1I7)
- Preventivni programi
 - Izvajanje programa NEON (A1I2, F1I1)
 - En preventivni program je program NEON (E1I2)
 - Izvajanje delavnic na temo tradicionalnega medvrstniškega nasilja (H1I3)
 - Izvajanje delavnic na temo spletnega medvrstniškega nasilja (H1I4)
 - Sodelovanje v projektu Integriteta in izvajanje dejavnosti na temo nasilja v šoli (G1I8)
 - Sodelovanje z organizacijo Živ? Živ! (G1I2)
 - Izvajanje delavnice za 6. razred o samomorilnem vedenju, samopoškodovanju in nasilju (G1I3)
 - Izvajanje programa CAP (A1I3)
 - Program Safe.si (A1I6)
 - Izvajanje delavnic za spletno nasilje s pomočjo Safe.si (J1I5)
 - Vključenost v projekt Tom telefon (G1I5)
 - Izvajanje projekta Zdrave šole, To sem jaz (E1I3)
 - Izvajanje programa s strani izobraževalnega centra Eksena na dan strpnosti (E1I4)
 - Izvajanje projekta Dobro sem (F1I3)
 - Izvajanje preventivnega programa Korak sončku (F25I2)
 - Izvajanje mednarodnega projekta Pozdrav ptic miru (F25I3)
 - Izvajanje programa Šola sobivanja (F25I4)
 - Izvajanje delavnic spletne platforme Kor-net, kjer lahko otroci najdejo informacije in postavijo vprašanja (G1I4)
 - Izvajanje preventivnega programa Martin Krpan 10 ur na leto v tretji triadi (I2I4)
 - Izvajanje socialnih delavnic (G1I1)
 - Izvajanje prostovoljstva (F1I2)
 - Ogled kratkih filmov na temo duševnega zdravja v kinu za 8. razred (G1I7)
 - Uporaba gradiva Varne točke v Velenju s strani Unicefa (J1I6)
 - Skrinjica Zaupaj mi, za anonimna pisma otrok (G1I6)
 - Sprotno odzivanje na dogajanje v razredu s strani šolskega osebja (H1I5)
 - Izvajanje preventivnih dejavnosti s strani šolskega osebja (H1I6)
 - Odvisno od aktualne ponudbe (J1I2)
 - Odzivanje na prejete ponudbe preko spleta (J1I4)

Najpogostejše izvajane preventivni program

- Najpogostejši preventivni programi
 - Preventivni program ISA inštituta (A2I1)
 - Program Safe.si kot drugi najpogostejši (A2I2)
 - Program NEON (B2I1)
 - Izvajanje socialnih delavnic skozi celo leto (G2I1)
 - Najpogostejše izvajanje programa NEON (E2I1)
 - Najpogostejši je program NEON, ki je specifični program za medvrstniško nasilje (F2I1)
 - Najpogostejše so delavnice zunanjih izvajalcev, ki se izvajajo generacijsko in vsako leto (H2I1)
 - Program Zdrave šole, To sem jaz (C2I1)
 - Najbolj redni program je projekt Zdrava šola (D2I1)
 - Izvajanje zdravstvene preventive v sodelovanju z Zdravstvenim domom Velenje (J2I2)
 - Izvajanje zdravstvene preventive vsako leto na različne teme (J2I3)
 - Preventivni program Vzpodbudno učno okolje (D2I2)
 - Izvajanje programa Varni na internetu v vseh razredih (I2I1)
 - Izvajanje programa Varni na internetu vsako leto (I2I2)
 - Izvajanje predavanj Stop nasilju od 5. do 9. razreda (J2I1)
 - Tematske razredne ure (C2I2)
 - Nekatere delavnice so obsežnejše (I2I3)
 - Dopisi na temo varovalni dejavniki medvrstniškega nasilja (C2I3)
 - Odvisno od opažanj razrednikov in svetovalne službe (H2I4)

Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev o preprečevanju medvrstniškega nasilja

- Izvajanje predavanj na temo medvrstniškega nasilja
 - Predavanje kriminalistike o spletnem nasilju (B3I4)
 - Predavanje šolskih svetovalnih delavk o nasilju v družini (E3I1)
 - Izvajanje različnih predavanj glede na trenutno situacijo v razredu (A3I2)
 - Izvajanje predavanja o protokolu pri medvrstniškem nasilju (E3I3)
 - Izvajanje predavanj za starše (C3I1, D3I2)
 - Izvajanje predavanj za starše enkrat na leto (I3I2)
 - Predavanja za starše s strani upokojenega policista (J3I1)
 - Izvajanje spletnega predavanja za starše s strani Safe.si (J3I2)
 - Predavanja za starše na temo interneta in socialnih omrežij (I3I3)
 - Ponovitev v sklopu razrednih ur (C3I2)
 - Predavanja za starše v okviru šole za starše (H3I2)
 - Predavanja za starše v okviru zavestnega starševstva (H3I3)
 - Predavanja za starše glede vzgojne problematike (H3I5)
 - Predavanja glede aktualne problematike za starše (A3I5)
 - Izvajanje predavanja o programu NEON za starše (E3I4)
 - Predavanja o medvrstniškem nasilju in vlogi staršev (E3I5)
 - Posredovanje obvestil in povezav za predavanja za starše s strani portala Neodvisen.si (J3I3)
 - Predavanje gospe Leonide Zalokar (A3I6)
 - Pogosto obravnavanje teme medvrstniškega nasilja (C3I3)
 - Pogovor o nasilju, ustreznem odzivanju in primernem načinu izražanja jeze (H2I2)
 - Izvajanje predavanj, delavnic, seminarjev (D3I1)
 - Predavanja za učiteljski zbor se ne izvajajo (H3I1)
- Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega nasilja
 - Izvajanje delavnic (G3I1)
 - Izvajanje delavnic za otroke (G3I3)
 - Izvajanje delavnic za učence (I3I1)
 - Ciljne delavnice trenutno zelo aktivne (C6I2)
 - Izvajanje socialnih iger (D2I8)
 - Izvajanje delavnic z učenci s strani šolske svetovalne službe (F3I1)

- Izvajanje delavnic s strani razrednikov (F3I5)
- Izvajanje 12 delavnic programa Izštekani s strani razrednikov (J2I5)
- Izvajanje delavnic s strani zdravstvenih delavcev (D2I7)
- Izvajanje delavnic od zavoda Vozim (A3I3)
- Program Living peace international (D2I4)
- Izvajanje delavnic Za boljši svet in Vilinski ključ na temo vrednot in medosebnih odnosov (J2I4)
- Izvajanje delavnic na temo medvrstniškega in spletnega nasilja v 8. razredu (F3I2)
- Izvajanje delavnic za obnavljanje znanja po občutku (F3I4)
- Izvajanje delavnic v okviru razrednih ur (F3I3)
- Izvajanje delavnic za učence in predavanj za starše s strani policista (D3I3)
- Izvajanje programa Neverjetna leta (J2I7)
- Izvajanje programov Neverjetna leta po nasilnem dogodku v šoli (I2I7)
- Izvajanje 10 delavnic programa To sem jaz, na leto (J7I8)
- Izvajanje preventivnega programa s strani Cone do 10 ur na leto v drugi triadi (I2I6)
- Velik pomen preventive (A4I2)
- Izvajanje seminarjev in izobraževanj na temo medvrstniškega nasilja
 - Izvajanje delavnic in seminarjev s strani svetovalne službe (F3I6)
 - Seminarji in izobraževanja organizirana s strani občine (A3I4)
 - Pogovor o medvrstniškem nasilju in protokolu (E3I2)
 - Izobraževanje šolskega osebja preko spletnih priročnikov (G3I4)
 - Izobraževanje za starše in učitelje na temo preprečevanja nasilja s strani Društva za nenasilno komunikacijo (F3I7)
 - Izobraževanje učiteljev s strani organizacije Živ? Živ! (G3I2)

Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja in medosebnih odnosov

- Programi na temo medosebnih odnosov
 - Nagovarjanje krepitev socialnih veščin, dobre komunikacijske sposobnosti in čustveno opismenjevanje v vseh programih (I4I1)
 - Program Martin Krpan namenjen razvijanju socialnih veščin in odnosov (I2I5)
 - Izvajanje delavnic Za boljši svet na temo vrednot in odnosov (J4I2)
 - Program NEON pokriva tudi temo medosebnih odnosov (A4I1)
 - Krepitev sočutja (A4I3)
 - Krepitev empatije in dobrih odnosov (H2I5)
 - Delavnica o empatiji na podlagi cilja krepitev medosebnih kompetenc pri predmetu družba (H8I4)
 - Krepitev odgovornosti (A4I4)
 - Program To sem jaz, namenjen mladostnikom s temelji na odnosih, samopodobi in čustvenem opismenjevanju (B4I7)
 - Govor o medosebnih odnosih pri projektu Zdrava šola in programu Vzpodbudno učno okolje (D4I2)
 - Izvajanje delavnic s strani mladinskega centra na temo medsebojnih odnosov in odraščanja (D2I6)
 - Vsebine za krepitev medosebnih odnosov v projektu Dobro sem (F4I2)
 - Delavnice o medosebnih odnosih, čustvih, doživljanju, medsebojni pomoči (D2I3)
 - Izvajanje delavnic na temo duševnega zdravja (J4I3)
 - Izvajanje preventivnih delavnic na temo duševnega zdravja in medsebojnih odnosov s strani socialne delavke (E4I3)
 - Izvajanje nekaterih programov za krepitev medosebnih odnosov (J4I1)
 - Izvajanje delavnic na to temo s strani svetovalne službe (F4I3)
 - Izvajanje programov s strani razrednikov (H4I1)
 - Več odzivanja na dogajanje v razredu v prvi triadi zaradi lažje prilagodljivosti (H4I2)
 - Krepitev dobrih odnosov v razredu s strani nekaj učiteljev iz prve triade (H4I3)
 - Vabilo zunanjim izvajalcem za izvajanje delavnic na to temo (F4I4)
 - Dan dejavnosti na temo medsebojnih odnosov za 8. razred (E4I2)

- Na dan duševnega zdravja cel sklop delavnic na to temo (C4I3)
- Pogovor o vplivu vrstniškega nasilja na klimo šole (E4I5)
- Programi na temo medvrstniškega sodelovanja
 - Programi za krepitev medvrstniškega sodelovanja so (C4I1)
 - Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja (D4I1)
 - Vsebine za krepitev medvrstniškega sodelovanja zajete v več programih (F4I1)
 - Izvajanje programov za krepitev medvrstniškega sodelovanja preko socialnih delavnic (G4I1)
 - Izvajanje mediacije (G4I4)
 - Dnevi dejavnosti in razredne ure namenjene programom za krepitev medvrstniškega sodelovanja (E4I1)
 - Dejavnosti v okviru Zdrave šole in razrednih ur (B4I6)
- Programi na temo konfliktov
 - Učenje primerne reakcije v primeru nestrinjanja (A4I5)
 - Prilagoditev pripomočka za otroke, ki pridejo v konflikt (D2I5)
- Programi za osebno rast
 - Izvajanje programa To sem jaz, za krepitev samopodobe otrok in mladostnikov (J7I7)
 - Izvajanje preventivnih dejavnosti na temo samopodobe in stresa za 7. razrede (E4I4)
 - Program skupine za samopomoč (B4I1)
 - Skupina za najstnike kot interesna dejavnost (B4I2)
 - Skupina za samopomoč z elementi samozagovornišva kot izbirni predmet za učence posebnega programa (B4I3)
 - V obliki sprostitev delavnic (C4I2)

Odzivanje na spremembe in trende v medvrstniškem nasilju

- Spremljanje sprememb na področju medvrstniškega nasilja
 - Spremljanje (G5I2)
 - Sledenje aktualnemu dogajanju (J6I3)
 - Trud za sledenje spremembam (A5I1)
 - Hitro zaznavanje sprememb na šoli z 20% priseljencev (D5I1)
 - Drugačno vedenje otrok priseljencev (D5I2)
- Odzivanje na spremembe na področju medvrstniškega nasilja
 - Povezovanje z aktualnimi dogodki (E5I2)
 - Odzivanje glede na aktualne informacije (F5I1)
 - Vnašanje aktualnih stvari v šolo (F5I6)
 - Čim hitrejši odzivanje na dogodke, tudi zaradi zanimanja staršev (F5I7)
 - Hitro odzivanje (F5I8)
 - Doslednost (G5I1)
 - Prepoznavanje in preprečevanje (G5I3)
 - Prilagajanje trendom (E15I4)
 - Odziv na aktualno problematiko spletnega nasilja (B3I5)
 - Poudarek na temah spletnega nasilja zaradi porasta tega nasilja (J5I1)
 - Medvrstniško spletno nasilje opaženo kasneje (I5I1)
 - Pogovor o spletnem nasilju (H5I2)
 - Ozaveščanje glede spletnega nasilja (H5I4)
 - Opozarjanje in obveščanje staršev (J5I2)
 - Nadaljnje ukrepanje staršev (J5I3)
 - Spraševanje policistov za nasvete (J5I4)
 - Predavanje o programu Amok (B5I3)
 - Izvajanje predavanja o Amok protokolu za učitelje s strani policije (F5I2)
 - Udeleževanje izobraževanj šolskega osebja (F5I3)
 - Sodelovanje in pomoč svetovalne službe (J5I5)
 - Razširitev programa in poskus razširitve ekipe (B7I2)

- Izpuščanje govora o spletnih aplikacijah, ki jih otroci ne uporabljajo več (E15I3)
- Šola prejme posledice nasilja, ki se je zgodilo izven šolskega časa (I5I2)
- Težje posredovanje zaradi informacij z zamikom (I5I3)
- Težje ukrepanje zaradi vključenosti otrok iz drugih šol v spletno nasilje (I5I4)

Prilagajanje preventivnih programov glede na potrebe in izzive učencev

- Odzivanje na zaznane težave
 - Reakcija na zaznan problem (A5I3)
 - Ukvarjanje s problemi učencev (F6I1)
 - Reševanje nasilja s pomočjo lastnih resursov ali pomočjo zunanjih strokovnjakov (I6I4)
 - Prilagajanje njihovim stiskam (H6I3)
 - Prilagajanje glede na opaženo (J6I1)
 - Odzivanje na izvajanje verbalnega in psihičnega nasilja med dekleti (H7I9)
 - Odzivanje na opažanja v razredu in poročanja s strani otrok in staršev (H5I1)
 - Odvisno od informacij s strani otrok (F6I2)
 - Prilagajanje preventivnih programov glede na zaznane težave (D6I1)
 - Prilagajanje delavnic glede na zaznani problem s strani šolskega osebja (E5I3)
 - Poročanje razrednikov o težavah in socialnih omrežjih, ki so trenutno aktualna (F6I4)
 - Izvajanje ciljnih delavnic v razredih, kjer so se pojavile težave (C6I1)
 - Usmerjanje v preprečevanje medvrstniškega nasilja na razrednih urah in predavanjih za starše (J6I2)
 - V obliki razrednih ur ali na ravni šole (A5I4)
 - Odziv na težavo z delavnico na aktualno temo (A6I1)
 - Izobraževanja, delavnice in seminarji kot odgovor na težave (A5I2)
- Odzivanje na zanimanja in potrebe otrok
 - Odziv na zanimanja in stiske otrok (A6I2)
 - So v kontaktu z otroki (F6I3)
 - Spraševanje učencev o njihovih interesih in željah in približevanju temu (H6I2)
 - Dajanje pobud s strani staršev (H6I1)
 - Prilagajanje in izvajanje programov glede na potrebe (B4I9)
 - Kjer je večja potreba, se izvede več delavnic (C7I6)
 - Odzivanje na dogajanje v razredih (B6I1)
 - Prilagajanje preventivnih delavnic glede na potrebe znotraj razreda (G6I2)
 - Prilagajanje glede tega, kar je v razredu v ospredju (G6I3)
 - Prilagajanje potrebam, izkušnjam in mnenjem (B15I4)
 - Vključevanje otrok v dejavnosti (E15I7)
 - Izvajanje dejavnosti skozi skupinsko delo (E15I6)
 - Izvajanje preventivnih programov v obliki delavnic in konkretnih primerov (F16I1)
 - Otrokom ustreza sokratov način dialoga in podajanje mnenj (F16I2)
 - Približevanje z drugačnimi oblikami dela (F16I3)
 - Prilagajanje delavnic glede na starost otrok (G6I1)
 - Prestavljanje delavnic v nižje razrede zaradi prej izkazanih potreb (B6I2)
 - Izvajanje delavnic zaradi potreb prestavljeno v nižje razrede (B15I3)
 - Pogovor o spletnem nasilju prestavljen na nižje razrede (E14I6)
 - Prilagajanje dodatnih delavnic za višje razrede glede na potrebe (E5I1)
 - Pogovor z dekleti o psihičnem nasilju med njimi s svetovalno delavko zaradi porasta tega nasilja (G6I4)
 - Drugačen pristop za dekleta (G6I5)
 - Prilagajanje delavnic z ločevanjem fantov in deklet in ustvarjanjem prijetnega okolja (G6I6)
 - Prilagajanje besedil in dela priseljencem (D15I8)
 - Izvedba delavnic, ki so v korist otrok (D19I10)
 - Odprta pisarna svetovalne delavke (I6I1)

- Od 20 do 30 učencev v pisarno svetovalne delavke vstopa vsak teden (I6I2)
- Veliko pogovora med svetovalno delavko in učenci zaradi navezanega osebnega odnosa (I6I3)
- Dodatne preventivne dejavnosti
 - Dodatne delavnice po potrebi (C3I4)
 - Reakcija z dodatnimi urami na to, kar se dogaja v razredih (C5I4)
 - Povzemanje delavnic in pogovor v razredu glede na izražene probleme otrok (E6I1)

Pogostost izvajanja preventivnih programov

- Redno izvajanje preventivnih programov
 - Pogosto in redno izvajanje preventivnih programov (C4I4)
 - Redno izvajanje preventivnih programov (I7I1)
 - Izvajanje dejavnosti zunanjih izvajalcev vsako leto in z vsako generacijo (H7I3)
 - Redno izvajanje programa NEON (F7I1)
 - Redno vsakoletno izvajanje NEON programa (B7I1)
 - Izvajanje NEON programa, ko svetovalna služba pride v razrede (E7I2)
 - Generacijsko izvajanje dejavnosti svetovalne službe (H7I4)
 - Izvajanje delavnic v 4. razredu in nadaljevanje v 5. razredu (H7I5)
 - Izvajanje delavnic o testni anksioznosti v 4. in 5. razredu (H7I6)
 - Izvajanje programa Vzpodbudno učno okolje v vseh razredih (D7I2)
 - Izvajanje delavnic projekta Jaz in ti v družbi, za 6., 7. in 8. razred vsako leto (D7I3)
 - Izvajanje programa To sem jaz, vsako leto v 7. razredu (D7I1)
 - Izvajanje programov na razrednih urah s strani razrednikov (J7I2)
 - Redno izvajanje ob dnevih dejavnosti (E7I6)
 - Redno izvajanje po zmožnostih (E7I1)
 - Delavnice morajo biti redne (D8I2)
 - Dejavnosti le ob posebnih priložnostih nimajo učinka (G7I4)
 - Brez rednega izvajanja in ozaveščanja posebna priložnost nima učinka (G7I5)
 - Več časa namenjenega razredom, kjer je porast neprimernega vedenja (G7I6)
 - Potreba po konstantnem pogovoru o tem (E7I11)
 - Dokaj redno (C7I1)
 - Trud za čim bolj redno izvajanje programov (J7I1)
 - Trud za redno izvajanje (G7I1)
 - Trud za preventivo v ospredju (G7I3)
 - Se trudijo biti odzivni (C5I1)
 - Problem je časovna stiska (G7I2)
- Občasno izvajanje preventivnih programov
 - Preventivni programi se ne izvajajo redno (J7I6)
 - Premalo preventivnih dejavnosti (E7I10)
 - Izvajanje delavnic in razrednih ur ob posebnih priložnostih (F7I6)
 - Redno izvajanje oteženo zaradi drugih pomembnih stvari (J7I4)
 - Odzivanje na aktualne dogodke (J7I5)
- Redno in občasno izvajanje preventivnih programov
 - Redno in ob posebnih priložnostih (A7I1)
 - Izvajanje določenih programov redno, določenih pa po potrebi (H7I8)
 - Pogostost izvajanja odvisna od potreb razrednikov glede podpore svetovalne službe (H7I10)
 - Odvisno (H7I1)
 - Prilagajanje problematiki (E7I5)

Vključenost preventivnih programov v redni učni načrt

- Vključevanje preventivnih programov v letni delovni načrt
 - Vključenost vseh preventivnih programov v letni delovni načrt (I8I1)
 - Vključene v redni učni načrt (E8I1)

- Vneseno v letni delovni načrt šole (F8I1)
- Napisani v letnem delovnem načrtu (I7I2)
- Preventivne dejavnosti vnesene v redni delovni načrt (F7I5)
- Vključenost v letni delovni načrt šole, svetovalne službe in razrednih ur (F8I2)
- Na razredni stopnji veliko vključeno v učni načrt (H8I2)
- Vključevanje preventivnih vsebin v učne vsebine na razredni stopnji (H8I7)
- Vključevanje tem o nasilju in odnosih v predmet družba v nižjih razredih (J8I3)
- Teme o odnosih pri predmetu etika na predmetni stopnji (J8I4)
- Prilagajanje ciljev s strani učiteljic (H8I3)
- Program NEON vključen v letni delovni načrt (A8I1)
- Program umeščen v letni delovni načrt šole (B8I3)
- Nekaj je vključeno v učni načrt (C8I2)
- Generalni programi se vzpostavljajo na začetku šolskega leta (C5I2)
- Zapisano v letnem delovnem načrtu (C5I3)
- Prepletanje (D8I1)
- Težave z umeščanjem preventivnih dejavnosti (B8I2)
- V učnih vsebinah tega ni (B8I7)
- Niso v rednem učnem načrtu (G8I2)
- Nobena preventivna dejavnosti ni vključena v redni učni načrt (J8I2)
- Preventivne dejavnosti težko vključit v učni načrt zaradi natrpanosti (G8I3)
- Usklajevanje preventivnih dejavnosti znotraj kolektiva (G8I4)
- Koriščenje razrednih ur za preventivne dejavnosti (G8I5)
- Preventivne dejavnosti vključene v redni učni načrt in kot dodatne dejavnosti (E8I4)
- Odvisno kje (H8I1)
- Preventivni programi kot dodatne dejavnosti
 - Preventivne dejavnosti kot dodatne dejavnosti (B8I1, E8I3, J8I1)
 - Dodatne dejavnosti (C8I1, G8I1)
 - Veliko dodatnih dejavnosti (F8I6)
 - Reakcija na dogodek z dodatno delavnico (I8I2)
 - Sprotnne potrebe niso vključene v učni načrt (E8I2)
 - Večja obremenjenost z učnimi cilji in manj časa za preventivne dejavnosti na predmetni stopnji (H8I8)

Čas izvajanja preventivnih programov

- Izvajanje preventivnih programov med poukom
 - Izvajajo se v času pouka (A9I1)
 - Izvajanje delavnic v času pouka (C9I4)
 - Med poukom (D2I10)
 - Na razredni stopnji tudi med poukom (H9I3)
 - Izvajanje med rednimi urami (E9I1)
 - Tudi med urami (D9I2)
 - Pri katerikoli šolski uri (D2I9)
 - Izvajanje delavnic med učnimi urami (F9I1, J9I2)
 - Izvajajo se med različnimi učnimi urami (A9I3, F9I5)
 - Izvajanje preventivnih dejavnosti tudi med učnimi urami (G8I6)
 - Med učnimi urami, kadar se da (H9I2)
 - Izvajanje med razredno uro in učno uro (B8I4)
 - Izvajanje še na sledeči uri za razredno uro (B9I2)
 - Občasno jih izvajajo razredniki v sklopu svojih ur (C9I2)
 - Nadomeščanje pouka svetovalne delavke s preventivnimi dejavnostmi (F11I7)
 - Nadomeščanje pouka s strani svetovalnih delavk v obliki preventivnih dejavnosti (I9I7)
 - Na razredni stopnji tudi med učnimi urami, ker si en učitelj lažje prilagodi urnik (G9I2)

- Organizirano namesto pouka (J9I3)
- Dogovor med učitelji in svetovalno delavko (D10I1)
- Dogovor o datumih preventivnih dejavnosti (F9I3)
- Izvajanje preventivnih programov na razrednih urah
 - Izvajanje na razrednih urah (E7I4, H9I1, I9I1)
 - Izvajajo se med razrednimi urami (A9I2)
 - Izvajajo se predvsem na razrednih urah (B9I1)
 - Izvajajo se večinoma na razrednih urah (C9I1, D9I1)
 - Izvajanje dejavnosti v okviru razrednih ur (J9I1)
 - Preventivne dejavnosti se najpogosteje izvajajo na razrednih urah (G9I1)
 - Večje število razrednih ur, kot je predpisano (I9I2)
 - 35 razrednih ur z odobritvijo sveta zavoda (I9I3)
 - Razredna ura enkrat na teden (I9I4)
 - Ne samo na razrednih urah (D2I11)
- Izvajanje preventivnih programov na dnevih dejavnosti
 - Izvajanje ob dnevih dejavnosti (E7I3, H9I4, I9I5, J9I4)
 - Izvajajo se na naravoslovnih dnevih (A10I4, B9I3)
 - Dan dejavnosti v celoti posvečen preventivnim delavnicam (I9I6)
 - Razmišljanje o izvajanju v okviru dneva dejavnosti (B8I6)
- Težave z umestitvijo preventivnih dejavnosti
 - Veliko načrtovanja za izvedbo (G9I3)
 - Svetovalni službi problem priti v razrede (F8I3)
 - Svetovalna služba brez ur na urniku (F8I4)
 - Delavnice težko izvajati izključno med razrednimi urami (H8I5)
 - Premalo razrednih ur za vse delavnice (H8I6)
 - Dogovarjanje o vključevanju v oddelke in številu ur v avgustu (F8I5)
 - Pomembna komunikacija, organizacija in dogovarjanje (F9I4)

Dejavniki, ki vplivajo na pogostost izvajanja preventivnih programov

- Pojav in porast nasilja
 - Porast določene vrste nasilja (J10I3)
 - Spletno nasilje (A10I1)
 - Poročanje o spletnem nasilju (A10I2)
 - Ugotovitev za izpostavljanje in nasilje v razredu (G10I1)
 - Govor o porastu nasilja v medijih in opažanje šolskega osebj (B10I3)
 - Določen dogodek (E10I1)
- Odzivanje na dogajanje na šoli
 - Ukvarjanje s področjem, kjer so težave (F10I8)
 - Opažanje učiteljev, da otroci delajo individualno (G10I2)
 - Izvajanje individualnih pogovorov ob spremembah na učencih (G10I3)
 - Narava dela tekom šolskega leta (I10I1)
- Časovna razpoložljivost
 - Premalo časa (B10I4)
 - Učitelji obremenjeni z drugimi stvarmi (C10I4)
 - Napolnjenost urnika z drugimi stvarmi (J10I2)
 - Časovna razpoložljivost (H10I6, I10I2)
 - Čas (J10I1)
- Prilagajanje ponudbi
 - Prilagajanje aktualnim dogodkom in ponudbi (B10I5)
 - Koriščenje poznanstva kriminalistke s strani sodelavke (B10I6)
- Zavedanje o pomembnosti preventivnih programov
 - Zavedanje svetovalnih delavk o potrebi po izvajanju preventivnih programov (B10I2)

- Naravnost in vizija šole (F10I3)
- Prioriteta šole (F10I1)
- Preventiva kot vrednota šole (H10I7)
- Želja po varnem, zaupnem in mirnem šolskem okolju (F10I2)
- Pričakovanja in potrebe staršev in otrok
 - Pričakovanja staršev (F10I4)
 - Potrebe otrok (F10I5)
 - Razvojne potrebe otrok (F10I7)
- Dobro vzpostavljen odnos med šolskim osebjem, starši in učenci
 - Odprtost komunikacije med učitelji, učenci in starši (H10I2)
 - Odnos z učenci (H10I3)
- Zmožnost zaznave in ukrepanja šolskega osebja
 - Kondicija šolske svetovalne službe (C10I1)
 - Potrebe svetovalne službe (F10I6)
 - Informacije, ki jih dobiva šolsko osebje (H10I1)
 - Sposobnost razrednikove hitre zaznave vrstniškega nasilja (C10I2)
 - Pripravljenost učiteljev in razrednikov (H10I4)
 - Opažanja učiteljev in staršev (D10I2)
- Financiranje preventivnih programov
 - Financiranje zunanjih izvajalcev (H10I5)
 - Velik dejavnik finančna sredstva (J19I4)
- Delovanje in uspešnost preventivnega programa
 - Funkcioniranje in pozitivni učinki programa (B10I1)

Vpliv velikosti ali vrste šole na izvajanje preventivnih programov

- Izvajanje preventivnih programov na podružnicah
 - Izvajanje enakega programa na matični šoli in podružnici (A11I1)
 - Izvajanje enakih stvari na matični šoli in podružnicah (J11I3)
 - NEON program na podružnici izveden v enaki meri (F11I1)
 - Izvajanje NEON programa na podružnicah (E11I8)
 - Izvajanje delavnic za povezovanje skupine (E11I9)
 - Podružnične šole brez stalne svetovalne delavke (G11I3)
 - Izvajanje preventivnih programov na podružnici kadar je svetovalna delavka prisotna (D11I2)
 - Vsebine slišijo vsi otroci (A11I3)
 - Enako odzivanje na potrebe otrok (F11I5)
 - Izvajanje preventivnih dejavnosti na podružnici v manjši meri (F11I9)
 - Drugačna dinamika in sprotno reševanje stvari s strani učiteljic na podružnični šoli (E11I2)
 - Do medvrstniškega nasilja ne pride pogosto (E11I3)
 - Manjše izvajanje preventivnih dejavnosti na podružnični šoli zaradi manjših potreb (E11I7)
 - Lažje prilagajanje na podružnici (J11I1)
 - Manjše skupine na podružnici (J12I2)
 - Izvajanje po potrebi in opažanjih učitelja (D11I3)
 - Izvajanje preventivnih dejavnosti na podružnicah tudi s strani učiteljic za dodatno strokovno pomoč (F11I10)
 - Nadomeščanja na podružnici za svetovalno delavko ni (F11I8)
 - Izvajanje programov za vse učence na podružnici s prilagojenim programom (B11I2)
 - Če bi kakšen program izpustili, bi ga izpeljali naslednje leto (A11I4)
 - Letos izvedeni vsi programi (A11I5)
- Izvajanje preventivnih programov na matični šoli
 - Prednost šole v večjih mestih glede izvajanja preventivnih programov (C11I3)
 - Dodeljevanje razrednih ur za preventivne delavnice matični šoli (F11I6)
- Izvajanje preventivnih programov za učence posebnega programa

- Izvajanje programov tudi za učence posebnega programa (B11I3)
- Izvajanje preventivnih programov na podružnicah in v manjših šolah v manjši meri
 - Ne izvaja se v enakem obsegu (A11I2)
 - Preventivne dejavnosti se na matični in podružnični šoli ne izvajajo v enaki meri (E11I1)
 - Občasno izvajanje programov na podružnicah (B11I1)
 - Izvajanje programov obdobjno zaradi manj učencev (B11I4)
 - Manjše šole so lahko zaradi manjšega priliva sredstev bolj odvisne same od sebe (C11I1)
- Razlika med podružnično in matično šolo
 - Ni razlike, ker je na podružnici vsak dan ena svetovalna delavka (D11I1)
 - Ni povezave med vrsto šole in izvajanjem preventive (I11I1)
 - Večje zadovoljstvo učencev s podružnično šolo (E11I4)
 - Manjša dostopnost učiteljev na matični šoli (E11I5)
 - Na matični šoli več prostorov, kjer se nasilje lahko zgodi (E11I6)
 - Potrebe otrok na podružnicah drugačne in manjše (F11I2)
 - Mlajši otroci in urejanje razredničark (F11I3)
 - Svetovalna služba in izvajalci težje dostopni (F11I4)
- Razlika med veliko in malo šolo
 - Povezava izvajanja preventivnih programov z velikostjo šole (G11I1)
 - Težje nadzorovanje situacije v večjih šolah (G11I2)
 - Stvari prihajajo z zamikom na manjše šole (G24I3)
 - Manj finančnih sredstev za zunanje izvajalce pri šolah v mestih (C11I2)
- Vpliv vizije šole na izvajanje preventivnih programov
 - Odvisno od naravnosti šole (I11I2)
 - Odvisno od vodstva in svetovalne službe (H11I1)
 - Odvisno od sodelovanja med ravnateljem in svetovalno službo (I11I3)

Vključenost razredov v preventivne dejavnosti

- Razredi, ki so vključeni v preventivne programe
 - V preventivne dejavnosti vključeni vsi razredi (G12I1, H12I1, I12I1)
 - Pokritost vseh razredov (I14I3)
 - Na predavanjih in delavnicah zunanjih izvajalcev vključeni vsi razredi (D12I1)
 - Vključenost vseh razredov na dnevu dejavnosti (J12I2)
 - V preventivne dejavnosti vključeni večinoma vsi razredi (E12I1)
 - Izvajanje preventivnih dejavnosti že v 1. razredu (E12I4)
 - Preventivni programi že v 1. razredu (A12I4)
 - Večji učinek preventivnih delavnic pri mlajših učencih zaradi utrjevanja vzorcev ustreznega vedenja (H23I7)
 - Programi v 1. razredu se ne izvajajo redno (A12I5)
 - Manj delavnic v 1. in 2. razredu, v ostalih razredih pa več (F12I6)
 - Izvajanje delavnic za dobre medosebne odnose v 1. razredu (E12I5)
 - Vključeni 3., 5., 6., 7. in 8. razred (B12I2)
 - Ciljno so vključeni učenci od 5. do 9. razreda (C12I1)
 - Izvajanje NEON programa od 2. do 8. razreda (E12I2)
 - Izvajanje NEON programa v 3., 4., 6. in 7. razredu (F12I1)
 - Izvajanje programa To sem jaz, v vseh razredih (E12I3)
 - Učenci od 1. do 4. razreda so vključeni manj intenzivno (C12I2)
 - Izvajanje delavnic na temo spletnega medvrstniškega nasilja v 4. razredu (C12I3)
 - Izvajanje delavnic v 4. in 5. razredu s strani svetovalne delavke (F12I3)
 - Načrtno izvajanje preventivnih dejavnosti v 8. razredu (F12I2)
 - Izvajanje preventivne delavnice Heroj za lajf za 8. in 9. razrede (C9I3)
 - Izvajanje preventivnih programov o nasilju in karierni orientaciji v višjih razredih (H7I7)
 - V 9. razredu veliko razrednih ur (F12I5)

- Tema primernejša za predmetno stopnjo, se ne izvaja na razredni stopnji (J12I5)
- Vključevanje celotne generacije (D12I2)
- Generacijsko vsi (A12I1)
- Generaliziranje ozaveščanja (C12I5)
- Izvajanje delavnic v vseh oddelkih določenega razreda (C12I4)
- Vključena je cela generacija (A13I3)
- Izbor razreda, ki bi jih tem podkrepila (J12I4)
- Večja vključenost razredov po izkazani potrebi (H12I2)
- Izvajanje dodatnih preventivnih dejavnosti v razredu, ki ima težavo (A13I4)
- Načrtno delo z določenim oddelkom zaradi zaostrovanja situacije (A13I5)
- Dodatne dejavnosti so namenjene razredom, ki nimajo NEON programa (A14I3)
- Izvajanje dejavnosti v razredih po potrebi (E9I2)
- Vključenost vseh razredov glede na potrebe (H13I1)
- Izvajanje odvisno od razreda in generacije (E9I3)
- Odvisno (J12I1)
- Izvajanje preventivnih dejavnosti v različni meri v različnih razredih (E12I7)
- Vključenost vseh razredov ampak različno obsežno (H12I3)
- Razredi, ki niso vključeni v preventivne programe
 - Pri programu NEON so izpuščeni 1., 6. in 9. razred (A12I2)
 - Generacija v 5. razredu je že obdelala vsebine iz nižjih razredov (A12I3)
 - Manj izvajanja preventivnih delavnic v 1. in 9. razredu (E13I2)
 - Izvajanje v manjši meri v 1. razredu zaradi prilagajanja (G12I2)
 - Manj delavnic v 1. in 2. razredu (F12I4)
 - Delo na preventivnih dejavnostih v 1. razredu s strani učiteljice in vzgojiteljice (G12I3)
 - Manj preventivnih dejavnosti na razredni stopnji (G12I4)
 - Pri mlajših učencih manj težav (F15I2)
 - Pri izvajanju s strani šolskega osebja niso vključeni vsi razredi (D12I3)
 - Premalo izvajalcev za pokrivanje celotne šole (F7I3)
 - Ne poteka v vseh oddelkih (D12I4)
 - Niso vključeni vsi razredi (B12I1)
 - Delavnice z velikim številom ur nemogoče izvajati z vsemi razredi (J7I9)
 - Plačljivih dejavnosti se ne izvaja v vseh razredih (J12I3)
 - V načrtne dejavnosti, ki jih izvajajo zunanji izvajalci, niso vključeni vsi razredi (J13I3)
 - V nižjih razredih se še ne zaznava veliko konfliktov (E14I2)
 - Največ dela bi bilo potrebno vložiti v nižje razrede (E14I3)
- Trud za vključevanje vseh razredov
 - Pomembno ozaveščanje in učenje reševanja konfliktov (G12I5)
 - Razširitev na več razredov (B14I2)
 - Poskus razširitve na eno delavnico v vsakem razredu (B7I4)
 - Zajeli skoraj celo vertikalno (B7I5)
 - Zadovoljstvo s pokritostjo ampak želja po izboljšavi (B12I3)

Obdobje izvajanja preventivnih dejavnosti

- Izvajanje preventivnih programov v obdobju šolanja
 - Skozi celotno osnovno šolo, če se da (G13I1)
 - Izvajanje preventivnih dejavnosti v vseh razredih (A13I1)
 - Preventivne dejavnosti v vsakem razredu vsako leto (I13I1)
 - Izvajanje preventive od 1. do 9. razreda (D5I3)
 - Preventiva medvrstniškega nasilja v vsakem razredu (J13I1)
 - Preventivne dejavnosti razporejene po celi vertikali (E12I6)
 - Vse preventivne dejavnosti niso v vseh razredih (A13I2)
 - Najbolj intenzivno izvajanje od 5. do 8. razreda (C14I1)

- Prilagajanje glede na potrebe (C13I5)
- Izvajanje preventivnih programov skozi šolsko leto
 - Izvajanje delavnic skozi celotno šolsko leto (E7I9, E13I4, H13I2)
 - Izvajanje programov čez celo šolsko leto (I10I3)
 - Izvajanje programa NEON celo šolsko leto (F7I2)
 - Izvajanje sprostitev v 2. razredu celo šolsko leto (C7I5)
 - Izvajanje dejavnosti celo šolsko leto za 2., 3., 6. in 7. razred (D13I1)
 - Vključenost v učne ure (J13I2)
 - Izvajanje v določenih obdobjih (B13I1)
 - Izvajanje programa jeseni in spomladi (F7I4)
 - V ostalih razredih je izvajanje obdobjno (D13I2)
 - Razpršenost preventivnih programov (C7I2)
 - Če ni potrebe, se kakšen mesec ne izvajajo (C7I4)
 - V 9. razredu je manj dejavnosti, ker tega ne potrebujejo več v enaki meri, kot prej (D13I3)
 - Izvajanje dejavnosti za otroke od 5. do 9. razreda na dan duševnega zdravja (C7I3)
 - Določene delavnice trajajo tri ure (B13I2)
 - Določene delavnice so dve urne in izvedene enkrat v letu (B13I3)
 - Odvisno od časa in dogajanja (G13I2)

Razredi, ki so najpogosteje vključeni v preventivne dejavnosti

- Najpogosteje vključeni razredi
 - Vsaka svetovalna delavka pokriva eno triletje (I14I1)
 - Enako porazdeljene preventivne dejavnosti (I14I2)
 - V nobenem razredu ni več ali manj dejavnosti (I14I4)
 - Preventivne dejavnosti dobrodošle za vse (J14I4)
 - Več težav v zadnji triadi (F15I1)
 - Bolj intenzivno delo s predmetno stopnjo (F15I7)
 - Predvsem predmetna stopnja (H14I1)
 - Najpogostejše izvajanje dejavnosti v drugi triadi (H14I5)
 - Izvajanje delavnic zunanjih izvajalcev predvsem na predmetni stopnji (H14I2)
 - Največ vključevanja v letošnjem letu v 4. razredu (J14I6i)
 - Najbolj izpostavljen en oddelek 7. razreda (F15I4)
 - En oddelek bolj izpostavljen (F15I5)
 - Redno izvajanje v 2., 3., 4. in 5. razredu (A14I1)
 - V 3., 5., 6., 7. in 8. razredu (B14I1)
 - V 2., 3. in 6. razredu (D14I1)
 - Najbolj intenzivno izvajanje v 6., 7. in 8. razredu (C13I2)
 - Kritično stanje v 6. in 7. razredu (J14I1)
 - Najpogostejše izvajanje preventivnih programov v 6. in 7. razredu zaradi pubertete in sprememb (G14I1)
 - Najpogostejše izvajanje preventivnih dejavnosti v 5., 6., 7. in 8. razredu (E13I3)
 - Najpogostejše izvajanje preventivnih dejavnosti od 3. razreda naprej (E14I1)
 - Intenzivno izvajanje od 5. do 9. razreda (C13I1)
 - Največ dela v 1., 2., 3., 6. in 7. razredu (D5I4)
 - Izvajanje dejavnosti svetovalne službe od 1. do 5. razreda (H14I3)
 - Lažje okrepiti mlajše učence (H14I4)
 - Največ spletnega nasilja izvedenega v 5. razredu (E14I4)
 - Vključevanje in usmerjanje s preventivnimi delavnicami od 5. razreda naprej (E14I5)
 - Izvajanje preventivnih dejavnosti Safe.si v 6. razredu (A14I2)
 - Intenzivno izvajanje v 9. razredu po potrebi (C13I3)
 - Več pozornosti tam, kjer je večja problematika (J14I5)
 - Odvisno od generacije (C13I4)

- Odvisno od generacije otrok (J14I2)
- Odvisno do klime v razredu (J14I3)
- Spreminjanje skozi leta (F15I6)

Prilagajanje preventivnih dejavnosti starosti učencev

- Prilagajanje programa
 - NEON program namenjen 2., 3., 4., 5., 7. in 8. razredu (F14I1)
 - NEON programa ni v 6. in 9. razredu (F14I2)
 - NEON program je vsako leto ciljno usmerjen (A14I4)
 - V učbeniku za NEON program že prilagojeno starosti (A15I3)
 - Prilagajanje programa potrebam otrok (F14I3)
 - Izvajanje delavnice iz 7. in 8. razreda, v 6. in 7. razredu (F14I4)
 - Izvajanje delavnice iz 6. in 7. razreda, v 5. razredu zaradi potreb (F14I5)
 - Prirejanje delavnice iz 3. razreda za 2. razred (F14I6)
 - Izbor predstav prilagojen starosti otrok in njihovi zmožnosti pogovora o tem (J15I6)
- Prilagajanje ciljev, tem in vsebin
 - Vsako leto poudarek na drugi temi (A14I5)
 - Različne vsebine (I14I5)
 - Prilagajanje vsebine razumevanju otrok (F14I10)
 - Prilagajanje glede na razumevanje (H15I5)
 - Prilagoditev vsebine delavnice iz 4. razreda za 6. razred (E15I1)
 - Poenostavljanje vsebin za mlajše otroke (F14I7)
 - Prilagajanje poglobljenosti teme (H15I3)
 - Časovno in vsebinsko prilagajanje (J15I1)
 - Izpuščanje določenih delov vsebin (F14I8)
 - Različne pravljice in različna perspektiva za različne razrede (I15I3)
- Prilagajanje pogovora o medvrstniškem nasilju
 - Prilagajanje besedišča (H15I1)
 - Prilagojeno glede na razumevanje (I15I1)
 - Drugačna razlaga v različnih razredih (H15I2)
 - V 8. razredu razloženo bolj podrobno in konkretno (A15I1)
 - Uporaba tehnike pro et contra v 8. razredu (D15I4)
 - Izvajanje skozi pogovore in debate v 6. razredu (D15I3)
 - V 5. razredu je potrebno govoriti konkretno (C15I3)
 - V 4. razredu pogovor o osnovnih stvareh (A15I2)
- Prilagajanje načina dela
 - Prilagajanje časovnega obsega (H15I4)
 - Krajši čas izvajanja pri mlajših otrocih (J15I2)
 - Delavnice že prilagojene starosti (E15I5)
 - Prilagajanje metod, tehnik dela in vaj glede na starost učencev (C15I1)
 - Prilagajanje na starost in potrebe (E15I2)
 - Prilagajanje dejavnosti starosti, interesom, zanimanjem pred izvajanjem (G15I1)
 - Enaka vsebina, drugačna izvedba (D15I2)
 - Mlajši otroci pomešani po spolu (D15I5)
 - Otroci v puberteti ločeni po spolu (D15I6)
 - V 9. razredu pomešani po spolu (D15I7)
 - Menjavanje igre (F14I9)
 - Igre in igre vlog pri starejših otrocih ni (J15I5)
 - Potrebno upoštevati starostno in pubertetno obdobje (C15I2)
 - Starost je potrebno upoštevati (C15I4)
- Uporaba ustvarjalnih pristopov pri delu z mlajšimi otroki
 - Uporaba lutk, zgodbic in risbic v 1. razredu (D15I1)

- Uporaba igre in igre vlog pri mlajših otrocih (J15I4)
- V novem sklopu NEON programa pesmice za mlajše otroke (B15I1)
- Uporaba kratkih filmov s sporočilom (G15I2)
- Z dodanimi posnetki (J15I3)
- Enake preventivne dejavnosti v vseh starostnih skupinah
 - Poudarjanje treh pravic skozi vse razrede (B15I2)
 - Temeljna delavnica skozi celotno osnovno šolo je poslušanje (D15I9)
 - Poslušanje pravljic v namen preventive za vse razrede (I15I2)

Vloga učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti

- Pomembna vloga učiteljev
 - Učitelji imajo veliko vlogo (A16I1)
 - Velika vloga učiteljev (C16I1, D16I1, H16I9)
 - Doslednost odzivanja učiteljev kot preventiva (H23I6)
 - Različne vloge učiteljev (J16I1)
 - Premalo vključeni (B16I1)
 - Premajhna vloga (H16I1)
 - Velika vloga razrednikov (H16I10)
 - Izreden pomen imajo razredni učitelji (A16I6)
 - Najpomembnejša funkcija razrednika predvsem na razredni stopnji (H16I2)
 - Razredniki najbolj poznajo svoj razred (E16I8)
 - Pomembna prisotnost razrednih učiteljic ob izvajanju delavnic zaradi pripovedovanja otrok (B16I3)
 - Uporaba vsebin odvisna od učitelja (E7I12)
 - Pogovor od medsebojnih odnosih odvisen od učiteljev (E7I8)
 - Redna prisotnost v razredu in opazovanje dogajanja (D16I2)
 - Prvi znotraj šole, ki opažajo spremembe na učencih (G16I2)
 - Učitelji kot prva bojna vrsta (D16I4)
 - Posredovanje informacij (G16I3)
 - Opozarjanje na šolska pravila in red (J7I10)
- Izvajanje preventivnih programov
 - Izvajanje delavnic (J16I2)
 - Izvajanje delavnic s strani razrednikov (E16I7)
 - Izvajanje delavnic na razrednih urah (I16I1)
 - Izpeljava ur s pomočjo podpornega materiala s strani razrednikov (J16I9)
 - Predstavitev pripravljenega gradiva na razredni uri s strani razrednikov (J1I7)
 - Odgovornost razrednikov glede uporabe pripravljenega gradiva (J1I8)
 - Izvajanje preventivnih delavnic s strani 5 učiteljev (F17I1)
 - Dve učiteljici usposobili za izvajanje delavnic v 8. razredu in dve v 6. razredu (A16I3)
 - Izvajanje tudi s strani dveh učiteljic in učiteljic dodatne strokovna pomoči (B17I3)
 - Predstavljanje poučnih filmov razrednikov znotraj razredne ure (G16I5)
 - Odločitev za tisto delavnico, za katero se čutijo bolj suvereni (D7I6)
 - Nekateri razredniki se čutijo sposobne izpeljat preventivne dejavnosti (J16I11)
 - Nekateri razredniki imajo težave z izvajanjem preventivnih delavnic (J16I12)
 - Pomembno je dojetje in način pogovarjanja (H16I6)
- Prisotnost pri izvajanju preventivnih dejavnosti
 - Prisotnost učiteljev pri izvajanju delavnic (F9I6, F17I2)
 - Prisotnost pri delavnicah zunanjih izvajalcev (I16I2)
 - Prisotnost in sodelovanje učiteljev v preventivnih dejavnostih (E16I2)
 - Prisotnost na delavnicah (J16I4)
 - Opazovanje delavnic (J16I3)
 - Razrednik prisoten pri izvajanju delavnic (A16I7)
 - Povratne informacije za učitelje s strani učencev (E16I3)

- Poslušanje, opazovanje otrok, pridobivanje informacij in vpogled v razmišljanje otrok (F17I3)
- Spremljanje vsebin preventivnih dejavnosti (F9I7)
- Spremlja, kaj delavnice naučijo otroke (A16I8)
- Vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti
 - So vključeni (C16I4)
 - Večje vključevanje učiteljev na razredni stopnji (I16I4)
 - Hitra reakcija na dogodke, ker so več časa skupaj (I16I5)
 - Na predmetni stopnji urnik in razredna ura točno določena (I16I6)
 - Vpletenost v preventivne programe (F17I5)
 - Seznanjanje učiteljev s programi (G3I5)
 - Informiranost o izvajanju programov v razredih (I16I3)
 - Čim večje vključevanje učiteljev v preventivne dejavnosti (A16I11, E16I1)
 - Vključenost razrednikov v preventivne dejavnosti (E16I6)
 - Dogovor, priprava in medsebojna pomoč v aktivih (J16I5I)
 - Zapisovanje učiteljev o ciljih razrednih ur (H8I9)
 - Sodelovanje na razgovorih in prisotnost, ko pridejo starši (G16I4)
 - Učitelji radi sodelujejo pri preventivnih dejavnostih (F17I4)
 - Niso vključeni na vseh urah (C16I5)
 - Optimalno vključevanje učiteljev glede na možnosti (C16I6)
 - V primeru odsotnosti razrednika, vključeni drugi učitelji (C16I7)
 - Bolj poznajo otroke, zato so nagovorjeni s strani svetovalne delavke (C16I3)
 - Med odmori dežurni na hodnikih (D16I3)
 - Lahko hitro odreagirajo in preprečijo zadeve (D16I5)
 - Učitelji ob zaključku študija brez znanja o preventivnih programih (D17I6)
 - Usposabljanje razrednikov za izvajanje delavnic (J2I6)
- Uporaba znanja pri učnih urah
 - Vključevanje vsebine preventivnih dejavnosti s strani učiteljev (H16I3)
 - Znanje lahko učitelj uporabi pri svojih urah (A16I9)
 - Uporaba pridobljenih informacij (E16I4)
 - Ponavljanje vsebine slišane na delavnici (E16I5)
 - Ponavljanje vsebin pomaga (H16I5)
 - Pozitiven učinek v primeru uporabe znanja s strani učiteljev (A16I12)
- Ponotranjanje vsebin preventivnih programov
 - Pomembno je zavedanje učiteljev o koristih preventivnih dejavnosti (A16I10)
 - Ponotranjanje vsebin preventivnih programov (H16I4)
- Podpora preventivnih programov
 - Od pomena odvisna količina ur namenjena preventivnim programom (H16I8)
 - Od pomena preventivnih dejavnosti učiteljem odvisno ali povabijo koga v razred (H16I7)
 - Od odnosa do preventivnih programov odvisna pripravljenost odstopiti svojo uro v ta namen (H16I11)
- Odzivanje na dogajanje na šoli
 - Odziv na dogajanje na razrednih urah (A10I3)

Sodelovanje svetovalne službe pri izvajanju preventivnih programov

- Koordiniranje preventivnih programov
 - Izbor isto mislečih učiteljev za izvajalce delavnic s strani svetovalne delavke (A16I2)
 - Koordiniranje preventivnih dejavnosti (J17I1)
 - Koordinacija preventivnih programov (I17I2)
 - Svetovalna služba kot koordinator preventivnih programov (F18I1),
 - Vloga svetovalne službe je koordiniranje (H17I1)
 - Koordiniranje kot pomembna vloga svetovalne delavke (A16I5)
 - Svetovalni delavki koordinatorki programov (B17I5)

- Izbor preventivnih programov (I17I1)
- Načrtovanje preventive prečno in vzdolžno (H17I2)
- Pregled nad pokritostjo razredov z vsebinami (H17I3)
- Načrtovanje vsebine v zadnji triadi glede na vsebine, ki so jih že dali čez (H17I4)
- Priprava gradiva in vabljenje zunanjih izvajalcev s strani svetovalne delavke (J9I5)
- Pregled ponudb (J17I2)
- Organiziranje preventivnih dejavnosti (A17I3)
- Organizacija delavnic zunanjih izvajalcev (C17I3)
- Dogovarjanje z zunanjimi izvajalci glede delavnic (G17I5)
- Dogovarjanje z zunanjimi izvajalci glede terminov in tem za razrede (H17I5)
- Uvedba novih delavnic (D17I3)
- Največ dela z dogovarjanjem z učitelji (B8I5)
- Zagovorništvo pri vodstvu (H17I9)
- Poudarjanje preventive kot vrednote šole (H17I10)
- Vključevanje šolske svetovalne službe v preventivne dejavnosti
 - Pomembna vloga svetovalne službe (H17I8)
 - Svetovalna služba odprta za vse učence (I20I1)
 - Svetovalna služba kot zaščita (I20I2)
 - Prostor za počitek in varnost (I20I3)
 - Šolska svetovalna služba sodeluje pri preventivnih dejavnostih (A17I1)
 - Sodelovanje svetovalne delavke pri izvedbi preventivnih programov (B1I2)
 - Redno sodelovanje (D17I2)
 - Šolska svetovalna služba najbolj vpeta v preventivne programe (G17I1)
 - Sodeluje predvsem šolska svetovalna služba (B17I1)
 - Redna vpletenost v preventivne dejavnosti (F18I5)
 - Vključevanje svetovalne službe po potrebi v višjih razredih (H4I4)
 - Usposobljenost svetovalnih delavk za mediacijo (J25I9)
 - Uporaba različnih veščin v pogovoru z otrokom (J25I10)
 - Organizacija in izvajanje predavanja za starše v sodelovanju s Svetom staršev (F18I3)
 - Svetovalna služba kot gonilna sila (A17I2)
 - Izvajanje razgovorov z učenci (G17I4)
 - Delo na samopodobi in opolnomočenju posameznikov (G27I2)
 - Učenje otrok, da se znajo postaviti zase (G27I3)
 - Preprečevanje pasivnosti opazovalcev (G27I4)
 - Spodbujanje prič k ukrepanju (G27I5)
 - Ne izdaja se ime tistega, ki je poročal (G27I6)
 - Otroci se obračajo na svetovalne delavke zaradi dostopnosti (F23I2)
 - Odgovornost svetovalne delavke za ukrepanje (F23I3)
 - Opozarjanje svetovalne delavke na neprimerno vedenje (C10I3)
 - Pogovor svetovalne delavke z otroki o nasilniških skupinah (I29I1)
 - Priprava delavnic s strani svetovalnih delavk (J16I6)
 - Podajanje idej s strani svetovalnih delavk (J16I7)
 - Pridobivanje podpornega materiala (J16I8)
 - Pošiljanje posnetkov učiteljem (J16I10)
 - Pošiljanje vsebine na temo medsebojnih odnosov učiteljem s strani svetovalnih delavk (E7I7)
 - Priprava vsebine za roditeljske sestanke za učitelje (F18I4)
- Vključevanje šolske svetovalne službe v razredne ure
 - Izvajanje razrednih ur v 7. in 8. razredih (C6I3)
 - Vključevanje šolske svetovalne službe v razredne ure (A3I1)
- Izvajanje preventivnih dejavnosti
 - Izvajanje preventivnih programov (H17I6, I17I3)
 - Izvajanje preventivnih programov v razredih (J17I4)

- Izvajanje preventivnih delavnic predvsem s strani svetovalnih delavk (B17I2)
- Svetovalna služba preventivne programe izvaja v največji meri (C17I1)
- Najpogostejše izvajanje preventivnih delavnic s strani svetovalne delavke (G17I2)
- Svetovalna delavka izvaja delavnice v vseh razredih (A16I4)
- Svetovalni delavki pokrivata vse razrede (C17I2)
- Izvajanje socialnih delavnic s strani šolskih svetovalnih delavk (G2I2)
- Izvajanje delavnic o spletnem nasilju v vseh razredih s strani svetovalne delavke (J11I0)
- Izvajanje projektov s strani aktiva svetovalne službe (F18I2)
- Svetovalna delavka želi prisotnost učiteljev pri izvajanju preventivnih dejavnosti (C16I2)
- Predstavitev in izvedba delavnic s starši (D17I4)
- Svetovalna služba ne more pokriti vseh razredov (J1I9)
- Izvajanje dejavnosti v vseh razredih vsako leto prevelik zalogaj (J17I5)
- Predajanje znanja svetovalne delavke na učitelje, starše in učence (D17I7)
- Udeleževanje izobraževanj za preventivne programe
 - Izvajalke preventivnih dejavnosti opravile izobraževanje za izvajanje delavnic (A15I4)
 - Dodatno izobraževanje za izvajanje delavnic (B7I3)
- Izobraževanje učiteljev s strani šolske svetovalne službe
 - Predajanje znanja o izvajanju programa (B17I4)
 - Predaja znanja učiteljem s strani svetovalne delavke (D17I1)
 - Izobraževanje svetovalnih delavk in vnašanje informacij v kolektiv (F5I4)
 - Izobraževanje učiteljev za izvajanje delavnic in preizkušanje na lastni koži (D7I4)
 - Nudenje podpore in pomoči učiteljem (H17I7)
 - Pomoč učiteljem z gradivi (G17I3)

Vloga vodstva pri preventivnih programih

- Podpora preventivnih programov
 - Podpora vodstva je ključnega pomena (A17I4)
 - Vrednost preventivnih dejavnosti v očeh vodstva in zagotavljanje nadomeščanj (A17I5)
 - Velik poudarek na dobrih medsebojnih odnosih s strani ravnateljice (J17I7)
- Zmanjševanje nasilja kot prioriteta
 - Doslednejše odzivanje na medvrstniško nasilje ob menjavi vodstva (H23I2)

Vključenost šolskega osebja v preventivne programe

- Izvajanje predavanj za šolsko osebje
 - Priprava predavanj za šolsko osebje (B3I2)
 - Seznanjanje osebja s tem, kako ukrepati (B5I4)
- Nudenje podpore šolskemu osebju
 - Deluje intervizijska skupina učiteljev (B4I5)
 - Potreba po usposabljanju razrednikov (J17I6)
- Izvajanje preventivnih programov s strani šolskega osebja
 - Vključene svetovalne delavke, učiteljice dodatne strokovne pomoči in dve učiteljici (B16I2)
 - Pogosto izvajanje delavnic v razredih s strani svetovalne službe in učiteljic dodatne strokovne pomoči (H2I3)
 - Izvajanje dejavnosti na temo spletnega nasilja s strani računalničarke in zunanjih izvajalcev (H5I3)
- Vključevanje šolskega osebja v preventivne dejavnosti
 - Najbolj vključene svetovalne delavke, učiteljice dodatne strokovne pomoči in razredniki (E17I1)
 - Opravljanje razgovora razrednika z učencem po opažanju sprememb in vključitev svetovalne službe (G4I2)
 - Trud za priključitev dodatnega šolskega osebja k izvajanju preventivnih dejavnosti (F9I8)
 - Zavedanje šolskega osebja o ničelni toleranci do nasilja in temu primerno odzivanje (B16I4)
 - Opozarjanje ob opaženem neprimernem vedenju (J23I4)
 - NEON predvideva vključenost celotnega šolskega osebja in ukrepanje vseh (B16I5)

- Sodelovanje šolskega osebja
 - Sodelovanje in prilagajanje šolskega osebja (G8I7)
 - Sodelovanje učiteljev in svetovalnih delavk (D7I5)
 - Sodelovanje učiteljev s svetovalno delavko (G16I1)
 - Dobro sodelovanje med učitelji in svetovalno službo (F9I2)
 - Skupno izvajanje delavnic učiteljev in svetovalne delavke (D7I7)
 - Izvajanje razrednih ur s strani razrednikov v sodelovanju s svetovalno službo (F5I5)
 - Komuniciranje učiteljev pri pripravi na naslednje šolsko leto in med šolskim letom (D6I2)
 - Predstavitev ponudb vodstvu in razrednikom s strani svetovalne delavke (J1I11)
 - Posvetovanje z vodstvom in učitelji (J17I3)
 - Izbiranje preventivnih programov s strani svetovalne službe v sodelovanju z ravnateljem in učitelji (I1I14)
 - Pomembnost komunikacije (D6I3)
 - Za preventivo ne more bit odgovoren en človek (D7I8)

Vključenost staršev v preventivne dejavnosti

- Sodelovanje s šolskim osebjem in starši
 - Delo s šolskim osebjem in starši (A1I4)
- Obveščanje staršev
 - Obveščenost o izvajanju preventivnih programov (F19I1)
 - Obveščanje in opravljanje razgovorov s starši in pisanje zapisnikov (G4I3)
 - Obveščanje, ozaveščanje, seznanjanje staršev (F19I4)
 - Obveščanje staršev o kvalitetnih predavanjih (A10I5)
 - Objava predavanj od Neodvisen.si (J18I1)
 - Pošiljanje povezav do spletnih izobraževanj za starše (G18I4)
 - Pričakovanja staršev o sprotnem obveščanju glede pomembnih stvari (B5I1)
 - Dajanje napotkov staršem (E18I2)
- Predstavljanje preventivnih programov staršem
 - Predstavitev preventivnega programa staršem (E18I1)
 - Seznanjanje s preventivnimi delavnicami (G18I2)
 - Predstavitev NEON delavnic vsem oddelkom (F13I3)
 - Seznanjanje z letnim delovnim načrtom in preventivnimi programi na Svetu staršev (I18I1)
 - Predstavitev ravnateljice Svetu staršev z namenom obveščanja vseh staršev o dogajanju na šoli (J18I4)
 - Predstavitev programov na roditeljskem sestanku s strani predstavnikov staršev (I18I2)
 - Seznanjanje staršev s preventivnim programom na roditeljskem sestanku (A18I1)
 - Izvajanje roditeljskega sestanka na temo medvrstniškega nasilja (B3I1)
 - Predstavitev delavnic (A18I2)
 - Dostop do spletne strani in izjav otrok o delavnici
- Izvajanje predavanj za starše
 - Izvajanje predavanj za starše (F19I2)
 - Priprava predavanj za starše (B18I1, J18I2)
 - Predavanja za starše na voljo za vse (F13I2)
 - Predavanje svetovalne delavke za starše o spletnem nasilju (B5I7)
 - Izvajanje predavanj o aktualnih temah na roditeljskih sestankih s strani zunanjih izvajalcev (G18I3)
 - Vključenost staršev v šolo za starše in zavestno starševstvo (H18I3)
 - Nizka udeležba staršev na predavanjih (H3I4, I3I4)
 - Majhna udeležba staršev (H18I4)
 - Pogovor s starši o tem, kaj medvrstniško nasilje je (D5I9)
 - Ob težavah v oddelku sodelovanje s starši in izvajanje delavnic z njimi (D17I5)
- Vključevanje staršev v preventivne programe
 - Vključenost v pogovore v primeru težav (F19I3)

- Sodelovanje v razgovorih (G18I1)
- Možnost izražanja mnenj staršev (B18I2)
- Anketa za starše v namen vživljanja v problematiko (B18I3)
- Dajanje zgibank staršem in obešanje plakatov po šoli (B18I4)
- Deluje skupina za samopomoč staršev (B4I4)
- Vključeni so premalo (C18I1)
- Vključenost staršev je manjša (F18I1)
- Slab odziv staršev (J18I3)
- Odziv na srečanje za starše zelo skromen (C18I2)
- Starši redko prihajajo v šolo (D18I1)
- Koriščenje priložnosti, ko starši pridejo na roditeljske sestanke (D18I2)
- Roditeljski sestanek v obliki delavnic s strani učiteljic, ki že več let izvajajo delavnice (D18I3)
- Starše se poskuša vključevati (H18I5)
- S starši se poskuša sodelovati (H18I6)
- Prostor za izboljšanje (A18I5)
- Potreba po večjem vplivu družbe na, za starše, pomembne teme (C18I3)
- Težave s starši, ki se ne odzivajo na opozarjanje na probleme (G5I4)
- Upoštevanje mnenj in pobud staršev
 - Dajanje pobud in idej za preventivne dejavnosti (H18I2)
 - Odziv na opozorila staršev in preverjanje (J18I5)
 - Upoštevanje mnenj staršev izpostavljenih na Svetu staršev (H18I7)

Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo, organizacijami in zunanjimi strokovnjaki pri izvajanju preventivnih programov

- Izvajanje preventivnih dejavnosti
 - Predavanje pedopsihiatrije o stresu in stiskah (A19I1)
 - Predavanje Društva za nenasilno komunikacijo (F20I1)
 - Izvajanje preventivnih delavnic za učence s strani zunanjih izvajalcev (H19I2)
 - Izvajanje dejavnosti s strani mladinskega centra (D19I1)
 - Izvajanje dejavnosti s strani Safe.si (D19I2)
 - Izvajanje delavnic s strani zdravstvenega doma (D19I3)
 - Konstantno izvajanje predavanj s strani zdravstvenega doma (J19I1)
 - Izvajanje delavnic s strani policije (D19I4)
 - Izvajanje dejavnosti s strani društev (D19I5)
 - Izvajanje delavnice s strani »Tačk pomagačk« na temo odnosa do živali in povezave z medosebnimi odnosi (E19I3)
 - Izvajanje delavnice »Jaz intimi« na temo spolnih odnosov v povezavi z osebnimi mejami (E19I4)
 - Izvajanje predavanj v razredih s strani policije (F20I7)
 - Predavanja upokojenega policista (J19I3)
 - Izvajanje delavnic z učenci s strani policije (H19I4)
 - Drugačen pogled na nasilje po pogovoru o kazenski odgovornosti (H19I5)
 - Izvajanje učne pomoči in delavnic popoldne in v razredu s strani Cone Fužine (I19I2)
 - Predavanje društev slepih in slabovidnih ter gluhih in naglušnih (D19I6)
 - Izvedba plesne noči s strani zveze prijateljev mladine in pogovor o čustvih (A19I4)
 - Predavanje kriminalistke o spletnem nasilju (B5I5)
 - Pogovor o zdravi spolnosti in vpletanje vsebin o odnosih (E19I5)
 - Pomoč s strani organizacije Živ? Živ! (G12I2)
 - Izvajanje predavanj in delavnic za starše (F20I3)
 - Izvajanje predavanj in delavnic za učitelje (F20I4)
 - Izvajanje predavanj za starše in šolsko osebje s strani zunanjih izvajalcev (H19I1)
 - Predavanje kriminalistov o vrstniškem nasilju na pedagoški konferenci (B5I2)

- Izvajanje izobraževanj za učiteljski zbor ob izkazani problematiki s strani zunanjih strokovnjakov (H19I3)
- Sodelovanje šole z lokalno skupnostjo in organizacijami
 - Dobro sodelovanje (C19I1)
 - Posluževanje vsebin zunanjih izvajalcev (F20I2)
 - Izvajanje intervizij in supervizij s strani ISA inštituta (F20I11)
 - Srečevanje aktiva in izmenjava informacij (F20I12)
 - Vključenost v dneve dejavnosti (E19I1)
 - Intenzivno sodelovanje s Cono Fužine (I19I1)
 - Sodelovanje z organizacijo Tom telefon (G19I3)
 - Sodelovanje z NIJZ-jem v programih za duševno zdravje in preprečevanje medvrstniškega nasilja (G19I4)
 - Sodelovanje s športnimi društvi (F20I13)
 - Sodelovanje s športnim društvom, v katerega so vključeni učenci (F20I14)
 - Vpliv športnih društev na otroke, povezanost z njimi in izpostavljanje močnih področij otrok (F20I16)
 - Obisk socialne delavke (E19I2)
 - Ponudba programov s strani policije in centra za socialno delo (B19I2)
 - Sodelovanje s Safe.si, kriminalisti, policisti in centrom za socialno delo (B19I3)
 - Sodelovanje s centrom za socialno delo v smislu kurative (F20I10)
 - Sodelovanje z različnimi strokovnjaki iz lokalne skupnosti (E19I6)
 - Sodelovanje z upokojenim policistom enkrat na leto (J7I3)
 - Obisk policije ob večjih težavah (F20I5)
 - Obisk policistov v razredih v primeru nasilnega dogodka (J19I10)
 - Redko vključevanje policije zaradi strahu otrok (F20I6)
 - Sodelovanja s policijo na preventivni ravni v preteklosti več (I6I5)
 - Obhod policije po šoli brez vnaprejšnjega obvestila (F20I8)
 - Potreba po izobraževanju policistov o pravilnem pristopu do otrok (F20I9)
 - Veliko v okviru šole, včasih pa sodelujejo tudi zunanji izvajalci (C3I5)
 - Trud za sodelovanje zaradi potrebe po zunanji pomoči in podpori (G19I1)
 - Manj sodelovanja s Skalo kot prej zaradi nove lokacije (I19I3)
 - Lokalna skupnost ne ponuja preventivnih programov na temo medvrstniškega nasilja (B19I1)
 - Bližina svetovalnega centra (C19I2)
 - Povabilo strokovnjakov iz cele Slovenije (C19I3)
 - Odvisno od ponudb (J19I2)
 - Sofinanciranje delavnic s strani Mestne občine Maribor (C19I4)
 - Izvajanje dejavnosti s strani zunanjih organizacij velik finančni zalogaj (J19I5)
 - Financiranje upokojenega policista, zavoda Vozim in organizacije Za boljši svet (J19I6)
- Priprava gradiva za preventivne dejavnosti
 - Program pripravil NIJZ (B4I8)
 - Priprava predavanj s strani spletne strani Safe.si (B5I6)
 - Uporaba priročnika Iskalci biseroev na razrednih urah (J19I7)
 - Uporaba priročnikov To sem jaz in razdeljevanje 9. razredu (G19I5)
 - Priročnik To sem jaz, za devetošolce, pokrit s strani ministrstva (J19I9)
 - Osveščanje otrok s pomočjo brezplačnih plakatov (J19I8)
- Kontaktiranje organizacij glede na potrebe
 - Po potrebi kontaktirajo in še ni bilo zavrnitve (A19I2)
- Organiziranje predavanj zunanjih izvajalcev
 - Več organizacije (A19I3)
 - Pomembnost načrtovanja (D19I7)
 - Priprava preventivnih dejavnosti za celo šolsko leto (D19I8)
 - Ponudbe pridejo tekom šolskega leta, zato se nekaj stvari ne vključi (D19I9)

Sodelovanje učencev pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov

- Izvajanje ali vodenje preventivnih programov
 - Včasih sodelujejo (D20I1)
 - Izvajanje ali vodenje preventivnih programov občasno s strani učencev (H20I1)
 - Vodenje delavnic možno tudi s strani otrok (D20I2)
 - Vodenje vaje s strani otrok, ki so predsedniki in predsednice (D20I3)
 - Mlajši otroci lahko vodijo delavnico »telefonček« (D20I4)
 - Otroci želijo voditi delavnice (D20I5)
 - Možnost vodenja delavnice s strani otrok (D20I6)
 - Izvajanje preventivnih programov v smislu vzgojnih ukrepov (F21I2)
 - Predstavitev teme v oddelku učenca, ki je izvajal nasilje in v oddelku, kjer se je nasilje izvajalo (F21I3)
 - Priprava in vodenje delavnice na razredni uri zaradi vzgojnega delovanja (H20I2)
 - Posredovanje predstavnikov otrok dogovorov s šolskega parlamenta v razrede (J20I2)
 - Pri vodenju ne sodelujejo, pri izvajanju pa (C20I1)
 - Učenci ne sodelujejo pri izvajanju ali vodenju preventivnih programov (A20I1)
 - Učenci ne izvajajo in vodijo preventivnih programov (G20I1)
 - Učenci ne pripravljajo načrtnih delavnic (H20I3)
 - Učenci ne vodijo preventivnih programov (J20I1)
 - Učenci ne vodijo programov (B20I1)
 - Učenci ne izvajajo delavnic (I21I2, J20I3)
 - Programa učenci ne vodijo (E20I2)
 - Otroci ne sodelujejo v igri vlog kot žrtev ali povzročitelj (A20I2)
 - Učenci ne izbirajo delavnic (I21I4)
 - Otroci ne izvajajo preventive (A20I4)
 - Potrebna dodatna organizacija (G20I2)
- Aktivno sodelovanje v preventivnih dejavnostih
 - Učenci aktivno vključeni (B20I2)
 - Izvajalci v taki meri, kot sodelujejo na delavnicah (C20I3)
 - Potrebno sodelovanje učencev v delavnicah (I21I2)
 - Preizkušanje aktivnosti v programu NEON (F21I1)
 - Izražanje mnenj otrok preko otroškega parlamenta in upoštevanje njihovih pobud (C20I2)
 - Otroci imajo možnost izraziti svoje mnenje in aktivno sodelujejo v igrah vlog (B20I3)
 - Potrebna interaktivnost učencev (I21I3)
 - So aktivni, dejavni in predstavijo vsebino z igro vlog (E20I3)
 - Vključevanje učencev v igro vlog (E20I1)
 - Vključevanje otrok v igro vlog kot priče (A20I3)
 - Otrokom so igre vlog všeč in radi sodelujejo (B20I4)
 - Druženje starejših otrok z mlajšimi (A20I5)
 - Učenje drug od drugega (D15I10)

Sklenjen krog med učenci, učitelji in starši pri preventivnih dejavnostih

- Sklenjen krog med vsemi akterji
 - Krog je sklenjen (B21I1, E21I1, F22I1, J21I1)
 - Krog je sklenjen pri preventivnem programu NEON (A21I1)
 - Sklenjen je, ker je tako zasnovan (A21I2)
 - Pomemben odnos z otroki in s starši (F20I15)
 - Vključeni starši, učitelji, učenci in izvajalci (A21I3)
 - Osveščanje učencev, staršev in učiteljev hkrati (D3I4)
 - Vpletenost, obveščenost, sodelovanje in odzivanje vseh treh deležnikov (F22I2)
 - Pripravimo aktivnosti za vse tri deležnike (B21I2)
 - Izvajanje za vse deležnike (B3I3)

- Izvajanje delavnic za učence in predavanje za starše in učitelje (B21I3)
- Prisotnost učiteljev in razrednikov pri preventivnih dejavnostih (E21I2)
- Obveščanje in predstavitev preventivnih dejavnosti ter nudenje predavanja staršem (E21I4)
- Pogovor o temi na roditeljskem sestanku (H21I4)
- Obveščenost staršev o letnem delovnem načrtu in njihova potrditev (I22I2)
- Staršev se ne obvešča o dogajanju na delavnicah (I22I3)
- Pričakovanje o poročanju otrok o delavnicah (I22I4)
- Pogovor staršev z otroki (I22I5)
- Sprotno pogovarjanje z učenci (H21I5)
- Pogovor učiteljev na konferencah in sestankih učiteljskih zborov (H21I7)
- Šola pripravi, učenci poslušajo, starši so obveščeni (A21I5)
- Vključevanje vsebin iz delavnic v učne ure (EE21I3)
- Krog je sklenjen s tem, da so obveščeni vsi (A21I7)
- Delovanje šolske skupnosti (F22I4)
- Med učenci in učitelji je, s starši pa premalo (C21I1)
- Včasih je krog bolje sklenjen, včasih slabše (F22I3)
- V nekaterih primerih je krog sklenjen, v nekaterih primerih pa ni (G21I2)
- V nekaterih primerih je krog sklenjen (H21I1)
- Krog ni sklenjen tako, kot bi mogel bit (I22I1)
- Odvisno od preventivne dejavnosti (H21I2)
- V primeru pomembnih tem je krog sklenjen (H21I3)
- V primeru nasilja povezovanje s starši, opravljanje razgovora in izdelava vzgojnega načrta (G21I3)
- Individualno sodelovanje s starši (G21I4)
- V primeru preventive manj sodelovanja (G21I5)
- Ne vedno (D21I1)
- Odvisno (G21I1)
- Pri delavnicah zunanjih izvajalcev krog ni sklenjen (A21I4)
- Sodelujočega kroga ni (A21I6)
- Težko z enako vsebino pokriti otroke in starše (J21I2)
- Problem je pomanjkanje časa (D21I2)
- Pomanjkanje časa (C21I2)
- Izvajanje refleksij in evalvacij preventivnih dejavnosti (H21I6)

Pozitivni učinki pri učencih po izvedbi preventivnih dejavnosti

- Znanje o primernem ravnanju
 - Učenci vedo, kako odreagirati (A22I2, B22I3)
 - Zavedanje, kaj je prav in kaj ne (B25I2)
 - Zavedanje o pravilnem ravnanju (E22I2)
 - Nekaj posameznikov si zapomni in uporablja stvari iz delavnic (G22I2)
 - Višja stopnja ozaveščenosti (C22I1)
 - Opolnomočenje in znanje za uporabo informacij (E22I5)
 - Pogovor o pravilnem odzivanju (E22I6)
 - Kritičnost do prebranih informacij (D22I5)
 - Povedo, da je zahtevno odreagirati pravilno (B22I4)
 - Biti učinkovito asertiven je zahtevna naloga (B22I5)
 - Uporaba besed, ki jih uči program NEON (A22I5)
 - Oblikovanje pravil otrok v skupini na socialnih omrežjih (A22I1)
 - Otroci si zapomnijo stvari iz nižjih razredov (A22I3)
 - Učenci se spomnijo o čem je bilo govora v nižjih razredih (B22I2)
- Znanje o medvrstniškem nasilju
 - Poznavanje teorije (B22I1)
 - Poznavanje več oblik nasilja (F23I6)

- Seznanjanje otrok o oblikah nasilja (J25I7)
- Uporaba znanja pridobljenega na preventivnih delavnicah (E22I10)
- Naredijo posnetek zaslona in ga pokažejo šolskemu osebju (E22I4)
- Znanje o tem, kdo rešuje konflikt in kdo medvrstniško nasilje (D23I4)
- Sprememba vedenja učencev
 - Spremembe po izvedeni delavnici in kasneje (B23I4)
 - Drugačno vedenje po delavnici (G22I1)
 - Učenci bolj pozorni na lastno vedenje (H22I1)
 - Zavedanje o vplivu ljudi drug na drugega (H22I2)
 - Spremembe v obnašanju učencev drug do drugega (H23I4)
 - Otroci so zelo odprti (D22I1)
 - Otroci postanejo bolj suvereni in bolj samozavestni (D22I6)
 - Znanje o postavljanju mnenj na asertiven način (E22I9)
 - Potrebno delo na posamezniku in njegovem opolnomočenju (J24I4)
 - Reševanje stvari na nov način (E22I11)
 - Otroci svetujejo in dajejo ideje (D22I3)
 - Spreminjanje otrok v bolj senzibilne in občutljive (B25I1)
 - Zaostrovanje čutov za nasilje (F23I7)
 - Se ne posmehujejo drug drugemu ob izražanju mnenj (E22I3)
 - Manj konfliktov v višjih razredih zaradi zrelosti otrok (D13I4)
 - Vpliv pogovora na otroke zaradi dobro vzpostavljenega odnosa s svetovalno delavko (I29I2)
- Medsebojna pomoč in podpora
 - Medsebojna pomoč in poročanje (B22I6)
 - Skrb drug za drugega (B22I7)
 - Razvijanje občutka za medosebne odnose (J25U8)
 - Grajenje soodgovornosti za sočloveka (J25I6)
 - Opremljanje otrok za medsebojno pomoč (G27I7)
 - Največji učinek prostovoljstva na šoli (I23I1)
 - Druženje otrok iz tretje triade z otroki iz prve triade (I23I2)
 - Vsak prostovoljec sodeluje z enim otrokom (I23I3)
 - V prostovoljstvo vključenih zelo veliko otrok (I23I4)
 - Sodelovanje 60 otrok iz tretje triade in 60 otrok iz prve triade (I23I5)
 - V prostovoljstvo vključenih 120 otrok (I23I6)
 - Več druženja med prostovoljci in celimi oddelki (I23I7)
 - Vpliv prostovoljstva na izboljšanje odnosov (I23I8)
 - Vsi, ki so deležni prostovoljstva, postanejo tudi sami prostovoljci zaradi pozitivne izkušnje (I23I9)
 - Prostovoljstvo otroke poveže in preprečuje nestrpnost v skupini in po vertikalni (I23I10)
 - Učenci prostovoljci pomagajo drugim otrokom (D22I4)
 - Zavedanje o podpori svetovalnih delavk (E22I8)
- Večji občutek varnosti učencev
 - Občutek večje varnosti učencev (H23I5)
- Poročanje o medvrstniškem nasilju
 - Hitrejša poročanja o dogajanju (F23I1)
 - Več poročanja o nasilju (I26I1)
 - Več poročanja po preventivnih dejavnostih (H22I3)
 - Učenci pridejo povedat, kaj se je zgodilo (B23I2)
 - Učenci poročajo svetovalnim delavkam (D5I5)
 - Poročanje svetovalnim delavkam o dogajanju (E22I7)
 - Poročanje zase in za druge (D22I2)
 - Več poročanja učencev in staršev o nasilju učiteljem (F23I4)
 - Nabiralnik za anonimna sporočila ni zaživel (D5I6)
 - Znanje o tem, komu poročati (F23I5)

- Pomembno, da šolsko osebje ve, kaj se dogaja in lahko ukrepajo (B23I5)
- Ukrepanje prič
 - Spoznajo moč prič (E22I1)
 - Aktivacija prič nasilja (J25I4)
 - Opogumljanje prič nasilja (J25I5)
 - Opolnomočenje prič za poročanje in ukrepanje (B23I3)
 - Posredovanje učencev pri nasilju (I25I4)
 - Neodobravanje in ustavljanje nasilja s strani večine (I25I5)
 - Učenci ustavijo in prepovedo nasilje (I25I7)
 - Poročanje starejših učencev o dogajanju pri mlajših učencih (D5I10)
- Prenehanje izvajanja medvrstniškega nasilja
 - Konec izvajanja medvrstniškega nasilja (E26I9)
- Pozitivni učinki preventivnih programov
 - Nujnost preventivnih programov (B24I1)
 - Kontinuirane delavnice imajo pozitivni učinek (I23I11)
 - Nekajkratne delavnice hitro pozabljene (I23I12)
 - Nagovori posameznike in ne celotne skupine (I23I13)
 - Premik viden le ob rednem in načrtnem izvajanju dejavnosti in opazovanjem stanja pred in po delavnicah (J22I1)
 - Opominjanje na pogovore ima največji učinek (C22I2)
 - Pomaga pogovor, opolnomočenje, sporočilo, kdaj povedati odraslim (C22I3)
 - Utečen proces odkrivanja in reševanja (D5I11)
 - Hitrejše odkrivanje in reševanje (F24I5)
 - Obvladovanje medvrstniškega nasilja (J23I1)
 - Slabša situacija, če preventivnih dejavnosti ne bi izvajali (C22I4)

Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja na šoli po izvajanju preventivnih programov

- Zmanjševanje nasilja kot posledica preventivnih programov
 - Zmanjšanje primerov medvrstniškega nasilja (C23I1, E23I1)
 - Uspešnost preventivnih programov glede na videno (E23I5)
 - Zmanjšanje nasilja po omembi vključevanja policije (H5I5)
 - Zmanjšanje medvrstniškega nasilja, ko spoznajo, kaj je nasilje in kaj ni (D23I3)
 - Zmanjšanje medvrstniškega nasilja v 9. razredu (D24I1)
 - Zmanjšanje nasilja tudi v 8. in 3. razredu (D24I2)
 - Ustavljanje nasilja z opazovanjem in odzivanjem (J23I5)
 - Ustavitve nasilja in izvajanje v manjši meri (E23I2)
 - Malo primerov fizičnega nasilja (J23I3)
 - Poročanje o dogajanju (E23I3)
 - Zmanjšanje nasilja v 9. razredu velik dosežek (D24I3)
 - Zmanjšanje medvrstniškega nasilja odvisno od situacije (H22I4)
 - Zmanjšanje medvrstniškega nasilja zaradi posledic za njihova dejanja (H22I5)
 - Zmanjšanje nasilja s preventivo v kombinaciji s posledicami (H22I6)
 - Zmanjšanje nasilja ni povezano le s preventivnimi programi (H23I1)
 - Medvrstniško nasilje se ni zmanjšalo (A22I4, F23I8, G23I1, J23I2)
 - Medvrstniškega nasilja ni manj (B23I1)
 - Preprečevanje nasilja pri storilcih je s preventivo težko zaradi okolja, v katerem živi (I25I6)
 - Odvisno od razreda (C23I2)
 - Ni enako med generacijami in oddelki (C23I3)
 - Sprememba v razredih, kjer je več zrelih učencev (C23I4)
 - Šibek vpliv v razredih z nekritičnimi učenci (C23I5)
 - Pomembno je delati na tem, zmanjšati nasilje in zaščititi ogrožene otroke (B25I4)
 - S pogovorom o določeni problematiki, se le-ta poveča (D5I7)

- Povečanje medvrstniškega nasilja po začetku izvajanja programa (D23I1)
- Povečanje nasilja zaradi poročanja tudi o tistem, kar ni medvrstniško nasilje (D23I2)
- Otroke potrebno podučiti, kaj medvrstniško nasilje je (D5I8)
- Zaradi več poročanja o nasilju, občutek, da ga je več (F23I9)
- Več nasilja zaradi spleta (I24I2)
- Povečevanje nasilja v družbi
 - Več nasilja v družbi na splošno (F24I1)
 - Zaradi družbe individualistov je težko zmanjševati nasilje (G23I2)
- Sprememba prostora in časa nasilja
 - Nasilje se je iz šol prestavilo na splet in popoldanski čas (A23I1)
 - Včasih ena doza nasilja, dopoldne (F24I2)
 - Zdaj še druga doza nasilja doma, na spletu (F24I3)
 - Dvakratna obremenjenost (F24I4)
 - Zaradi zahteve po ugasnjenih telefonih se spletnega nasilja v šoli ne zaznava veliko (A23I2)
 - Manj opaženega nasilja, zaradi spremembe kraja izvajanja nasilja (I24I1)
 - Problem prikritosti nasilja (E23I4)
- Prenos nasilja iz spleta v šolo
 - Prenos sporov na spletu v šolske prostore (A23I3)
 - Prenašanje spora staršev preko Vibra na spor med otroki v šoli (I24I3)
 - Reševanje spora staršev z namenom reševanja spora otrok (I24I4)

Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede medvrstniškega nasilja

- Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole glede nasilja
 - Pozitiven vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole (A24I1, E24I1, F25I1)
 - Vpliv preventivnih programov na klimo in kulturo šole (C24I1)
 - Preventivni programi pripomorejo k dobri klimi (J24I1)
 - Odražanje preventivnih dejavnosti in doslednosti strokovnih delavcev v klimi in kulturi šole (H24I2)
 - Vpliv kulture šole na medvrstniško nasilje (H24I1)
 - Spremembe v šolski klimi (H23I3)
 - Trud za vzpostavitev pozitivne klime (G24I1)
 - Delo na klimi v razredu (G27I1)
 - Vpliv preventivnih programov na odnose (F25I5)
 - Boljši odnosi zaradi hitrejšega razreševanja stvari (F23I10)
 - Več zaupanja otrok v učitelje ob vzpostavitvi dobrih odnosov (F25I6)
 - Večja povezanost zaradi manjše šole (G24I2)
 - Dobro počutje otrok na šoli (F25I7)
 - Ničelna toleranca do nasilja, medsebojna pomoč in poročanje kot del šolske klime (B24I2)
 - Senzibilizacija (I25I1)
 - Večja občutljivost in zgodnejše prepoznavanje nasilja (I25I2)
 - Nagovarjanje prič nasilja (I25I3)
 - Izvajanje dejavnosti za povezovanje otrok (E24I5)
 - Izvajanje plesa za otroke v namen povezovanja (E24I3)
 - Izvajanje kina pod zvezdami v namen povezovanja (E24I4)
 - Sodelovanje med učenci (E24I6)
 - Organizacija tutorstva na šoli (E24I7)
 - Predstavljanje izkušenj učencev iz matične šole na podružnični šoli (E24I8)
 - Skrb za klimo v šoli namesto uporabe preventivnih programov (E24I9)
 - Pozitiven vpliv na sestanke izvajalk (A24I3)
 - Dobro sodelovanje in izmenjevanje mnenj izvajalk (A24I4)
 - Dobro je biti z ljudmi s podobnim mišljenjem (A24I5)
 - Šola je mirna (B22I9)

- Šola kot nadgradnja družine (A25I3)
- Pomembnost pravil za sobivanje (A25I4)
- Pomembno izvajati vsaj nekaj preventivnih dejavnosti (E24I2)
- Slabše počutje kakšnega posameznika v razredu kljub na splošno dobri klimi (J24I3)

Dolgoročni učinki preventivnih programov

- Pozitivni dolgoročni učinki
 - Pozitivni dolgoročni učinki (A25I1)
 - Pozitivni učinki preventive (A25I5)
 - Sprememba v odnosih (F26I1)
 - Dajanje otrokom v vednost, da je odraslim mar za njih (G25I3)
 - Vpliv na zaupanje (F26I2)
 - Vpliv na občutek varnosti otrok (F26I3)
 - Vpliv na občutek varnosti učiteljev (F26I4)
 - Zaradi zaupanja poročajo o nasilju (F26I5)
 - Dolgoročni učinki se pokažejo (C25I1)
 - Ob vsakoletnem pogovoru o nasilju se to nekje shranjuje (J25I1)
 - Otrokom so preventivne dejavnosti všeč (E25I2)
 - Otroci se spomnijo, kaj so delali v nižjih razredih (E25I1)
 - Otroci počnejo manj neprimernih stvari kot pred izvajanjem preventivnih programov (C25I2)
 - Medvrstniško nasilje pod nadzorom s preventivnimi programi (J25I3)
 - Ozaveščanje otrok (G25I2)
 - Zavedanje, da nasilje ni sprejemljivo vedenje (G25I4)
 - Vsaka izboljšava je dragocena (C24I2)
 - Opolnomočenje otrok z znanjem (E25I3)
 - Seznanjenost s stvarmi (E25I4)
 - Dobrodošel prenos znanja iz preventivnih programov v vsakdanje življenje (C24I3)
 - Povezovanje med otroki (E25I5)
 - Zavedanje, na koga se lahko zanesejo (E25I6)
 - Znanje o ravnanju v slabih trenutkih (A25I6)
 - Izvajanje preventivnih dejavnosti je koristno, vendar je veliko odvisno od življenjskega okolja otrok (J25I2)
 - Urejeno življenje in dobro družbeno funkcioniranje otrok, ko odrastejo (I27I1)
 - Vpliv svetovalne službe na dobri izid (I27I2)
 - Opozorilo, da se preventivnih programov ne sme prenehati izvajati (A25I2)
- Spremembe v komunikaciji med učenci
 - Spremembe v komunikaciji med mlajšimi učenci (H25I1)
- Dolgoročni učinki po izvajanju programov v vseh razredih
 - Dolgoročni učinki bodo, ko bo program v vseh razredih (B26I4)
- Manj nasilja ob koncu šolanja
 - V 9. razredu pozitivni učinki (D25I2)
- Zmanjševanje nasilja v družbi
 - Upanje za manj nasilno družbo (B25I3)
- Neznani dolgoročni učinki
 - Ni povratnih informacij o dolgoročnih učinkih (D25I1)

Merjenje in ocenjevanje učinkov preventivnih programov

- Merjenje učinkov preventivnih programov
 - Izvajalci imajo merilnike (A26I1)
 - Merjenje učinkov po razredih (D26I2)
 - Merjenje učinkov prilagojeno starosti otrok (D26I6)
 - Učenci izpolnijo anketo (B26I1)

- Starši izpolnijo enako anketo (B26I2)
- Izvede se anketa pred izvedbo, ne pa tudi po izvedbi (B26I3)
- Merjenje klime na začetku in koncu šolskega leta s strani nekaterih učiteljic (D26I3)
- Učinki preventivnih programov se ne merijo (F27I2)
- Manjka analiza po izvedbi (B26I5)
- Ni merilnika (A24I2)
- Ni merilnikov ali vprašalnikov o učinkih (J26I5)
- Ni posebnih testov (E26I1)
- Analize se ne izvajajo (B22I8)
- Učinkov se ne meri (H26I2, J26I1)
- Merjenja vpliva ni (J24I2)
- Ni načrtnega merjenja učinkov (I28I1)
- Merjenje učinka preventivnih programov je zahtevno (G26I3)
- Redno izvajanje in merjenje prevelik zalogaj (J22I2)
- Velik vložek za merjenje učinkov (J26I2)
- Želja po uvedbi merjenja pred in po izvedbi preventivnih dejavnosti (H26I1)
- Potrebno delo na tem področju (F27I1)
- Premalo časa za ankete (C26I5)
- Ocenjevanje učinkov preventivnih programov
 - Ocenjevanje se ne izvaja (G25I1)
 - Anketiranje (C26I1)
 - Izvajanje ankete ob zaključku šolskega leta (I28I2)
 - Izvajanje ankete s starši in z otroki (I28I3)
 - Spraševanje o počutju v šoli, komunikaciji in odnosih (I28I4)
 - Ocena večinoma 3 ali 4 (I28I5)
 - Ni slabo in ni odlično (I28I6)
 - Samoevalvacija izvajalcev s vprašalniki (A26I2)
 - Evalvacija izvajalk s strani učiteljev (A26I3)
 - Evalvacija učiteljev in razrednikov, ki so prisotni (A26I4)
 - Skupna evalvacija izvajalk (A26I5)
 - Evalvacija ob koncu šolskega leta (D11I4)
 - Izpolnjevanje evalvacijskih vprašalnikov (E26I6)
 - Vprašalniki o medvrstniškem nasilju (E26I3)
 - Vprašalnik o klimi namenjen tretji triadi (D26I4)
 - Prilagajanje evalvacijskih vprašalnikov mlajšim otrokom (D26I1)
 - Merjenje učinkov z mlajšimi otroci preko pogovora (D26I5)
 - Velikokrat poteka skozi pogovor (C26I2)
 - Pridobivanje informacij preko pogovora z učenci, učitelji in s starši (H26I3)
 - Vprašanje o zanesljivosti podatkov pridobljenih preko pogovora (H26I4)
 - Preveritveno vprašanje na koncu razredne ure (C26I3)
 - Informacije o učinkih preko pogovora po razredni uri (J26I3)
 - Preverjanje s pomočjo raziskav študentk (E26I5)
 - Anketa o zadovoljstvu s strani zunanjih izvajalcev (G26I1)
 - Nerealni rezultati zaradi vpliva okolice (G26I2)
 - Spremljanje izvajanja zapisanih ciljev razrednih ur (H8I10)
 - Opažanje zmanjšanja nasilja s strani učiteljev in razrednikov (E26I7)
 - Kazalnik učinkov zaupanje učencev in učiteljev (F27I3)
 - Kazalnik učinkov iskanje pomoči učiteljev v svetovalni službi (F27I4)
 - Opažanje učinkov glede na ravnanje otrok po izvedenih dejavnostih (J26I4)
 - Preverjanje pri osebah, ki so doživljale nasilje (E26I8)
 - Sprotna informacija najbolj ekonomična (C26I4)
 - Pomanjkanje časa (E26I4)
 - Primerjanje z drugimi šolami (E26I2)

